วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University

ISSN 2229-0435

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2564

Vol.11 No.2 May - August 2021

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 4
Guidelines for the Development of Health Tourism for the Elderly in Muang District, Phachuap Khiri Khan Province
สาโรช เผือกบัวขาว และ วิภวานี เผือกบัวขาว

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพด 11
Prototype of Container Products for Dry Food from Corn Shells
วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ ณัฐริกา ศรีเกตุ ปิยมาส ชูดี และ สุภาวดี หงษ์ทอง

การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาเคมี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 22
The Development of Collaboration Skills and Learning Achievement of Students in Chemistry by Collaborative Learning using Jigsaw Techniques
วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล และอุบลวรรณ ส่งเสริม

กระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ : กรณีชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 31
Model Community Development Process of Waste Management: In Case of Hua Thung-Thung Prao Pattana Community, Tha Yang District, Phetchaburi Province
ศศิวิมล กาหลง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 38
The Development of Learning Activities using Activity-Based Learning to Enhance Creative Learning Management Design Ability of Pre-Service Teachers, Faculty of Education, Silpakorn University
ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน และ เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ

อิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 49
Influence of Free Cash Flow and Efficiency Ratios that Affecting to IPO Underpricing Ratio and First Year's Dividend Payout Ratio of the Service Group Registration in the Stock Exchange of Thailand
หทัยพันธ์ ศรีงาม และ พรทิวา แสงเขียว

บทความวิจัย

การรับรู้คุณภาพบริการ ภาพลักษณ์องค์กรและความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ **59**
Perception of Service Quality, Corporate Image and Loyalty of Mobile Phone Network Users in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan Provinces
วัชระ เวชประสิทธิ์ อรัญชนก แป้นคุ้มญาติ กฤตพล ดำวงศ์ และอรรถชัย อุระ

ปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก **69**
Factors to Develop Tourism Multi Media for Promoting Health Tourism in the West of Thailand
ขวัญยุพา ศรีสว่าง และ อรรถ อารีรอบ

การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 **79**
Perception on Teachers' Active Learning Method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3
นาราทิพย์ ทองโสภา และ ชนณี ศิลานุกิจ

อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีโดยมีความตระหนัก ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกำกับ **90**
The Influence of Marketing Mix on Intention to Use Environmentally Friendly Packaging of Restaurant Entrepreneurs in Phetchaburi Province with Environmental Awareness as a Moderating Variable
วัชระ เวชประสิทธิ์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย **101**
Factors Influencing Sustainable Tourist Villages in Secondary Provinces of Thailand
สุธาสินี อัมพิลาศรัย อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า และ ศิริเดช คำสุพรหม

ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี **115**
Factors Affecting the Duration of Graduation of Graduate Students, Phetchaburi Rajabhat University
จิรปรียา จุ้ยแจ้ง

การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา **128**
The Development of Student Supervision Model Bilateral System Career Training of Khao Yoi Vocational College Office Under the Vocational Education Commission
ปรีชา ศูนย์กลาง นวรัตน์ ประทุมตา และ กาญจนา บุญส่ง

บทความวิจัย

การสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรี **136**
Forming a Network of Teachers in School in order to Develop Competency in Reading and Writing Skills of Students in Anuban Ratchaburi School
ชมณศ์กาญจน์ เนตรวิจิตร ปัญญา ทองนิล และ อภิชาติ เลนะนันท์

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี **146**
Factors Related toSelf- Esteem of Nursing Students, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi
อังคณา หมอนทอง ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง และ กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ

กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 **157**
Strategy for Mobilizing and Developing English Language Communication Skills of Primary Education Students in Ban-Lat-Had-Sai Group Network Center under Petchaburi Primary Educational Service Area Office 2
ศิรประภา ขมแก้ว และ กาญจนา บุญส่ง

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายกำลังพลกองทัพบกไทยในศตวรรษที่ 21 **164**
Development of a model for increasing physical fitness in the 21st century Thai Army personnel
จักรรัตน์ ปัตถามัง และ ชลทิตย์ เอี่ยมสำอาง

บทความวิชาการ

การวิเคราะห์และการวางแผนทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ **171**
Analysis and Planning of Completely Randomized Design: CRD
ยุทธ ไกยวรรณ์

การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น **182**
Critical Thinking Working on Violence in Adolescent
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Guidelines for the Development of Health Tourism for the Elderly in Muang District, Phachuap Khiri Khan Province

สาโรช เผือกบัวขาว[1] และ วิภวานี เผือกบัวขาว[2]

Saroj Phueakbuakhao[1] and Wipavanee Phueakbuakhao[2]

[1]สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี 72230

[2]สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

[1]Public Administration, Mahachulalongkorn rajavidyalaya University supanburi Buddhist college, Suphanburi 72230

[2]Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: sarojjim@gmail.com

Received: 24 May 2021**, Revised:** 7 June 2021**, Accepted:** 23 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน สุ่มแบบบังเอิญ ได้ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.912 กับการวิจัยเชิงคุณภาพโดย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้นำท้องถิ่นผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประจวบคีรีขันธ์ และตัวแทนชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านกิจกรรม ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวตามรอยโครงการพระราชดำริ มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก แต่อาจพบปัญหาผังเมืองและการจราจรหนาแน่นในช่วงเทศกาลหรือช่วงการจัดกิจกรรมของจังหวัด สภาพแวดล้อมบางพื้นที่ไม่สามารถปรับปรุงเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุได้เนื่องจากมีสถานที่ราชการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง และ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้มีทางลาดสำหรับรถวีลแชร์ ห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่นั่งพัก ระบบขนส่งสาธารณะที่เอื้อให้ผู้สูงอายุเดินทางได้สะดวกและปลอดภัย อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, Web page เป็นต้น รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมได้อย่างปลอดภัย และควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนและภาครัฐร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยว และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the potential of health tourism for the elderly in Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province, and 2) propose guidelines for the development of health tourism for the elderly in Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province. The mixed research methodology was used in this study. For quantitative study, the questionnaire was used for collecting data from 400 people, 60 years old and over, who joined in health tourism in Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province, selected by using accidental sampling method. The Cronbach's Alpha reliability test was 0.912 . For qualitative study, the in-depth interview was used for collecting data from 9 key informants consisting of Executive of Prachuap Khiri Khan Provincial Tourism and Sports Office, the officers of Tourism Promotion and Development Group of Prachuap Khiri Khan Province, the local and community leaders, the entrepreneurs of health tourism attractions in Prachuap Khiri Khan, and the community representatives of health tourism attractions. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results were as follows: 1) the potential of health tourism for the elderly was overall at a moderate level. When each aspect was considered, it was found that the aspect of attractions was at a high level, followed by activities, accommodation, accessibility and facilities, being at a moderate level, respectively. From the interviews, it was found that at this present in Prachuap Khiri Khan Province, there were health tourism attractions, such as natural attractions, historical sites, and the tourist attractions in the royal projects with convenient transportation. However, there were still some problems in city planning and heavy traffic during festivals or activities of the province. Besides, the environment in some areas could not be improved to provide facilities for the elderly because there were many government offices in the historical tourist sites. 2) the guidelines for the development of health tourism for the elderly were as follows: local administrative organizations responsible for health tourism sites should improve the environment in the area including ramps for wheelchairs, toilets, parking spaces, rest seats, and public transport systems enable the elderly to travel easily and safely. In addition, there should be a public relations for health tourism attractions to be more well-known by using various online media such as Facebook, Instagram, Web page, etc., and organizing tourism activities should take into account the potential of the elderly for the elderly to participate in activities safely. In addition, there should be a cooperative management of tourism attractions between the community and the government to allow people in the community and tourism business entrepreneurs to participate in the management of tourist attractions and to be a part of tourist attraction development.

Keywords : Development Guidelines, Health Tourism, Elderly

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจในสัดส่วนที่มากกว่าภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ แต่ด้วยการแข่งขันทางการท่องเที่ยวที่มีมากขึ้นทำให้ภาคการท่องเที่ยวต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์เพื่อตอบสนองกับสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว โดยต้องพยายามคิดค้นกลยุทธ์และสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริการใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าถึงและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุดโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพเนื่องมาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้ที่มากเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งให้เกิดความเสื่อมโทรมและกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้ความได้เปรียบของประเทศไทยลดลง [1]

นโยบายของรัฐบาลในยุคปัจจุบันได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560 - 2564 ที่เน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว [2] ทำให้ประเทศต้องหันมาให้ความสนใจ

และให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวคุณภาพ รวมถึงการจัดการท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพด้วยเช่นเดียวกัน โดยที่สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA) กล่าวว่า การท่องเที่ยวคุณภาพคือการท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้การท่องเที่ยวแบบคุณภาพก็คือการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ไม่เน้นการเร่งรีบหรือท่องเที่ยวแบบเนิบช้า เน้นการท่องเที่ยวแบบสัมผัส ซึมซับและเรียนรู้ชื่นชม [3] ดังนั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่กลายเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่หลายประเทศมุ่งให้ความสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศของตนดังเช่นในประเทศมาเลเซียให้สิทธิผู้สูงอายุจากญี่ปุ่นเข้าประเทศได้โดยไม่ต้องขอวีซ่า [4] เพื่อเป็นการกระตุ้นระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนับว่าเป็นกลุ่มตลาดที่มีคุณค่าและเป็นผู้มีประสบการณ์ มักมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเพื่อการศึกษาเรียนรู้ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาพำนักนานวัน เช่น มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวนานมากกว่า 5 วันและเป็นสัปดาห์ มีการจับจ่ายค่อนข้างสูง และเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีส่วนช่วยฟื้นฟูธุรกิจการท่องเที่ยวไทยได้ เนื่องจากมีศักยภาพและมีกำลังซื้อ [5] ประกอบกับในโลกปัจจุบันที่กำลังประสบกับปรากฏการณ์สำคัญอันหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชากรสูงวัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วรวมทั้งประเทศไทย จากระบุว่าข้อมูลสถิติสัดส่วนโครงสร้างประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2583 สัดส่วนของประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงในขณะที่สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 13.20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2553 และเป็นร้อยละ 32.10 ในปีพ.ศ. 2583 [6]

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ เป็นหนึ่งในสี่จังหวัดภายใต้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง โดยแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นร่วมกันในด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีระบบการคมนาคมที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อไปยังจังหวัดอื่นได้ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางอากาศ ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งการมีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง [7] อีกทั้งมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งในเรื่องของการดูแลสุขภาพร่างกาย อาหาร และการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่เน้นความสุขที่คุ้มที่สุด คือ การเติมเต็มชีวิต เน้นความคุ้มค่า แสวงหาความสุขหลังจากการทำงานหนัก และมีความรู้สึกว่าการท่องเที่ยวคือการให้รางวัลกับชีวิต ซึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีผู้ประกอบการที่มีศักยภาพด้านการบริการเชิงสุขภาพให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสุขทางกายและทางใจหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวตามรอยโครงการพระราชดำริ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น หาดทราย ชายทะเลที่พักตากอากาศที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนอย่างแท้จริง [8] โดยเฉพาะอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่หลากหลาย เช่น อ่าวมะนาว กองบิน 5 อ่าวมะนาว เขาช่องกระจก เขาล้อมหมวก อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เป็นต้น แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ที่ผ่านมาทำให้การพัฒนาไม่สามารถขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติได้เต็มศักยภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวคณะวิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังในการจับจ่ายสูงและเป็นกลุ่มที่ต้องการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสุขภาพและต้องการการพักผ่อนที่มีผลดีต่อสุขภาพ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการวางกลยุทธ์ทางการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของดิกแมน [9] ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อายุ 60 ปีขึ้นไปที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่เนื่องด้วยผู้วิจัยไม่ทราบถึงจำนวนประชากรอย่างชัดเจน ทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมากจึงใช้สูตรของคอแครน [10] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้นำท้องถิ่นผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประจวบคีรีขันธ์ และตัวแทนชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 9 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checking) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended) แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่นๆ การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) [11] ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.912 และค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณศาลหลักเมือง เขาช่องกระจกและชายหาดอ่าวประจวบ ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมรับคืนด้วยตนเอง จำนวน 400 ชุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเขียนเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาความโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านกิจกรรม ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ พิจารณาแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาแต่ละข้อพบว่าเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีสถานที่ที่เป็นทะเล ภูเขา รองลงมาคือ มีสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ มีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และมีร้านอาหารเชิงสุขภาพ

1.2 ด้านกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละข้อพบว่าเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ กิจกรรมใส่บาตรยามเช้า รองลงมาคือ กิจกรรมเดินออกกำลังกายบนชายหาด กิจกรรมไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ใน อ.เมืองประจวบฯ กิจกรรมชมพระอาทิตย์ขึ้น และกิจกรรมปั่นจักรยานชมทะเล

1.3 ด้านการเข้าถึง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละข้อพบว่าเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ เส้นทางที่มาท่องเที่ยวไม่ซับซ้อน รองลงมาคือ รถโดยสารสาธารณะในการมาท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี สภาพการจราจร และสภาพถนนที่เดินทางมา

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละข้อพบว่าเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีร้านอาหารที่เดินทางง่ายและใกล้ รองลงมาคือ มีร้านสะดวกซื้ออยู่ใกล้กับที่พัก มีตู้ ATM ให้บริการ มีสถานพยาบาลอยู่ใกล้หากเจ็บป่วย และมีรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

1.5 ด้านที่พัก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละข้อพบว่าเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ใกล้แหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือ มีการบริการที่ดี มีทิวทัศน์ที่สวยงาม มีที่พักเพียงพอกับแขก และมีกิจรรมที่เหมาะสม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสรุปได้ว่าปัจจุบันจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น หาดทราย ชายทะเล ที่พักตากอากาศ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวตามรอยโครงการพระราชดำริ มีการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว แต่อาจพบปัญหาผังเมืองและการจราจรหนาแน่นในช่วงเทศกาล หรือช่วงการจัดกิจกรรมของจังหวัด ภาพลักษณ์ของเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเนื่องจากเขตอำเภอเมืองมีสถานที่ราชการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หลายแห่งทำให้สภาพแวดล้อมบางพื้นที่ไม่สามารถปรับปรุงเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุได้ จึงส่งผลต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้มีทางลาดสำหรับรถวีลแชร์ ห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่นั่งพัก ระบบขนส่งสาธารณะที่เอื้อให้ผู้สูงอายุเดินทางได้สะดวกและปลอดภัย อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, Web page เป็นต้น รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมได้อย่างปลอดภัย และควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนและภาครัฐร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยว และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาแต่ละด้านพบว่าด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านกิจกรรม ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวตามรอยโครงการพระราชดำริ มีการคมนาคม

ขนส่งที่สะดวก แต่อาจพบปัญหาผังเมืองและการจราจรหนาแน่นในช่วงเทศกาลหรือช่วงการจัดกิจกรรมของจังหวัด สภาพแวดล้อมบางพื้นที่ไม่สามารถปรับปรุงเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุได้เนื่องจากมีสถานที่ราชการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของพื้นที่จึงทำให้มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สอดคล้องกับเพลาซอล [12] ได้กล่าวว่าการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องเข้าถึงแหล่งพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ที่พัก (Accommodation) และกิจกรรม (Activities) และสอดคล้องกับ เขมลักษณ์ คุปคีตพันธ์ และปริญญา บรรจุมณี [13] พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มาเป็นลำดับแรก รองลงมา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านความดึงดูดใจและด้านกิจกรรม ตามลำดับ และรูปแบบทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เหมาะสมคือ ทางจังหวัดควรมีการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนรวมถึงการฝึกภาษาอังกฤษให้กับชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในอนาคต

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้มีทางลาดสำหรับรถวีลแชร์ ห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่นั่งพัก ระบบขนส่งสาธารณะที่เอื้อให้ผู้สูงอายุเดินทางได้สะดวกและปลอดภัย อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, Web page เป็นต้น รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมได้อย่างปลอดภัย และควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนและภาครัฐร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยว และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน แต่การพัฒนาอาจมีข้อจำกัดบางประการ หรือมีข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมที่ต้องอนุรักษ์และรักษารูปแบบดั้งเดิมไว้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีเป้าหมายเพื่อการป้องกัน และ/หรือรักษาสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวผสมผสานการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมถึงสุขภาพการรับประทานอาหาร สอดคล้องกับปิยฉัตร ทองแพง [14] พบว่า รูปแบบการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุคือ การแสวงหาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ การบริการที่มีคุณภาพดี เป็นส่วนสร้างความพึงพอใจและเป็นบริการที่ดีเลิศตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดเตรียมกิจกรรมที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน การใส่ใจเรื่องความปลอดภัย โดยให้ความสำคัญในเรื่องพาหนะในการเดินทาง และสอดคล้องกับวารุณี เกตุสะอาด [15] พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งด้านความรู้ และงบประมาณจากภาครัฐในการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน และการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว การจัดหาพื้นที่ลานจอดรถ ห้องน้ำ การจัดทำป้ายบอกทาง และสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยทั่วไป

1. หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ควรร่วมมือกันบริหารจัดการสินค้าและการบริการเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

2. หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัยของนักท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ทางลาดสำหรับรถวีลแชร์ ที่จอดรถ เป็นต้น

3. หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ โดยการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, Web page เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เอกสารอ้างอิง

[1] สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2559; 85-100.

[2] สำนักงานคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2560.

[3] สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2558.

[4] จิราวดี รัตนไพฑูรย์ชัย. ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทยเติบโตรับ AEC. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Section: ASEAN: 1; 2557.

[5] นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2559; 36:1-19.

[6] มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ. สถานการผู้สูงอายุในประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563] เข้าถึงจาก https://fopdev.or.th.

[7] สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (พ.ศ.2561-2565). ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงาน; 2561.49.

[8] AT Prachuap. Localities in sustainable local management. Research under the Data Bank Project Set For sustainable development and management of spatial tourism in the northeastern region, the Thailand Research Fund. [Internet]. 2020 [cited 2020 October 5] Available from goo.gl/3JtdLv.

[9] Dickman, C. R. Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna. Australian Nature Conservation Agency, Canberra; 1996.

[10] Cochran, W. G. Sampling Techniques. New York: John Wiley & Sons. Inc.; 1953.

[11] Cronbach, L. J. Essentials of Psychological Test. 5th ed. New York: Harper Collin; 1970;161.

[12] Pelasol, J. Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Ilonilo, Philippines. International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinry Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom; 2012.

[13] เขมลักษณ์ คุปคีตพันธ์ และปริญญา บรรจุมณี. แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2563; 14;1-13.

[14] ปิยฉัตร ทองแพง. รูปแบบการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุภาคกลาง [ดุษฎีนิพนธ์การจัดการดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต; 2554.

[15] วารุณี เกตุสะอาด. การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย “มสธ.วิจัยประจำปี 2554”; 2554.

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพด

Prototype of Container Products for Dry Food from Corn Shells

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์[1*] ณัฐริกา ศรีเกตุ[2] ปิยมาส ชูดี[2] และ สุภาวดี หงษ์ทอง[2]
Viroj Jadesadalug[1*], Nattariga Sriket [2], Piyamas Choodee [2] and Supavadee Hongthong [2]

[1]สาขาการจัดการนวัตกรรมทางธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดเพชรบุรี 76120
[2]สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดเพชรบุรี 76120
[1]Business Innovation Management, Faculty of Management Science Silpakorn University, Phetchaburi 76120
[2]Business Management and English, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Phetchaburi 76120

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: viroj_jade@hotmail.com

Received: 15 January 2021, **Revised:** 24 February 2021**, Accepted:** 1 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) มลพิษทางอากาศที่มาจากการเผาเปลือกข้าวโพด 2) คุณสมบัติของเปลือกข้าวโพดที่เป็นขยะจากธรรมชาติ 3) สร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเคราะห์จากเอกสาร ทดลองสร้างภาชนะต้นแบบจากเปลือกข้าวโพดสำหรับอาหารแห้ง ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สรุปผลการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนา

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) การแก้ปัญหาการเกิดมลพิษมาจากการเผาเปลือกข้าวโพด โดยมีการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการลดมลภาวะทางอากาศที่มาจากการเผาเปลือกข้าวโพด ชี้ให้เห็นว่าการแก้ปัญหาจะมีทั้งมาตรการระยะสั้นและระยะยาวซึ่งการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้จะเป็นการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยการการนำเปลือกข้าวโพดมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ 2) ประโยชน์ของเปลือกข้าวโพด เปลือกข้าวโพดสามารถนำมาใช้ในการสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดปัญหาการเกิดหมอกควันพิษและฝุ่นที่เกิดจากการเผาเปลือกข้าวโพดของเกษตรกร 3) การสร้างต้นแบบภาชนะสำหรับอาหารแห้งที่มาจากเปลือกข้าวโพด ภาชนะใส่อาหารแห้งที่ทำมาจากเปลือกข้าวโพดสามารถช่วยลดการเผาเปลือกข้าวโพดซึ่งเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศ ลดขยะจากพลาสติก รวมทั้งยังส่งเสริมการนำหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์จากเปลือกข้าวโพด, ภาชนะใส่อาหารแห้ง

Abstract

The purpose of this research aimed to 1) air pollution caused by the burning of corn shells 2) properties of corn shells that reduced natural waste 3) the creation of packaging product prototype for dry food. Data were collected by means of document collection and prototype experiments from corn shells for data validation, conclusions and presenting the results in a descriptive format.

The research showed that 1) a pollution solution was derived from the burning of corn shells, with a circular economy release to reduce air pollution coming from corn shell sintering. The result indicated that the solution have both short and long term m easures that lead to circular economy was the most effective solution by bringing corn shells to utilize the advantages in different fields. 2) corn shells can be used to create various products which reduce the problems of mist, pollution and dust caused by the burning of the far mer's corn shells 3) create a container prototype for dry food that come from corn shells. Dry food containers made from corn shells can help to reduce

corn shells sintering, which was the cause of air pollution, reduced waste from plastics as well as encourage the introductio n of the circular economy.

Keywords : Corn Shell Product, Dry Food Container

บทนำ

เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) คือ ระบบอุตสาหกรรมที่วางแผนและออกแบบมาเพื่อคืนสภาพหรือให้ชีวิตใหม่แก่วัสดุต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ แทนที่จะทิ้งไปเป็นขยะเมื่อสิ้นสุดการบริโภคโดยจะนำวัสดุที่เป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นกลับมาสร้างคุณค่าใหม่ หมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่มีของเสีย นอกจากนี้ยังเป็นการออกแบบที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบภายนอกเชิงลบ [1] อย่างที่ได้กล่าวไปข้างต้นโดยหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนจะเน้นใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยลดปริมาณขยะให้เหลือน้อยที่สุด และสามารถบริหารจัดการขยะมาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม ทั้งในรูปแบบของวัตถุดิบเชื้อเพลิงหรือการนำกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจทางด้านนี้อยู่ ขณะที่ไทยในทางภาคธุรกิจเริ่มหันมาใช้นโยบายดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนวงจรของธุรกิจให้หมุนเวียนด้วยตัวเองให้ได้มากที่สุด [2]

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อม สอดรับกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนภาคธุรกิจของไทยเองได้หันมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจหมุนเวียนมากขึ้น จึงได้มีนวัตกรรมที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มาจากการนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาสร้างให้เห็นมากขึ้น [3] อย่างเช่นการนำวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรหรือทางธรรมชาติมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและลดขยะ ซึ่งเป็นขยะจำพวกพลาสติก กระป๋องอลูมิเนียมและโฟมโดยจะใช้เวลาในการย่อยสลายเป็นเวลานานจึงมีการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ทดแทนขยะประเภทนี้เพื่อสามารถย่อยสลายได้ง่ายเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งการนำวัสดุธรรมชาติมาเป็นวัตถุดิบผลิตเป็นภาชนะรูปแบบต่าง ๆ [4] นอกจากการนำวัสดุเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อีกครั้งยังสามารถช่วยลดการเผาพื้นที่ทางการเกษตรซึ่งจะก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศตามมา

มลพิษทางอากาศในปัจจุบันเกิดจากหลายสาเหตุ หนึ่งในสาเหตุนั้นคือการเผาเปลือกข้าวโพด ซึ่งการเผานี้ส่งผลให้เกิดหมอกควันและฝุ่นที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากผลกระทบเรื่องสุขภาพที่กลายเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลดการเผาพื้นที่ทางการเกษตรลง การลดมลพิษจากการเผาเปลือกข้าวโพด ซึ่งสามารถทำได้โดยการนำเปลือกข้าวโพดมาใช้ประโยชน์ ซึ่งลักษณะของเปลือกข้าวโพดเป็นแผ่นโค้งซ้อนกันเป็นชั้นมีลวดลายของเส้นใยเป็นริ้ว ๆ ในตัวเองและมีแนวขนานตามความยาวของเปลือกทำให้เปลือกข้าวโพดมีความสวยงามเฉพาะตัวไม่เหมือนวัสดุอื่นใด อีกทั้งคุณสมบัติของเปลือกข้าวโพดมีความเหนียว มีลวดลายเฉพาะตัวและเป็นแผ่นกว้างสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางด้านหัตถกรรมเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวเกษตรกรเป็นอย่างดี กองส่งเสริมหัตถกรรมไทยจึงได้ทำการส่งเสริมให้นำเปลือกข้าวโพดมาใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น [5]

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าข้าวโพดมีความจำเป็นต่อการเกษตรของประไทยมายาวนาน ข้าวโพดเป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นส่วนสำคัญในอุตสาหกรรมมีความต้องการในการบริโภคในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาวัสดุเหลือทิ้งจากข้าวโพดจำนวนมาก จนส่งผลกระทบทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงได้มีการคิดค้นผลิตภัณฑ์จากเปลือกข้าวโพดนำมาสร้างเป็นภาชนะหลากหลายรูปแบบ ซึ่งคุณสมบัติของเปลือกข้าวโพดมีความเหนียว มีลวดลายเฉพาะตัวและเป็นแผ่นกว้างแต่หลายคนมองว่าเป็นวัสดุที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก แต่การนำเปลือกข้าวโพดมาทำเป็นผลิตภัณฑ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณพื้นที่ของไร่ข้าวโพดที่ถูกเผาได้ เนื่องจากการเผาเปลือกข้าวโพดนั้นจะทำให้เกิดมลพิษ และยังช่วยลดขยะจากพลาสติกและโฟมที่มาจากภาชนะ ซึ่งขยะเหล่านี้เป็นขยะที่ต้องใช้เวลานานในการย่อยสลาย ดังนั้นจึงทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์จากเปลือกข้าวโพด จึงได้คิดค้นภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพดขึ้นมา โดยกรรมวิธีในการสร้างภาชนะได้แนวคิดมาจาก

การทำภาชนะจากกาบหมากที่เป็นการนำกระดาษเหลือใช้มาประยุกต์เพื่อให้เกิดเป็นสิ่งของเครื่องใช้หลากหลายรูปแบบ โดยการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดเป็นแนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามลพิษทางอากาศที่มาจากการเผาเปลือกข้าวโพด
2. เพื่อศึกษาคุณสมบัติของเปลือกข้าวโพดที่เป็นขยะจากธรรมชาติ
3. เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพด

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนำเศรษฐกิจหมุนเวียน การนำแนวคิดนี้มาใช้ในการลดมลภาวะทางอากาศที่มาจากการเผาเปลือกข้าวโพดโดยเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นแนวคิดที่วางแผนนำวัสดุต่าง ๆ มาใช้ใหม่ในวงจรของผลิตภัณฑ์ จากเดิมที่ขยะถูกนำไปทิ้งเมื่อสิ้นสุดการบริโภค โดยมีการนำวัสดุที่เป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นกลับมาสร้างคุณค่าใหม่ [6] ซึ่งการนำทรัพยากรที่ถูกนำไปใช้แล้วให้กลับมาแปรรูปและนำกลับไปใช้ได้อีกในอนาคต เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประเทศไทยมีการประกอบอาชีพเพาะปลูกพืชกันเป็นจำนวนมาก เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรมักจะมีเศษวัสดุเหลืออยู่ ซึ่งในการเตรียมพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกครั้งต่อไป เกษตรกรจำเป็นต้องกำจัดเศษวัสดุเหล่านั้น โดยวิธีการที่นิยมใช้กันมากที่สุดและใช้กันมาเป็นระยะเวลานาน คือ การใช้ไฟเผาวัสดุเหลือทิ้งในพื้นที่ที่ทำการเกษตรหรือการเผาในที่โล่ง เพราะฉะนั้นการเผาดังกล่าวทำให้เกิดมลพิษทางอากาศโดยเป็นผลเสียต่อมนุษย์ [7]

ปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศของประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันและสุขภาพของประชาชน รวมทั้งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวอย่างการปลูกข้าวโพด โดยลำดับปัญหาสำคัญของการปลูกข้าวโพดก็คือการเผาหลังการเก็บเกี่ยวซึ่งกลายเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของปัญหาหมอกควัน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยมีทั้งมาตรการในระยะสั้นและมาตรการในระยะยาว [8] การในการแก้ไขปัญหาโดยมาตรการระยะสั้นจะมีการประชาสัมพันธ์ โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ของการนำวัสดุเหลือใช้จากภาคการเกษตรกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้งและชี้ให้เห็นถึงการลดมลพิษทางอากาศที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย ในส่วนของมาตรการระยะยาวจะมีการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม มาใช้เพื่อลดปริมาณเปลือกข้าวโพดและวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตร รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของข้าวโพดเพื่อนำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของหรือสินค้า ตลอดจนพัฒนาเทคนิคในการประดิษฐ์สินค้าจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เป็นที่ต้องการของตลาด [9]

จากแนวคิดเกี่ยวกับการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการลดมลภาวะทางอากาศที่มาจากการเผาเปลือกข้าวโพดชี้ให้เห็นว่าการแก้ปัญหาจะมีทั้งมาตรการระยะสั้นและระยะยาวซึ่งการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้จะเป็นการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยการการนำเปลือกข้าวโพดมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การนำเปลือกไปเป็นอาหารสัตว์ ทำปุ๋ยชีวภาพ และการนำไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ และการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาวที่จะนำมาซึ่งการสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกรอีกด้วย

2.การจัดการเปลือกข้าวโพดที่เป็นขยะจากธรรมชาติ ซึ่งลักษณะของเปลือกข้าวโพดเป็นแผ่นโค้งซ้อนกันเป็นชั้นมีลวดลายของเส้นใยเป็นริ้ว ๆในตัวเองและมีแนวขนานตามความยาวของเปลือกทำให้เปลือกข้าวโพดมีความสวยงามเฉพาะตัว โดยหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเกษตรกรส่วนใหญ่จะหักเอาเฉพาะฝักข้าวโพดเพื่อจำหน่าย ส่วนเปลือกข้าวโพดจำนวนมากก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ โดยที่คุณสมบัติของเปลือกข้าวโพดสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางด้านหัตถกรรมเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวเกษตรกรเป็นอย่างดี [5] อาชีพเกษตรกรรมเพาะปลูกข้าวโพดโดยทั่วไปมีจำนวนมาก เมื่อเกษตรกร

เก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรแล้วมักจะมีเปลือกเหลืออยู่ในพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกข้าวโพดนั้น ทำให้เกิดการเผาเพื่อกำจัดขยะ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหมอกควันพิษในภาคเหนืออันเกิดขึ้นทุกปีในช่วงหน้าแล้งจากการเผาซากไร่ข้าวโพด [10]

ข้าวโพดเป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นส่วนสำคัญในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ที่มีความต้องการในการใช้ในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาวัสดุเหลือทิ้งจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวนมาก จนส่งผลกระทบทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงได้มีการร่วมกันหาแนวทางเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เหลือทิ้งมาแปรรูปในด้านต่าง ๆให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร กรรมวิธีเปลี่ยนแปลงวัสดุดังกล่าวที่เหลือทิ้งจากการเก็บเกี่ยวโดยไม่ต้องเผาทิ้ง เพื่อช่วยแก้ปัญหามลภาวะสิ่งแวดล้อม และหมอกควันในพื้นที่ที่เกิดจากการเผาทำลายวัสดุเหลือทิ้ง [11]

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเปลือกข้าวโพดที่เป็นขยะจากธรรมชาติข้างต้น ทำให้เห็นว่าสามารถนำเปลือกข้าวโพดมาใช้ในการสร้างเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่วยลดปัญหาการเกิดหมอกควันพิษและฝุ่นที่เกิดจากการเผาเปลือกข้าวโพดของเกษตรกร โดยเป็นการนำเอาขยะจากธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งตรงกับหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ว่าการนำทรัพยากรที่ถูกใช้แล้วมาแปรรูปและนำกลับไปใช้ได้อีกในอนาคต

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดการปนเปื้อนจากสารเคมี รวมถึงเป็นการทดแทนภาชนะที่มาจากพลาสติกและโฟม ซึ่งเปลือกข้าวโพดนั้นมีคุณสมบัติที่เหมาะกับการนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์และงานหัตถกรรมโดยเปลือกมีความเหนียว ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ ช่อดอกไม้ รวมทั้งการทำกระดาษจากเปลือกข้าวโพด ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับขยะเศษวัสดุทางเกษตรนำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกรและชุมชนต่อไป [12]

จากสถานการณ์ปัจจุบันการผลิตและใช้พลาสติกเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ด้วยคุณสมบัติของพลาสติกที่มีน้ำหนักเบา ทำให้มีการใช้พลาสติกในผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ซึ่งพลาสติกเหล่านี้มีอายุการใช้งานสั้นและการใช้พลาสติกมากเกินความจำเป็น ทั่วโลกจึงกำลังประสบปัญหามลพิษจากขยะพลาสติก [13] โดยทั่วไปภาชนะส่วนใหญ่จะทำมาจากพลาสติกหรือกล่องโฟม หลังจากการใช้งานเสร็จแล้วจากภาชนะก็กลายเป็นขยะและจะส่งผลต่อสภาพแวดล้อมอย่างมาก เนื่องจากย่อยสลายได้ช้า ดังนั้นจึงมีภาชนะทางเลือกใหม่ที่สร้างขึ้นจากธรรมชาติ สามารถย่อยสลายได้เองและที่สำคัญเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม [14] จึงได้มีการคิดค้นวิธีทำผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์อาหารจากกาบหมากซึ่งทำมาจากกาบหมาก โดยมีความคิดที่จะช่วยลดขยะพลาสติกและโฟม เพื่อเป็นสิ่งหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งส่วนใหญ่ผู้คนจะไม่เห็นคุณค่าของกาบหมากและปล่อยให้เน่าเสียมากมาย จึงได้นำมาทำเป็นภาชนะเพื่อทดแทนภาชนะพลาสติกและลดขยะจากธรรมชาติ [15]

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพดข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าสามารถนำวัสดุจากธรรมชาติมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ได้ จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ใส่อาหารแห้งที่ทำมาจากเปลือกข้าวโพด ที่สามารถช่วยลดการเผาเปลือกข้าวโพดซึ่งเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศ ลดขยะจากพลาสติก รวมทั้งยังส่งเสริมการนำหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ คือการนำทรัพยากรที่ถูกใช้แล้วมาแปรรูปและนำกลับไปใช้ได้อีกในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสารนั้นได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่ได้จากการเรียบเรียง วิเคราะห์ จัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเภทต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มามีความสมบูรณ์ในประเด็นนั้น ๆ หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จากนั้นนำทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องก่อนจะทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์อีกทั้งยังได้มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี รวมถึง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษาผลิตภัณฑ์ที่มาจากเปลือกข้าวโพด โดยได้เริ่มต้นจากศึกษากระบวนการปลูกข้าวโพด กระบวนการเก็บเกี่ยว ปัญหาหลังการเก็บเกี่ยว รวมถึงปัญหาจากการเผาเปลือกข้าวโพด

2. การสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกระบวนการด้านการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบภาชนะจากเปลือกข้าวโพด ซึ่งนำมาสู่ขั้นตอนในการดำเนินการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ในขั้นตอนของการออกแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะต้นแบบจากเปลือกข้าวโพดสำหรับอาหารแห้ง เริ่มจากการสังเกตและการศึกษาของคุณลักษณะของเปลือกข้าวโพดที่มีความทนทาน เปลือกมีความยาวและมีลวดลายที่เฉพาะตัว จึงได้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการออกแบบภาชนะให้สามารถใส่อาหารแห้งได้ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการจัดเก็บและการทำความสะอาด จึงได้รูปแบบของภาชนะในลักษณะเป็นจานที่แสดงให้เห็นถึงลวดลายของเปลือกข้าวโพดที่เป็นเอกลักษณ์

2.2 การคัดเลือกวัตถุดิบในการสร้างต้นแบบ

ในการคัดเลือกวัตถุดิบเพื่อนำมาสร้างผลิตภัณฑ์ภาชนะต้นแบบจากเปลือกข้าวโพด ซึ่งเริ่มจากการนำเปลือกที่มีขนาดหลากหลายที่ได้มาจากการเหลือทิ้งของเกษตรกรหลังการเก็บเกี่ยว โดยการนำเปลือกที่ได้ นำไปทำความสะอาดหลังจากนั้นนำมาตากแดดไว้เป็นเวลาประมาณ 6 – 7 วัน เพื่อให้เปลือกข้าวโพดมีความแข็ง และเหนียวมากขึ้น หลังจากนั้นนำเปลือกข้าวโพดที่ได้หลังจากการตากแดดแล้วนำมาตัด ส่วนบนและส่วนล่างของเปลือกให้ได้เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

2.3 วิธีการดำเนินการสร้างต้นแบบ

เริ่มจากการใช้แป้งมันสำปะหลังมาทำเป็นกาวแป้งเปียกโดยการต้มน้ำให้เดือดและจึงทำการใส่แป้งลงไปกวนจนแป้งมีความใสและมีความเหนียว นำมาพักไว้ก่อนจะนำเปลือกข้าวโพดที่ผ่านการรีดมาทากาว โดยการทาทับซ้อน ๆกันจนมีความหนาพอสมควรโดยรูปทรงจะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 30*30 เซนติเมตร แล้วนำไปตากแดดให้กาวแห้งสนิท หลังจากนั้นนำไปเข้าเครื่องขึ้นรูปภาชนะ ใช้เวลาในการอัดของเครื่องเพื่อขึ้นรูปเป็นเวลา 50 วินาทีความร้อนของเครื่องที่ใช้ในการขึ้นรูปภาชนะใช้อุณหภูมิที่ 120 องศา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการเกิดมลพิษที่เป็นสาเหตุมาจากการเผาเปลือกข้าวโพด

1.1 กระบวนการเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวข้าวโพด

การปลูกข้าวโพดจำเป็นจะต้องศึกษาถึงวิธีการปลูกรวมถึงวิธีการดูแลอย่างละเอียด เพื่อให้ต้นข้าวโพดเจริญเติบโตและมีผลผลิตที่มีคุณภาพ ในส่วนของการเก็บเกี่ยวข้าวโพดมี 2 วิธีหลักคือ การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคนจะใช้วิธีหักข้าวโพดทั้งเปลือกแล้วจึงนำมาแกะเปลือกภายหลังหรือเก็บไว้ทั้งเปลือก การเก็บเกี่ยววิธีนี้ทำได้เร็วรวมถึงช่วยป้องกันไม่ให้เมล็ดเกิดแผลหรือเมล็ดร้าวในระหว่างทำการเก็บเกี่ยวหรือขนย้าย และการเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องมือซึ่งเครื่องชนิดนี้สามารถปลิดฝักข้าวโพดจากต้นแล้วสีออกเป็นเมล็ด ทั้งยังช่วยลดระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวรวมถึงลดการใช้แรงงานคนและมีความแม่นยำสูงในการทำงาน และยังลดความเสียหายของผลผลิตรวมถึงลดปริมาณขยะที่เกิดจากกระบวนการทางการเกษตร หลังจากการเก็บเกี่ยวเกษตรกรจำการส่งออกผลผลิตทั้งแบบแกะเปลือกแล้วและยังไม่แกะเปลือก

1.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากเก็บเกี่ยว

1.2.1 ปัญหาจากการเก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคน

การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคนนอกจากปัญหาในการขาดแคลนแรงงานแล้วยังมีปัญหาในด้านของค่าใช้จ่ายสำหรับการจ้างแรงงานที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำและค่าครองชีพมีอัตราที่สูงขึ้น นอกจากนี้การเก็บเกี่ยวข้าวโพดโดยใช้แรงงานคนเป็นการเก็บแบบฝักเท่านั้น ไม่มีการกะเทาะเมล็ด ทำให้เกษตรกรมีความยุ่งยากมากขึ้นก่อนการส่งออกเพื่อจำหน่าย

1.2.2 ปัญหาจากการเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องปลิดฝักข้าวโพด

การใช้เครื่องปลิดฝักข้าวโพดได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยว ซึ่งในบางพื้นที่ต้องการเก็บรักษาฝักข้าวโพดไว้เพื่อรอราคาที่สูงขึ้น แต่การใช้งานเครื่องยังมีข้อจำกัด เนื่องจากในบางพื้นที่ต้องการเครื่องมือที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ภายในขั้นตอนเดียว คือตั้งแต่การเก็บเกี่ยวไปจนถึงได้ข้าวโพดออกมาเป็นเมล็ด

1.3 ปัญหาจากการเผาเปลือกข้าวโพด

1.3.1 มลพิษทางอากาศ

ทุกปีในช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตหน้าแล้ง จะมีเศษวัสดุเหลือทิ้ง ได้แก่เปลือกและซังข้าวโพดส่วนใหญ่เกษตรกรจะปล่อยไว้ และรอเผาทิ้งในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ของทุกปี ซึ่งก่อให้เกิดควันจากการเผาไหม้ เศษวัสดุเหลือทิ้งส่วนใหญ่เผากลายเป็นควันพิษในอากาศ และอีกส่วนฝังกลบเพื่อทำเป็นปุ๋ยต่อไป แต่การฝังกลบเพื่อทำเป็นปุ๋ย ต้องจ้างรถไถเข้าไปไถกลบต้นข้าวโพด อันเหมาะกับการปลูกข้าวโพดบนที่ราบ มากกว่าข้าวโพดบนเชิงเขาหรือบนดอย

1.3.2 การลุกลามของไฟที่เกิดจากการเผาเปลือกข้าวโพด

ข้าวโพดที่ปลูกบนดอยหรือเชิงเขาที่ติดกับป่า เมื่อเกิดการเผากำจัดเศษซากเปลือกข้าวโพดที่เหลืออยู่ภายหลังการเก็บเกี่ยว หรือเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกในรอบต่อไป อีกทั้งยังปราศจากการทำแนวกันไฟและปราศจากการควบคุม ไฟจึงลามเข้าป่าที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและลุกลามเข้าไปในป่าเป็นบริเวณกว้าง จนกลายเป็นไฟป่าก่อให้เกิดหมอกควันพิษเพิ่มมากขึ้นไปอีก

2. การวิเคราะห์คุณสมบัติของเปลือกข้าวโพด

2.1 คุณสมบัติของเปลือกข้าวโพด

จากการศึกษาพบว่าเปลือกข้าวโพดเป็นแหล่งของเส้นใยที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นเส้นใยเซลลูโลสธรรมชาติที่ได้มาจากต้น ข้าวโพดมีโครงสร้างและสมบัติเหมาะสมสำหรับใช้ในอุตสาหกรรม สิ่งทอและอุตสาหกรรมอื่น ๆ

2.2 ประโยชน์ของเปลือกข้าวโพด

เปลือกข้าวโพดนั้นมีคุณค่าทางโภชนาการสูงสามารถนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเลี้ยงโคนม-โคเนื้อ รวมถึงสามารถทำไปทำเป็นปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในทางการเกษตร หรือการนำมาทำเป็นข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาชนะ บรรจุภัณฑ์ กระเป๋า ที่ทำจากเปลือกข้าวโพดแห้ง

2.3 การนำเปลือกข้าวโพดมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์

เปลือกข้าวโพดสามารถนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่มักมีการนำมาทำเป็นดอกไม้ประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น เส้นใยด้ายโดยนำมาทอเป็นผืนผ้า กระเป๋าสานจากเปลือกข้าวโพด

3. กระบวนการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์สำหรับอาหารแห้งที่มาจากเปลือกข้าวโพด

ข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก วิทยานิพนธ์ บทความและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ทำมาจากเปลือกข้าวโพด ซึ่งนำมาสู่กระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบภาชนะจากเปลือกข้าวโพดด้วยการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ในการร่างต้นแบบภาชนะขึ้นมา โดยคำนึงถึงขนาดของภาชนะ ความคงทนและรูปทรงที่มีความเหมาะสมในการใส่อาหารแห้ง ซึ่งภายหลังได้มีการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นรูปภาชนะจึงได้นำเครื่องขึ้นรูปภาชนะจานกาบหมากของคุณไกรสร ศรีสุวรรณ มาทดลองใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบภาชนะจากเปลือกข้าวโพด

3.2 การคัดเลือกวัตถุดิบในการสร้างต้นแบบ

รูปที่ 1 เปลือกข้าวโพดสดจากการเหลือทิ้ง
(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

รูปที่ 2 เปลือกข้าวโพดแห้งหลังจากการนำไปตากแดด
(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

ขั้นตอนการคัดเลือกเปลือกข้าวโพด เลือกเปลือกข้าวโพดที่มีขนาดหลากหลายแต่จะต้องไม่เล็กจนเกินไปโดยนำมาจากการเหลือทิ้งของเกษตรกร หลังจากนั้นจะนำเปลือกข้าวโพดมาแยกเป็นชิ้น ๆ เพื่อไม่ให้ติดกันและง่ายต่อการนำไปใช้งาน เมื่อแยกใบข้าวโพดเป็นชิ้นแล้วจึงนำไปตากแดดเป็นเวลาประมาณ 6-7 วัน ซึ่งถ้าใช้เวลานานจนเกินไปเปลือกข้าวโพดจะมีเชื้อรา หลังจากได้เปลือกข้าวโพดที่แห้งดีแล้วจึงนำมาทั้งตัดปลายด้านบนและด้านล่างเพื่อให้ได้รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าเหมาะแก่การนำไปใช้งาน

3.3 วิธีการดำเนินการสร้างต้นแบบ

รูปที่ 3 แป้งมันสำปะหลัง
สำหรับทำกาวแป้งเปียก
(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

รูปที่ 4 หม้อและทัพพีอุปกรณ์
สำหรับทำกาวแป้งเปียก
(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

รูปที่ 5 การเทแป้งลงในหม้อหลังจาก
น้ำเดือด
(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

ขั้นตอนในการทำและการใช้งานกาวแป้งเปียกโดยเริ่มจากการนำน้ำมาต้มจนเดือดแล้วจึงเทแป้งมันสำปะหลังลงไปในน้ำที่เดือดจัดจากนั้นกวนแป้งจนมีความใสและมีความเหนียว แล้วจึงนำมาพักไว้ให้เย็น ก่อนจะนำเปลือกข้าวโพดที่ผ่านการรีดมาทากาวแป้งเปียกแล้วทาซ้อนทับกันจนมีความหนาพอสมควรโดยรูปทรงจะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 30*30 เซนติเมตร ขั้นตอนสุดท้ายคือการนำเปลือกข้าวโพดที่ได้จากการทากาวแป้งเปียกไปตากแดดให้กาวแห้งสนิท

รูปที่ 6-8 การนำเปลือกข้าวโพดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมจัตุรัสเข้าเครื่องขึ้นรูปภาชนะ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

นำเปลือกข้าวโพดที่ได้นำมาทากาวแป้งเปียกตามขั้นตอนข้างต้นไปใส่ในเครื่องขึ้นรูปภาชนะ (heater timer) ของคุณไกรสร ศรีสุวรรณ ซึ่งจะใช้เวลาในการอัดเพื่อขึ้นรูปเป็นภาชนะเป็นเวลา 50 วินาที ความร้อนของเครื่องที่ใช้จะอยู่ที่ 120 องศาเซลเซียส

รูปที่ 9 การใช้กรรไกรตัดขอบของเปลือกข้าวโพดให้เป็นภาชนะ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

รูปที่ 10 เปลือกข้าวโพดที่ได้หลังจากการอัดด้วยเครื่องขึ้นรูปภาชนะ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

เมื่อเครื่องได้ทำการอัดขึ้นรูปภาชนะครบ 50 วินาทีแล้ว เปลือกข้าวโพดที่ได้ทำการขึ้นรูปนั้นมีลักษณะรูปทรงเป็นภาชนะและมีความอยู่ตัว หลังจากนั้นจึงใช้กรรไกรตัดในส่วนของขอบภาชนะออกให้มีความสวยงาม ในส่วนของเศษที่เหลือจากการตัดขอบทิ้งสามารถนำไปทำเป็นปุ๋ยและยังสามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ได้อีกด้วย

3.4 ผลที่ได้จากการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

รูปที่ 11 ภาชนะที่ได้หลังจากตัดขอบทิ้ง (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

รูปที่ 12-14 ตัวอย่างอาหารที่นำมาใส่ภาชนะ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

ภาชนะจากเปลือกข้าวโพดที่ได้มีลักษณะเป็นรูปทรงของภาชนะที่มีความแข็งแรง มีกลิ่นหอมของข้าวโพด มีลวดลายที่มีความเฉพาะตัวและทับซ้อนกันสวยงาม โดยภาชนะจากเปลือกข้าวโพดนั้นสามารถใส่อาหารแห้งและขนม ซึ่งควรหลีกเลี่ยงอาหารหรือขนมที่เป็นของเหลว วิธีการทำความสะอาดภาชนะนั้นใช้วิธีการนำฟองน้ำชุบน้ำให้หมาด ๆ แล้วเช็ดให้สะอาด แล้วนำภาชนะไปตากแดดให้แห้งเพื่อป้องกันเชื้อราและรักษาอายุการใช้งานของภาชนะ

อภิปรายผลการวิจัย

1.มลพิษทางอากาศที่มาจากการเผาเปลือกข้าวโพด โดยสาเหตุหลักของการเผาเกิดจากการที่เกษตรกรปลูกไร่ข้าวโพดเห็นว่าเปลือกขาวโพดเหลือเป็นจำนวนมากจากการนำฝักข้าวโพดออกไปขายนั้นเป็นขยะ ดังนั้นเมื่อเกิดการเผาขึ้นจึงเกิดมลพิษที่ตามมาซึ่งผลกระทบจากมลพิษนั้นย่อมจะส่งผลเสียเป็นอย่างมาก ทั้งทำลายสุขภาพร่างกายของมนุษย์ อีกทั้งยังทำลายให้ทัศนวิสัยทางอากาศย่ำแย่ลง จากผลกระทบในเชิงลบนี้ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของเปลือกข้าวโพด ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้นำเปลือกข้าวโพดมาใช้ประโยชน์ในการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพดนี้ โดยจะช่วยทำให้ลดการเผาทำลายขยะทางการเกษตรที่ก่อให้เกิดมลพิษไม่มากก็น้อย และที่สำคัญยังเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดหรือผู้ที่สนใจสร้างภาชนะจากเปลือกข้าวโพดด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการทำกระดาษจากเปลือกฝักข้าวโพดโดยจะนำส่วนที่เหลือทิ้งอย่างเปลือกฝักข้าวโพดซึ่งจะใช้ในส่วนของเส้นใยผลิตเป็นกระดาษ โดยนำมาจากจังหวัดทางภาคเหนือที่มีปัญหาทางด้านหมอกควัน [16] จะเห็นได้ว่างานวิจัยข้างต้นก็จะให้ความสำคัญในเรื่องของการลดมลพิษทางอากาศ ดังนั้นแล้วการนำเปลือกข้าวโพดมาใช้ให้เกิดประโยชน์จะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการเผาเปลือกข้าวโพดอันเป็นสาเหตุหนึ่งของมลพิษทางอากาศ

2.คุณสมบัติของเปลือกข้าวโพด ซึ่งเปลือกข้าวโพดนั้นมีคุณสมบัติที่สามารถนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ภาชนะใส่อาหารแห้งได้เนื่องจากมีเส้นใยเซลลูโลสธรรมชาติที่ได้มาจากต้น มีความเหนียว มีลวดลายเฉพาะตัวและเป็นแผ่นกว้าง เปลือกข้าวโพดนั้น

สามารถนำมาสร้างประโยชน์ได้หลากหลาย แต่เกษตรกรส่วนมากกลับนำเปลือกข้าวโพดไปทำลายโดยการเผาซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศส่งผลเสียให้กับสิ่งแวดล้อมรวมถึงสุขภาพของมนุษย์ NIA สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ได้เล็งเห็นปัญหาวัสดุเหลือทิ้งจากการเก็บเกี่ยวโดยการเผาทำลายจึงได้คิดค้นกรรมวิธีใหม่ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้รับการสนับสนุนงานวิจัยของ สวทช. ภาคเหนือ โครงการนี้สร้างขึ้นเพื่อนำเปลือกข้าวโพดที่ถูกเผาทำลายจากการเก็บเกี่ยวมาสร้างให้เกิดประโยชน์ ได้มีการริเริ่มโครงการนี้ที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการนำเปลือกข้าวโพดไปหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน โดยมีขั้นตอนและกระบวนการที่ละเอียด เพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์วิธีนี้ช่วยแก้ปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อม และหมอกควันในพื้นที่ที่เก็บเกี่ยววัสดุเหลือทิ้งจากต้นข้าวโพด อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดและกลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองให้เกิดรายได้และลดภาระหนี้สิน [11]

3. การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพด จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่าง ๆ ซึ่งนำมาสู่กระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์มี 4 ขั้นตอน เริ่มจากขั้นตอนที่ 1 คือการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการใช้สอยและการจัดเก็บต่อผู้ใช้มากที่สุด จึงได้ลักษณะที่เป็นจานที่สามารถจัดเก็บได้ง่ายและประหยัดพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกวัตถุดิบในการสร้างต้นแบบ คือการนำเปลือกข้าวโพดไปทำความสะอาดและนำไปตากแดดเพื่อให้เปลือกข้าวโพดมีความแข็งแรงและเหนียวมากขึ้น แล้วจึงนำเปลือกข้าวโพดมาตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขั้นตอนที่ 3 วิธีการดำเนินการสร้างต้นแบบ โดยการนำกาวแป้งเปียกมาทาเปลือกข้าวโพดทับซ้อน ๆ กัน เมื่อกาวแห้งแล้วจึงไปขึ้นรูปภาชนะเพื่อทดลองสร้างต้นแบบภาชนะ ในส่วนของขั้นตอนที่ 4 คือการประเมินผลและผลที่ได้จากการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ภาชนะที่ได้มีลักษณะเป็นรูปทรงที่มีความแข็งแรง ทนทาน รวมถึงมีลวดลายที่มีความเฉพาะตัว ซึ่งภาชนะสามารถใส่อาหารแห้งและขนมแห้งได้ จากกระบวนการสร้างและผลของผลิตภัณฑ์ต้นแบบภาชนะจากเปลือกข้าวโพด ซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นสินค้าที่สามารถเสริมรายได้ให้กับเกษตรกรหลังการเก็บเกี่ยวอีกทั้งยังสามารถช่วยลดขยะจากพลาสติกและโฟมในการนำวัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติมาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งได้อ้างอิงจากบทความแนวคิดของไกรสร ศรีสุวรรณ ทำผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์อาหารจากกาบหมาก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยลดขยะพลาสติกและโฟม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน [15] ซึ่งแนวคิดข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาชนะสำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพด ที่ได้มีการนำเอาวัสดุจากธรรมชาติที่ไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการลดขยะจากพลาสติกและโฟมที่ย่อยสลายได้ยาก รวมถึงยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่สามารถนำเอาเปลือกข้าวโพดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. การกำจัดเชื้อรา จะมีการนำไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ มาฉีดกับเปลือกข้าวโพดก่อนจะนำไปรีดและทากาวแป้งเปียก ซึ่งจะมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคสูงเพราะสารตกค้างที่ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เหลือทิ้งไว้นั้นมีแค่น้ำละออกซิเจน อีกทั้งยังมีฤทธิ์กัดกร่อนภาชนะที่ต่ำมาก

2. การคิดค้นเครื่องอัดเปลือกข้าวโพด ซึ่งจะสามารถอัดเปลือกข้าวโพดให้ติดกันจนเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 30*30 เซนติเมตร โดยมีความหนาของแผ่นขนาด 3 มิลลิเมตร เพื่อความรวดเร็ว การประหยัดเวลาในการทำและเพิ่มปริมาณการผลิตก่อนการนำไปเข้าเครื่องขึ้นรูปภาชนะ อีกทั้งขนาดความหนาที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้สามารถใส่อาหารที่เป็นของเหลวได้ดีขึ้น

3. การคิดค้นเครื่องขึ้นรูปภาชนะ โดยตัวเครื่องจะมีความแตกต่างจากเครื่องขึ้นรูปภาชนะทั่วไปตรงที่สามารถถอดเปลี่ยนแบบแม่พิมพ์เพื่อเพิ่มความหลากหลายในการขึ้นรูปภาชนะ

4. คิดค้นรูปแบบบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ ที่มาจากเปลือกข้าวโพดซึ่งจะสามารถนำเปลือกข้าวโพดมาใช้ทำประโยชน์ได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

5. นำต้นแบบผลิตภัณฑ์สำหรับอาหารแห้งจากเปลือกข้าวโพดเสนอกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของขยะจากการเกษตร ซึ่งควรจะนำเสนอหน่วยงานที่หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ทำไร่ข้าวโพด กลุ่มแม่บ้านตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าขายขนมตามตลาดทั่วไป ร้านอาหารเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6.ส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใช้บรรจุภัณฑ์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมผ่านหน่วยงานทางภาครัฐ รวมถึงตลาด ชุมชน ห้องอาหาร และโรงอาหารต่าง ๆ ควรเปลี่ยนจากกล่องโฟมมาใช้บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อศึกษาวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยในการทำต้นแบบภาชนะจากวัสดุอื่นที่มาจากธรรมชาติ โดยจะนำวัสดุอื่นมาทดลองในการขึ้นรูปเป็นภาชนะ เช่น ใบบัว ใบเล็บครุฑลังกา ใบหูกวาง เป็นต้น

2. ควรมีการเก็บข้อมูลในมุมมองของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

[1] รติมา คชนันทน์. เศรษฐกิจหมุนเวียน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2562. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2563] เข้าถึงได้จาก: https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2562/hi2562-010.pdf

[2] ระศักดิ์ สุตัณฑวิบูลย์. เศรษฐกิจหมุนเวียน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2562. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: https://www.prachachat.net/finance/news-384463

[3] ปัญญ์ชลี พิมลวงศ์. เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2562/hi2562-010.pdf

[4] Chiang Mai News. ลดขยะ ลดโฟม ลดพลาสติก แก้วิกฤติขยะมลพิษท่วมโลก [อินเทอร์เน็ต]. เชียงใหม่; 2561. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มีนาคม2563] เข้าถึงได้จาก: https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/793846

[5] กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเปลือกข้าวโพด [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2535. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: http://library.dip.go.th/multim1/ebook/IH%20กสอ19%20ป39.pdf

[6] ภัทราพร แย้มละออ. เศรษฐกิจหมุนเวียน – โอกาสใหม่ของธุรกิจเพื่อความยั่งยืน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2560. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: http://www.allaroundplastics.com/article/sustainability/1898

[7] อภิรัฐ ดีทองอ่อน. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศอันเกิดจากการเผาในที่โล่งในภาคเกษตรกรรม [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563] เข้าถึงได้จาก: https://www.tci-thaijo.org/index.php/gradlawtujournal/article/view/131252/98501

[8] รำไร ลำเจียก. ปัญหาหมอกควัน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: http://library.senate.go.th/document/Ext10567/10567802_0002.PDF

[9] ณัฐชยา อุ่นทองดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนในป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจากหมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2556. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563] เข้าถึงได้จาก: https://www.tci-thaijo.org/index.php/JEM/article/view/27556

[10] ภัทราวดี และคณะ. การสร้างบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม [อินเทอร์เน็ต]. เชียงใหม่; 2561. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: https://kaewpanya.rmutl.ac.th/kb/HR-Blog/mediafiles/1537168456.pdf

[11] ไพรัช โตวิวัฒน์. เปลือกข้าวโพด นวัตกรรมการจัดการวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตร [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2560. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563] เข้าถึงได้จาก: https://nia.or.th/public/index.php

[12] หทัยทิพย์ สินธุนาและคณะ. การแปรรูปขยะจากเปลือกข้าวโพด [อินเทอร์เน็ต]. เชียงใหม่; 2561. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: https://i4biz.nrct.go.th/download/ebook/30017.pdf

[13] สุจิตรา วาสนาดำรงดี. ภาพรวมมาตรการลดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งในต่างประเทศ วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 23 (ฉบับที่ 2) [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2562. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: http://www.ej.eric.chula.ac.th/content/6114/151

[14] MY HOME. ภาชนะทางเลือกใหม่ กิน-ดื่มได้อย่างปลอดภัยจากวัสดุธรรมชาติ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ;2562. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: https://www.baanlaesuan.com/124936/diy/easy-tips/eco-friendly-utensils

[15] ไกรสร ศรีสุวรรณ. หลาน-ยายรักษ์โลก ผลิตจานกาบหมากใช้แห่งแรกเพชรบุรี หวังลดขยะ [อินเทอร์เน็ต]. เพชรบุรี; 2560. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563] เข้าถึงได้จาก: https://web.facebook.com/Yaichumchankubmark

[16] เพิ่มศักดิ์ สุภาพรเหมินทร์. การทำกระดาษจากเปลือกฝักข้าวโพด [อินเทอร์เน็ต]. เชียงใหม่; 2556. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2563] เข้าถึงได้จาก: http://www.clinictech.most.go.th/online/usermanage/FinalReport/201581141401.pdf

การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาเคมี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

The Development of Collaboration Skills and Learning Achievement of Students in Chemistry by Collaborative Learning using Jigsaw Techniques

วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล และอุบลวรรณ ส่งเสริม
Vatcharaporn Prapasanobol and Ubonwan Songserm

สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Division of Chemistry, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: vatcharaporn.pra@mail.pbru.ac.th

Received: 17 February 2021 **Revised:** 28 May 2021**, Accepted:** 21 June 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 22 คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินทักษะทำงานร่วมกัน 3) แบบทดสอบ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที T–test for dependent, T–test for one sample และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษา พบว่าทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาหลังเรียน ($\bar{X}$ = 13.41, S.D. = 2.04) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 12.14, S.D. = 2.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียน พบว่ามีนักศึกษาร้อยละ 59.10 (3 กลุ่ม) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าหรือเท่ากับ 15 คะแนน) และมีนักศึกษาร้อยละ 40.90 (2 กลุ่ม) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ทุกกลุ่มไม่พบความแตกต่างทางสถิติ ($P> 0.05$) เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 3) ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ฝึกการหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้วิธีการสอน แบบร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างเพื่อน ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มและทำงานเป็นทีม ได้ฝึกความรับผิดชอบเนื่องจากต้องทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์, ทักษะการทำงานร่วมกัน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the collaboration skills of students before and after learning by cooperati ve learning using jigsaw technique, 2) study the students' learning achievement after learning with criteria, and 3) study the o pinions of students towards cooperative learning using jigsaw technique. The participants in this research consisted of 22 students in the Progra m of Chemistry, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University. They obtained by using purposi ve sampling. Research instruments included of four parts: 1) lesson plan of cooperative learning using jigsaw technique 2) collaborative skill assessment 3) le aning achievement

test with the degree of content validity index between 0.67 - 1.00 and 4) student opinion questionnaire. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation, t-test for dependent, t-test for one sample and content analysis, respectively.

The research finding were as follows: 1) The collaboration skills of students after learning by cooperative learning using jigsaw technique with Chemistry ($\bar{X}$=13.41, S.D. = 2.04) was higher than before ($\bar{X}$ = 12.14, S.D. = 2.82) at the .05 level of significance. 2) The students' learning achievement after learning by cooperative learning using jigsaw technique with Chemistry found that 59.10% of students (3 groups) passed the criteria and there were 40.90% of students (2 groups) had learning achievement below the criteria. But, all groups were not statistically different (P> 0.05), and 3) The opinions of students towards cooperative learning using jigsaw technique, including practiced of self- knowledge, learned collaborative teaching methods and exchanged knowledge among friends, practiced as a team and practiced responsibility due to the work that he was fully assigned.

Keywords : Cooperative Learning using Jigsaw Technique, Collaboration Skills, Learning Achievement

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนควรมีทักษะที่สำคัญตามที่เป็นเป้าหมายด้านผู้เรียนในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ซึ่งทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ก็นับว่าเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 [1] และให้ความสำคัญการทำงานเป็นทีมและกำหนดเป็นคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาไว้ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ [2]

จากการที่ผู้วิจัยได้การสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักศึกษาสาขาวิชาเคมีปีที่ 3 ที่เรียนในรายวิชา พบว่าเมื่อมีการมอบหมายงานหรือกิจกรรมเป็นกลุ่ม นักศึกษาจะเลือกทำงานกับเพื่อนที่ตนสนิทและเมื่อผู้สอนเป็นผู้จัดกลุ่มแบบคละความสามารถโดยไม่ให้นักศึกษาเลือกอยู่เป็นกลุ่มตามความสมัครใจมักพบว่าจะมีเพื่อนบางคนในกลุ่มไม่ช่วยเหลือเพื่อนเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลและจัดทำแผนภาพสังคมมิติของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาเลือกเพื่อนในห้องที่อยากร่วมทำงานด้วยมากที่สุด 3 คน ผลการศึกษาพบว่าสามารถจัดจำแนกกลุ่มของนักศึกษาจากแผนภาพสังคมมิติได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 มีนักศึกษา 1 คนที่มีจำนวนเพื่อนเลือกร่วมงานด้วยมากที่สุด กลุ่มที่ 2 มีนักศึกษา 5 คนที่มีจำนวนเพื่อนเลือกร่วมงานด้วยมากกว่า 3 คน กลุ่มที่ 3 มีนักศึกษา 5 คนที่มีจำนวนเพื่อนเลือกร่วมงานด้วยเท่ากับ 3 คน กลุ่มที่ 4 เป็นนักศึกษา 10 คนที่มีจำนวนเพื่อนเลือกร่วมงานด้วยน้อยกว่า 3 คน และกลุ่มที่ 5 เป็นนักศึกษา 1 คนที่ไม่มีเพื่อนเลือกร่วมงานด้วยเลย จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียนของนักศึกษาในภาคเรียนที่ผ่านมาและการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เคยสอนมาเมื่อปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าผลจากแผนภาพสังคมมิติ มีลักษณะคล้ายกับการนั่งเรียนในห้องเรียนตามกลุ่มเพื่อนที่ตนสนิท จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการพบว่า ผู้ที่มีเพื่อนเลือกมากที่สุดจะเป็นผู้เรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนอื่นได้ง่ายและช่วยเหลือกิจกรรมของชั้นเรียนอยู่เสมอ ส่วนนักศึกษาที่ไม่ถูกผู้อื่นเลือกเลยจำนวน 1 คนนั้นเป็นนักศึกษาที่ไม่ค่อยเข้าเรียน ไม่มีเพื่อนสนิทในห้อง ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนในห้อง และเนื่องจากนักศึกษากลุ่มใหญ่ของห้องมีเพื่อนเลือกร่วมงานด้วยต่ำกว่า 3 คนแสดงให้เห็นว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนไม่ค่อยได้ทำงานร่วมกับเพื่อนคนอื่นในห้องที่ไม่ใช่เพื่อนสนิท จึงทำให้แผนภาพสังคมมิติออกมาในลักษณะนี้ ทำให้เห็นว่าในชั้นเรียนมีปัญหาเรื่องการทำงานร่วมกัน

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจึงต้องการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันที่สอดคล้องกับทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 3 ข้อดังนี้ 1) มีความไวในการรับความรู้สึกของผู้เรียนด้วยความเข้าใจ และความรู้สึกเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม 2) มีความเอาใจใส่ มีส่วนช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ในกลุ่มและระหว่างกลุ่มผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ และ 3) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน เป็นผู้นำและผู้ตามที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ระบุไว้ในหลักสูตรนั้นสอดคล้องกับทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำที่อยู่ในแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีเป้าหมายจะพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีเรียนที่ช่วยให้นักศึกษาได้มีการพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้นักศึกษามีสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่น มีการปรึกษากันอย่างใกล้ชิด สมาชิกแต่ละคนทราบบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และหาทางปรับปรุงวิธีการทำงานของกลุ่มให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน [3,4] นอกจากนี้การเรียนแบบร่วมมือยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่ สมาชิกที่อ่อนในกลุ่มจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกันและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ [5] และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิกซอว์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนจะต้องเตรียมเนื้อหาไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มคละความสามารถผู้เรียนแต่ละคนรับผิดชอบงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย ผู้เรียนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนอ่อนในการศึกษาหาความรู้เพื่อให้ผลงานของกลุ่มสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และมีข้อดีที่ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง จากปัญหาที่พบเรื่องการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ของเพื่อนในห้องที่มีความไม่สามัคคีกันไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนบางคนในชั้นเรียนทำให้การทำงานกลุ่มแต่ละครั้งมักมีปัญหาไม่สามารถทำงานได้สำเร็จตามเวลา ดังนั้นการเรียนรู้แบบร่วมมือนับเป็นการเรียนที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเรียนร่วมกันนับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิดร่วมกันทำงาน ผู้วิจัยจึงเลือกการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาเคมีให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องไอโซเมอร์ วิชาเคมีอนินทรีย์ 2 ของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์กับเกณฑ์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่เรียนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ลงทะเบียนในรายวิชา 4022203 เคมีอนินทรีย์ 2 จำนวน 1 กลุ่ม รวม 22 คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะเวลา ใช้ระยะเวลาการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 สัปดาห์ ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผน เวลา 3 ชั่วโมง

เนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาเรื่อง ไอโซเมอร์ของสารประกอบเชิงซ้อน ในรายวิชาเคมีอนินทรีย์ 2 ที่กำหนดในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษา

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องไอโซเมอร์ วิชาเคมีอนินทรีย์ 2 ของนักศึกษา

2.3 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ไอโซเมอร์ของสารประกอบเชิงซ้อน รายวิชา 4022203 เคมีอนินทรีย์ 2 ของนักศึกษาเคมี ชั้นปีที่ 3 โดยใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ จำนวน 3 ชั่วโมง โดยแบ่งเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 เรื่องย่อย การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ [6] ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง–กลาง–อ่อน) กลุ่มละ 4 คนและเรียกกลุ่มนี้ว่ากลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

1.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับมอบมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน (เปรียบเสมือนได้ชิ้นส่วนของภาพตัดต่อคนละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านเรา แยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกัน ตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.4 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลับไปสู่กลุ่มบ้านของเราแต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่นนี้สมาชิกทุกคนก็จะได้เรียนรู้ภาพรวมของสาระทั้งหมด

1.5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคลและนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน (หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล

แผนการจัดการเรียนรู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยแบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็น IOC (Index of Congruence) พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

2. แบบประเมินทักษะทำงานร่วมกัน มีประเด็นการประเมิน 5 ข้อ ได้แก่ 1) ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ 2) ร่วมปรึกษาและวางแผนกับเพื่อนในกลุ่ม 3) เป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสที่เหมาะสม 4) ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และ 5) แนะนำวิธีการทำงานและช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม ผู้สอนเป็นผู้ประเมินโดยพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและมีระดับคะแนน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง และระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ โดยมีเกณฑ์คุณภาพ ดังนี้ คะแนน 12-15 คะแนนเป็นระดับดีมาก คะแนน 8-11 คะแนนเป็นระดับดี และคะแนนน้อยกว่า 8 คะแนนเป็นระดับควรปรับปรุง แบบประเมินมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

3. แบบทดสอบ เรื่อง ไอโซเมอร์ของสารประกอบเชิงซ้อน แบบอัตนัยจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 35 คะแนน เกณฑ์การผ่านเกณฑ์คือมีคะแนนตั้งแต่ 15 คะแนนขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินคุณภาพในระดับดีขึ้นไป ซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้นักศึกษาเขียนบรรยายถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาเคมีชั้นปีที่ 3 ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองของการวิจัย

วัตถุประสงค์การทดลอง	แบบแผนการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์	The One – Group Pretest – Posttest Design O_1 X O_2 (Campbell and Stanley, 1963) เมื่อ X คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ O_1 และ O_2 คือ ผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนและหลัง ตามลำดับ	T – test for dependent
2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์กับเกณฑ์	One – Shot Case Study - X O_2 (Campbell and Stanley, 1963) เมื่อ X คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ O_2 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์	T – test for one sample
3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์	One – Shot Case Study - X O_2 (Campbell and Stanley, 1963) เมื่อ X คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ O_2 คือ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ก่อนการวิจัย ให้นักศึกษาแต่ละคนเขียนชื่อเพื่อนที่นักเรียนอยากทำงานร่วมด้วย 3 คน ลงในกระดาษที่ผู้สอนแจกเพื่อทำแผนภาพสังคมมิติและศึกษาความสัมพันธ์ของนักศึกษาในห้องเรียนก่อนการเรียนแบบร่วมมือ

2. ผู้สอนประเมินทักษะทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนเรียน โดยพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคน

3. ผู้สอนดำเนินการสอนตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) จัดทำคะแนนฐานของนักศึกษาแต่ละคน โดยเป็นคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาในการการสอบย่อยก่อนกลางภาคที่ผ่านมา แล้วแบ่งกลุ่มนักศึกษากลุ่มละ 4-5 คน แบบคละเพศและความสามารถ (เก่ง กลาง อ่อน)

2) จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ โดยชี้แจงให้กลุ่มเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน และเกณฑ์การประเมินผลงาน และให้นักเรียนบอกถึงความสำคัญและวิธีการทำงานร่วมกัน

4. ผู้สอนประเมินทักษะทำงานร่วมกันของนักศึกษาหลังเรียน

5. เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้เสร็จตามแผนในหัวข้อ เรื่อง ไอโซเมอร์ของสารประกอบเชิงซ้อน นักศึกษาทำแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 45 นาที

6. ให้นักศึกษาแต่ละคนเขียนแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ โดยเขียนบรรยายถึงสิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้โดยไม่ต้องระบุชื่อ

7. รวบรวมคะแนนจากแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันและแบบทดสอบตามวิธีการให้น้ำหนักคะแนนของเครื่องมือแต่ละชนิด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลการเลือกเพื่อน 3 คน เพื่อทำงานด้วยก่อนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นำมาเขียนแผนภาพสังคมมิติ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในห้องเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2. ข้อมูลผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนและหลัง ผู้สอนเป็นผู้ประเมินโดยพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและคะแนนเต็ม 15 คะแนน ซึ่งเป็นการประเมินทักษะการทำงานร่วมกันรายบุคคล โดยคิดจากคะแนนรวมก่อนและหลังเรียนซึ่งนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ควรมีคะแนนระหว่าง 8-15 คะแนน ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินคุณภาพในระดับดีขึ้นไป และนำผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษามาเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย T – test for dependent

3. ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียน จะพิจารณาคะแนนเป็นรายบุคคลและนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้าน (แต่ละกลุ่ม) มารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม ซึ่งแต่ละข้อมีคะแนนแตกต่างกันคะแนนเต็ม 35 คะแนน และนำคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาแต่ละกลุ่มที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ โดยกำหนดเกณฑ์การผ่านคือคะแนนเฉลี่ย 15 คะแนนขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินคุณภาพในระดับดีขึ้นไป

4. ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ โดยเขียนบรรยายถึงสิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษา พบว่าทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อนำผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันก่อนการจัดการเรียนรู้มาเปรียบเทียบกับหลังการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย T – test for dependent พบว่า ทักษะการทำงานร่วมกันหลังเรียน ($\bar{x}$ = 13.41, S.D. = 2.04) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x}$ = 12.14, S.D. = 2.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.05) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ทักษะการทำงานร่วมกัน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	22	12.14	2.82	-3.934	0.001
หลังเรียน	22	13.41	2.04		

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียน จะพิจารณาคะแนนเป็นรายบุคคลและนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้าน (แต่ละกลุ่ม) มารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม นำคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาแต่ละกลุ่มที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ โดยกำหนดเกณฑ์การผ่านคือคะแนนเฉลี่ย 15 คะแนนขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินคุณภาพในระดับดีขึ้นไป จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียน พบว่ามีนักศึกษาร้อยละ 59.10 (3 กลุ่ม) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ และมีนักศึกษาร้อยละ 40.90 (2 กลุ่ม) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ทุกกลุ่มไม่พบความแตกต่างทางสถิติ (P> 0.05) เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้เมื่อเทียบกับเกณฑ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
กลุ่มที่ 1	4	21.56	4.60	2.855	0.065
กลุ่มที่ **2**	4	15.00	3.56	0.000	1.000
กลุ่มที่ **3**	4	13.75	2.50	-1.000	0.391
กลุ่มที่ **4**	5	18.00	3.16	2.121	0.101
กลุ่มที่ **5**	5	12.60	4.22	-1.272	0.272

3. ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้วิธีการสอนแบบร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างเพื่อน ฝึกทักษะการสอนและอธิบายความรู้ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มและทำงานเป็นทีม ได้ฝึกความรับผิดชอบเนื่องจากต้องทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่เพื่อที่จะไปถ่ายทอดให้เพื่อนได้รับความรู้ มีการแบ่งหน้าที่เพื่อทำงานให้ทันเวลา ได้ฝึกการสรุปความคิดรวบยอดของเนื้อหาที่ได้รับเพื่อทำให้ตนเองเข้าใจชัดเจนก่อนที่จะนำไปอธิบายให้เพื่อนฟังได้อย่างถูกต้องและเกิดทักษะการสื่อสาร และข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรม มีโอกาสได้ทำงานกับเพื่อนต่างกลุ่มที่ไม่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน เนื้อหาค่อนข้างยากเกินไปและกิจกรรมสนุกดี ชอบทำกิจกรรมกลุ่มและทำให้เพื่อนที่ไม่เก่งได้เรียนรู้จากเพื่อนที่เก่งได้เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษา ทั้งชั้นเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้มาเปรียบเทียบกับหลังการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย T – test for dependent พบว่าทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาหลังเรียน ($\bar{X}$ = 13.41, S.D. = 2.04) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 12.14, S.D. = 2.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพของตนเอง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกัน เกิดการร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างเพื่อนด้วยกันในกลุ่มและเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมต่างๆ [4] และสอดคล้องกับที่ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง [7] กล่าวว่าการสอนแบบจิกซอว์เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่มและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการทางสังคมและความรับผิดชอบ [8] และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรนาท วิทยโชคกิติคุณและศิริพร แก้วกุลพัฒน์ [9] ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียน พบว่ามีนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าหรือเท่ากับ 15 คะแนน) และมีนักศึกษา 2 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตาฐาน แต่ทุกกลุ่มไม่พบความแตกต่างทางสถิติ ($P> 0.05$) เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน จะเห็นว่าจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส แก้วสม [10] ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ประกอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิรนาท วิทยโชคกิติคุณและศิริพร แก้วกุลพัฒน์ [9] ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ พบว่ากลุ่มทดลองที่เรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ของนักศึกษาพบว่านักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นว่าได้ฝึกทักษะหลายอย่างและพึงพอใจต่อจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส แก้วสม [10] ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ประกอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอิสรีย์ น้อยมิ่ง [11] ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียน เรื่องการสร้างคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และจากงานวิจัยการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่าระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.37± 0.73) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นในวิชาชีพครูอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุดคือด้านการเป็นผู้มีความสามารถสูงในการจัดการเรียนรู้ [12] ดังนั้นผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แทนโดยการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองมากที่สุดดังที่พิมพันธุ์ เดชะคุปต์ [13] กล่าวว่าในการจัดการเรียนรู้ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิด ทำ พูดมากขึ้นเพื่อค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ที่ว่าทำให้นักศึกษาฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้วิธีการสอนแบบร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างเพื่อน ฝึกทักษะการสอน อธิบายความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อน จึงทำให้นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพครูตามที่คุรุสภากำหนด [14]

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนต่างๆ ในการจัดการเรียนแบบร่วมมือให้ชัดเจนก่อนให้นักศึกษาลงมือทำ เพื่อนักศึกษาจะได้วางแผนการทำงานในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรควบคุมการจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในเวลาที่กำหนด ผู้สอนควรกระตุ้นให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าเนื้อหามาก่อนล่วงหน้า เพื่อที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในห้องได้ง่ายขึ้นและผู้สอนควรจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มโดยคละความสามารถทั้งในกลุ่มบ้าน (Home group) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังเคยชินกับการทำคะแนนของตัวเองจึงไม่ยอมช่วยเพื่อน ผู้สอนควรแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม เพราะคะแนนที่ได้ภายในกลุ่มที่ ได้รับเป็นคะแนนที่มาจากคะแนนของทุกคนภายในกลุ่มรวมกันแล้วเฉลี่ย ด้วยเหตุนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและช่วยเหลือกัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น เช่น ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564). [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 11 มกราคม 2563]. เข้าถึงได้จาก http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf

[2] สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. มคอ.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559). เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2559.

[3] Johnson, D.W., Johnson, R.T. and Hobulec, E.J. Cooperation in Classroom. Minnesota : Interaction Book Company; 1991.

[4] Slavin, R.E. Cooperative Learning Theory, Research and Practice. 2 nd ed. Massachusetts : A Simon & Schuster Company; 1990.

[5] Theodora, D. B. The Effectiveness of the Jigsaw Cooperative Learning on Students' Achievement and Attitudes toward Science. Science Education International 2001;12(4):6-11.

[6] ทิศนา แขมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2562.

[7] ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง.ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์; 2545.

[8] สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. 21 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบความคิด. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์; 2545.

[9] นิรนาท วิทยโชคกิติคุณและศิริพร แก้วกุลพัฒน์. การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์นครสวรรค์. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข 2560;158-171.

[10] วิทวัส แก้วสม. ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ประกอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; 2562.

[11] อิสรีย์ น้อยมิ่ง. การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนเรื่องการสร้างคาในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2557.

[12] สุธิดา ทองคำ, วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล, วัลลี นวลหอม, ดวงเดือน วรรณกูลและมาเรียม นิลพันธุ์. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21; 27 มีนาคม 2563; มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จังหวัดขอนแก่น

[13] พิมพันธุ์ เดชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทักษะการทำงานเป็นทีม ที่ควรมีติดตัว ช่วยทำงานเป็นทีมราบรื่น ไม่มีสะดุด. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 11 มกราคม 2563]. เข้าถึงได้จาก :https://blog.ourgreenfish.com/2018/02/15/teamwork-skill

[14] กระทรวงศึกษาธิการ. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562); 2562.

กระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ : กรณีชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

Model Community Development Process of Waste Management: In Case of Hua Thung-Thung Prao Pattana Community, Tha Yang District, Phetchaburi Province

ศศิวิมล กาหลง
Sasivimon Kalong

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Institute for the Research and Promotion of Arts and Cultures, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sasivimon051@gmail.com

Received: 22 February 2021 **Revised:** 15 May 2021**, Accepted:** 21 June 2021

บทคัดย่อ

การศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ : กรณีชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตลอดจนถึงกระบวนการในพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ ใช้วิธีการศึกษาตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนสู่ชุมชนต้นแบบ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้นำ 2) ปัจจัยด้านประชาชน 3) ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ชุมชนมีกระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนต้นแบบอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักวงจรการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (PDCA) เป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นการนำไปปฏิบัติ (Do) 3) ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check) และ 4) ขั้นการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Act)

คำสำคัญ : กระบวนการพัฒนาชุมชน ชุมชนต้นแบบ การจัดการขยะ

Abstract

A study of the model community development process of waste management: in case of Hua Thung-Thung Prao Pattana Community, Tha Yang District, Phetchaburi Province was aimed to study and analyze the success factors of community development toward the model community waste managements as well as the process of developing communities into a model community waste management. This research was based on a qualitative research method, which collected data by participatory observation and group discussion.

The results of the study revealed the success factors that contributed to the development of the model community were divided into 4 factors: 1) leadership factor 2) people factor 3) network cooperation factor and 4) management factor. The community had a step-by-step development process toward the model community according to the principles of the quality management cycle. The steps used were PDCA which had the following steps: 1) planning (Plan) 2) implementation (Do), 3) monitoring and evaluation (Check), and 4) the evaluation results to improve (Act).

Keywords : Community Development Process, Model Community, Waste Management

บทนำ

ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 -2564) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอเพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายของประเทศ ซึ่งมีสาระสำคัญให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน ลดผลกระทบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวิธีการสำคัญ ได้แก่ การลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือขยะอันตรายที่แหล่งกำเนิดการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ การเก็บขนขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานหรือเชื้อเพลิง [1]

มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้รับพระราโชบายด้านการศึกษา ได้ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เป็นหลักในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศให้มีอัตลักษณ์และมีประสิทธิผลที่ชัดเจน และพันธกิจหลักในข้อแรกของยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ คือ การพัฒนาท้องถิ่น ประกอบไปด้วยการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (ยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) [2] พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้แก่ ให้บริการวิชาการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ และเทคโนโลยีนวัตกรรมบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงการสืบสานส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2561-2565) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความมั่นคง สันติสุข และสังคมคุณภาพที่ยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ด้วยหลักการทรงงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ[3]

ชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนเป้าหมายในการพัฒนาและการให้บริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตั้งแต่ปี 2558 โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง พบว่า ชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา เป็นชุมชนที่มีจุดแข็งในด้านความร่วมมือของคนในชุมชนได้รวมกลุ่มกันพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนโดยยึดหลักการทำงานตามพระราชดำริ คือ “การระเบิดจากข้างใน” [4] จากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนที่มีความตั้งใจจริง ในการพัฒนาชุมชนทำให้ชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา เป็นชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะในชุมชนมีหน่วยงานต่างๆ มาศึกษาดูงานจำนวนมาก และได้รับรางวัลชนะเลิศหมู่บ้านจัดการขยะ ระดับจังหวัดเพชรบุรี ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจ ในการดำเนินการพัฒนาดังกล่าวนี้ที่มีลักษณะเป็นกระบวนการขั้นตอนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนและกระบวนการพัฒนาชุมชนที่นำมาสู่ชุมชนต้นแบบโดยมีความคาดหวังว่าจะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้กับชุมชนและสังคมอื่น ๆ ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนกระบวนการวางแผน พัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของชุมชนและสังคมอื่น ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนต้นแบบจัดการขยะ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1.กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชน จำนวน 5 คน ประธานกลุ่มกิจกรรมในชุมชน จำนวน 5 คน สมาชิกชุมชน 5 คน และตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสังเกตการมีส่วนร่วม (Participant Observation) ดำเนินการโดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ทำการศึกษา ในฐานะเครือข่ายความร่วมมือ และทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับสมาชิกชุมชน ได้มีการจดบันทึกข้อมูลสรุปผลการดำเนินการและพัฒนาการของการดำเนินการในทุกปี โดยดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2558

2.2 แบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชน จำนวน 5 คน ประธานกลุ่มกิจกรรมในชุมชน จำนวน 5 คน สมาชิกชุมชน 5 คน และตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการเข้าไปทำร่วมกิจกรรมในชุมชนและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การเก็บรายละเอียดจากกิจกรรมต่างๆ โดยผู้วิจัยได้เริ่มกิจกรรมตั้งแต่ปี 2558 ซึ่งการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ชุมชน กิจกรรมของชุมชน และพัฒนาการของชุมชน

3.2 การสืบค้นจากเอกสาร โดยทำการศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ และข้อมูลจากอินเตอร์เน็ตจากแหล่งที่มีความเชื่อถือได้

3.3 การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยประเด็นในการสนทนาครอบคลุม 5 ประเด็น คือ 1) บริบทชุมชนก่อนการพัฒนาเป็นชุมชนจัดการขยะ/ จุดเริ่มต้นของการพัฒนาสู่ชุมชนจัดการขยะ 2) รูปแบบ/วิธีการในการขับเคลื่อนชุมชนจัดการขยะ 3) ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนจัดการขยะ 4) ผลความสำเร็จ/ประโยชน์จากการดำเนินการชุมชนปลอดขยะ และ 5) แนวทางการพัฒนาชุมชนจัดการขยะ

4. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ทำการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยรูปแบบการใช้ผู้วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมากกว่า 2 คนขึ้นไป (Multiple Analyst Triangulation) และการให้บุคคลต่างๆที่ไม่ใช่นักวิจัยทำการทบทวนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ (Reviews Triangulation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการรวบรวมข้อมูลภาคสนามลงภาคสนามสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและการจัดประชุมกลุ่มย่อยในรูปแบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) นำหลักการและทฤษฎีที่ศึกษามาเชื่อมโยงหาความสอดคล้องและความสัมพันธ์ของข้อมูล นำเสนอในลักษณะการพรรณนาความ (Description) และแผนภาพเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาได้ผลวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนต้นแบบจัดการขยะ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา สู่ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ พบว่า มี 4 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านผู้นำ 2) ปัจจัยด้านประชาชน 3) ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ปัจจัยด้านผู้นำ การจะขับเคลื่อนงานชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้นำจะต้องเข้าใจหลักการของงานพัฒนาชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ มีความพร้อมในการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมและมีการกำกับติดตามการทำงานพร้อมทั้งให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และแกนนำชุมชนเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนได้ดี หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้นำชุมชนจะต้องมีความตระหนักและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน

2) ปัจจัยด้านประชาชน ประชาชนในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนเนื่องจากเป็นคนส่วนมากที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนปลอดขยะ โดยชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนามีความสมัคคีในชุมชน มีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม และตัวบุคคลมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ มีองค์ความรู้ในตัวบุคคล มีปราชญ์ชุมชนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี

3) ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ การหนุนเสริมและการสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณจากเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้มีความต่อเนื่องและเพิ่มพูนความรู้ และจากการทำงานที่เป็นที่ประจักษ์จนมีผู้มาศึกษาดูงานจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกปีถือว่าเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจสามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมจัดการขยะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น การประกวด การจัดสวัสดิการ ช่วยให้การขับเคลื่อนงานชุมชนจัดการขยะประสบความสำเร็จ และกระบวนการบริหารที่สำคัญ คือ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และการนำผลประเมินไปปรับปรุง เพื่อให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีการจัดการขยะและมีพัฒนาการอยู่เสมอ

2. กระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ

กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนต้นแบบอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักวงจรการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (PDCA) เป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นการนำไปปฏิบัติ (Do) 3) ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check) และ 4) ขั้นการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Act) โดยมีสาระสังเขปของแต่ละขั้นตอน ดังนี้ (รูปที่ 1)

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน เป็นขั้นตอนแรกโดยเริ่มจากกำหนดเป้าหมายร่วมกันเมื่อได้มีการกำหนดเป้าหมายแล้วชุมชนได้จัดตั้งคณะทำงานชุมชนจัดการขยะเพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงานเมื่อมีการจัดตั้งคณะทำงานแล้วได้มีการสร้างองค์ความรู้ให้กับคณะทำงานโดยจากความสมัครใจของคณะทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 การนำไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการสร้างองค์ความรู้ให้กับแกนนำโดยคณะทำงานสรุปข้อมูล/องค์ความรู้และแนวทางที่จะวางแผนปฏิบัติงานการจัดการขยะในชุมชน และขยายความรู้แก่ประชาชนในชุมชนโดยการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในวิธีการต่างๆ และได้ร่วมกันกำหนด กฎ กติกา การจัดการขยะของชุมชนและสร้างการรับรู้โดยการแจ้งในการประชุมของชุมชน ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และติดป้ายประกาศ จากนั้นจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการขยะอย่างถูกวิธีสม่ำเสมอตามหลัก 3R [5]

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนการติดตามการดำเนินงานของการจัดการขยะภายในชุมชนใช้วิธีการติดตามโดยคณะทำงานโครงการจัดการขยะ โดยมีวิธีการติดตามและประเมินผลหลายวิธีการ เช่น กิจกรรมตรวจเยี่ยมครัวเรือน กิจกรรมประกวดครัวเรือนดีเด่น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การนำผลการประเมินไปปรับปรุง จากการประเมินโดยวิธีการต่างๆ สามารถนำผลประเมินสู่กระบวนการปรับปรุงโดยใช้หลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพโดย มีการวางแผนการดำเนินงานตามที่กล่าวมาข้างต้น (Plan) ปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมส่งเสริมการจัดการขยะ (Do) ตรวจสอบและประเมินมีการติดตามการดำเนินงานและนำข้อจำกัดและปัญหาที่พบไปสู่การปรับปรุง (Check) และนำผลที่ทำการประเมินและข้อจำกัดที่มีมาวางแผนเพื่อปรับปรุงหาแนวทางการจัดการต่อไป (Act)

รูปที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่าง ปัจจัยแห่งความสำเร็จและกระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ : กรณีชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ กรณีชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

การศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนต้นแบบจัดการขยะ ของชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มี 4 ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านประชาชน ปัจจัยด้านหน่วยงานสนับสนุน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย ดำเนินการภายใต้แนวความคิดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ซึ่งไม่ควรใช้การบังคับ แต่เกิดจากความตระหนักและตัดสินใจของชาวบ้านเอง รัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนเอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมและการที่ประชาชนได้รับให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติไม่ได้เกิดจากบังคับ แต่เกิดจากภาครัฐเข้ามาสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม [6] สอดคล้องกับการศึกษาของประทีป มากมิตร และอารีย์ สุขสวัสดิ์ ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า มี 3 ปัจจัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนและการรับใช้สังคมของผู้นำชุมชน [7]

กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะของชุมชนหัวทุ่ง-ทุ่งพร้าวพัฒนา ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักวงจรการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (PDCA) เป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นการนำไปปฏิบัติ (Do) 3) ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check) และ 4) ขั้นการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Act) ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราณีย์ พันมูล ที่ศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านนาเวียง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนมีกระบวนการพัฒนาชุมชน 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการชุมชน การวางแผนการพัฒนาโครงการชุมชน การดำเนินงานพัฒนาชุมชน และการติดตามและประเมินผล[8] สอดคล้องกับการศึกษาของธีรศักดิ์ สุขสันติกมล ที่ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนกะเหรี่ยงบ้านยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเริ่มตั้งแต่กระบวนการค้นพบปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การพิจารณาแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาโดยการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน [9] และสอดคล้องกับการศึกษาของกอบกุล วิศิษฏ์สรศักดิ์ ที่ศึกษารูปแบบทางความคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่แนวทางการพัฒนาชุมชนที่สรุปว่า แนวทางการพัฒนาชุมชน คือ แนวคิดที่เป็นระบบมีเหตุมีผลโดยเริ่มจากการวิเคราะห์หน่วยท้องถิ่น กำหนดปัญหาหลักที่จะพัฒนา หลังจากนั้นจึงกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการทำงานพัฒนาชุมชน การวางแผนหน่วยระบบทำงานให้เหมาะสมกับ ทรัพยากร หลังจากนั้นจึงนำสู่กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ[10]

ข้อค้นพบจากการศึกษาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง พบว่า ในกระบวนการพัฒนาชุมชนสู่เป้าหมายมีข้อจำกัดและอุปสรรคในขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชน คือ ลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่จะไม่ชอบการเข้าร่วมกิจกรรมแบบการสั่งการ ต้องมีความยินยอมพร้อมใจในการเข้าร่วมและความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมต่างๆ และประชาชนในรายครัวเรือนไม่มีการจัดเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล ของขยะแต่ละประเภท เพราะไม่เห็นถึงประโยชน์ของการบันทึกข้อมูล รวมถึงไม่มีวิธีการในจัดการขยะทั่วไปที่สามารถจัดการได้ครบวงจรในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนต้นแบบจัดการขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 ผู้นำ/แกนนำ ควรใช้หลักจิตวิทยาในการชักชวนให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติในเบื้องต้น มีการประกาศและประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมล่วงหน้าเพื่อให้สมาชิกจัดการกับภารกิจส่วนตัว และจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่สะดวกกับสมาชิกชุมชน

1.2 ควรมีการสร้างรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลให้กับครัวเรือนโดยให้มีความเข้าใจง่าย สะดวกในการบันทึกข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการวิจัย

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะในพื้นที่ต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุปที่สามารถนำไปปรับใช้ได้โดยกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

[1] กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดสะอาด" ประจำปี พ.ศ. 2562. [อินเทอร์เน็ต].2562 [เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน พ.ศ. 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://www.dla.go.th/index.jsp.

[2] ที่ ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ. ยุทธศาสตร์ใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตาม พระราโชบาย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) .เอกสารอัดสำเนา; 2560.

[3] สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน). สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. 2561.

[4] สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (2563). หลักการทรงงาน. [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน พ.ศ. 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://www.rdpb.go.th/th/King.

[5] กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. คู่มือการจัดการขยะที่ต้นทาง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม; 2563.

[6] ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี;2539.

[7] ประทีป มากมิตร, อารีย์ สุขสวัสดิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ 2560; 2:95-105.

[8] จิราณีย์ พันมูล. กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านนาเวียง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วารสารการวิจัย กาสะลองคำ 2559;1:139-152.

[9] ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล. การธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนกะเหรี่ยงบ้านยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ 2562;1:98-115.

[10] กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์. รูปแบบทางความคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่แนวทางการพัฒนาชุมชน. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์2560 ; 1:109-124.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The Development of Learning Activities using Activity-Based Learning to Enhance Creative Learning Management Design Ability of Pre-Service Teachers, Faculty of Education, Silpakorn University

ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน* และ เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ
Chanasith Sithsungnoen* and Akasith Chanintharabhum

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000
Faculty of Education, Silpakorn University Nakhon Pathom, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sithchon@hotmail.com

Received: 27 April 2021**, Revised:** 7 July 2021**, Accepted:** 13 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) ศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ได้แก่ 2.1) ความรู้ความเข้าใจ 2.2) ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และ 2.3)ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 28 คน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ 3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู มี 6 ขั้นตอน เรียกว่า DEECEE ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Draw attention) ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in activities) ขั้นที่ 4 สร้างความรู้ใหม่ (Construct new knowledge) ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes)

2. ประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดี (21-25 คะแนน) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 46. 43

2.2 ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$=93.17)

2.3 ความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (DEECEE) โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D = 0.68)

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน / การจัดการเรียนรู้/นักศึกษาครู

Abstract

This study was aimed 1) to develop instructions using Activity-Based Learning (ABL), 2) to study the effectiveness of the instructions using ABL, namely: 2.1) Pre-Service Teachers' learning outcomes; 2.2) the Pre- Service Teachers' creative instruction ability and 2.3) the Pre- Service Teachers' feedback on ABL instructions. The samples consisted of 28 undergraduate students in Art Education Program, Faculty of Education, Silpakorn University, studying in Semester 1, Academic year 2020, selected by purposive sampling. The instruments used in this research included: 1) ABL instructions; 2) a 30- item comprehensive test; 3) assessment on creative instruction design ability and 4) questionnaire of the students' feedback towards the instructions. The statistics was conducted with mean, percent and standard deviation.

The findings revealed that:

1. The ABL instructions for promoting creative instruction design ability Pre-Service Teachers of Faculty of Education, Silpakorn University, consisted of 6 steps, called DEECEE, namely: Step1 Draw attention (D); Step 2 Experience learning (E); Step 3 Engage in activities (E); Step 4 Construct new knowledge (C); Step 5 Exchange knowledge (E); and Step 6 Evaluate outcomes (E).

2. The effectiveness of the instructions using ABL as follows:

2.1 After providing the instructions, 13 students gained the score at a good level (21-25 points), with 46.43 percent.

2.2 The creative instruction design ability, in overall, was at a very good level, with ($\bar{X}$ = 93.17).

2.3 The students' feedback towards ABL instructions was at a high level ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.68).

Keywords : Creative Learning Management, Activity-Based Learning (ABL), Pre- Service Teachers

บทนำ

สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ (1) สามารถใช้ยุทธศาสตร์การประเมินอย่างหลากหลาย (2) สามารถใช้เทคนิคการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (3) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเองและสถานศึกษา (4) สามารถใช้เทคนิคและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้นักเรียนคิด (5) สามารถใช้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่หลากหลาย (6) มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู (7) สามารถจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ (8) มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา (9) สามารถสร้างสรรค์บรรยากาศทางการเรียนรู้ (10) สามารถวางแผนการสอนและดำเนินการตามแผนได้อย่างหลากหลาย (11) สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา และ (12) สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน[1]

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นคณะที่ผลิตนักศึกษาเพื่อไปประกอบวิชาชีพครู บุคคลที่กำลังจะเข้าสู่วิชาชีพครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับความเป็นครู เช่น เนื้อหาสาระที่จะต้องนำไปสอนนักเรียน ระเบียบวิธีการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะวิชาต่าง ๆ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นครู การยึดถือปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ รวมทั้งต้องมีความรู้ในมาตรฐานวิชาชีพครูในสาระต่าง ๆ โดยเฉพาะ มาตรฐานความรู้ด้านหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจหลักสำคัญของการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักศึกษาครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ การพัฒนานักศึกษาครูต้องมุ่งเน้นความครอบคลุมทุกด้าน หมายความว่า จะต้องพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดความรู้ความชำนาญทุก ๆ ด้าน เช่น มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอนใหม่ ๆ สามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างดี รวมทั้งความรู้เท่าทันกับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ปัจจุบัน เป็นต้น [2] โดยเฉพาะเรื่องการกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบสื่อการเรียนรู้ การเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ การออกแบบชิ้นงาน และภาระงาน รวมทั้งการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น

รายวิชา 462 202 LEARNING MANAGEMENT AND CLASSROOM MANAGEMENT การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ของหลักสูตรศึกษาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นรายวิชาที่ให้นักศึกษาได้เรียนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และสามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค เทคนิคและวิทยาการการจัดการเรียนรู้ การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการชั้นเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ และสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมิน โดยผู้สอนจะเน้นให้นักศึกษาให้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ จึงจะเน้นให้นักศึกษาได้ความรู้จากภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติเพื่อการเตรียมความพร้อมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 5 ต่อไป การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนา มาจากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เผยแพร่ในปลายศตวรรษที่ 20 ที่เรียกว่าการเรียนรู้ที่เน้นบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือ “การเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) ซึ่งหมายถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน "ใช้กิจกรรมเป็นฐาน" หมายถึงเอากิจกรรมเป็นที่ตั้งเพื่อที่จะฝึกหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด [3] ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียนเองมากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียนอีกด้วย รวมทั้งได้ผลลัพธ์ในการถ่ายทอดความรู้ใกล้เคียงกับการเรียนรู้รูปแบบอื่น แต่ได้ผลดีกว่าในการพัฒนาทักษะ ด้านการคิดและการเขียนของผู้เรียน โดยมีลักษณะเป็น กิจกรรมเชิงสำรวจ เสาะหา ค้นคว้า (Exploratory) กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Constructive) และกิจกรรมเชิงการแสดงออก (Expressional) เช่น การอภิปรายในชั้นเรียน (class discussion) “คิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน” (think-pair-share) บทบาทสมมุติ (Role Play) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ (Situational Learning) หรือเกมในชั้นเรียน (Game) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การเรียนการสอนโดยใช้กิจรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นให้ประสบการณ์ 3) ขั้นกิจกรรม 4) ขั้นสร้างความรู้ใหม่ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) ขั้นประเมินผล

จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) หากนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็จะสามารถพัฒนานักศึกษาครู ให้มีความรู้ความสามารถในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอน ในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ รับผิดชอบในรายวิชา 462 202 (LEARNING MANAGEMENT AND CLASSROOM MANAGEMENT) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงสนใจที่จะพัฒนานักศึกษาครูของคณะศึกษาศาสตร์ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาในรายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน

2.2 เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาในรายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับดี
2. ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก
3. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 หมู่เรียน จำนวน 115 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 28 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้

2. ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

3. เนื้อหา ได้แก่ รายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารจัดการชั้นเรียน

4. ระยะเวลา ดำเนินการศึกษาทดลอง ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2563 (สิงหาคม - ตุลาคม 2563) โดยสอนจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวม 8 สัปดาห์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบแผนการวิจัย Pre – Experimental Research แบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนทดสอบหลัง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Shot Case Study [4] ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Shot Case Study

ทดลอง	สอบหลัง
X	T_2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารจัดการชั้นเรียน

2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 หน่วย การเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 4 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

1.1) การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี การจัดการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐาน (เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งไทยและต่างประเทศ

1.2) สังเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Draw attention) ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรม (Engage in activities) ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างความรู้ใหม่ (Construct new knowledge) ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes)

1.3) เสนอกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

1.4) กำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่จะใช้ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

2) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับเทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการชั้นเรียน

2.2) สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 4 หน่วย เทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการชั้นเรียน ในรายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ

2.3) เสนอแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 4 หน่วย เทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการชั้นเรียน นำมาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item Objective Congruence :IOC) ของเครื่องมือถ้าคะแนนดัชนีความสอดคล้องมีค่า ≥ 0.50 ขึ้นไป

2.4) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการฟิสิกส์ 27 คน ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2563 ที่เคยเรียนมาแล้วโดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบปรนัยคือการตรวจสอบว่าข้อสอบสามารถจำแนกนักศึกษาเก่งและนักศึกษาอ่อนได้ดีเพียงใดโดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบโดยวิธีการของคูเดอร์ - ริชาร์ดสันจากสูตร KR-20 โดยใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.75 เป็นต้นไป

3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

3.1) การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การเขียนแผนการสอน

3.2) สร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ จำนวน 21 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

3.3) นำแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และด้านการวัดและประเมิน เพื่อ

นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ (Index of Objective Congruence : IOC) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องต้องมีค่า 0.50 ขึ้นไป

4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อ การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

4.1) ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

4.2) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) รายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ซึ่งถามในประเด็น 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) ด้านสื่อ 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended Form) เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง จำนวน 1 ข้อ ให้นักศึกษาเขียนแสดงความคิดเห็น ใช้วัดหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

4.3) นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา เรียนเสนอต่อผู้ให้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item Objective Congruence :IOC)ของเครื่องมือโดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ≥ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นนั้นใช้ได้

การดำเนินการทดลองในการวิจัย

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 6 ขั้นตอน DEECEE ที่สร้างไว้และใช้เครื่องมือในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 เวลาที่ใช้ในการทดลองตามรูปแบบของกิจกรรมฯ ใน 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 1 วัน ๆละ 4 ชั่วโมง รวม 32 ชั่วโมง

1.2 เนื้อหาที่ใช้ทดลองสอน คือ รายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ เทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและการพัฒนาวัตกรรมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการชั้นเรียน

1.3 นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามกิจกรรมการเรียนรู้ และ ฝึกปฏิบัติการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4 ผู้วิจัยประเมินแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม

1.5 ดำเนินการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง

2.ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) และให้นักศึกษาตอบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มี 6 ขั้นตอน เรียกว่า DEECEE ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความ

สนใจ (Draw attention) ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in activities) ขั้นที่ 4 สร้างความรู้ใหม่ (Construct new knowledge) ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) และขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes) มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Draw attention) กระตุ้นความและสร้างความสนใจให้แก่นักศึกษา โดยการใช้คำถาม ภาพประกอบ หรือ Clip เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อเสริมประสบการณ์รู้เดิม และเชื่อมโยงสู่ประสบการณ์ใหม่

ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) ให้ความรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการชั้นเรียนแก่นักศึกษา

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in activities) จัดกิจกรรมเรียนรู้ผ่านเกม การแข่งขัน ที่มีกฎ กติกา เงื่อนไข มีการเก็บคะแนน แต้ม แบบเดี่ยว คู่ ทีม

ขั้นที่ 4 สร้างความรู้ใหม่ (Construct new knowledge) ลงมือปฏิบัติออกแบบภาระงาน ชิ้นงาน ตามที่กำหนดเกี่ยวกับหัวข้อที่ ศึกษา ให้น่าสนใจและสร้างสรรค์

ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) นำเสนอ ภาระงาน ชิ้นงาน ตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้นั้น ๆ

ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes) อภิปราย ประเมินและแสดงความคิดเห็น วิพากย์ถึงภาระงาน ชิ้นงานเกี่ยวกับกิจกรรม วิธีการ สื่อ และวิธีวัดและประเมินผลของตนเองและของเพื่อน พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขผลงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 ขั้นตอนการสอนกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) “DEECEE“ 6 ขั้นตอน

2. ประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) พบว่า

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ใน 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน **(DEECEE)** หลังเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดี (21-25 คะแนน) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 46. 43 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 รองลงมา มีผลคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ (16-20 คะแนน) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 32. 15 มีผลคะแนนอยู่ในระดับดีมาก (26-30 คะแนน) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และมีผลคะแนนอยู่ในระดับปรับปรุง (11-25 คะแนน) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.15 ตามลำดับ รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

ระดับคะแนน (30 คะแนน)	ระดับคุณภาพ	จำนวนคน(28)	ร้อยละ	อันดับ
26-30 คะแนน	ดีมาก	4	14.29	3
21-25 คะแนน	ดี	13	46.43	1
16-20 คะแนน	พอใช้	9	32.15	2
11-15 คะแนน	ปรับปรุง	2	7.15	4
รวม		28	100	

2.2. ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$= 93.17) จากคะแนนเต็ม 110 คะแนนเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่าทุกกลุ่มมีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษา

รายการประเมิน	**ระดับความสามารถ (105 คะแนน)**					
	กลุ่มที่					
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
รวม (21 ข้อ)	96	93	103	88	93	86
ระดับคุณภาพ	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
เฉลี่ยรวม ($\bar{X}$)	93.17					
ระดับคุณภาพ	ดีมาก					

2.3. ความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน **(DEECEE)** อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.27, S.D = 0.68) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยมาก อันดับ 1 ($\bar{X}$= 4.34, S.D = 0.63) รองลงมา ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$= 4.28, S.D = 0.66) ด้านสื่อ/เกม /กิจกรรม ($\bar{X}$= 4.24, S.D = 0.70) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($\bar{X}$= 4.21, S.D = 0.72) ตามลำดับรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (DEECEE)

ด้าน/ ข้อที่	**รายการประเมิน**	**ระดับ**		
		($\bar{X}$)	**S.D**	**ระดับคุณภาพ**
1	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.34	0.63	มาก
2	ด้านสื่อ/เกม /กิจกรรม	4.24	0.70	มาก
3	ด้านการวัดและประเมินผล	4.28	0.66	มาก
4	ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	4.21	0.72	มาก
	รวม	4.27	0.68	มาก

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มี 6 ขั้นตอน เรียกว่า **DEECEE** ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Draw attention) ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in activities) ขั้นที่ 4 สร้างความรู้ใหม่ (Construct new knowledge) ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes)

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ใน 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน หลังเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดี (21-25 คะแนน) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 46.43

3. ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$= 93.17)

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน **(DEECEE)** อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.27, S.D = 0.68)

อภิปรายผล

1. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มี 6 ขั้นตอน เรียกว่า **DEECEE** ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Draw attention) ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in activities) ขั้นที่ 4 สร้างความรู้ใหม่ (Construct new knowledge) ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes) ซึ่งในทุกขั้นตอนการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริงและมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นกลุ่ม โดยเน้นให้นักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by doing) โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สร้างองค์ความรู้ มีปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือกัน เรียนรู้ในความรับผิดชอบร่วมกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านเกม กิจกรรมที่สนุกสนานมีการแข่งขัน เก็บคะแนน แต้ม และให้นักศึกษาได้สร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนใหม่ที่น่าสนใจ สื่อ การสอนที่สร้างสรรค์ วิธีวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ[5] ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by doing) จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (High-order thinking skill) อีกด้วย และ Festus (2013) ยังกล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็น กระบวนการซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการรับข้อมูลจากการบรรยายของผู้สอน เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ลงมือทดลอง ทำกิจกรรมด้วยตนเองมากกว่าการฟังผู้สอนเพียงอย่างเดียว อีกทั้ง Gupte [6] กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ มีความสามารถในการคิดและจัดการข้อมูล เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

2. ผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู สาขาวิชาศิลปศึกษา ที่ศึกษาในรายวิชา 462 202 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน **(DEECEE)** หลังเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดี (21-25 คะแนน) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 46.43 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาเรียนรู้ให้ภาคทฤษฎี หลักการ แนวคิด ในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระก่อน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมขั้นที่ 3 ให้นักศึกษาได้ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in activities) โดยนำเอาแนวคิดภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง จึงทำให้นักศึกษาสามารถทำคะแนนทดสอบอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐวุฒิ สกุณี [7] ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเน้นลงมือปฏิบัติ มีความกระตือรือร้น และเกิดการเรียนรู้และการคิดและการสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมซึ่งกระตุ้นความรู้ ความคิด และเรียนรู้เนื้อหา มโนทัศน์ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้รับความรู้ทั้งด้านเนื้อหา ทักษะ ประสบการณ์ในการทำงาน ช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและคงทน รู้ข้อผิดพลาดในการเรียนรู้ของตนเอง

3. ผลความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู สาขาวิชาศิลปศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$= 93.17) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน **(DEECEE)** ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange knowledge) ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม มานำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง ว่าในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ วิธีวัดและประเมินผล เป็นอย่างไร นักศึกษาแต่ละกลุ่มก็มีโอกาสได้เห็นผลงานของกลุ่มอื่น และมาสะท้อน เปรียบเทียบกับผลงานของกลุ่มตนเอง อีกทั้งในขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate outcomes) ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเชิงประเมินแก่นักศึกษา เป็นรายกลุ่ม ถึงงานของกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่น ว่ามีข้อดี และข้อจำกัดอย่างไร หากปรับเปลี่ยนกิจกรรม วิธีการ สื่อ และวิธีวัดและประเมินผลใหม่จะทำอะไร อย่างไรบ้าง เป็นต้น ส่วนนักศึกษาก็ได้ร่วมกันพิจารณาผลงานของตนเอง และกลุ่มอื่น แสดงความชื่นชม และเสนอแนะของผลงานกลุ่มอื่น เปิดใจรับฟัง น้อมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และตัดสินใจ สรุป เลือกหลักการ แนวคิด และการปฏิบัติที่ดีที่สุดเกี่ยวกับกิจกรรม วิธีการ สื่อ และวิธีวัดและประเมินผลเพื่อมาปรับปรุงพัฒนางานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น จึงทำให้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ McGrath and MacEwan [8] ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนรู้ (Active) ผ่านการทำกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะที่คงทนยาวนาน รวมถึงการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานยังสามารถฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง และ Limbu [9] ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน ช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ สร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนและพัฒนาความเข้าใจโดยผ่านการทำกิจกรรมกลุ่มช่วยเพิ่มความสุขในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน และผู้เรียนกับผู้สอน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดทางการพูดสามารถแสดงออกทางการทำกิจกรรมได้

4. ผลความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน **(DEECEE)** อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.27, S.D = 0.68) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการสอนทุกครั้ง ผู้วิจัยได้เตรียมการสอนโดยใช้คำถาม คลิปตัวอย่างการสอนของครูต้นแบบ และเสนอแนะให้แนวทางการออกแบบกิจกรรม สื่อ และวิธีวัดประเมินผลที่หลากหลายทางเลือกให้แก่นักศึกษา รวมทั้งอธิบาย/สรุปเนื้อหาสำคัญของบทเรียนเพิ่มเติมที่นักศึกษามีคำถาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ทุกกิจกรรมกระตุ้นความสนใจเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม อภิปรายแลกเปลี่ยน เรียนรู้และรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีความสุขในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Limbu [9] ระบุว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวันว่าสามารถมีความเชื่อมโยงกับความรู้ที่ได้เรียนรู้โดยผ่านการลงมือทำ สัมผัส จดจำ โดยผ่านการทำกิจกรรมกลุ่มช่วยเพิ่มความสุขในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน และผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสรร สุขเสนา [11] ได้พัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อประเมินคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนและศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมือง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองอาเซียน ดังนี้ ด้านที่ 1 สาระความรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจากเนื้อหาที่เรียน ด้านที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากจากกิจกรรมที่ปฏิบัติ และด้านที่ 3 การเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีความกล้าแสดงออก มีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) (DEECEE) ผู้สอนต้องเลือกเกม กิจกรรม ที่เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และ สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

1.2 ในการเล่นเกมหรือทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ผู้สอนตั้งอธิบายกติกา กฎเกณฑ์ ข้อตกลงการให้คะแนน หรือ แต้มใช้ชัดเจน เพื่อให้การเล่นเกม หรือกิจกรรมดำเนินการไปด้วยความราบรื่น

1.3. การใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ“DEECEE” ผู้สอนจะต้องมีแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน ว่าจะมีการนำแผนการสอนไปใช้จริงที่โรงเรียน และเกณฑ์การประเมินผลงาน ให้นักศึกษาทราบตั้งแต่ชั่วโมงแรก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) (DEECEE) เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยโดยใช้แนวคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) (DEECEE) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และ คุณลักษณะความเป็นครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

[1] สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. โครงการพัฒนาสมรรถนะของครูตามระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ; 2551.

[2] ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 111106 ความเป็นครูในสังคมไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี : ม.ป.ท. ; 2557.

[3] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. แนวคิดการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563]. เข้าถึงได้จาก http://www.surin3.go.th/data/4758. 2563.

[4] มาเรียม นิลพันธ์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8 นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2557.

[5] กระทรวงศึกษาธิการ. การเรียนรู้แบบ Activity-Based Learning. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=16207&Key= news15. 2553.

[6] Gupte & et.al. Workshop A: Activity-Based Learning: disruptive Innovation in Education across Three Schools. [Internet]. 2018[cited 2018 May 12]. Available from: http://www. bumc.bu.edu/jmedday/archives/2016-workshops/activity-based-learning-disruptive- innovation-in-education- across-three-schools/. 2018.

[6] ณัฐวุฒิ สกุณี. การพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2559.

[8] McGrath, J. R., & MacEwan, G. Linking pedagogical practices of activity based teaching. The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences 2011; 6(3): 261-274.

[9] Limbu, P. Why do we need to use activity based learning method?. [Internet]. 2020[cited 2020 June 22]. Available from http://eprogressiveportfolio.blogspot.com/2012/06/activity-based-teaching-method.htmlMayer.

[10] Festus, A. Activity–Based Learning strategies in the mathematics classrooms. Journal of Education and Practice 2013; 4 (3):8-14.

[11] เสกสรร สุขเสนา. การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนด้วยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2560.

อิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงาน ต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Influence of Free Cash Flow and Efficiency Ratios that Affecting to IPO Underpricing Ratio and First Year's Dividend Payout Ratio of the Service Group Registration in the Stock Exchange of Thailand

หทัยพันธ์ ศรีงาม* และพรทิวา แสงเขียว
Hataipan Sringam* and Porntiwa Saengkhiew

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม จังหวัดกรุงเทพฯ 10900
School of Accountancy, Sripatum University, Bangkok 10900

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Spiderman3346@hotmail.com

Received: 21 April 2021**, Revised:** 27 May 2021**, Accepted:** 7 June 2021

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่ยื่นขอจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 75 บริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า อัตราการเติบโตของยอดขายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO และกระแสเงินสดอิสระมีอิทธิพลเชิงลบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ในขณะที่อัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเลือกใช้อัตราส่วนทางการเงินเพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ IPO และใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อหลักทรัพย์ อีกทั้งยังสามารถใช้กำหนดกลยุทธ์การลงทุนที่เหมาะสมกับตนเองได้อีกด้วย

คำสำคัญ : กระแสเงินสดอิสระ ประสิทธิการดำเนินงาน อัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO อัตราการจ่ายเงินปันผล

Abstract

The purpose of this research were to study the influence of free cash flow and efficiency ratios that affecting to IPO underpricing and first year's dividend payout ratio of the service group registration in the stock exchange of Thailand during 2007 - 2019 totally 75 companies. The statistical techniques used for data analysis were descriptive statistics, correlation coefficient analysis and multiple regression analysis. The results showed that sales growth rate had positive affecting to IPO underpricing and free cash flow had negative affecting to first year's dividend payout ratio, while EBITDA growth rate had positive affecting to first year's dividend payout ratio. Therefore, stakeholders can use these financial ratios to analyze the IPO securities' returns and choose it for their best in vestment.

Keywords : Free Cash Flow, Efficiency Ratios, IPO Underpricing Ratio , Dividend Payout Ratio

บทนำ

โครงสร้างระบบเศรษฐกิจทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก บางธุรกิจต้องปิดตัวลง ขณะที่บางธุรกิจสามารถตอบสนองพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนไปได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้โลกธุรกิจมีการแข่งขันสูงมาก นักลงทุนจึงต้องตระหนักถึงปัจจัยต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจแต่ละประเภท สำหรับประเทศไทยนอกจากความเสี่ยงจากวิกฤตดังกล่าว ยังคงมีความเสี่ยงอื่นที่ต้องตระหนัก เช่น ความรุนแรงของสงครามการค้าที่เพิ่มขึ้น ขยายจนไปจนถึงสงครามเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกจากประเทศอื่น ๆ เช่น การที่ประเทศอังกฤษออกจากการเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป (Brexit) หากพิจารณาดัชนีหุ้นไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561 ถึงปี พ.ศ. 2562 เห็นได้ถึงความผันผวนของตลาดทุนในประเทศไทย ประกอบกับปัจจัยภายนอกประเทศที่ยังคงมีความไม่แน่นอน ส่งผลให้นักลงทุนต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ [1]

โดยเฉลี่ยแล้วอัตราผลตอบแทนวันแรกที่ได้จากการซื้อหลักทรัพย์ IPO จะมีค่าสูงมากเมื่อเทียบกับผลตอบแทนจากการลงทุนทั่วไป ปรากฏการณ์นี้พบได้ในตลาดหลักทรัพย์แทบทุกแห่งรวมทั้งในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วย เห็นได้จากการศึกษาของ Ritter [2] พบว่า ผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหุ้นสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ.1975 -1984 สูงถึง 14.32% สอดคล้องกับการศึกษาของ Finn and Hgham [3] ที่พบว่า ผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหุ้นออสเตรเลีย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1996 - 1978 สูงถึง 29.2% อีกทั้งการศึกษาของ Mok and Hui [4] พบว่า ผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหุ้นสาธารณรัฐประชาชนจีน สูงถึง 289% นอกจากผลตอบแทนวันแรกที่นักลงทุนคาดหวังจากหลักทรัพย์ IPO นักลงทุนยังคาดหวังเงินปันผลอีกด้วย เนื่องจากเป็นผลตอบแทนระยะยาว (Passive income) และสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่นักลงทุน จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญสำหรับการประกอบธุรกิจ คือ ระบบบัญชีและงบการเงิน ดังนั้นผู้ใช้งบการเงินควรศึกษาข้อมูลเหล่านี้เนื่องจากแสดงถึงผลการดำเนินงานของบริษัทและสามารถคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคตได้ สำหรับงบการเงินของบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO ที่รายงานในหนังสือชี้ชวนคืองบการเงินย้อนหลัง 3 ปี ก่อนเข้าตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งบริษัทอาจใช้ข้อมูลเหล่านี้ส่งสัญญาณถึงคุณภาพและประสิทธิภาพความสามารถในการทำกำไรและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่หลักทรัพย์ IPO อีกทั้ง นักลงทุนอาจใช้ข้อมูลนี้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ IPO เนื่องจากไม่มีข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ IPO ในอดีต ดังนั้นอาจเกิดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO นักลงทุน และบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO ซึ่งข้อมูลงบการเงินที่เปิดเผยในหนังสือชี้ชวนจะช่วยส่งสัญญาณให้นักลงทุนที่ไม่มีข้อมูลสามารถรับรู้ข้อมูลได้

ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาข้อมูลทางการเงินของบริษัทแบ่งเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) กระแสเงินสดอิสระ เนื่องจากกระแสเงินสดอิสระเป็นเงินสดจากการดำเนินงานที่เหลือหลังจากหักรายจ่ายจากการลงทุนของบริษัท ซึ่งเป็นเงินสดที่เหลือจากการใช้งาน บริษัทที่สร้างกระแสเงินสดอิสระได้มากและมีการเติบโตของกระแสเงินสดอิสระสูงจะทำให้มูลค่าบริษัทสูงตาม (2) อัตราการเติบโตของยอดขาย เนื่องจากอัตราการเติบโตของยอดขายเป็นอีกปัจจัยที่กำหนดกำไรของบริษัทซึ่งนักลงทุนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก นักลงทุนส่วนใหญ่มองว่าหากบริษัทมีอัตราการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้น จะสามารถให้ผลตอบแทนที่ดีในอนาคตได้ (3) อัตราการเติบโตของกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย เนื่องจากเป็นกำไรที่ได้รับจากการดำเนินงานโดยไม่หักค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากต้นทุนทางการเงิน ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย จึงส่งผลให้สามารถรับรู้ผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท อีกทั้งการศึกษาครั้งนี้เป็นขยายผลการศึกษาโดยให้ความสนใจอิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านอัตราการเติบโตของยอดขายและด้านอัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียน

ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนทางการเงินตัวใดบ้างที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO และมีอิทธิพลมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร และเป็นแนวทางให้แก่บริษัทที่มีความตั้งใจจะจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนและเสนอขายหลักทรัพย์ IPO รวมถึงผู้ที่สนใจนำข้อมูลไปพิจารณาการลงทุนเพื่อนำไปสู่ผลตอบแทนที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมตัวแปรที่คัดเลือกมาจากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้วางกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 กระแสเงินสดอิสระมีอิทธิพลต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO

สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของยอดขายมีอิทธิพลต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO

สมมติฐานที่ 3 อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO

สมมติฐานที่ 4 กระแสเงินสดอิสระมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO

สมมติฐานที่ 5 อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของยอดขายมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO

สมมติฐานที่ 6 อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO

นิยามศัพท์

1) กระแสเงินสดอิสระ (Free cash flow) คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เหลืออยู่หลังจากหักรายจ่ายจากการลงทุนของบริษัท ซึ่งเป็นเงินสดที่เหลือจากการใช้งาน ในการศึกษาครั้งนี้จะคำนวณกระแสเงินสดอิสระจากกระแสเงินสดจากการดำเนินการลบด้วยเงินลงทุนสำหรับการขยายธุรกิจ โดยนำกระแสเงินสดอิสระหารด้วยกำไรจากการดำเนินงาน เฉลี่ย 3 ปี ก่อนเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2) อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratio) คือ อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบว่ากิจการนำสินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่มาใช้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เช่น อัตราส่วนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายกับสินทรัพย์แต่ละประเภท หากกิจการสามารถใช้สินทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อัตราส่วนนี้จะสูง แสดงถึงสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่ก่อให้เกิดยอดขายมาก แต่หากอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ยังไม่คุ้มค่าหรือมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป [5]

3) อัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO (IPO underpricing ratio) คือ ร้อยละของผลต่างระหว่างราคาปิดของหลักทรัพย์ IPO วันแรกในตลาดรอง (Secondary market) กับราคาจองซื้อ (Offering price) ของหลักทรัพย์ IPO ในตลาดแรก (Primary market)

4) อัตราการจ่ายเงินปันผล (Dividend payout ratio) คำนวณจากมูลค่าปันผลต่อหุ้นคูณด้วยหนึ่งร้อยหารด้วยราคาตลาดของหุ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่ยื่นขอจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2562 รวมทั้งหมด 75 บริษัท

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง นั้นคือบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่ยื่นขอจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2562 รวมทั้งหมด 75 บริษัท

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วยรายงานประจำปี งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน หนังสือชี้ชวนของบริษัท แล้วนำมาแทนค่าเพื่อหาค่าของแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1) กระแสเงินสดอิสระ (Free cash flow) เฉลี่ย 3 ปีก่อนเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แทนค่าตัวแปรด้วย FCF คำนวณได้ดังสูตร

$$FCF = \frac{CFO - CAPEX}{PO}$$

โดยที่ CFO คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินการ (Cash flow from operating activities)

CAPEX คือ เงินลงทุนเพื่อขยายธุรกิจ (Capital expenditure)

PO คือ กำไรจากการดำเนินงาน (Profit from operating activities)

1.2) อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sales growth rate) เฉลี่ย 3 ปีก่อนเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แทนค่าตัวแปรด้วย SGR คำนวณได้ดังสูตร

$$SGR_i = (Sales_t - Sales_{t-1}) / Sales_{t-1}$$

โดยที่ $Sales_t$ คือ ยอดขายปีปัจจุบัน

$Sales_{t-1}$ คือ ยอดขายปีก่อน

1.3) อัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (Earnings before interest, tax, depreciation and amortization growth rate) เฉลี่ย 3 ปีก่อนเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แทนค่าตัวแปรด้วย EBITDA คำนวณได้ดังสูตร

$$EBITDA_i = (EBITDA_t - EBITDA_{t-1}) / EBITDA_{t-1}$$

$EBITDA_t$ = อัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายปีปัจจุบัน

$EBITDA_{t-1}$ = อัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายปีก่อน

EBITDA = กำไรจากการดำเนินงาน $_i$ + ค่าเสื่อมราคา $_i$ + ค่าตัดจำหน่าย $_i$

2) ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

2.1) อัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO (IPO underpricing ratio) แทนค่าตัวแปรด้วย IR คำนวณได้ดังสูตร

$$IR = \left\{ \frac{(P_1 - P_0)}{P_0} \right\} \times 100$$

โดยที่ P_1 = ราคาปิดของหลักทรัพย์ IPO วันแรกในตลาดรอง (Secondary Market)

P_0 = ราคาจองซื้อ (Offering price) ของหลักทรัพย์ IPO ในตลาดแรก (Primary market)

2.2) อัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO (First Year's Dividend Payout Ratio) แทนค่าตัวแปรด้วย DP คำนวณได้ดังสูตร

อัตราการจ่ายเงินปันผล (%) = (เงินปันผลต่อหุ้น / กำไรสุทธิต่อหุ้น) x 100

Dividend Payout (%) = (Dividend per share / earning per share) x 100

ตัวแบบที่ 1 อิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO

$$IR = \beta_0 + \beta_1 FCF + \beta_2 SGR + \beta_3 EBITDA$$

ตัวแบบที่ 2 อิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO

$$DP = \beta_4 + \beta_5 FCF + \beta_6 SGR + \beta_7 EBITDA$$

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient analysis)

3) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
FCF	0.1411	7.3651	0.3085	0.8513
SGR	0.0080	71.0805	3.8322	9.6820
EBITDA	0.0040	30.5220	1.2058	3.7743
IR	0.1100	200.0000	51.0184	54.2281
DP	0.0003	33.5000	0.9804	3.8220

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรเชิงปริมาณ สามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้

1) กระแสเงินสดอิสระ (Free cash flow : FCF) สรุปได้ว่า มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.1411 ค่าสูงสุด เท่ากับ 7.3651 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.3085 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.8513

2) อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sales growth rate : SGR) สรุปได้ว่า มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.0080 ค่าสูงสุด เท่ากับ 71.0805 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.8322 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.6820

3) อัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (Earnings before interest, tax, depreciation and amortization growth rate : EBITDA) สรุปได้ว่า มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.0040 ค่าสูงสุด เท่ากับ 30.5220 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.2058 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.7743

4) อัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO (IPO underpricing ratio : IR)) สรุปได้ว่า มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.1100 ค่าสูงสุด เท่ากับ 200.0000 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 51.0184 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 54.2281

5) อัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO (First year's dividend payout ratio : DP) สรุปได้ว่า มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.0003 ค่าสูงสุด เท่ากับ 33.5000 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.9804 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.8220

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient analysis)

ตัวแปรอิสระ	Correlation coefficient		
	FCF	**SGR**	**EBITDA**
FCF	1.000	-0.028	0.153
SGR		1.000	-0.043
EBITDA			1.000

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยกว่า 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ในการวิเคราะห์วิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของตัวแบบที่ 1 อัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO

ตัวแบบที่ 1	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t - Test	P-Value (Sig.)	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	44.402	7.029		6.317	0.000*		
FCF	3.890	7.156	0.061	0.544	0.588	0.976	1.024
SGR	1.869	0.622	0.334	3.002	0.004*	0.998	1.002
EBITDA	-1.448	1.615	-0.101	-0.896	0.373	0.975	1.025

F = 3.384 p = 0.023 R = 0.354 R^2 = 0.125 Durbin-Watson = 1.772

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 1 พบว่าตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีหนึ่งตัวแปร ได้แก่ อัตราการเติบโตของยอดขาย (SGR) โดยมีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.334 และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO จากผลลัพธ์นี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 2

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของตัวแบบที่ 2 อัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO

ตัวแบบที่ 2	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t - Test	P-Value (Sig.)	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	0.054	0.208		0.260	0.796		
FCF	-0.624	0.212	-0.139	-2.942	0.004*	0.976	1.024
SGR	-0.004	0.018	-0.011	-0.235	0.815	0.998	1.002
EBITDA	0.942	0.048	0.930	19.683	0.000*	0.975	1.025

F = 129.483 p = 0.000 R = 0.919 R^2 = 0.845 Durbin-Watson = 2.180

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 2 พบว่าตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีสองตัวแปร ได้แก่ กระแสเงินสดอิสระ และอัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย โดยมีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ -0.139 และ 0.930 ตามลำดับ ทั้งนี้ กระแสเงินสดอิสระมีอิทธิพลเชิงลบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ในขณะที่อัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO จากผลลัพธ์นี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 4 และสมมติฐานที่ 6

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1) สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของยอดขายมีอิทธิพลต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.004 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.334 แสดงว่า อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของยอดขายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีส่งสัญญาณที่กล่าวว่า อัตราการเติบโตของยอดขายเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ส่งสัญญาณถึงคุณภาพ ความสามารถในการทำกำไรและความน่าเชื่อถือของบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO ให้แก่นักลงทุน [6] ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Zhang et al [7] พบว่า ปรากฏการณ์ IPO underpricing มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการเติบโตของยอดขาย ทั้งนี้ ยังมีการศึกษาในประเทศไทย พบว่า อัตราผลตอบแทนในวันแรกของหลักทรัพย์ IPO มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญกับการเติบโตของยอดขาย ซึ่งเป็นการแสดงว่าหลักทรัพย์ IPO มีการส่งสัญญาณไปยังนักลงทุนว่าเป็นบริษัทที่มีคุณภาพดีโดยใช้การเติบโตของยอดขายเป็นตัววัดคุณภาพของบริษัท [8] และการศึกษาของ Hasan et al [9] ชี้ให้เห็นว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิ ซึ่งคำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยยอดขาย และอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน ซึ่งคำนวณจากกำไรจากการดำเนินงานหารด้วยยอดขายสุทธิ เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่ใช้วัดอัตราการทำกำไรในอดีตของบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานสามารถอธิบายประสิทธิภาพของหลักทรัพย์ IPO ในระยะสั้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตราการทำกำไรของบริษัทมีผลมาจากยอดขายของบริษัท

2) สมมติฐานที่ 4 กระแสเงินสดอิสระมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.004 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ -0.139 แสดงว่า กระแสเงินสดอิสระมีอิทธิพลเชิงลบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานเกี่ยวกับกระแสเงินสดอิสระของ ธวัชชัย วรสุนทร [10] กล่าวว่าการมีกระแสเงินสดอิสระที่มากเกินไปจะนำไปสู่ค่าใช้จ่ายตัวแทน (Agency cost) และทำให้บริษัทพลาดโอกาสการลงทุนในโครงการที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net present value : NPV) ที่เป็นบวก โดยนักลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนใหญ่จะเลือกลงทุนในบริษัทที่มีการสร้างกำไรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่กิจการนำเงินสดไปลงทุนเพื่อเพิ่มผลกำไรส่งผลให้ผลตอบแทนจากหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิเดช แววสุวรรณ [11] ที่พบว่ากระแสเงินสดมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ในอนาคตในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ หากกิจการมีกระแสเงินสดอิสระเพิ่มขึ้นผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ของบริษัทจะลดลง เนื่องจากเงินสดเป็นสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนต่ำมากและโดยทั่วไปมักให้ผลตอบแทนต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อ การที่บริษัทมีเงินสดจำนวนมากแสดงถึงการดำเนินงานของบริษัทที่ยังไม่สามารถหาวิธีการลงทุนใหม่ที่คุ้มค่าไม่ได้

3) สมมติฐานที่ 6 อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.930 แสดงว่า อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านอัตราการเติบโตของกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฐสิษฐ์ สวโรจน์กิจเตโช [12] กล่าวว่า กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายเป็นกำไรที่ได้รับจากการดำเนินงานของบริษัทโดยไม่หักค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากต้นทุนทางการเงิน ภาษี ต้นทุนค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

ดังนั้นกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย เป็นตัวบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานจริงของบริษัทได้ และเมื่อผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น อัตราการจ่ายเงินปันผลก็จะสูงขึ้นตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 หน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐ เช่น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพากร ฯลฯ สามารถนำผลการศึกษามาใช้ในการควบคุมการกำหนดราคาหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทที่จะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้มีความเหมาะสม ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งนำผลการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อกำหนดนโยบายภาครัฐให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 บริษัทที่ต้องการหาแหล่งเงินทุนในการพัฒนาหรือขยายธุรกิจ สามารถนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลเพื่อวางแผนในการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการจ่ายเงินปันผลที่คาดว่าจะได้รับเพื่อให้คำแนะนำการลงทุนแก่นักลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 นักลงทุน นักวิเคราะห์เศรษฐกิจ และผู้ใช้งบการเงินทั่วไป สามารถเข้าใจคุณลักษณะของอัตราส่วนทางการเงินที่แตกต่างกันได้ดียิ่งขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการเลือกใช้อัตราส่วนทางการเงินของงบการเงินเพื่อทำการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ IPO ที่กำลังจะเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และได้รับผลตอบแทนจากการจ่ายเงินปันผลตามที่คาดการณ์ไว้ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์และกำหนดกลยุทธ์และนโยบายสำหรับการลงทุนที่เหมาะสมกับตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกของหลักทรัพย์ IPO และอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งหากนำบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นมาใช้ศึกษาอาจทำให้ได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดประโยชน์และข้อสังเกตใหม่ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.2 สามารถนำผลการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาครั้งถัดไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และเป็นกรณีศึกษาเพื่อการพัฒนาด้านการศึกษาวิจัย โดยศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น สัดส่วนของคณะกรรมบริษัทที่เป็นนักการเมือง สัดส่วนการถือหุ้นแบบครอบครัว ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย และนอกจากปัจจัยภายในของบริษัทผู้ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ IPO แล้วอาจศึกษาปัจจัยภายนอกเพิ่มเติม เช่น สถานการณ์ทางด้านการเมือง กฎหมาย ที่อาจมีอิทธิพลต่อการเกิดปรากฏการณ์ IPO underpricing ซึ่งอาจทำให้มีผลการศึกษาที่แตกต่างกันและมีประโยชน์ต่อมีผู้มีส่วนได้เสียต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1] พิพัฒน์ สร้อยทอง. ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดอิสระและอัตราส่วนทางการเงินกับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและอัตราการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2562.

[2] Ritter. The long-run performance of initial public offerings. The journal of finance 1991; 46(1):3-27.

[3] Finn and Hgham. The performance of unseasoned new equity issues-cum-stock exchange listings in Australia. Journal of Banking & Finance 1988; 12:333-351.

[4] Mok and Hui. Underpricing and aftermarket performance of IPOs in Shanghai, China. Pacific-Basin Finance Journal 1998; 6:453-474.

[5] สัณฑพงศ์ คล่องวีระชัย. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ ในหมวดธุรกิจหลักของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2557.

[6] พิมพิศา พรหมมา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่เข้าจดทะเบียนครั้งแรกต่ำกว่ามูลค่าของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ของประเทศไทย. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์; 2561.

[7] Zhang et al. Audit quality, auditor compensation and IPO underpricing. Accounting & Finance Journal 2007; 48(3): 337-518.

[8] ภารตี รัศมี. Underprincing and firm quality : evidence from Thai IPO firms. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2554.

[9] Hasan et al. Value relevance of accounting information and IPO performance in Indonesia. Accounting and Finance Research 2013; 2(1): 90-96.

[10] ธวัชชัย วรสุนทร. ความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดอิสระกับผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET100. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน; 2558.

[11] อภิเดช แววสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลตอบแทนหลักทรัพย์และผลดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.

[12] ฐสิษฐ์ สวโรจน์กิจเตโช. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทย กรณีศึกษาบริษัทใน SET high dividend ของประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2558.

การรับรู้คุณภาพบริการ ภาพลักษณ์องค์กรและความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Perception of Service Quality, Corporate Image and Loyalty of Mobile Phone Network Users in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan Provinces

วัชระ เวชประสิทธิ์* อรัญชนก แป้นคุ้มญาติ กฤตพล ดำวงศ์ และอรรถชัย อุระ
Watchara Wetprasit*, Aranchanok Pancumyat, Krittapon Damwong and Attachai Ura

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Courses Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: watchara.wet@mail.pbru.ac.th

Received: 4 April 2021 **Revised:** 7 June 2021**, Accepted:** 21 June 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การรับรู้คุณภาพบริการ การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) อิทธิพลของการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 3) อิทธิพลของการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ และ 4) อิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ลูกค้าที่ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามออนไลน์ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร การรับรู้คุณภาพบริการ และความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความใส่ใจลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านการตอบสนองลูกค้า โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq .05$ มีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 68.00 3) ปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองลูกค้า และด้านความใส่ใจลูกค้า โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq .05$ มีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 58.30 และ 4) ปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการให้บริการ ด้านเอกลักษณ์ขององค์กร และด้านชื่อเสียง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq .05$ มีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 64.60

คำสำคัญ : คุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์องค์กร เครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ความภักดี

Abstract

This research aimed to study 1) Perception of service quality, corporate image and loyalty of mobile phone network users in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan Provinces. 2) The Influence of service quality perception on the corporate image of Mobil e Phone

Network Users. 3) The influence of perception of service quality on Loyalty of Mobile Phone Network users and 4) The influence of perception of corporate image on loyalty of mobile phone network users. The samples used in the research were customers using mobile network service in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan provinces. A total of 385 samples were sent via online questionnaires. The reliability of the questionnaire was at 0.97. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Multiple Regression Analysis.

The research results showed that 1) The perception of corporate image, service quality and loyalty of mobile phone network users in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan provinces was at the highest level in overall. 2) The perceived factor of service quality affecting the perception of the corporate image of mobile phone network users had 5 factors, namely assurance, reliability, empathy, tangibles and responsiveness with the statistical significance at the level of 0.05 with predictive power of 68.00 percent. 3) The perceived factor of service quality that affected the loyalty of mobile network service users had five factors, namely assurance, reliability, tangibles, responsiveness and empathy with statistical significance at level of 0.05 with predictive power of 58.30 percent. 4) The perceived factors of corporate image affecting the loyalty of mobile network service users were based on 5 factors, namely, contact personnel, physical environment, service offering, corporative identity and reputation with statistical significance at level of 0.05 with predictive power of 64.60 percent.

Keywords : Service Quality, Corporate Image, Loyalty, Mobile Network

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรธุรกิจด้านการติดต่อสื่อสารมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันอย่างมากและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดในปัจจุบันได้ ซึ่งเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารอย่างโทรศัพท์เคลื่อนที่เรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 ในการดำรงชีวิต ทั้งในส่วนประชาชนทั่วไปหรือในภาคส่วนของธุรกิจ [1] จึงทำให้เทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้มีการพัฒนาไปรวดเร็ว มีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมาอยู่ตลอดส่งผลให้จำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งการตลาดจากจำนวนผู้ใช้บริการของตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยซึ่งดำเนินการโดยผู้ประกอบการรายใหญ่เพียง 3 ราย ได้แก่ AIS , TRUE MOVE , DTAC กลุ่มบริษัท AIS มีส่วนแบ่งตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 43.88 รองลงมาเป็น กลุ่มบริษัท TRUE MOVE มีส่วนแบ่งตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ ร้อยละ 31.96 กลุ่มบริษัท DTAC มีส่วนแบ่งตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ ร้อยละ 21.56 ตามลำดับ [2] ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์บริการคงสิทธิเลขหมายสำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Number Portability: MNP) จึงทำให้ผู้บริโภคสามารถย้ายเครือข่ายโทรศัพท์ได้โดยสามารถใช้เลขหมายโทรศัพท์เดิมได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ส่งผลให้ผู้ใช้บริการที่เกิดความไม่พึงพอใจในการใช้บริการเปลี่ยนแปลงผู้ให้บริการได้สะดวกมากขึ้น ทำให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่จะต้องเผชิญกับการแข่งขันเพื่อต้องการรักษาฐานผู้บริโภคเดิมของตนเอาไว้ รวมทั้งการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดด้วยการเพิ่มผู้ใช้บริการรายใหม่หรือช่วงชิงจำนวนผู้ใช้บริการจากเครือข่ายของคู่แข่งมาเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดของตน ปัจจัยดังกล่าวทำให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ยิ่งต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเมื่อผู้ใช้บริการมีการรับรู้ถึงคุณภาพการบริการที่มากจะสร้างความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่ดี [3, 4, 5, 6] ซึ่งภาพลักษณ์ขององค์กรมีส่วนสำคัญไม่น้อยผู้คนจำนวนมากให้ความสนใจในภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ชื่อเสียงขององค์กร และการสร้างภาพลักษณ์ผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต สื่อโฆษณาหรือสื่อต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั่วถึงและรวดเร็ว เพื่อดึงดูดลูกค้า [7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16] ซึ่งเมื่อผู้ใช้บริการรับรู้ถึงคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์องค์กรที่ดีแล้วอาจส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ทำให้ผู้ใช้บริการยังคงใช้บริการอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบในการ

ดำเนินงานของผู้ให้บริการในระยะยาวได้ ดังนั้นคุณภาพบริการของเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่และภาพลักษณ์องค์กรจึงเป็นปัจจัยที่ผู้ให้บริการควรใส่ใจเพราะจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้บริการซึ่งจะส่งผลให้เกิดความภักดี [17] ในการใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระยะยาวได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมุ่งศึกษาไปที่ประเด็นการรับรู้คุณภาพบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในประเด็นนี้จะทำให้ผู้บริหารหรือผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการและสามารถสร้างภาพลักษณ์องค์กรให้มีประสิทธิผลมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและความภักดีในการใช้บริการอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการรับรู้คุณภาพบริการ การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร และความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นลูกค้าทั่วไปที่ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran (กรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อความแม่นยำในการเก็บตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) รวมทั้งสิ้น จำนวน 385 คน

เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามได้พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎีและการศึกษางานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ในการใช้บริการ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการการรับรู้คุณภาพการบริการ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตรวัดแบบ อันตรภาค (Interval Scale) โดยมีตัวเลือกที่แบ่งเป็นระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด จนถึงระดับ 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง (validity) และ ความเชื่อมั่น (reliability) รายละเอียดดังนี้ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ (Item Objective Congruency : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 30 คน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่ง Jump (1978) เสนอว่าเกณฑ์การ ยอมรับควรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงจะอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ โดยผลการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านช่องทางแบบสอบถามออนไลน์ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2564

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธี Stepwise

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การรับรู้คุณภาพบริการของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 385 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้คุณภาพบริการของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมและรายด้าน

การรับรู้คุณภาพบริการ (Perceived Service Quality)	ระดับความคิดเห็น (n = 385)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	อันดับที่
1. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)	4.78	0.22	1
2. การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness)	4.73	0.28	4
3. ความใส่ใจลูกค้า (Empathy)	4.72	0.29	5
4. ความมั่นใจ (Assurance)	4.74	0.28	3
5. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles)	4.75	0.27	2

จากตารางที่ 1 พบว่าการรับรู้คุณภาพบริการของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}$= 4.78) รองลงมา คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\bar{X}$= 4.75) ด้านความมั่นใจ ($\bar{X}$= 4.74) ด้านการตอบสนองลูกค้า ($\bar{X}$= 4.73) และด้านความใส่ใจลูกค้า ($\bar{X}$= 4.72)

2. ผลการวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 385 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้าน

การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร (Perceived Corporate Image)	ระดับความคิดเห็น (n = 385)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	อันดับที่
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment)	4.76	0.24	2
2. การให้บริการ (Service offering)	4.74	0.27	4
3. ชื่อเสียง (Reputation)	4.77	0.26	1
4. เอกลักษณ์ขององค์กร (Corporative identity)	4.75	0.27	3
5. การติดต่อระหว่างบุคคล (Contact personal)	4.73	0.28	5

จากตารางที่ 2 พบว่าการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านชื่อเสียง ($\bar{X}$ = 4.77) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.76) ด้านเอกลักษณ์ขององค์กร ($\bar{X}$ = 4.75) ด้านการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.74) และด้านการติดต่อระหว่างบุคคล ($\bar{X}$ = 4.73)

3. ผลการวิเคราะห์ความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 385 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมและรายด้าน

ความภักดี (Loyalty)	ระดับความคิดเห็น (n = 385)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	อันดับที่
1. ด้านพฤติกรรมของลูกค้า (Consumer behavior)	4.76	0.28	2
2. ด้านทัศนคติของลูกค้า (Consumer Attitude)	4.77	0.27	1

จากตารางที่ 3 พบว่าความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทัศนคติของลูกค้า ($\bar{X}$= 4.77) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมของลูกค้า ($\bar{X}$= 4.76)

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 385 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	.789	.146		5.393	.000	.501	1.077
Assurance (X_4)	.209	.033	.276	6.315	.000	.144	.274
Reliability (X_1)	.252	.039	.266	6.505	.000	.176	.328
Empathy (X_3)	.125	.028	.169	4.525	.000	.071	.180
Tangibles (X_5)	.134	.029	.173	4.609	.000	.077	.192
Responsiveness (X_2)	.115	.027	.153	4.267	.000	.062	.168
ค่าคงที่ (a) = .789							
R = .824 , R^2 = .680 , S.E.est = .120 , F = 18.211’ , P = .000							

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq .05$

จากตารางที่ 4 พบว่าอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ด้านความมั่นใจ (Assurance) ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้านความใส่ใจลูกค้า (Empathy) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) และด้านการตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.680 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ร้อยละ 68.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $y' = .789 + .252X_1 + .209X_4 + .134X_5 + .125X_3 + .115X_2$ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z'y = .276X_4 + .266X_1 + .169X_3 + .173X_5 + .153X_2$

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	.679	.185		3.671	.000	.315	1.043
Reliability (X_1)	.324	.049	.309	6.623	.000	.228	.420
Assurance (X_4)	.212	.042	.253	5.080	.000	.130	.294
Tangibles (X_5)	.174	.037	.202	4.721	.000	.102	.247
Responsiveness (X_2)	.079	.034	.095	2.322	.021	.012	.146
Empathy (X_3)	.069	.035	.085	1.986	.048	.001	.138

ค่าคงที่ (a) = .679

R = .764 , R^2 = .583 , S.E.est = .152 , F = 3.945 , P = .048

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq .05$

จากตารางที่ 5 พบว่าอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้านความมั่นใจ (Assurance) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) ด้านการตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) และด้านความใส่ใจลูกค้า (Empathy) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.583 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ร้อยละ 58.30 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $y' = .679 + .212X_5 + .324X_1 + .174X_2 + .079X_4 + .069X_3$ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z'y = .253X_4 + .309X_1 + .202X_5 + .095X_2 + .085X_3$

6. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณอิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร ที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	.580	.163		3.554	.000	.259	.901
Contact personnel (X_5)	.255	.036	.302	6.988	.000	.183	.326
Physical environment (X_1)	.237	.042	.246	5.619	.000	.154	.320
Service offering (X_2)	.159	.036	.182	4.435	.000	.089	.230
Corporative identity (X_4)	.130	.038	.149	3.420	.001	.055	.204
Reputation (X_3)	.099	.037	.109	2.707	.007	.027	.171

ค่าคงที่ (a) = .580

R = .804 , R^2 = .646 , S.E.est = .140 , F = 7.325 , P = .007

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq .05$

จากตารางที่ 6 พบว่าอิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่มีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านการติดต่อระหว่างบุคคล (Contact personnel) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) ด้านการให้บริการ (Service offering) ด้านเอกลักษณ์ขององค์กร (Corporative identity) และด้านชื่อเสียง (Reputation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.646 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ร้อยละ 64.60 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $y' = .580 + .255X_5 + .237X_1 + .159X_2 + .130X_4 + .099X_3$ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z'y = .302X_5 + .246X_1 + .182X_2 + .149X_4 + .109X_3$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการรับรู้คุณภาพบริการ การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรและความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

1. การรับรู้คุณภาพบริการของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุดดังนี้ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความมั่นใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า และด้านความใส่ใจลูกค้า สอดคล้องกับทรงพร อวยพร [17] ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยคุณสมบัติส่วนบุคคล การให้บริการระบบ 4G และคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G ของบริษัทแห่งหนึ่ง พบว่าผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนการรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนของประชาชนพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุดดังนี้ ด้านชื่อเสียง ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านเอกลักษณ์ขององค์กร ด้านการให้บริการ ด้านการติดต่อระหว่างบุคคล สอดคล้องกับจักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ [12] ที่ได้ศึกษาความภักดีต่อผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่อยู่ในระดับสูง และในการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนของประชาชนพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุดดังนี้ ด้านทัศนคติของลูกค้าและด้านพฤติกรรมของลูกค้า สอดคล้องกับพบสิริ เลาหศิริปัญญา [18] ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพบริการ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจและต้นทุนการย้ายค่ายต่อความภักดีต่อผู้ ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความภักดีของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครต่อผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่อยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันการแข่งขันในธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมมีความรุนแรงมากขึ้นผู้ใช้บริการสามารถเปลี่ยนผู้ให้บริการได้สะดวกมากขึ้น ดังนั้นผู้ให้บริการทั้งหลายจึงต้องปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการตลอดจนภาพลักษณ์ขององค์กรให้ดีขึ้นเพื่อรักษาฐานผู้ใช้บริการของตนไว้นั่นเอง

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของผู้ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความใส่ใจลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และ ด้านการตอบสนองลูกค้า สอดคล้องกับจักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ [12] ที่ได้ศึกษาความภักดีต่อผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเขตกรุงเทพมหานครพบว่าภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เกิดจากคุณภาพการบริการของผู้ให้บริการเองเป็นสำคัญเพราะเมื่อผู้ให้

บริการสามารถพัฒนาคุณภาพการบริการที่ดีย่อมทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจต่อผู้ให้บริการจนทำให้เกิดการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ที่ดีนั่นเอง

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองลูกค้า และด้านความใส่ใจลูกค้า สอดคล้องกับการศึกษาของ กีรติ บันดาลสิน [9] ที่ศึกษาการรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาสำนักราชดำเนิน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการรับรู้คุณภาพบริการทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความจงรักภักดีในการใช้บริการโดยรวม โดยความใส่ใจลูกค้ามีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้ามากที่สุด ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ใช้บริการได้รับการบริการที่มีคุณภาพย่อมทำให้เกิดความประทับใจเกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้ให้บริการและแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่ดีโดยไม่เปลี่ยนไปใช้บริการจากผู้ให้บริการรายอื่นนั่นเอง

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลความภักดีของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการให้บริการ ด้านเอกลักษณ์ขององค์กร และด้านชื่อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปภาวี บุญกลาง [4] ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรณีศึกษา สาขาในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์องค์กร ได้แก่ ด้านเอกลักษณ์องค์กร ด้านชื่อเสียง ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการให้บริการและด้านการติดต่อระหว่างบุคคล ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อผู้ใช้บริการรับรู้ถึงภาพลักษณ์องค์กรที่ดีของผู้ให้บริการแล้วย่อมทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความชื่นชมและพึงพอใจทำให้ไม่ต้องการเปลี่ยนผู้ให้บริการรายใหม่นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นเนื่องจากปัจจัยด้านคุณภาพการบริการเป็นปัจจัยสำคัญต่อผู้ใช้บริการในการนำไปใช้ตัดสินใจในการเลือกผู้ให้บริการและยังทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความภักดีซึ่งเป็นการรักษาฐานลูกค้าและยังสามารถดึงดูดผู้ใช้บริการรายใหม่ให้เพิ่มขึ้นด้วย

1.2 ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ควรมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดีในสายตาผู้ใช้บริการเพราะเมื่อผู้ใช้บริการรับรู้ถึงภาพลักษณ์องค์กรที่ดีแล้วจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความภักดีไม่เปลี่ยนไปใช้บริการจากคู่แข่งรายอื่น

1.3 ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการรับรู้คุณภาพบริการ ภาพลักษณ์องค์กรตลอดจนการสร้างความภักดีของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้คงไว้ซึ่งความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมที่อาจมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ต่าง ๆ ที่อาจทำให้เพิ่มการรับรู้คุณภาพบริการ การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

[1] ธนกร โอภาพงพันธ์. การศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้เครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้เครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2555.

[2] สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช). ส่วนแบ่งการตลาดผู้ใช้งานโทรศัพท์มือถือประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nbtc.go.th/

[3] สัมฤทธิ์ จำนงค์. ภาพลักษณ์องค์กรและนวัตกรรมที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษในประเทศในเขตกรุงเทพมหานคร. [อินเทอร์เน็ต]. 2557[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://kb.psu.ac.th/

[4] ปภาวี บุญกลาง. ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรณีศึกษาสาขาในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://narinet.sut.ac.th

[5] นันทมน ไชยโคตร. ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตบางแค. [อินเทอร์เน็ต]. 2016[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thapra.lib.su.ac.th/

[6] ไชยพศ รื่นมล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธุรกิจคาร์แคร์ ในกรุงเทพมหานคร. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://ithesis-ir.su.ac.th/

[7] นันทมน ไชยโคตร. ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตบางแค. [อินเทอร์เน็ต]. 2016[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thapra.lib.su.ac.th/

[8] สมฤทัย หาญบุญเศรษฐี. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าในการใช้บริการระบบลิฟต์จอดรถยนต์อัตโนมัติ. [อินเทอร์เน็ต]. 2560[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/

[9] กีรติ บันดาลสิน. การรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาสำนักราชดำเนิน. [อินเทอร์เน็ต]. 2558[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://ithesis-ir.su.ac.th/

[10] หัทญา คงปรีพันธุ์. คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า เปรียบเทียบระหว่างธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/

[11] ณัฐนันท์ รวมทรัพย์ทวี. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความภักดีของผู้ชมสื่อเครือเนชั่น. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://it.nation.ac.th/

[12] จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์. ความภักดีต่อผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ 2559; 2(1): 25-42.

[13] ณัฐพร ดิสนีเวทย์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้าร้านคาเฟ่ขนมหวานในห้างสรรพสินค้า. [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://dspace.bu.ac.th/

[14] สุวรรณา เพียรมานะ. ความพึงพอใจ ความไว้ใจ และคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการบอกต่อของลูกค้าร้าน JSK. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://dspace.bu.ac.th/

[15] สมฤทัย หาญบุญเศรษฐี. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าในการใช้บริการระบบลิฟต์จอดรถยนต์อัตโนมัติ. [อินเทอร์เน็ต]. 2560[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/

[16] ภัทรพร วันพิรัตน์. ปัจจัยที่มีผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการห้างสรรพสินค้า กรณี:ห้างสรรพสินค้าสยามพารากอนและห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์. [อินเทอร์เน็ต]. 2559[เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://repository.rmutr.ac.th/

[17] ทรงพร อวยพร. ปัจจัยคุณสมบัติส่วนบุคคล การให้บริการระบบ 4G และคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 4G ของบริษัทแห่งหนึ่ง: กรณีศึกษาผู้ใช้บริการ เครือข่าย 4G เขตกรุงเทพมหานคร. [อินเตอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://dspace.bu.ac.th/

[18] พบศิริ เลาหศิริปัญญา. อิทธิพลของคุณภาพบริการ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจและต้นทุนการย้ายค่ายต่อความภักดีต่อผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. [อินเตอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: http://dspace.bu.ac.th/

ปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

Factors to Develop Tourism Multi Media for Promoting Health Tourism in the West of Thailand

ขวัญยุพา ศรีสว่าง[1*] และ อรรถ อารีรอบ[2]
Kwanyupa Srisawang[1*] and Art Ar-reerob[2]

[1]สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
[2]สาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
[1]Lecturer Faculty of Business Computer Faculty of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000
[2]Lecturer Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: khuanyupa@webmail.npru.ac.th

Received: 8 April 2021**, Revised:** 10 June 2021**, Accepted:** 21 June 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชน เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ด้านการให้บริการในการท่องเที่ยวของพื้นที่ 2) ศึกษาปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงวัยที่ถ่ายทอดประวัติ วัฒนธรรมของชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ และชาวบ้านในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือแบบสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่มแล้วจึงนำผลมาสังเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือคนในชุมชนพื้นที่ และนักท่องเที่ยวจำนวน 300 ชุด ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมประมวลผลวิเคราะห์ สถิติที่ใช้คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาบริบทชุมชน เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ด้านการให้บริการในการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม มีความโดนเด่นวิถีชีวิตริมคลอง ซึ่งเป็นคลองที่ชุดขึ้นมาเพื่อให้พระมหากษัตริย์เดินทางไปสักการะองค์พระปฐมเจดีย์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลอดสารพิษที่มีความโดดเด่น ตัวแทนชุมชนที่ทำหน้าที่ให้บริการทางการท่องเที่ยวเป็นคนที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรเป็นอย่างดี ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี มีความโดนเด่นของวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนที่มีเชื้อสายจีนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกลักษณ์ รวมทั้งยังมีอาหารพื้นเมืองที่นักท่องเที่ยวยังพบเจอได้เป็นส่วนน้อย เช่น ขนมไชเท้าถ้วย ข้าวแห้ง นอกจากนี้ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนที่สามารถเล่าเรื่องราวในอดีตให้นักท่องเที่ยวฟังได้ ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามี ความโดนเด่นของการรวมกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นชุมชนแห่งการอนุรักษ์ มีป่าชุมชนที่มีพื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ มีการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหลากหลายในป่าชุมชน มีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะได้แก่น้ำพริกมะสัง ทอดมันใบเปราะ ยำใบมะกอก ตลอดจนมีการสร้างฐานการเรียนรู้โดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวหลักของชุมชนคือการแช่ตัว แช่เท้าด้วยพุน้ำร้อนจากธรรมชาติ รวมถึงการบริการด้านการนวดเพื่อสุขภาพ ตลอดจนการขายผลิตภัณฑ์การเกษตรในท้องถิ่น และการบริการด้วยรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ ไป เที่ยวชมน้ำตกแม่กระดังลา ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นคือการไปเที่ยวชมน้ำตกป่าละอู ทุเรียนป่าละอู รวมทั้งมีการกระจายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการพัฒนา

กิจกรรมการท่องเที่ยว เช่นประเพณีปีใหม่ของชาวกะเหรี่ยง ชิมอาหารท้องถิ่นหลากหลายเมนูจากผักกูด และผ้าทอมือ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก พบว่าปัจจัยด้านเนื้อหาของสื่อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.93) รองลงมาคือด้านการออกแบบสื่อ (3.80) และด้านการเผยแพร่ข่าวสาร (3.66)

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก แผนที่ท่องเที่ยว สื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมัลติมีเดีย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the community context, identity, and service identity of tourism in the area; 2) to study the factors in the preparation of tourism media to promote health tourism sites in the western region. An integrated research process was applied. The first objective was a qualitative research. The sample group was the elderly who passed on their history, community leaders, group of entrepreneurs related to the area and villagers in the area. The research tool was a group discussion interview, and the results were synthesized to summarize as a guideline for the preparation of media for promoting health tourism in the western region. The second objective was a quantitative research. The sample group was people in the local community. The questionnaire was a research tool for collecting data with 300 tourists. The statistics were percentage, mean, and standard deviation

The results of the research were as follows: 1) To study the community context, identity, and tourism service identity of Khlong Maha Sawat Community, Nakhon Pathom Province. It had a distinctive lifestyle along the canal. This canal was built for the King to travel to pay respect to Phra Pathom Chedi. The outstanding was organic agricultural products. The community representatives who provided tourism services were knowledgeable about farming, Lao Tak Lak Floating Market Community, Ratchaburi Province, had a distinctiveness of the traditional way of life of the people in the community where Chinese ancestors coexist in a unique way as well as local foods that tourists can still find a few, such as rice porridge, dry rice, Nong Rong Community, Kanchanaburi Province had a distinctiveness of strong community grouping. There was a community forest more than 1,000 rai, producing a variety of unique products and community products were from the community forest. There was a unique food, such as wood apple chili paste, deep fried peacock ginger leaves, olive leaf salad, as well as building a learning base focusing on activities related to health care, Nong Ya Plong Community, Phetchaburi Province had the main tourism activity of the community was soaking your feet in the natural hot springs including health massage services as well as the sale of local agricultural products. There were 4 wheel drive vehicle services to visit Mae Kradang La Waterfall, Pala-U community, Prachuap Khiri Khan province. It was found that the way of life of the Karen people. The outstanding tourism activity was visiting the Pala-U Waterfall and Pala-U Durian in this area. There were the distribution of tourism activities in various villages which the local community was mainly interested in the development of tourism activities, such as the Karen New Year tradition, Taste a variety of local dishes from vegetables (paco fern) and hand-woven fabrics. 2) To study the factors in the preparation of tourism media to promote health tourism sites in the western region. It was found that the media content factor had the highest average (3.93), followed by media design (3.80) and news dissemination (3.66), respectively.

Keywords : Health tourism, The West of Thailand, Tourism Map, Multimedia Tourism Promoting

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทสำคัญต่อสังคมความเป็นอยู่รวมถึงระบบเศรษฐกิจในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งในแต่ละภาคจังหวัดนั้นมีเอกลักษณ์ความงดงาม และความหลากหลายที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงประเพณีต่าง ๆ ของแต่ละภาคในประเทศไทยอีกด้วย ซึ่งการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีผลมาจากการร่วมมือ และการจัดการทั้งจากภาครัฐและเอกชน จะเห็นได้ว่าทางภาครัฐได้มีการสนับสนุนให้คนไทยเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นในช่วงหลายปีมานี้ เพื่อสร้างการเติบโตให้กับธุรกิจท่องเที่ยวของไทยในระยะยาวให้มีศักยภาพ

และยั่งยืนที่สำคัญยังเป็นการกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศ หรือพึ่งพิงตลาดใดตลาดหนึ่งมากเกินไป และไม่เพียงแต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างมาก แต่อุตสาหกรรมโรงแรมและภัตตาคารก็มีส่วนเติบโตควบคู่กันไปอีกด้วย

จากการที่ภาครัฐของประเทศไทยกำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของบริการทางการแพทย์ และการให้บริการทางด้านสุขภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นที่รู้จักของคนไทยประกอบกับกระแสการตื่นตัวของประชากรโลกที่ให้ความสนใจด้านการดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้น และการที่คนทั่วโลกพยายามแสวงหาแหล่งรักษาพยาบาลที่ดีกว่า ถูกกว่า และเร็วกว่านอกประเทศ อีกทั้งประเทศไทยมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั่วโลกในเรื่องการนวดแผนไทย และสปาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ อาหารไทยที่อุดมไปด้วยสมุนไพรการมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความหลากหลาย อาทิการนวดแผนไทย การอบประคบสมุนไพร สุคนธบำบัด การทำสปา และอายุรเวท การอาบ/แช่น้ำแร่หรือน้ำพุร้อน วารีบำบัด การทำซาวน่า มวยไทย ฤาษีดัดตน การใช้โภชนบำบัด โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม รวมทั้งมีผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และความงาม ประกอบกับคนไทยมีมิตรไมตรีส่งมอบการบริการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวทั่วโลก จึงส่งผลให้ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง [1] ซึ่งถือเป็นการนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นได้ถูกมองเห็นถึงคุณค่าแห่งการอนุรักษ์ และทำให้ชุมชนตระหนักถึงการรักษาทรัพยากร การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนเท่าที่ผ่านมาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความสนใจจากทั้งนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งชุมชนแต่ทว่ายังคงขาดความจริงจังในการวางแผนเชิงปฏิบัติการในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนในการพัฒนา และส่งเสริมเพื่อยกระดับทักษะ และองค์ความรู้ให้สามารถแข่งขันในระดับสากล ทักษะและองค์ความรู้ที่ต้องการ เช่น การรับรู้ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และทักษะในการบริหารจัดการ ความรู้ด้านภาษา ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น [2]

หากพิจารณาในบริบทภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยนับได้ว่ามีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และเผ่าพันธุ์อย่างมาก มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมประเพณี ทัศนคติและความเชื่อในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม อันเป็นลักษณะเด่นของภูมิภาคตะวันตกที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิประเทศที่เสริมให้ภาคตะวันตกเป็นอู่แหล่งรวมทางวัฒนธรรม [3] การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาในภาคตะวันตก เพียง 5 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ตามเส้นทางการท่องเที่ยว และแนวชายฝั่งทะเลตะวันตก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมทางการท่องเที่ยว 12 เมืองต้องห้ามพลาด (นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี) [4] และเชื่อมต่อกับกลุ่มคลัสเตอร์ Royal coast (เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์) [5] นอกจากนี้ภาครัฐได้มีการหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งมียุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพชายฝั่งทะเลตะวันตก ปี 2559–2563 ซึ่งเป็นการพัฒนาฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวและการบริการ เพื่อให้เป็นพื้นที่สำหรับการพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับโลก พร้อมกับส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ให้มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ [6] นอกจากนี้ในภูมิภาคตะวันตกมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในบริเวณที่มีชุมชนท้องถิ่นรายรอบมากมายด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม อารยธรรมที่เก่าแก่ ประชากรหลายเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ มีการผสมผสานงานศิลป์ และวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่งดงามจัดได้ว่าเป็นต้นทุนที่สามารถนำมาส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้เป็นอย่างดี แต่หลายแหล่งยังประสบปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพ การให้บริการทางการท่องเที่ยวที่ยังขาดการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามศักยภาพของพื้นที่อย่างแท้จริง แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งถูกนำไปใช้ประกอบกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชน ส่งผลถึงการขาดมุมมองในศักยภาพที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรจะถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ ประกอบกับการขาดการจัดการด้านบริการทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และเต็มศักยภาพของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้กระทบต่อการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว [7] ในขณะที่การรองรับและการจัดการโดยชุมชนไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรทำให้ขาดสมรรถนะในการบริการนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลมาจากหน่วยงานระดับชุมชน เช่น ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในด้านศักยภาพการให้บริการทางด้านการท่องเที่ยว และขาดการวางแผนพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวเชิง

สุขภาพ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการกำหนดแผนพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ โดยเฉพาะการคำนึงถึงศักยภาพการบริการท่องเที่ยว การให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ โดยกำหนดรูปแบบการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้ศึกษาปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก เพื่อเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพโดยคำนึงถึงการเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถในการให้บริการในรูปแบบที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก และตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิต อาหารพื้นถิ่น และอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนท้องถิ่นในภูมิภาคตะวันตก ในการได้รับข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น รูปแบบการให้บริการ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และสื่อประชาสัมพันธ์นี้ยังเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พร้อมทั้งการพัฒนาทักษะตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับลักษณะการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน ตลอดจนต้องให้ชุมชน มีสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าบ้านที่ดีซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในภาคการท่องเที่ยว ที่จะสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นช่องทางสื่อสารที่สำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว สามารถสร้างมุมมองให้เห็นกว้างมากขึ้นในเวทีสาธารณะ สามารถเป็นการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนยังเป็นกลวิธีในการสื่อสารให้เกิดการรับรู้ และมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งความเข้าใจ และการยอมรับจากผู้รับสาร รวมทั้งเป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กร และสาธารณชน ในส่วนของนักท่องเที่ยวสื่อประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในขณะเดียวกันสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตประวันของทั้งผู้บริโภค และผู้ประกอบกิจการต่าง ๆที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการโรงแรม รีสอร์ต หรือที่พักในรูปแบบต่าง ๆ ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยว รูปแบบแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้นการปรับตัวให้ทันยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้น ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจเติบโตไปได้ การประชาสัมพันธ์เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรู้ความเคลื่อนไหวของธุรกิจของผู้ประกอบการ และยังเป็นแนว ทางการนำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถเจาะกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

ความท้าทายที่สำคัญคือการเข้าถึงนักท่องเที่ยวและการสร้างภาพลักษณ์ในทางที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มการรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้สื่อประชาสัมพันธ์อาจจะเป็นสะพานไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนทัศนคติจากเดิม [8] การพัฒนาสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์สามารถสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากขึ้นอันจะนำมาซึ่งการสร้างรายได้และเศรษฐกิจที่ดีแก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก จากที่กล่าวมาทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอันจะส่งผลโดยรวมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคตะวันตกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน เอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ด้านการให้บริการในการท่องเที่ยวของพื้นที่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดทำสื่อระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

ทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยสดงดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือการบำบัด รักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด อบ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาลและอื่น ๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) จะมีการจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติเพื่อเรียนรู้วิธีใช้พลังงานจาก ธรรมชาติมาบำบัดรักษาและสร้างเสริมสุขภาพกาย และสุขภาพจิตให้สดชื่นผ่องใสเป็นการเพิ่มพูนพละกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล และภายหลังการท่องเที่ยวก็สามารถนำกลับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ [9]

ตามความหมายของสถาบันด้านสุขภาพสากล [10] ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางที่แสวงหาการบำรุง และส่งเสริมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้นสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว จะมีทั้งนักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเท่านั้น และ อีกกลุ่มได้แก่นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การบริการด้านการแพทย์ 2) การบริการด้านสุขภาพและ 3) ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและสมุนไพร ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งความหมายตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวได้ 2 ประเภท คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health healing) เป็นการท่องเที่ยวที่รวมเอาการบำบัดรักษาโรคหรือฟื้นฟูสุขภาพมารวมเข้าไว้กับการเดินทาง ยกตัวอย่าง เช่น เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยว และเข้ารับบริการด้านทันตกรรมต่าง ๆ หรือเข้ารับการผ่าตัด เสริมความงาม การผ่าตัดแปลงเพศ ฯลฯ ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และพักในโรงแรม รีสอร์ทหรือศูนย์สุขภาพ เพื่อร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพยังสถานที่นั้น ๆ ที่ได้จัดเตรียมบริการไว้ อาทิ การนวดแผนไทย สุคนธบำบัด (Aroma therapy) อาบน้ำแร่ (Spa) อบสมุนไพรไทย เป็นต้น

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เกิดการผสมผสานระหว่างการเดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวพร้อม ๆ กับการมาใช้บริการด้านการแพทย์ และสุขภาพ กีฬา ศูนย์ออกกำลังกาย หรือเข้าร่วมทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยในการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวมาเพื่อทำการรักษาหรือฟื้นฟูร่างกาย เช่น การทำฟัน การผ่าตัดศัลยกรรม เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะของการป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัยซึ่งจะมีลักษณะในรูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้จัดให้มีกิจกรรมขึ้น ตัวอย่างเช่นเพื่อมาใช้บริการสปาใช้บริการนวดแผนไทย เป็นต้น [11]

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดีย

สื่อมัลติมีเดียในอดีตเมื่อกล่าวถึงคำว่าสื่อมัลติมีเดีย (Multimedia) หรือสื่อประสมจะหมายถึง การนำสื่อหลาย ๆ ประเภทมาใช้ร่วมกัน เช่น รูปภาพ เครื่องฉายแผนโปร่งใส เทปบันทึกเสียง วีดีโอ ฯลฯ เพื่อให้การเสนอผลงานหรือการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเสนอเนื้อหาใน รูปแบบต่าง ๆ นอกจากการบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้ฟังหรือผู้เรียนมิได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อสื่อนั้นโดยตรง แต่ในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงคำว่าสื่อมัลติมีเดีย จะหมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์แสดงผลในลักษณะผสมสื่อหลายชนิดเข้าด้วยกันโดยเน้นที่การเปิดโอกาสให้ผู้ใช้สื่อได้เห็นได้เลือก และรับฟังข้อมูลข่าวสารผ่านจอคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลและข่าวสารต่างๆ จะรวมรูปแบบของตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียงและวีดีโอเพื่อให้ผู้ใช้สามารถตอบโต้และมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อโดยตรงได้ [12]

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่มีวิวัฒนาการก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีความหลากหลายมากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถนำเสนอได้ทั้งตัวหนังสือ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวแสง สี เสียง ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ผ่านซอฟต์แวร์ในรูปแบบของโปรแกรมต่าง ๆ ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของสังคมยุคใหม่แม้แต่ในด้านการศึกษาสื่อเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีพัฒนาการก้าวหน้าในมิติใหม่ ๆ[13]

มัลติมีเดีย หมายถึง สื่อประสมปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia) โดยจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างสื่อและผู้ใช้สื่อโดยนำอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น CD-ROM เครื่อง Audio – Digitize เครื่องเล่น Laser Disc ฯลฯ มาใช้ร่วมกันเพื่อเสนอเนื้อหาข้อมูลที่เป็นตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว วีดิทัศน์ และเสียงในระบบสเตอริโอโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยในการผลิต [14]

สรุปได้ว่า มัลติมีเดียเป็นการนำคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติทำหน้าที่เสมือนสมองกลมาเป็นสื่อช่วยในการออกแบบสื่อให้มีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้ การนำเสนอเนื้อหา ภาพ เสียง ตลอดจนการออกแบบสื่อแนะนำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งประกอบด้วยข้อความภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย เสียงดนตรีประกอบ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบใหม่จากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดได้จากคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และจะถูกดำเนินไปอย่างเป็นระบบในรูปแบบที่เหมาะสม และผู้ใช้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งมีผลช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ความสำคัญของสื่อกับการท่องเที่ยว

พัฒนาการของสื่อส่งผลต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน เพราะการท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากสื่อที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตรงกลุ่มลูกค้า [15] โดยการสร้างการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จะเป็นรูปแบบของการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเกิดการตอบสนองตามที่ผู้โฆษณาต้องการ ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ เช่น ตัวบุคคล โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ การใช้โทรศัพท์ การใช้สื่อกลางแจ้ง เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กร นักท่องเที่ยว และประชาชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ธุรกิจ สร้างความศรัทธาจากนักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวโดยตรง [16]

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยโดยประยุกต์ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-method research) ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สื่อมัลติมีเดีย ตลอดจนการออกแบบและพัฒนาสื่อเพื่อให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปสู่นักท่องเที่ยว

2. พัฒนาแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ปัญหาความต้องการ เพื่อให้ได้ข้อมูล และความต้องการในการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับอุปกรณ์การใช้งานในปัจจุบัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้สูงวัยที่ถ่ายทอดประวัติวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งกลุ่มผู้สูงวัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน กลุ่มผู้นำในชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และด้านการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ และชาวบ้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. พัฒนาแบบประเมินผลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

4. สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดทำสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกกับกลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มผู้นำในชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ออกแบบและพัฒนาสื่อร่วมกับชุมชน ได้แก่

1. สื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิภาคตะวันตก

2. นักวิจัยประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับชุมชนสำหรับการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของสื่อซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่คณะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเครื่องมือไปก่อนหน้านี้

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกจากคนในชุมชนพื้นที่ และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 300 ชุด

2. สรุปผลและสังเคราะห์ผลการใช้งานสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก และจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชน เอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ด้านการให้บริการในการท่องเที่ยวของพื้นที่

ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม พบว่ามีความโดนเด่นวิถีชีวิตริมคลองซึ่งเป็นคลองที่ชุดขึ้นมาเพื่อให้พระมหากษัตริย์เดินทางไปสักการะองค์พระปฐมเจดีย์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลอดสารพิษที่มีความโดดเด่น เช่น เมี่ยงคำบัวหลวง ชาเกสรบัว ข้าวตังหลากหลายรสชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ไข่เค็มปลอดสาร รวมถึงกิจกรรมสาธิตการทำเมนูอาหารสุขภาพจากวัตถุดิบปลอดสารพิษในชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ตัวแทนชุมชนที่ทำหน้าที่ให้บริการทางการท่องเที่ยวเป็นคนที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรเป็นอย่างดี สามารถอธิบายบอกเล่า เรื่องราวความเป็นมาแหล่งท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ในเชิงสร้างสรรค์กับท่องเที่ยว

ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความโดนเด่นของวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนที่มีเชื้อสายจีนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกลักษณ์ รวมทั้งยังมีอาหารพื้นเมืองที่นักท่องเที่ยวยังพบเจอได้เป็นส่วนน้อย เช่น ขนมไชเท้าถ้วย ข้าวแห้งผัดไทยคุณย่า นอกจากนี้ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนที่สามารถเล่าเรื่องราวในอดีตให้นักท่องเที่ยวฟังได้

ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีความโดนเด่นของการรวมกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นชุมชนแห่งการอนุรักษ์ มีป่าชุมชนที่มีพื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ มีการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็น เอกลักษณ์อย่างหลากหลายในป่าชุมชน เช่น เครื่องประดับจากเถาวัลย์ มีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะได้แก่ น้ำพริกมะสัง ทอดมันใบเปราะ ยำใบมะกอก ตลอดจนมีการสร้างฐานการเรียนรู้โดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ เช่นการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การเรียนรู้สมุนไพร การทำอาหารเพื่อสุขภาพ

ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวหลักของชุมชนหนองหญ้าปล้องคือการแช่ตัวแช่เท้าด้วยพุน้ำร้อนธรรมชาติ รวมถึงการบริการด้านการนวดเพื่อสุขภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เมื่อได้มาแช่แล้วจะรู้สึกผ่อนคลายและดีต่อสุขภาพ อีกทั้งยังมีบริการนวดแผนไทย นวดเพื่อสุขภาพ ตลอดจนการขายผลิตภัณฑ์การเกษตรในท้องถิ่น และการบริการด้วยรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ ไป เที่ยวชมน้ำตกแม่กระดังลา

ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นคือการไปเที่ยวชมน้ำตกป่าละอู ทุเรียนป่าละอู รวมทั้งมีการกระจายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ประเพณีปีใหม่ของชาวกะเหรี่ยง ชิมอาหารท้องถิ่นหลากหลายเมนูจาก

ผักกูด ผ้าทอมือ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในรูปของการเป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ไกด์นำเที่ยวเดินป่าและส่องสัตว์ เป็นต้น

2. ปัจจัยในการจัดทำสื่อระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

ด้านเนื้อหาในการเผยแพร่ข่าวสารผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากทุกประเด็นเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ สื่อสามารถเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลอย่างกว้างขวาง ($\bar{x}$ = 4.28) ส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของแหล่งชุมชน ($\bar{x}$ = 4.19) รูปแบบการนำเสนอสะดวกต่อการอ่านและเข้าใจง่าย ($\bar{x}$ = 4.16) การจัดหมวดหมู่ข้อมูลและเนื้อหามีความชัดเจน ($\bar{x}$ = 3.91) และสื่อช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลเนื้อหาได้อย่างถูกต้องและเข้าใจง่าย ($\bar{x}$ = 3.72)

ด้านการออกแบบผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกประเด็นเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ สื่อมีภาพหรือกราฟิกสอดคล้องกับเนื้อหาที่น่าสนใจ ($\bar{x}$ = 3.73) สื่อออกแบบตามหลักองค์ประกอบศิลป์ ดึงดูดความสนใจ ($\bar{x}$ = 3.62) สื่อจัดเรียงลำดับการเสนอข้อความและรูปภาพเหมาะสม ($\bar{x}$ = 3.58) และสื่อมีความสวยงามสะดุดตา น่าหยิบอ่าน ($\bar{x}$ = 3.53)

ด้านการเผยแพร่ข่าวสารผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสื่อเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ($\bar{x}$ = 4.50) เป็นสื่อเฉพาะของชุมชน ($\bar{x}$ = 4.19) ช่วยให้ผู้ใช้สื่อเกิดความรู้สึก/ภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ($\bar{x}$ = 3.97) อยู่ในระดับมากเหมือนกัน และรองลงมาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยงเชิงสุขภาพของพื้นถิ่นให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.03)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบริบทชุมชน เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ด้านการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยการระดมความคิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนตามเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคตะวันตกได้แก่ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลั๊ก จังหวัดราชบุรี ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี และชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดทำสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่มาจากตัวแทนชุมชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยพื้นที่ในภูมิภาคตะวันตกเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และคนในชุมชนให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับที่จะส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกให้เป็นที่รู้จักกับกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกให้ประสบความสำเร็จสิ่งที่สำคัญคือต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกภาคส่วนเช่นเจ้าของพื้นที่ ผู้นำ คนในชุมชนต้องมีใจ เพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในพื้นที่เป็นอย่างดี เข้าใจลักษณะของพื้นที่ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในการทำงานได้ ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นล้วนส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน [9] การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยสดงดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือการบำบัด รักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด อบ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่น ๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยในการจัดทำสื่อระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก สาเหตุน่าจะมาจากการที่ได้ศึกษาข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิภาคตะวันตกส่วนใหญ่ขาดสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ทันสมัย เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้น้อยเนื่องจากข้อมูลที่มีขาดการอัพเดท ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลด้านเนื้อหาของสื่อในรูปแบบมัลติมีเดียที่สามารถเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลอย่างกว้างขวางและทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลมากขึ้น

อีกทั้งความสวยงามและน่าสนใจของสื่อมัลติมีเดียยังสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนได้ [15] ดังที่คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา ได้อธิบายถึงความสำคัญของสื่อกับการท่องเที่ยวที่ว่าพัฒนาการของสื่อส่งผลต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน เพราะการท่องเที่ยวมีความ จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากสื่อที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตรงกลุ่มลูกค้า โดยการสร้างการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์จะเป็นรูปแบบของการสื่อสาร เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเกิดการตอบสนองตามที่ผู้โฆษณาต้องการ ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ เช่น ตัวบุคคล โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ การใช้จดหมายทางตรง การใช้โทรศัพท์ การใช้สื่อกลางแจ้ง เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กร นักท่องเที่ยว และประชาชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ธุรกิจ สร้างความศรัทธาจากนักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ ผู้ประกอบการได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานราชการ และชุมชนควรมีความพร้อมที่จะให้บริการด้านข้อมูลกับนักท่องเที่ยว และควรใช้การสื่อสารผ่านรูปแบบสื่อใหม่ หรือรูปแบบออนไลน์ นอกจากนี้อบต. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และ ภาคีเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วม ชุมชนใหม่และภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว

2.2 ควรมีการศึกษาศักยภาพและแนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของพื้นที่ใกล้เคียงในเส้นทาง ที่เป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และ ช่องทางการสื่อสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในลักษณะเชื่อมโยง

เอกสารอ้างอิง

[1] วิภาวดี ลี้มิ่งสวัสดิ์ และคณะ. ศักยภาพและจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยและกลุ่มประเทศที่มีความโดดเด่นในการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพในเอเชีย [รายงานการวิจัย]. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2560.

[2] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. [อินเทอร์เน็ต]; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2563]. เข้าถึงได้จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114

[3] พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ชยทตฺโต. การประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2563:3:68-77.

[4] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เมืองต้องห้ามพลาด PLUS. [อินเทอร์เน็ต]; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2563]. เข้าถึงได้จาก https://tatreview.files.wordpress.com/2017/11/tat42017_60-67-tourism-report.pdf

[5] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนแม่พัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งตะวันตก 2560-2564. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพมหานคร; 2559.

[6] ผู้จัดการออนไลน์. รัฐบาลหนุนหัวหิน-ชะอำ เป็นต้นทางการท่องเที่ยว. [อินเทอร์เน็ต]; 2561 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2563]. เข้าถึงได้จาก https://mgronline.com/local/detail/9610000022767 2561.

[7] นิพล เชื้อเมืองพาน และคณะ. การพัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำพุร้อนภาคตะวันตกของประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ [รายงานการวิจัย]. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสานักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2556.

[8] Petrovici, A.. Public Relations in Tourism.A Research on the perception of the RomanianPublic Upon Responsible Tourism. RetrievedDecember [อินเทอร์เน็ต] ; 2018, [เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2563]. เข้าถึงได้จาก https://www.science direct.com/ science/ article/ pii/S1877042814063885; 2014

[9] Taweesri, C.. Health tourism. Retrieved [อินเทอร์เน็ต] ; 2013, [เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2563]. เข้าถึงได้จาก https://www.l3nr.org/ posts/166878 [In Thai] 2013

[10] Global Wellness Institute. The Global Wellness Tourism Economy. [อินเทอร์เน็ต]; 2013 [เข้าถึงเมือวันที่ 15 ตุลาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก http://www.globalwellnesssummit. com. 2014.

[11] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. [อินเทอร์เน็ต]; 2562 [เข้าถึงเมือวันที่ 23 ตุลาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก http://www.elfhs.ssru.ac.th/alisa_ri/file.php/1/1._N.pdf. 2562.

[12] ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ. สื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 8 กันยายน 2562]. เข้าถึงได้จาก http://203.146.15.109/lms/contentmultimedia/mainindex.html.

[13] ถวัลย์ มาสจรัส.คู่มือการเขียนเนื้อหาสาระสำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา;2553.

[14] กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2536.

[15] คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา. การเลือกให้ความสนใจต่อสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทย เทียบกับประเทศคู่แข่งในอาเซียนของชาวจีนวัยผู้ใหญ่ตอนต้น. วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย 2016; 11(4): 8-14.

[16] ภาวิณี กาญจนาภา. หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ ท็อป จำกัด. 2554.

การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3

Perception on Teachers' Active Learning Method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3

นาราทิพย์ ทองโสภา* และ ชนณี ศิลานุกิจ
Narathip Thongsopha* and Chonmanee Silanookit

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดกรุงเทพฯ 10240
Master of Education Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: narathip.3.339@gmail.com

Received: 24 February 2021 **Revised:** 1 May 2021**, Accepted:** 14 May 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 317 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.986 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาคือ ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 2) การเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ดังนี้ (1) ผลการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (2) ผลการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (3) ผลการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยกเว้นด้านการรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การรับรู้ นราธิวาส

Abstract

This exploratory research aimed to study and compare the level of perception on teachers' active learning method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3. The target group was 317 teachers under the Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by education, working experience, and schools' sizes. The instrument for collecting data was a questionnaire concerning the perception of teachers' active learning method in four aspects: the knowledge about active learning method, the characteristic of active learning method, the pattern of active learning method, the role of teachers in active learning method with reliability = 0.986. The statistics used in analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One –Way ANOVA, and Scheffe's method.

The results of this research were shown as following; 1) The perception of teachers' active learning method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level as a whole. When considering each aspect, it showed that the average of perception on teachers' role in active learning method was at the highest level, following by the characteristic of active learning method, the knowledge about active learning method and the pattern of active learning method, respectively. 2) When comparing the perception of teachers' active learning method in different aspects, the results have shown as following; (1) The result of perception towards active learning methods in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by education and individual aspects demonstrated that there was no differences. (2) The result of perception towards active learning methods in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by working experience and individual aspects was significantly different at 0.05 level. (3) The result of perception towards active learning methods in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by the size of school as overall and individual aspects was significantly different at 0.05 level, except active learning methods that there was no statistically significance differences.

Keywords : Active Learning, Perception, Narathiwat Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมและยืดหยุ่นที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวของผู้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อความสนใจใฝ่รู้ และศักยภาพในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน รวมทั้งให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องสอดคล้องและมีประสิทธิภาพตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีการตัดสินใจแก้ปัญหา และนำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ [5] กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดให้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และได้วางกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพบริบทและสิ่งแวดล้อมที่ล้วนมีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ สภาพสังคม และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้การจัดการศึกษาจำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ก้าวทันสังคมโลก โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 -2579) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) กำหนดให้มีการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วยทักษะ 3R ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) และทักษะ 8C ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ

(Communication Information and Media Literacy) ทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) ดังนั้นการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วพลิกผันและคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และการปรับตัว โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองเป้าหมายของผู้เรียนดังกล่าวได้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 [13]

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญหา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาและให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นการเรียนรู้จากการสร้างผลงาน ชิ้นงานของผู้เรียน ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากการปฏิบัติงาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน สาเหตุและกลไกของการเกิดปัญหานั้น รวมถึงการค้นคว้า ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้จากการเรียนรู้ในรูปแบบเชิงรุก [9] ซึ่งมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ [2] พบว่า จากการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังจากจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และการเป็นพลเมืองดี (Compassion) และจุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ [1] ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบเดิมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะ พบว่า กลุ่มทดลองมีการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะมีคะแนนหลังเรียนรู้ สูงกว่า กลุ่มควบคุมที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบเดิม อย่างมีระดับที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดรับกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 และนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดยะลา แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจังหวัดนราธิวาส แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 พฤศจิกายน 2549 เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อม และบริบทที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ทั้งในเรื่องของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ [12] ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่มีค่าพัฒนาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2560 น้อยที่สุดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ [14]

การรับรู้คือ การที่บุคคลได้รับข้อความ ข้อมูลและสามารถตีความจากความเข้าใจ ความสนใจ ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และสามารถแปลความหมายจากสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้ได้ [3] การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจึงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการนำสู่การปฏิบัติให้เกิดผลในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมาย ซึ่งระดับการรับรู้ของแต่ละบุคคลนั้นจะแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ประสบการณ์ ความรู้ ทัศนคติ ฯลฯ [8] ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยเปรียบเทียบตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากร เป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2563 จำนวน 1,729 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้ตารางของ เครซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) [7] ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก 35 คน ขนาดกลาง 258 คน ขนาดใหญ่ 24 คน

เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เกี่ยวกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 – 1.00 จากการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ และผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนราธิวาส ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคใต้ สพฐ. และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช่สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .986 และมีค่าอำนาจจำแนก (discrimination) อยู่ระหว่าง .714 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูในสังกัด ซึ่งได้ข้อมูลกลับมา 317 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลเสร็จแล้วนำผลไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพื้นฐานใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ผู้วิจัยได้ใช้ขอบข่ายเนื้อหาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [15] มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 317 คน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70 โดยมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 ตามลำดับ ส่วนขนาดสถานศึกษา มีครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 81.40 รองลงมา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของสถานภาพครูผู้ตอบแบบสอบถามสถานภาพครูผู้ตอบแบบสอบถามการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3

สถานภาพ	N = 317	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	283	89.30
สูงกว่าปริญญาตรี	34	10.70
รวม	317	100.00

ตารางที่ 1 ต่อ

สถานภาพ	N = 317	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	61	19.20
5 – 10 ปี	112	35.30
10 ปีขึ้นไป	144	45.40
รวม	317	100.00
ขนาดสถานศึกษา		
เล็ก	35	11.00
กลาง	258	81.40
ใหญ่	24	7.60
รวม	317	100.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 4.05) รองลงมาคือ ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 3.81) และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 3.80) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X}$ = 3.78) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยรวมและรายด้าน (N = 317)

	การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	การรับรู้ของครู		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.80	.60	มาก
2	ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.81	.62	มาก
3	ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.78	.64	มาก
4	ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.05	.67	มาก
	รวม	3.86	.58	มาก

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน ดังนี้

1. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	วุฒิการศึกษา				t	*p*
	ปริญญาตรี (n=283)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=34)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1 ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.79	.62	3.93	.47	-1.262	.208
2 ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.79	.63	3.96	.51	-1.533	.126
3 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.76	.64	3.92	.61	-1.313	.190
4 ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.04	.68	4.13	.58	-0.809	.419
รวม	3.84	.59	3.98	.48	-1.322	.187

* p < .05

2. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	*p*
	น้อยกว่า5 ปี (n=61)		5 - 10 ปี (n=112)		10 ปีขึ้นไป (n=144)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.82	.66	3.91	.56	3.71	.60	3.614*	0.028
2. ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.84	.66	3.90	.57	3.72	.63	3.078*	0.047
3. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.88	.65	3.85	.60	3.68	.65	3.245*	0.040
4. ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.14	.77	4.13	.56	3.94	.70	3.088*	0.047
รวม	3.92	.63	3.95	.52	3.76	.60	3.646*	0.027

* p < .05

3. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไม่พบความแตกต่าง ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ขนาดสถานศึกษา						F	*p*
	เล็ก (n=35)		กลาง (n=258)		ใหญ่ (n=24)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.01	.53	3.80	.58	3.56	.83	4.068*	.018
2. ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.08	.54	3.79	.59	3.63	.86	4.605*	.011
3. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.93	.72	3.77	.62	3.65	.75	1.465	.233
4. ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.25	.57	4.04	.66	3.81	.85	3.136*	.045
รวม	4.07	.54	3.85	.56	3.66	.80	3.663*	.027

* $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 มีประเด็นสำคัญอภิปรายผล ดังนี้

1. การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 3 ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : Active Learning โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 [16] จึงทำให้ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐนกร สองเมืองหนู และคณะ [4] ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี [10] ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสวรส ตาลกุล และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ [18] ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันครูสามารถรับรู้ข่าวสาร ความรู้ได้ง่ายและสะดวกขึ้นผ่านระบบออนไลน์ [3] รวมทั้งได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ระดับการรับรู้ของครูต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่

แตกต่างกัน สอดคล้องกับวศิน ชูชาติ [11] ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีวุฒิต่างกันมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีพื้นฐานความรู้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เท่ากัน หรือมีทัศนคติ ความต้องการต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่างกัน และความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ทำให้การรับรู้แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ปิยะนันท์ บุญณะโยไทย [8] ที่กล่าวว่า ด้วยความสามารถที่จำกัดของมนุษย์จึงทำให้ต้องเลือกสรรข่าวสารที่จะเปิดรับ การเลือกเปิดรับนี้แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ ความเชื่อ ทัศนคติ ลักษณะทางประชากร ฯลฯ ของผู้รับสาร และ มีแนวโน้มที่จะเปิดรับหรือปฏิเสธข่าวสารที่ขัดแย้งกับระบบความเชื่อ ค่านิยมประสบการณ์ และข่าวสารที่สะสมไว้ดังเดิม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของตุล เชื้อจำรูญ [6] ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีสภาพปัญหาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ยกเว้น ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีบริบทในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครู หรือครูผู้สอนไม่ตรงเอกวิชาในบางโรงเรียนของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ [12] จึงทำให้โอกาสในการรับรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของสลิตา รินสิริ [17] ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตอำเภอเกาะจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 มีการรับรู้ในด้านรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จึงควรมีการให้ความรู้กับครูในด้านรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น เช่น การจัดอบรม การรวบรวมและจัดการความรู้เกี่ยวรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นคู่มือให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม และมีการกำกับนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 มีการรับรู้ในด้านบทบาทของครูในการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จึงควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัด การสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และได้แสดงความคิดเห็น การใช้สื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน หรือสร้างเครือข่ายครูเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งนิเทศ กำกับติดตามการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบในการอบรมครูให้เหมาะสมกับกลุ่มครูที่มีความแตกต่างกันเพื่อให้เกิดการรับรู้ และเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนที่เกิดผลสำเร็จและพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3

2. ควรสร้างรูปแบบ/สร้างครูต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

[1] จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลไทรโยค. มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2561.

[2] จันทรา แซ่ลิ่ว. ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active learning ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ; 2560.

[3] จันทนี รุ่งเรืองธนาผล และ เมธสิทธิ์ พูลดี (การรับรู้การเป็น Thailand 4.0 ของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์; 2561.

[4] ฐนกร สองเมืองหนู. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 2562;14(27): 64-73.

[5] ดิลก พจน์พงษ์. รายงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2. 2551; 1.

[6] ตุล เชื้อจำรูญ. สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; 2555.

[7] ธีระวุฒิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์; 2543.

[8] ปิยะนันท์ บุญณะโยไทย. การรับรู้ และ ทัศนคติ ของผู้บริโภคต่อสื่อกิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืนของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ; 2556.

[9] มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning).สารแพทยศาสตรศึกษา มอ 2559;2:2-6.

[10] ยุภาลัย มะลิซ้อน, กาญจน์เรืองมนตรี. การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ; 2563.

[11] วศิน ชูชาติ . ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2559.

[12] ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี [พ.ศ. 2561 – 2580]. ปัตตานี 2561.

[13] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. 2560; 79.

[14] สำนักงานศึกษาธิการภาค 8. การศึกษา วิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2560 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส). กลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการภาค 8. 2560; 33.

[15] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2562.

[16] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : Active Learning. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2562.

[17] สลิตา รินสิริ. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา ; 2558.

[18] สวรส ตาลกุล และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2561;8(2): 18-26.

อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีโดยมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกำกับ

The Influence of Marketing Mix on Intention to Use Environmentally Friendly Packaging of Restaurant Entrepreneurs in Phetchaburi Province with Environmental Awareness as a Moderating Variable

วัชระ เวชประสิทธิ์
Watchara Wetprasit

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Business Administration, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: watchara.wet@mail.pbru.ac.th

Received: 25 May 2021**, Revised:** 27 July 2021**, Accepted:** 31 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ส่วนประสมการตลาด และความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหาร 2) อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 3) อิทธิพลของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างการรับรู้ส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายอาหาร จำนวน 385 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม และความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก 2) การรับรู้ส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 28.20 และ 3) ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นมีอิทธิพลในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างการรับรู้ส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

คำสำคัญ : ส่วนประสมการตลาด ความตั้งใจ บรรจุภัณฑ์ สิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการ

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the level of environmental awareness, marketing mix and the intention to use environmentally friendly packaging of restaurant operators 2) the influence of the marketing mix on the intention to use environmentally friendly packaging and 3) the influence of environmental awareness as a moderating variable between marketing mix on the intention to

use environmentally friendly packaging of restaurant operators in Phetchaburi Province. The sample size used in this research consisted of 385 restaurant operators with a simple random sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire with a reliability value of 0.84. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

The results of the study showed that 1) the level of perception of the marketing mix of environmentally friendly package, environmental awareness and the intention to use environmentally friendly packaging was at a high level. and 2) the perception of the marketing mix had a positive influence on the intention to use environmentally friendly packaging with statistical significance at the 0.01 level and had a predictive power of 28.20%, and 3) the environmental awareness was influenced as a moderating variable between marketing mix on the intention to use environmentally friendly packaging of restaurant operators in Phetchaburi Province.

Keywords : Marketing Mix, Intention, Packaging, Environmental, Entrepreneurs

บทนำ

ปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิตและให้บริการ รวมทั้งการดำรงชีพที่ยั่งยืน โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในอนาคต [1] ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือปัจจุบันปริมาณขยะเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยกลุ่มที่มีปริมาณมากที่สุดคือกลุ่มบรรจุภัณฑ์ ในแต่ละวันผู้บริโภคใช้พลาสติก โฟม เมลามีน เป็นภาชนะและหีบห่อบรรจุอาหารและสินค้าเกือบทั้งหมดเพราะราคาที่ถูกและหาซื้อได้สะดวก แต่ปัญหาที่ตามมาคือปริมาณขยะสะสมจำนวนมหาศาล อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามีการรณรงค์ไม่ใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม อย่างต่อเนื่อง จากมาตรการภาครัฐทำให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคหันมาใช้ภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทยเปิดเผยว่าการขยายตัวและการเติบโตของตลาดบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีมูลค่าประมาณ 2,100 – 2,400 ล้านบาท เติบโตเฉลี่ยที่ประมาณ 25% โดยตลาดอาจขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 13,000-16,000 ล้านบาท ในปี 2568 ซึ่งจากการศึกษาตลาดพบว่าการเติบโตดังกล่าวเกิดจากจากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ อีคอมเมิร์ซ รวมถึงการเติบโตของฟู้ดดีลิเวอรี่ และกระแสการตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า [2] ทำให้ธุรกิจผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต้องมุ่งเน้นทำการตลาดเชิงรุกโดยใช้ส่วนประสมการตลาดต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจ ผลักดันให้ลูกค้าซึ่งเป็นผู้ประกอบการหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เนื่องจากการออกแบบออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่นอกจากส่งเสริมด้านการตลาดทำให้แบรนด์สินค้าเป็นที่จดจำด้วยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้ประกอบการและองค์กรธุรกิจซึ่งจะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามจะเห็นว่ายังมีผู้ประกอบการรายย่อยอีกจำนวนมากที่ยังขาดความตระหนักในการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและต้นทุนค่าบรรจุภัณฑ์ยังเป็นต้นทุนที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารซึ่งต้องใช้บรรจุภัณฑ์เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าการใช้เครื่องมือทางการตลาดที่เรียกว่าส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลทำให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดพฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม [3, 4] อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบราคาของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกับบรรจุภัณฑ์แบบเดิมยังมีราคาสูงกว่าจึงเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลกระทบต่อการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการรายย่อยเช่นผู้ประกอบการร้านอาหารซึ่งจะต้องแบกรับภาระต้นทุนที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นปัจจัย

ผลักดันอย่างส่วนประสมการตลาดเพียงด้านเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างแรงผลักดันให้ผู้ประกอบการหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้มากนัก แต่ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งคือความตระหนักหรือความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental awareness) ซึ่งหมายถึงระดับความตระหนักหรือความพยายามในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทัศนคติโดยรวมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมผ่านความตั้งใจ [5] ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังหากมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ที่มีฐานการคิดว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากความตั้งใจที่จะแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งความตั้งใจที่จะกระทำนั้นเกิดจากทัศนคติ (Attitude) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) [6] ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผน (TPB) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ถูกนำมาอธิบายอย่างกว้างขวางในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม [7] ดังนั้นการใช้เครื่องมือทางการตลาดด้วยส่วนประสมการตลาดเพียงอย่างเดียวอาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญทั้งหมดที่ส่งผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรมให้ผู้ประกอบการรายย่อยหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หากแต่ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมที่มากพอเพื่อสร้างทัศนคติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยกำกับที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังมากขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกำกับ ทั้งนี้ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของสังคมและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดเพชรบุรีในอนาคตสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของจังหวัดเพชรบุรีในการเป็น “เมืองเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบและเมืองน่าอยู่ น่ากิน น่าเที่ยวระดับประเทศ” ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาด ความใส่ใจสิ่งแวดล้อม และความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ผ่านมาเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

รูปที่ 1 กรอบความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากไม่ทราบจำนวนผู้ประกอบการที่แน่นอน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran กรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% [8] ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) จากผู้ประกอบการร้านอาหารที่ดำเนินกิจการในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบุรี

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามได้พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎีและการศึกษางานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจร้านอาหาร ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 12 ข้อ และส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยลักษณะของคำถามส่วนที่ 2 3 และ 4 เป็นคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีตัวเลือกที่แบ่งเป็นระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ถึงระดับ 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) รายละเอียดดังนี้ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ (Item Objective Congruency : IOC) คือ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน ผลการตรวจสอบมีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม และ 2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค [9] ซึ่งในการแปลผลการวิเคราะห์ ของ Jump [10] เสนอว่าเกณฑ์การยอมรับควรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงจะอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้เท่ากับ 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายนถึงตุลาคม พ.ศ. 2563

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานซึ่งใช้ในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย และการวิเคราะห์การถดถอนแบบพหุคูณ และการทดสอบตัวแปรกำกับตามแนวคิดของบารอนและเคนนี [11]

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.75 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 54.29 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.31 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 56.36 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.26 และส่วนใหญ่ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจร้านอาหารมาเป็นเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00

2. ผลการวิเคราะห์การรับรู้ส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม และความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 385 คน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลดังนี้ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมแต่ละรายด้าน

ส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Marketing Mix)	ระดับความคิดเห็น (n = 385)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	อันดับที่
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.39	0.25	1
2. ด้านราคา	3.91	0.24	3
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.90	0.23	4
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.18	0.30	2
ภาพรวม	4.10	0.25	

จากตารางที่ 1 พบว่าการรับรู้ส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.31) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.18) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.91) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 3.90) ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม	**ระดับความคิดเห็น (n = 385)**		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	อันดับที่
1. ความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของโลก	3.80	0.40	6
2. มนุษยชาติกำลังมีการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง	3.83	0.38	5
3. การสูญเสียความสมดุลของธรรมชาติ	3.85	0.36	4
4. ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย	4.71	0.61	2
5. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมไม่ควรถูกเพิกเฉย	3.93	0.25	3
6. ทุกคนควรตระหนักและใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม	4.80	0.47	1
ภาพรวม	4.24	0.41	

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่าทุกคนควรตระหนักและใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และมีความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของโลกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

ความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	**ระดับความคิดเห็น (n = 385)**		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	อันดับที่
1. ความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	3.88	0.33	4
2. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	3.86	0.34	6
3. ความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้	4.89	0.38	1
4. ความเต็มใจซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมถึงราคาจะสูงกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไป	4.85	0.40	3
5. การเปรียบเทียบเพื่อเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด	4.88	0.35	2
6. ความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านอย่างต่อเนื่อง	3.87	0.34	5
ภาพรวม	4.37	0.37	

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีมีความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ประกอบการมีความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

ส่วนประสมการตลาด	**ความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม**				
	b	***S.E.***	**β**	**t**	**Sig.**
ค่าคงที่ (Constant)	2.046	0.237		8.631	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	0.058	0.041	0.063	1.405	0.161
ด้านราคา (X_2)	0.035	0.046	0.037	0.751	0.453
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	0.207	0.052	0.210	3.940	0.000**
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	0.270	0.038	0.359	7.059	0.000**
R = 0.531, R^2= 0.282, adjusted R^2= *0.275*, S.E.b. = 0.19523					

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.282 แสดงว่า ตัวแปรส่วนประสมการตลาดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้านสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ได้ร้อยละ 28.20 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $Y' = 2.046 + 0.270X_4 + 0.207X_3 + 0.058X_1 + 0.035X_2$ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z'y = 0.359X_4 + 0.210X_3 + 0.063X_1 + 0.037X_2$ นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

3. ผลการศึกษาอิทธิพลของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบความเป็นตัวแปรกำกับของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	Constant	β	t	*R*	R^2	Adjusted R^2	F
<u>ขั้นที่ 1</u>	1.320			0.669	0.448	0.445	154.782
							(0.000)**
ส่วนประสมการตลาด (β1)		0.312	7.665				
			(0.000) **				
ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม (β2)		0.490	12.006				
			(0.000) **				
<u>ขั้นที่ 2</u>	-6.049			0.697	0.486	0.482	120.037
							(0.000)**
ส่วนประสมการตลาด (β1)		1.766	6.405				
			(0.000) **				
ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม (β2)		3.273	6.245				
			(0.000) **				
ส่วนประสมการตลาด×		-3.580	-5.326				
ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม (β3)			(0.000) **				

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบความเป็นตัวแปรกำกับของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีได้ผลดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์อิทธิพลหลัก (Main Effect) พบว่าส่วนประสมการตลาดและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยส่วนประสมการตลาดและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.8 ทำให้สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีรับรู้ส่วนประสมการตลาดและมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจะทำให้มีความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการจำหน่ายอาหารสูงขึ้นด้วย

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์อิทธิพลของผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction Effect) ระหว่างตัวแปรส่วนประสมการตลาดและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าตัวแปรส่วนประสมการตลาดและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.8 แต่เมื่อนำตัวแปรส่วนประสมการตลาด ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม และส่วนประสมการตลาด×ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าทั้ง 3 ตัวแปรนั้นสามารถทำนายความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 48.60 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรสามารถทำนายความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.70 นั่นหมายความว่าความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาดและความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีนั่นเอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกำกับพบว่า

1. ระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม และความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

1.1 ระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับพวงพรภัสสร์ วิริยะ นาวิน มีนะกรรณ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร [12] ซึ่งวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยประกอบด้วยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การกระจายสินค้า การสื่อสาร และกลุ่มอ้างอิง และยังสอดคล้องกับ Karunarathna, Bandara, Silva และ De Mel [13] ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์สีเขียวอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นทำให้ธุรกิจผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีการขยายตัวมากขึ้นส่งผลให้มีการแข่งขันด้านการตลาดตามไปด้วยจึงทำให้ระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

1.2 ระดับความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ปัจจุบันกระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีการเพิ่มมากขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้คนตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับชินีนุช อ้อพงษ์ [14] ซึ่งพบว่าผู้บริโภคในปัจจุบันมีความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกภาคส่วนมีการสะท้อนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความรุนแรงมากขึ้นและรณรงค์ให้ตระหนักและใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

1.3 ระดับความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับชุลีกร เทพบุรี ธัญญ์ธิชา ศรีคำ นภัสสร แซ่ลิ้ม ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และวทัญญู รัศมิทัต [15] ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการรายย่อยมีความคำนึงถึงและต้องการใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแต่ต้องเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพด้วย ทั้งนี้กระแสสังคมมีการเรียกร้องให้ธุรกิจหันมาแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นโดยเฉพาะด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงทำให้ผู้ประกอบการตระหนักและมีความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

2. อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมส่วนประสมการตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสูงที่สุดสอดคล้องพวงพรภัสสร์ วิริยะ นาวิน มีนะกรรณ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร [16] ซึ่งพบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านการสื่อสารการตลาดเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผ่านความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และรองลงมาเป็นปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับ ชุลีกร เทพบุรี ธัญญ์ธิชา ศรีคำ นภัสสร แซ่ลิ้ม ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และวทัญญู รัศมิทัต [15] ซึ่งพบว่าส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และราคาไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีซึ่งสอดคล้องกับปทุมรส กาญจนอุดม ปรเมศร์ อัศวเรืองภิภพ และโอปอล์ สุวรรณเมฆ [17] ที่พบว่าส่วนประสมการตลาดทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่อง

ทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อบรรจุภัณฑ์อาหารชานอ้อยของผู้ประกอบการร้านอาหารในกรุงเทพมหานครเช่นกัน

3. ผลการศึกษาความเป็นตัวแปรกำกับของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลระหว่างส่วนประสมการตลาดและความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นว่าความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับเข้ามาสอดแทรกระหว่างอิทธิพลของการรับรู้ส่วนประสมการตลาดที่มีต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหากผู้ประกอบการร้านอาหารมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจะส่งผลให้มีความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วยนอกจากแรงกระตุ้นจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้จำหน่ายบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับนภัสวรรณ วงกตวรินทร์ [18] ที่ได้ศึกษาพบว่าตัวแปรกระแสรักษ์โลกเป็นตัวแปรที่สนับสนุนต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่ใช้บรรจุภัณฑ์สีเขียวเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับ Amed, Li, Khan, Qalati, Naz, Naz และ Rana [19] ซึ่งได้ศึกษาพบว่าตัวแปรความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทความเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม และบรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมควรมุ่งเน้นพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้วยการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายและกำหนดราคาที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านอาหารหันมาใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและประโยชน์จากการใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้กับผู้ประกอบการในจังหวัดเพชรบุรีเพื่อสร้างการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีควรมีการใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจ การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อขยายองค์ความรู้ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อขยายองค์ความรู้ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). [อินเทอร์เน็ต]. 2563[เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2563]. เข้าถึงได้จากhttp://nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

[2] ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. มูลค่าตลาดบรรจุภัณฑ์ไทย. [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2564]. เข้าถึงได้จาก https://kasikornresearch.com/th

[3] ภาวิณี ทองแย้ม. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการตลาดสีเขียวและการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคจังหวัดจันทบุรี. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 2561;2:107-124.

[4] Mahmoud TO. Impact of green marketing mix on purchase intention. International Journal of Advanced and Applied Sciences 2018;2:127-135.

[5] Dunlap RE, Van Liere KD. The "New Environmental Paradigm". The Journal of Environmental Education 1978;4:10-19.

[6] Ajzen I. Constructing a TPB questionnaire: Conceptual and methodological considerations;2006.

[7] Blok V, Wesselink R, Studynka O, Kemp R. Encouraging sustainability in the workplace: a survey on the pro-environmental behavior of university employees. Journal of Cleaner Production 2015;106:55-67.

[8] Cochran WG. Sampling techniques. New York: John Wiley & Sons;1977.

[9] Cronbach LJ. Essentials of psychological testing. New York:Harper and Row; 1970.

[10] Jump N. Psychometric theory. 2nd ed. New York: McGraw Hill; 1978.

[11] Baron RM. Kenny DA. The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. Journal of Personalitty and Social Psychology 1986;51:1173-1182.

[12] พวงพรภัสสร์ วิริยะ นาวิน มีนะกรรณ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร. การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบของปัจจัยการตลาดเพื่อสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในประเทศไทย. วารสารสมาคมนักวิจัย 2560;1:67-80.

[13] Karunarathna A K P, Bandara V K, Silva A S T, De Mel W D H. Impact of green marketing mix on customers' green purchasing intention with special reference to Sri Lankan Supermarkets. South Asian Journal of Marketing 2020;1:127-153.

[14] ชินีนุช อ้อพงษ์ . ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกใช้ซ้ำ (Reusable packaging) ในการขนส่งสินนค้า. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2564.

[15] ชุลีกร เทพบุรี ธัญญ์ธิชา ศรีคำ นภัสสร แซ่ลิ้ม ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และวทัญญู รัศมิทัต. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการรายย่อย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 2562;1:50-58.

[16] พวงพรภัสสร์ วิริยะ นาวิน มีนะกรรณ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดเพื่อสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. วารสารอัล-ฮิกมะฮ มหาวิทยาลัยฟาฎอนี 2560;13:59-69.

[17] ปทุมรส กาญจนอุดม ปรเมศร์ อัศวเรืองภิภพ และโอปอล์ สุวรรณเมฆ. การตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์อาหารชานอ้อยของผู้ประกอบการร้านอาหารในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาการจัดการ 2562;2:369-388.

[18] นภัสวรรณ วงกตวรินทร์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่ใช้บรรรจุภัณฑ์สีเขียว. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2564.

[19] Ahmed N, Li C, Khan A, Qalati SA, Naz S, Rana F. Purchase intention toward organic food among young consumers using theory of planned behavior: role of environmental concerns and environmental awareness. Journal of Environmental Planning and Management. [Internet]. 2020 [cited 2021 June 24]. Available from:http;//doi.org/10.1080/09640568.2020.1785404.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย

Factors Influencing Sustainable Tourist Villages in Secondary Provinces of Thailand

สุธาสินี อัมพิลาศรัย อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า และ ศิริเดช คำสุพรหม
Suthasinee Ampilasai, Adilla Pongyeela and Siridej Khamsuprom

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพฯ 10210
Doctor of Business Administration, College of Business Administration Innovation and Accounting, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: suthasinee.ampila@gmail.com

Received: 25 May 2021**, Revised:** 1 July 2021**, Accepted:** 12 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นในแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณผ่านเครื่องมือการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงและความตรง ตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองของประเทศไทย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่าง และวิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก จำนวน 440 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เชิงเส้นทาง

ผลการศึกษา พบว่า 1) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว และความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยว และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก 2) นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพและรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยแตกต่างกัน และ 3) ความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและการรับรู้คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ส่วนภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยโดยผ่านความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองควรมีภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ดีและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดี มีความสนุกสนาน และเกิดประสบการณ์ใหม่/ความรู้ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว จะช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และก่อให้เกิดความยังยื่นของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย

คำสำคัญ : ความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยว ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of opinions on each factor affecting the sustainability of tourist villages in secondary provinces of Thailand, 2) to compare their opinions on the sustainability of tourist villages in secondary provinces of Thailand which classified to personal factors, and 3) to study of factors affecting the sustainability of tourist villages in secondary provinces of Thailand. Quantitative methodology was used to collect the data by sending questionnaire. The sample group comprised of 440 tourists in

Thailand who were Thai tourists travelled and stayed for at least one night at Tourist Villages in Secondary Provinces of Thailand. Data collection were analyzed using inferential statistics, confirmatory factor analysis, and path analysis.

The results obtained from the confirmatory factor analysis showed that 1) the most factors which tourists pay attention to that had the highest level in the sustainability and the loyalty of the tourist attraction as a whole. The less factors were the high level in the experiences of tourists, the value perception, and the service e-quality perception of the attractions, including the image of them. 2) the tourists who had different status and tourism styles showed the different opinions to the secondary provinces of Thailand's sustainability, and 3) the loyalty, the tourist experiences, and the quality perception of tourist attractions had positive effect directly on the sustainability statistically. While the experience of tourists and the perception of the quality of tourist attractions influenced to the sustainability of tourist villages in secondary provinces of Thailand both directly and indirectly, through loyalty to tourist attractions. In addition, their image, the value perception, and the service-quality perception had positive effect indirectly, through the loyalty of the tourist attractions. In conclusion, the villages in secondary provinces of Thailand had to improve their image and perception, including tourists' expression. Moreover, they should not only provide them edutainment, but also increase the loyalty of the tourists to create the sustainability in Secondary Provinces of Thailand.

Keywords : Destination Loyalty, Sustainability of tourist villages, Tourist Villages in Secondary Provinces of Thailand.

บทนำ

ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2556 - 2560) ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.49 ต่อปี มีส่วนกระจายรายได้สู่พื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ แต่ยังคงเกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดขึ้น อีกทั้งพบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ ขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ด้านลบ [1] การเข้าถึงข้อมูล และการทำการตลาดที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย [2] ส่งผลให้ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมเมืองท่องเที่ยวหลัก - รอง ภายใต้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี โดยแบ่งเมืองท่องเที่ยวหลัก - รอง ตามจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติของแต่ละจังหวัด จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวรวมกันเกิน 4 ล้าน จัดให้เป็นการท่องเที่ยวเมืองหลัก จำนวน 22 จังหวัด ส่วนจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวรวมกันไม่เกิน 4 ล้าน จัดให้เป็นการท่องเที่ยวเมืองรอง จำนวน 55 จังหวัด [3] นอกจากนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวปลายทางแหล่งใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนแบบบูรณาการและยั่งยืน [4] ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของชุมชน [5] การท่องเที่ยวชนบท/หมู่บ้านนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน การสร้างประสบการณ์แปลกใหม่บนรากฐานอัตตาลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นการท่องเที่ยวในชนบทหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวกลายเป็นปัจจัยใหม่ในการพัฒนาชุมชน ด้วยวิธีการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลั่งไหลเข้ามาและมีส่วนช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในพื้นที่ชุมชน [6]

เมื่อแหล่งท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การสร้างความแตกต่างจึงเป็นเรื่องยาก ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องสรรหากลยุทธ์ที่สร้างสรรค์และสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันในการแสวงหาความภักดีของลูกค้าโดยหวังว่าจะเพิ่มการเยี่ยมชมซ้ำๆ [7,8] ความภักดีได้รับการยืนยันว่าเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในการสร้างกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวปลายทางที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชน [9] ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยเพื่อตรวจสอบผลกระทบของปัจจัยต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองของประเทศไทยจากมุมมองของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นในแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 (H1) : นักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 (H2) : ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

สมมติฐานข้อที่ 3 (H3) : การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

สมมติฐานข้อที่ 4 (H4) : การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

สมมติฐานข้อที่ 5 (H5) : ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

สมมติฐานข้อที่ 6 (H6) : ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

ทบทวนวรรณกรรม

1. หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง (Tourist Villages in Secondary Provinces)

ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้งของประเทศไทยถือเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และอัธยาศัยไมตรีของคนไทย จึงเป็นสถานที่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ภายใต้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เริ่มกลยุทธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเมืองท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเมืองหลักและการท่องเที่ยวเมืองรอง สำหรับการท่องเที่ยวเมืองรอง มีจำนวน 55 จังหวัด โดยแบ่งพื้นที่ออก 5 ภูมิภาค [3] โดยมีหมู่บ้านท่องเที่ยว/ชุมชนท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 2,528 ชุมชน [10] หมู่บ้านท่องเที่ยวจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวปลายทางที่นักท่องเที่ยววางแผนที่จะเดินทางเพื่อการพักผ่อนและ/หรือการเรียนรู้ (สร้างประสบการณ์) จากการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชนบทพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีภูมิทัศน์และลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเทศแต่ละท้องถิ่นผ่านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และกิจกรรมหรือประสบการณ์ [11] ซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดจากการรวมความหมายของหมู่บ้านท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน และชุมชนท่องเที่ยว โอทอป นวัตวิถี ที่มีการส่งเสริมและดำเนินการอยู่ในประเทศไทย การพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้น ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนในแต่ละด้านทั้ง 3 ด้านตามหลักแนวคิดความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม) โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจมีระดับนัยสำคัญและก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป [12] ดังนั้นการท่องเที่ยวสามารถช่วยให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนในอนาคตได้

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

นักท่องเที่ยวเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนความสมดุลของหมู่บ้านท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีส่วนช่วยในการกำหนดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการ

และดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี [13] และช่วยแสวงหาความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย [8] ซึ่งความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน [14] และความภักดียังถูกระบุเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในระยะยาวต่อความยั่งยืนหมู่บ้านท่องเที่ยว [15,16] ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและได้ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว (Destination Loyalty) เป็นความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ มีความยินดีที่จะแนะนำสถานที่แหล่งนี้ต่อไปและมีความตั้งใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ มีตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) การกลับมาใช้บริการซ้ำ (2) การแนะนำบอกต่อ และ (3) การเป็นตัวเลือก [17,18]

ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว (Destination Image): ภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้ เกิดจากการเห็นหรือการได้ยินจากสื่อต่างๆ รวมถึงเป็นสิ่งจูงใจหรือตัวกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากรู้อยากเห็นและเกิดความสนใจที่จะมาสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) ภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้ และ(2) ภาพลักษณ์ที่เกิดจากความรู้สึกหรือทัศนคติ [17,19]

การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (Destination's Perceived Value): การประเมินแหล่งท่องเที่ยวจากการเปรียบเทียบระหว่างประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์/บริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยชี้วัดมูลค่าการรับรู้ได้ 3 มิติ [20] ประกอบด้วย (1) คุณค่าในเชิงการใช้งาน (2) คุณค่าเชิงสังคม และ (3) คุณค่าทางอารมณ์

การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยว (Destination Perceived Quality): การรับรู้ของลูกค้าที่เกี่ยวกับคุณภาพโดยรวมของผลิตภัณฑ์หรือบริการของแหล่งท่องเที่ยว โดยการประเมินด้านสถานที่ท่องเที่ยว การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการ และกิจกรรม โดยแบบจำลอง SERVQUAL ของ Parasuraman et al. [21] เพื่อวัดคุณภาพการบริการตามการรับรู้ของลูกค้า

ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว (Tourist Experience): ประสบการณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว ผ่านการสัมผัสกับสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยว (เช่นสถานที่ท่องเที่ยว ผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการ (ธุรกิจการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก) ณ แหล่งท่องเที่ยว โดยมีตัวชี้วัด 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านสติปัญญา (2) ด้านอารมณ์ (3) ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และ (4) ด้านการกระทำ [22]

ความอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว (Destination Sustainability): แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถผลิตสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ ความเท่าเทียมกันทางสังคม การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว การอนุรักษณ์วัฒนธรรมประเพณี และการปกป้องระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีตัวชี้วัด 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม และ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาแนวความคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสร้างกรอบการวิจัยดังนี้ (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างได้จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยที่เดินทางมาเยี่ยมชมในหมู่บ้านท่องเที่ยวที่มีการนำเงินจากแหล่งเงินทุนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และอยู่ในเขตพื้นที่การส่งเสริมเมืองท่องเที่ยวรอง (เมืองรอง) 55 จังหวัด โดยใช้วิธีการคำนวณของ Stevens [23] โดยการกำหนดการประมาณค่าของขนาดของตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์อิสระในอัตราส่วน 20 เท่าต่อ 1 ตัวแปร [24,25] ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรอิสระ จำนวน 22 ตัวแปร ดังนั้นขนาดของตัวอย่างในการวิจัยที่ต้องการตามข้อกำหนดทั้งหมดเท่ากับ 440 ราย (22 x 20 = 440 ราย) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายและใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างแบบสอบถามชนิดมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (5-point Liker Scale) [26] โดยข้อคำถามต่างๆ เป็นการปรับใช้มาตรวัดบางส่วนของนักวิชาการที่มีอยู่เดิม รวมถึงการรวบรวมหรือเรียงข้อความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา และได้ดำเนินการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อให้แบบสอบถามมีความเชื่อถือได้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นการหาความตรง ค่าความเชื่อมั่น และตรวจสอบหาความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เน้นศึกษานักท่องเที่ยวเฉพาะหมู่บ้านท่องเที่ยวมีการนำเงินจากแหล่งเงินทุนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และอยู่ในเขตพื้นที่การส่งเสริมเมืองท่องเที่ยวรอง (เมืองรอง) 55 จังหวัด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 527 หมู่บ้านท่องเที่ยว ดังนั้นจึงสุ่มเลือกเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมและพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน ในหมู่บ้านท่องเที่ยวที่มีรายชื่ออยู่ในจำนวน 527 หมู่บ้านท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบความสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 440 ราย เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนครบแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์เชิงเส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และโปรแกรมสำเร็จรูปสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ข้อ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นในแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม ในระดับมากที่สุด ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในระดับมาก การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก ซึ่งสามารถสรุประดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยในแต่ละปัจจัย ดังนี้

ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า ภาพรวมของภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อคำถามภาพรวมในแต่ละด้าน พบว่า ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมาเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านความรู้สึกหรือทัศนคติ และด้านโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว ตามลำดับ

การรับรู้คุณค่าของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า ภาพรวมของการรับรู้คุณค่าของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า การรับรู้คุณค่าของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อคำถามภาพรวมในแต่ละด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณค่าทางอารมณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณค่าทางสังคม และด้านคุณค่าของการใช้งาน ตามลำดับ

การรับรู้คุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า ภาพรวมของการรับรู้คุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อคำถามในแต่ละด้าน พบว่า การรับรู้คุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมาเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ และด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ตามลำดับ

ประสบการณ์ท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า ภาพรวมของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในการเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อคำถามภาพรวมในแต่ละด้าน พบว่า ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ด้านอารมณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ด้านสติปัญญา และด้านการกระทำ (พฤติกรรม) ตามลำดับ

ความภักดีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า การยินดีที่จะแนะนำถึงหมู่บ้านท่องเที่ยวของเมืองรองให้กับคนอื่น/คนรู้จัก อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ยินดีบอกต่อคนอื่น/คนรู้จักถึงหมู่บ้านท่องเที่ยวของเมืองรอง หมู่บ้านท่องเที่ยวของเมืองรองเป็นตัวเลือกแรกสำหรับวันหยุดพักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความตั้งใจจะกลับไปท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในอนาคต ภาพแหล่งท่องเที่ยวมักเตือนให้อยากกลับไปอยู่บ่อยครั้ง และหมู่บ้านท่องเที่ยวของเมืองรองเป็นจุดหมายปลายทางที่พิเศษมาก ตามลำดับ

ความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า ในอนาคตนักท่องเที่ยวตั้งใจหาวิธีที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ช่วยสนับสนุนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต และมีส่วนช่วยอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

ข้อ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนการค้างคืน มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และจำนวนการพักค้างคืนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยไม่แตกต่างกัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ และรูปแบบการท่องเที่ยว มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพและรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยที่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่แตกต่าง พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยมากกว่าสถานภาพอื่น ส่วนด้านรูปแบบการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยน้อยกว่ารูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงอนุรักษ์/นิเวศ เชิงประวัติศาสตร์ และแนวผจญภัย

ข้อ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย พบว่า ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การรับรู้คุณค่าของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง และการรับรู้คุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ตามลำดับ ค่าน้ำหนัก

สัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐานและทุกปัจจัยมีอิทธิพลทางบวก โดยค่า R^2 ของความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวเท่ากับ 0.567 หรือร้อยละ 57 ซึ่งหมายถึง ความผันแปรของความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวจากอิทธิพลของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยว และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 57 และความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และการรับรู้คุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ตามลำดับ ค่าน้ำหนักสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐานและทุกปัจจัยมีอิทธิพลทางบวก โดยค่า R^2 ของความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยเท่ากับ 0.725 หรือร้อยละ 73 ซึ่งหมายถึงความผันแปรของความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวจากอิทธิพลของความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และการรับรู้คุณภาพบริการต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ร้อยละ 73 โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว และความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่ออภิปรายผลการวิจัยให้สอดคล้องกับการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย โดยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 (H1) : นักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพโสดหรือสถานภาพสมรสมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยมากกว่าสถานภาพอื่น ทั้งนี้เป็นอาจเป็นเพราะกลุ่มสถานภาพโสด หรือ หรือแต่งงานแล้วแต่ไม่มีลูกจะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพิสูจน์ตัวเอง เช่น ขึ้นภูกระดึง เป็นต้น หรือการร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่มีความสนใจคล้ายกัน เช่น ปั่นจักรยาน หรือเดินป่า เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้พบเพื่อนใหม่ในสถานที่ท่องเที่ยว และยังชื่นชอบการท่องเที่ยวที่ทำให้การใช้ชีวิตแตกต่างจากชีวิตประจำวันและสถานที่แปลกใหม่ ทำให้เปลี่ยนสถานที่ท่องเที่ยวตลอดเวลา ส่วนกลุ่มที่สมรสแล้วมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ อาจเป็น

เพราะการอยู่รวมกันแบบครอบครัวทำให้เกิดความคิดและความชื่นชอบที่แตกต่าง ทำให้การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงตามผู้มีบทบาทสำคัญในครอบครัวและวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวครั้งนั้น สอดคล้องกับ ศลิษา ธีรานนท์และเจริญชัย เอกมาไพศาล [27] ที่พบว่า ความแตกต่างของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ (สถานภาพ ภูมิลำเนา อายุและอาชีพ) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน และคณะ [28] ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ประเทศที่พำนัก ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส แตกต่างกัน มีความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ซึ่งความภักดีสะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต [8,14,16,29] ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแนวผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/นิเวศ มีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหาร อาจเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการท่องเที่ยวที่ชี้แนะการสรรหาความแปลกใหม่ รวมไปถึงแต่ละพื้นที่ก็มีความหลากหลายทางด้านอาหาร จึงทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ง่าย แต่ในทางกลับกันนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักจะเกิดความเบื่อต่ออาหารซ้ำๆ ได้ง่ายเช่นเดียวกัน รวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงอาหารอาจก่อให้เกิดขยะและการใช้วัตถุดิบจำนวนมากในพื้นที่ กลับกันนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/นิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญอย่างมากต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวนั้น อาจเป็นเพราะว่าการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวเป็นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่แสดงความรับผิดชอบหรือการมีจริยธรรมต่อแหล่งท่องเที่ยว [30] สอดคล้องกับ กาญจนาพร ไตรภพ และพิเศษ ชัยดิเรก [31] ที่พบว่า ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานข้อที่ 2 (H2) : ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (coef.) = 0.305 และค่าทดสอบ C.R. เท่ากับ 5.290 ($p<.01$) ยอมรับตามสมมติฐานอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Katerina et al. [32] ที่พบว่า ภาพลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงและมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสร้างความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และสอดคล้องกับ Chih-Wen Wu [33] ซึ่งพบว่า ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อการตัดสนใจเลือกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ณ จุดหมายปลายทาง [34,35,36]

สมมติฐานข้อที่ 3 (H3) : การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (coef.) = 0.186 และค่าทดสอบ C.R. เท่ากับ 4.650 ($p<.01$) ยอมรับตามสมมติฐานอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Pena et al. (2012) ที่พบว่า การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความภักดี หากนักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวสูงจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวสูงเช่นกัน สอดคล้องกับ Mohammad et al. [37] ซึ่งพบว่าการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว ซึ่งระดับการรับรู้คุณค่าในแต่ละด้านจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับโครงสร้างแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวและกลยุทธ์การตลาดของแต่ละสถานที่ สอดคล้องกับ Mai and Nguyen [38] ที่พบว่า การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (โฮจิมินห์) มีความสัมพันธ์และมีอิทธิผลต่อความภักดีอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการแนะนำให้เพื่อนมาเยี่ยมชม และสอดคล้องกับ Anggia et al. [39] ที่พบว่า การรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยวส่งผลอย่างมีระดับนัยสำคัญต่อความสนใจในการกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้ง [40,41]

สมมติฐานข้อที่ 4 (H4) : การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (coef.) = 0.133

และค่าทดสอบ C.R. เท่ากับ 3.803 (p<.01) ยอมรับตามสมมติฐานอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Soon Ho Kim (2010) ที่พบว่า คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์กับความภักดีของแหล่งท่องเที่ยวปลายทางอย่างมีนัยสำคัญ หากลูกค้ามีการรับรู้คุณภาพการบริการที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Le Chi Cong [42] ที่พบว่า การรับรู้คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้านสถานที่ท่องเที่ยวและการต้อนรับมีอิทธิพลที่สำคัญต่อความตั้งใจที่จะกลับมาเยี่ยมชมและการบอกต่อของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Cerro et al. [6] ซึ่งพบว่า มีการเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้คุณภาพและความภักดีที่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญในการวิจัยแหล่งท่องเที่ยวชุมชน [43,44] นอกจากนี้ Xiaoting et al. [45] พบว่า การรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในชนบท ด้านการต้อนรับและการเรียนรู้นักท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นได้รับความสำคัญอันดับแรกและชุมชนในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยว

สมมติฐานข้อที่ 5 (H5) : ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (coef.) = 0.277 และค่าทดสอบ C.R. เท่ากับ 4.906 (p<.01) ยอมรับตามสมมติฐานอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Chih-Wen Wu [33] ที่พบว่า ประสบการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว [32,46] สอดคล้องกับ อรรถเวทย์ พฤกษ์สถาพรและดาร์ช บาตรา [47] ซึ่งพบว่า ประสบการณ์ที่ดีขึ้นจะนำไปสู่ความภักดีที่สูงขึ้นในทิศทางเดียว และสอดคล้องกับ Hager and Amara [48] ที่พบว่า ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความปรารถนาของนักท่องเที่ยวที่จะกลับมาอีกครั้ง และพูดถึงการเดินทางในเชิงบวก โดยการท่องเที่ยวสร้างประสบการณ์ที่เหนือกว่าการบริโภค และได้ค้นพบว่าประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยอย่างมีระดับนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Kastenholz et al. [49] ที่พบว่า การเพิ่มคุณภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยวชุมชนมีระดับนัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

สมมติฐานข้อที่ 6 (H6) : ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (coef.) = 0.722 และค่าทดสอบ C.R. เท่ากับ 20.412 (p<.01) ยอมรับตามสมมติฐานอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Yoon and Uysal [14] ที่พบว่า ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่ใช้ในการพัฒนาและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ Kastenholz et al. [29] ซึ่งพบว่า ความภักดีถูกระบุว่าเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในระยะยาวต่อความยั่งยืนหมู่บ้านท่องเที่ยว [16,50,51] สอดคล้องกับ Campón-Cerro et al. [6] ที่พบว่า ความภักดีมีผลกระทบโดยตรงต่อมิติเศรษฐกิจ และส่งผลทางอ้อมในมิติสังคมและมิติสิ่งแวดล้อมในความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และมีวิธีการเพิ่มศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลายในพื้นที่ชุมชน สอดคล้องกับ Almeida and Moreno [52] ที่พบว่า ความภักดีช่วยส่งเสริมรายได้ที่ยั่งยืนให้กับของแหล่งท่องเที่ยวปลายทางผ่านการบอกต่อปากต่อปาก ช่วยลดต้นทุนทางการตลาด ตัวขับเคลื่อนที่สำคัญต่อเสถียรภาพในอนาคตต่อการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยว [53] และความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยวปลายทาง [32,45,54]

สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว การรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความภักดีของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ และการรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ จากผลการศึกษาเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายดังรูปที่ 3 บทบาทของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง มีดังนี้ ความภักดีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยว ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และคุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ในการสร้างรายได้ให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวและชุมชนใกล้เคียง ก่อเกิดการกระจายรายได้และสร้างอาชีพสู่ชุมชน ทำให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการให้บริการทางสังคม อีกทั้งยังเป็นการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว อันนำไปสู่ความยั่งยืนด้านสังคมและวัฒนธรรม และเพื่อให้สภาพแวดล้อมถิ่นที่อยู่อาศัยคงอยู่ดังเดิมก่อเกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงนำไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวได้ว่า ความภักดีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยว ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และคุณภาพบริการของหมู่บ้านท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวจะมีความสัมพันธ์ต่อความยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน ผ่านการทำกิจกรรมและการพักค้างคืนในอยู่บ้านท่องเที่ยว สำหรับภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวและคุณค่าของหมู่บ้านท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน โดยผ่านความภักดีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยว และมีอิทธิทางตรงที่สำคัญต่อความภักดีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว อีกทั้งสะท้องถึงรูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรม และความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย เช่น โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว บรรยากาศหมู่บ้านท่องเที่ยว วิถีชีวิต/วัฒนธรรม เป็นต้น

รูปที่ 3 บทบาทของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง จากผลการศึกษา พบว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความภักดีที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรอง ในขณะที่คุณค่าและคุณภาพบริการส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองน้อยกว่า ดังนั้นผู้วิจัยเสนอแนะดังนี้ 1) การสร้างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ควรส่งเสริมภาพลักษณ์ที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของหมู่บ้านท่องเที่ยวที่เหมาะแก่การพักผ่อนและผ่อนคลาย อีกทั้งความเป็นมิตรและความอบอุ่นของคนในชุมชน การสร้างความแตกต่างโดยการเลือกประเพณี/วิถีชีวิต/กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ น่าสนใจ ตื่นเต้นและสนุกสนาน 2) การเสริมสร้างประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวแบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 2.1) ประสบการณ์ด้านอารมณ์ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การก่อพระเจดีย์ทราย การพายเรือชมธรรมชาติและนกหลากหลายสายพันธุ์ เป็นต้น โดยสร้างความประทับใจผ่านการให้บริการที่การเข้าใจลูกค้ามีคุณภาพ สม่ำเสมอและความเท่าเทียม เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ดีมีความประทับใจและอยากกลับมาเที่ยวอีก 2.2) ประสบการณ์ด้านสติปัญญา การมีกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การละเล่นท้องถิ่น การลองชิมอาหารพื้นบ้านและการฝึก

ทำอาหารร่วมกับแม่ครัวชาวบ้าน เป็นต้น และ 2.3) ประสบการณ์การมีส่วนร่วม (ด้านการกระทำ) ควรคิดกิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวทำระหว่างอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น การพายเรือ แจวเรือ การร่อนแร่ การเหวี่ยงแหหรือทอดแหจับปลา ที่ให้นักท่องเที่ยวลงมือทำด้วยตนเอง 3) การเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3.1) การจัดการความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งช่วงเทศกาลและนอกเทศกาล 3.2) การเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีความต้องการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน/ชุมชนแต่ละแบบไม่เหมือนกัน และแต่ละชุมชนก็มีความสามารถในการต้อนรับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน จึงควรวางแผนรูปแบบการท่องเที่ยวและกล้าที่จะนำเสนอกิจกรรมรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและความพร้อมของชุมชน อาจศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นหรือการกีฬาที่ได้รับความสนใจในช่วงเวลาต่าง ๆ มาปรับใช้กับหมู่บ้านท่องเที่ยว และ 3.3) สร้างการรับรู้คุณค่าที่ก่อให้เกิดความชื่นชอบ มีความสุข น่าจดจำ หลงใหล เพลิดเพลิน และชวนให้คิดถึง ซึ่งสามารถสร้างผ่านการทำกิจกรรมหรือความรู้สึกระหว่างที่พัก/ท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านท่องเที่ยว 4) การเสริมสร้างการรับรู้คุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยว เน้นความสะอาด เรียบร้อย ปลอดภัย มีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ และการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันท่วงที ผู้ให้บริการต้องได้รับการฝึกฝนและอบรมด้านการให้บริการที่มีไหวพริบและมีจิตใจรักในงานด้านบริการ (Service Mind) โดยการฝึกอบรมและสำรวจความพึงพอใจ ชุมชนสามารถขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น สถาบันราชภัฏในจังหวัดและภูมิภาคต่าง ๆ 5) การประชาสัมพันธ์ข่าวสารเชิญชวนและข้อมูลการท่องเที่ยว รวมไปถึงช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อดึงดูดจูงใจนักท่องเที่ยว นำเสนอให้เห็นถึงภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยว การให้บริการ ประสบการณ์ที่จะได้รับจากการทำกิจกรรม และการใช้ชีวิตตามวิถีชุมชน อีกทั้งเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อกลางถึงนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรใช้ผู้มีอิทธิพลบนสื่อโซเชียล (Influencer) เช่น บล็อกเกอร์ท่องเที่ยว มาช่วยในการสื่อสารและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวตาม และ 6) ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ดังนั้นหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทยที่ต้องการความยั่งยืนจำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น แชร์ชวนท่องเที่ยว หวนคืนรัก เป็นต้น

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต การศึกษาในครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลการศึกษาในช่วงปลายปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อยู่ในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 2019 จึงทำให้การศึกษาครั้งนี้มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างจากสถานการณ์ปกติ รวมไปถึงขาดความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แต่ก็ทำให้เกิดการตระหนักรู้ที่ชัดเจนถึงความยั่งยืนและการปรับตัวของหมู่บ้านท่องเที่ยว ดังนั้นในอนาคตควรศึกษา 3.1) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย 3.2) การศึกษางานวิจัยดังกล่าวในสถานการณ์ปกติเพื่อเพิ่มแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเมืองรองของประเทศไทย และ 3.3) การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นหรือเจาะลึกเฉพาะหมู่บ้านท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกัน นำมาซึ่งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564). [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: https://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052216244626.pdf.

[2] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2559-2563.[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: https://www.nectec.or.th/ace2019/wp-content/uploads/2019/09/20190909_SS02_Patthamas.pdf.

[3] สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. รายงานสถิติการท่องเที่ยวประเทศไทย ปี2560. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11588.

[4] Stetic Snezana. Specific Features of Rural Tourism Destinations Management. Journal of Settlements and Spatial Plan, Special Issue 2012; 1:131-137.

[5] Sebele, L. S. Community-based tourism ventures, benefits and challenges: Khama Rhino Sanctuary Trust, Central District, Botswana. Journal of Tourism Management 2010; 31(1):136-146.

[6] Alves Helena, Campón-Cerro Ana María and Hernández-Mogollón José Manuel. Sustainable improvement of competitiveness in rural tourism destinations: The quest for tourist loyalty in Spain. Journal of Destination Marketing & Management 2017; 6:252–266.

[7] Shirazi, S. F. M., & Som, A. P. M. Destination Management and Relationship Marketing: Two Major Factors to Achieve Competitive Advantage. Journal of Relationship Marketing 2011; 10:76-87.

[8] González José Alberto Martínez, Parra-Lopez Eduardo, and Buhalis Dimitrios. The loyalty of young residents in an island destination: An integrated model. Journal of Destination Marketing & Management 2016; 6 (4):444–455.

[9] Rajaratnam, S. D., Nair, V., Sharif, S. P., and Munikrishnan, U. T. Destination quality and tourists' behavioural intentions: Rural tourist destinations in Malaysia. Worldwide Hospitality and Tourism Themes 2015; 7(5):463–472.

[10] กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. Guidebook ชุมชนท่องเที่ยวOTOPนวัตวิถี. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: https://www.docdroid.net/zRmJ0SK/guidebook-pdf.

[11] McKercher, B. The impact of distance on tourism: A tourism geography law. Tourism Geographies 2018; 20(5):905–909.

[12] Ahmad F.A., Ammar A.G., Salamiah A. J., and Khairun N.A. Sustainable Tourism Development: A Study on Community Resilience for Rural Tourism in Malaysia. Social and Behavioral Sciences 2015; 168:116 – 122.

[13] Sirakayaa Ercan and Woodside Arch G. Building and testing theories of decision making by travellers. Tourism Management 2005; 26(6):815-832.

[14] Yoon, Y., and Uysal, M. An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model. Tourism Management 2005; 26(1): 45–56.

[15] Madden, K., Rashid, B., and Azimin Zainol, N. Beyond the Motivation Theory of Destination Image. Tourism and Hospitality Management 2016; 22(2):247-264.

[16] Rajaratnam, S. D., Nair, V., Sharif, S. P., & Munikrishnan, U. T. (). Destination quality and tourists' behavioural intentions: Rural tourist destinations in Malaysia. Worldwide Hospitality and Tourism Themes 2015; 7(5):463–472.

[17] Zhang a Hongmei, Fu Xiaoxiao, Cai Liping A. and Lu Lin. Destination image and tourist loyalty: A meta-analysis. Tourism Management 2014; 40:213-223.

[18] Chi Cong Le. A formative model of the relationship between destination quality, tourist satisfaction and intentional loyalty: An empirical test in Vietnam. Journal of Hospitality and Tourism Management 2016; 26:50-62.

[19] Bhat Suhail Ahmad and Darzi Mushtaq Ahmad. Antecedents of tourist loyalty to tourist destinations: a mediated moderation study. International Journal of Tourism Cities 2018; 4(2):261-278.

[20] Jamal, S. A., and Muhammad, N. M. N. Tourist perceived value in a community-based homestay visit: An investigation into the functional and experiential aspect of value. Journal of Vacation Marketing 2011; 17(1): 5–15.

[21] Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. A conceptual model of service quality and its implications for future research. The Journal of Marketing 1985; 49 (Fall):41–50.

[22] Turki Hager and Amara Dalia. Toward a better understanding of experience during trips: impact on satisfaction, destination attachment and word-of-mouth. International Journal of Tourism Cities 2017; 3(4):466-482.

[23] Stevens J. Applied multivariate statistics for the social sciences. Hillsdale. NJ: Lawrence Erlbaum Associates;1986:147 – 153.

[24] Schumacker, R.E. and R.G. Lomax. A Beginners Guide to Structural Equation Modeling. New York: Routledge; 2010.

[25] สมสุณีย์ ดวงแข. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในความภักดีของลูกค้าธุรกิจบริการสุขภาพผู้สูงอายุในประเทศไทย [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์; 2563.

[26] Likert, R. The Method of Constructing an attitude Scale in Fishbein, M.Attitude Theory and Measurement. New York: John Wiley and Sons; 1967:90-95.

[27] ศลิษา ธีรานนท์และเจริญชยั เอกมาไพศาล. ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ กรณีศึกษาภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556-2557. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ 2559; 7:13.

[28] อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน, บัณฑิต ผังนิรันดร์,วิมลศรี แสนสุข, ปราณี ตรีทศกุล, อณัญญา ธนะศรีสืบวงศ์และณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสฏฐ. บุพปัจจัยและความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2556; 5:85-99.

[29] Kastenholz Elisabeth, João Maria, and Eusébio Carneiro Celeste. Studying Visitor Loyalty to Rural Tourist Destinations. Progress in Tourism Marketing. Advances in Tourism Research 2006:239-253.

[30] Carter, E. C., Kofler, L. M., Forster, D. E., and McCullough, M. E. A series of metanalytic tests of the depletion effect: Self-control does not seem to rely on a limited resource. Journal of Experimental Psychology: General 2015; 144:796-815.

[31] กาญจนาพร ไตรภพ และพิเศษ ชัยดิเรก. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคม 2020; 6:1.

[32] Ryglová Katerina, Rašovská Ida, Šácha Jakub and Maráková Vanda. Building Customer Loyalty in Rural Destinations as a Pre-Condition of Sustainable Competitiveness. Journal of Sustainability 2018; 10:957.

[33] Wu Chih-Wen. Destination loyalty modeling of the global tourism. Journal of Business Research 2015; 69:2213–2219.

[34] Akroush Mamoun N., Jraisat Luai E., Kurdieh Dina J., AL-Faouri Ruba N., and Qatu Laila T. Perceived brand salience and destination brand loyalty from international tourists' perspectives: the case of Dead Sea destination, Jordan. International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research 2015; 9(3):292-315.

[35] Zeugner-Roth, K. P., and Žabkar, V. Bridging the gap between country and destination image: Assessing common facets and their predictive validity. Journal of Business Research 2015; 68(9):1844–1853.

[36] Chiu Weisheng, Zeng Shiheng, and Cheng Philip Shao-Tung. The influence of destination image and tourist satisfaction on tourist loyalty: a case study of Chinese tourists in Korea. International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research 2016; 10(2):223 – 234.

[37] Jalilvand Mohammad Reza, Pool Javad Khazaei, Vosta Leila Nasrolahi, and Nafchali Javad. The effect of marketing constructs and tourists' satisfaction on loyalty to a sport destination. Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues 2014; 7(4):316 – 332.

[38] Khuong Mai Ngoc and Phuong Nguyen Thanh. The effects of Destination Image, Perceived Value, and Service Quality on Tourist Satisfaction and Word-of-Mouth A Study in Ho Chi Minh City, Vietnam. International Journal of Trade, Economics and Finance 2017; 8(5):216-224.

[39] Lestari Anggia Ayu, Yasri and Abror. Effect of Destination Image, Perceived Value, Tourism Satisfaction with Return to Visit. Advances in Economics, Business and Management Research 2019;546-552.

[40] Allameh Sayyed Mohsen, Pool Javad Khazaei, Jaberi Akbar, Salehzadeh Reza, and Asadi. Factors influencing sport tourists' revisit intentions. Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics 2015; 27(2):191 – 207.

[41] Scaglione1 Aurelio and Mendola Daria. Measuring the perceived value of rural tourism: a field survey in the western Sicilian agritourism sector. Springer Science and Business Media Dordrecht 2016; 51:745–763.

[42] Chi Cong Le. A formative model of the relationship between destination quality, tourist satisfaction and intentional loyalty: An empirical test in Vietnam. Journal of Hospitality and Tourism Management 2016; 26:50-62.

[43] Jalilvand, M. R., Pool, J. K., Vosta, L. N., and Nafchali, J. S. The effect of marketing constructs and tourists' satisfaction on loyalty to a sport destination: A structural equation model and analysis. Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues 2014; 7(4):316–332.

[44] Zabkar, V., Brencic, M.M., and Dmitrovic, T. Modelling perceived quality, visitor satisfaction and behavioural intentions at the destination level. Tourism Management 2010; 31(4):537–546.

[45] Chi Xiaoting, Lee Seul Ki, Ahn Young-joo and Kiatkawsin Kiattipoom. Tourist-Perceived Quality and Loyalty Intentions towards Rural Tourism in China. Sustainability 2020; 12:3614.

[46] Sangpikul Aswin. The effects of travel experience dimensions on tourist satisfaction and destination loyalty: the case of an island destination. International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research 2018; 12(1):106-123.

[47] อรรถเวทย์ พฤกษ์สถาพรและดาร์ช บาตรา. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและความภักดีของนักท่องเที่ยว : แนวทางแบบบูรณาการ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี 2561; 12(3):34-54.

[48] Turki Hager and Amara Dalia. Toward a better understanding of experience during trips: impact on satisfaction, destination attachment and word-of-mouth. International Journal of Tourism Cities 2017; 3(4):466-482.

[49] Kastenholz, E., Carneiro, M. J., Marques, C. P., and Lima, J. Understanding and managing the rural tourism experience: The case of a historical village in Portugal. Tourism Management Perspectives 2012; 4:207–214.

[50] Lopez-Toro, A.A., Diaz-Munoz, R. and Perez-Moreno, S. An assessment of the quality of a tourist destination: the case of Nerja, Spain. Total Quality Management 2010; 21(2):269-289.

[51] Li, M., Cai, L. A., Lehto, X. Y., and Huang, J. A missing link in understanding revisit intention: The role of motivation and image. Journal of Travel Tourism Marketing 2010; 27(4):335–348.

[52] Almeida-Santana, A., and Moreno-Gil, S. Understanding tourism loyalty: Horizontal vs. destination loyalty. Tourism Management 2018; 65(2):245–255.

[53] Kim Dongwook and Kim Sungbum. The Role of Mobile Technology in Tourism: Patents, Articles, News, and Mobile Tour App Reviews. Sustainability 2017; 9(11):1-45.

[54] Lee Tsung Hung and Jan Fen-Hauh. Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents' perceptions of the sustainability. Tourism Management 2019; 70:368–380.

ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Factors Affecting the Duration of Graduation of Graduate Students, Phetchaburi Rajabhat University

จิรปรียา จุ้ยแจ้ง
Jirapreya Juyjaeng

นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Academic Service Officer, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: cha-on1@hotmail.com

Received: 20 May 2021, **Revised**: 9 July 2021, **Accepted**: 23 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และ 2) หาแนวทางการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับงานระดับบัณฑิตศึกษา มีจำนวน 15 คน ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีปีการศึกษา 2558 ถึงปีการศึกษา 2562 จำนวน 171 คน รวมทั้งสิ้น 186 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ดังสมการในรูปของคะแนนดิบ $Y = -3.662 - 0.378X_1 + 0.586X_2 + 1.814X_3$ นั่นคือ ค่าคงที่ (-3.662) - 0.378 (ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ) + 0.586 (ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์) + 1.814 (ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์) โดยมีอำนาจการทำนาย (R^2) คือ ปัจจัยด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ (R^2= 0.901) (2) ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ (R^2= 0.881) และ (3) ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (R^2= 0.894) 2) แนวทางการจัดการศึกษา คือ หลักสูตรฯ ควรมีการชี้แจงแนะนำ ขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ให้เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน มีการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจนมีการสอดแทรกเนื้อหาเชิงปฏิบัติจริง และเพิ่มทักษะการใช้สถิติขั้นสูงในการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งจัดอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในเนื้อหาตามงานวิจัยอย่างแท้จริงมีเวลามากพอในการให้คำแนะนำ ใส่ใจในการดูแลและติดตามงานของนักศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

คำสำคัญ : ปัจจัย ระยะเวลาการศึกษา นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the factors affecting the duration of graduation of graduate students at Phetchaburi Rajabhat University, and 2) find out the guidelines for the efficient education management of the graduate study and graduate students able to complete their studies within duration specified in the program. The quantitative research method was applied in this study. The tool used

for data collection was a questionnaire. The data were collected by studying documents and using the questionnaire. The samples consisted of 16 administrators and instructors involved in graduate study and 230 graduates of Phetchaburi Rajabhat University during the academic years 2015 – 2019. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The content analysis was used for analyzing qualitative data. The research results were as follows: 1) The factors affecting the duration of graduation of Phetchaburi Rajabhat University graduate students were as the following raw score equation: $Y = -3.662 - 0.378X_1 + 0.586X_2 + 1.814X_3$, i.e., a constant (-3.662) - 0.378 (academic resource service) + 0.586 (thesis doing procedure) + 1.814 (thesis advisors), with prediction efficiency (R^2) as follows: (1) academic resource service (R^2= 0.901) (2) thesis doing procedure (R^2= 0.881) and (3) thesis advisors (R^2= 0.894). 2) For the guidelines for education management, thesis doing steps should be clearly and thoroughly explained and advised by the program, the program setting clear duration for conducting the thesis, providing practical content and improving advanced statistical skills in quantitative and qualitative research, as well as providing advisors with actual knowledge and expertise or experience in the content according to the research and having enough time to give advice, pay attention to student contact, and follow up the student's work until graduation.

Keywords : Factors, Study Duration of Graduation, Graduate Students

บทนำ

การจัดการศึกษานั้นต้องยึดหลักเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ หลักสูตรมีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนามหาบัณฑิต ให้มีองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ในสถานการณ์โลกยุคสารสนเทศ อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอย่างแท้จริง

การจัดทำหลักสูตรทุกหลักสูตรมีการระบุโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดแผนการศึกษา กำหนดระยะเวลาการศึกษาในโครงสร้างหลักสูตร ระดับปริญญามหาบัณฑิต ระยะเวลาการศึกษา 2 ปี แต่ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 5 ปี ส่วนระดับดุษฎีบัณฑิต ระยะเวลาการศึกษา 3 ปี แต่ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2558 กำหนดระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโท ให้ใช้ระยะเวลาศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา ระดับปริญญาเอก ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาการศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา [1]

แม้ว่าจะมีระเบียบกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาไว้อย่างชัดเจน แต่ยังมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ใช้ระยะเวลาการศึกษาเกินกว่าที่โครงสร้างแผนการศึกษาของหลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยของ ดิลกรัตน์ โคตรสุมาตย์ และชัญญา อภิปาลกุล [2] ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งปัจจัยที่มีปัญหามากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระรองลงมา คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของหลักสูตร ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ และด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ และชลกมล สนองคุณ [3] ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ การทำวิจัย ประเภทการศึกษา มีผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปัจจัยด้านวิชาการและการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มีผลต่อการความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งในการศึกษาระดับปริญญาโท ควรสำเร็จการศึกษาในระยะเวลาเฉลี่ย 3 ปีการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การบริหารจัดการหลักสูตร การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ การเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ และปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา ผู้วิจัยจึงได้แยกเป็นศึกษาด้านนักศึกษา อาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา และการบริหารจัดการของหลักสูตร ซึ่งปัญหาในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในขณะนี้ พบว่า นักศึกษาจะมาทำเรื่องขอสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ในระยะเวลาที่ใกล้จะพ้นสภาพการศึกษา ก่อให้เกิดการสำเร็จที่ล่าช้าออกไปเนื่องจากเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษานั้น ต้องมีการเผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลระดับชาติ (TCI) ซึ่งผลกระทบที่ตามมาจากปัญหาดังกล่าว คือ นักศึกษาจะสำเร็จศึกษาล่าช้ากว่าระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด และจากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งค้นหาคำตอบมี 2 ประการใหญ่ ๆ คือ ประการแรก ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และประการที่สอง แนวทางการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับงานระดับบัณฑิตศึกษา มีจำนวน 16 คน ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีปีการศึกษา 2558 ถึงปีการศึกษา 2562 จำนวน 214 คน รวมทั้งสิ้น 230 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับงานระดับบัณฑิตศึกษา มีจำนวน 15 คน ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีปีการศึกษา 2558 ถึงปีการศึกษา 2562 จำนวน 171 คน รวมทั้งสิ้น 186 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของนักศึกษา
2. ด้านการบริหารจัดการของหลักสูตร
3. ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ
4. ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์
5. ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์
6. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ตัวแปรตามคือ ระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1. นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด
2. นักศึกษาสำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่าระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรของหน่วยงานและนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อระยะเวลาการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามถึงความคิดเห็นที่มีต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ที่เป็นข้อเสนอแนะทั่วไป

การสร้างเครื่องมือการวิจัย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. นำมายกร่างข้อคำถามต่างๆ ทั้งในแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม สำหรับในแบบสอบถามนั้นจะครอบคลุมทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

3. นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบถึงความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มและแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ได้แก่ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2557 และนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของครอนบาค (Coefficient Cronbach Alpha) ซึ่งเครื่องมือวัดที่ดีจะต้องมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของครอนบาค ไม่ต่ำกว่า 0.7 ซึ่งจากการนำไปทดลองใช้ในการหาความเชื่อถือได้ของตัวแปรตามที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาใช้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของครอนบาค เท่ากับ 0.97 ซึ่งเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. นำเครื่องมือวัดไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) จากแบบสอบถาม จะกำหนดหลักเกณฑ์ของการกำหนดช่วงของคะแนนในการแปลผลความคิดเห็นของผู้ตอบ โดยใช้สูตรในการคำนวณหาช่วงห่าง ดังนี้

$$\text{ช่วงห่าง} = \frac{\text{max - min}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

จากช่วงห่างดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอนำมากำหนดเกณฑ์ในการแปลผลความคิดเห็นของผู้ตอบได้ ดังนี้ [4]

4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

สำหรับสถิติเชิงพรรณนาที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Average) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

สำหรับในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาจากแบบสอบถามปลายเปิด ที่ได้จากกลุ่มผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับงานระดับบัณฑิตศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามาทำการสังเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่ทำให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรหรือสำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่าที่หลักสูตรกำหนด

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ และด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กระบวนวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรมีความครบถ้วนเหมาะสมกับสาขาวิชาที่ศึกษา	3.47	0.75	ปานกลาง
2. เนื้อหาวิชาที่ศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน	3.51	0.75	มาก
3. การศึกษาในหลักสูตร ช่วยเพิ่มความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา	3.57	0.75	มาก
4. การศึกษาในหลักสูตร ช่วยเพิ่มความสามารถในการค้นคว้าและวิจัย	3.61	0.80	มาก
5. การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ	3.48	0.71	ปานกลาง
6. การสอนครอบคลุมทั้งการบรรยาย ค้นคว้าด้วยตนเอง สัมมนากลุ่ม ฝึกปฏิบัติ	3.51	0.74	มาก
7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้มีการฝึกทักษะการค้นคว้าองค์ความรู้จากแหล่งต่างๆ	3.44	0.74	ปานกลาง
8. ความพร้อมของสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการทำวิจัย	3.41	0.70	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.50	0.72	ปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การศึกษาในหลักสูตร ช่วยเพิ่มความสามารถในการค้นคว้าและวิจัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมาคือ การศึกษาในหลักสูตร ช่วยเพิ่มความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 เนื้อหาวิชาที่ศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและการสอนครอบคลุมทั้งการบรรยาย ค้นคว้าด้วยตนเอง สัมมนากลุ่ม ฝึกปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ ความพร้อมของสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการทำวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41

1.2 ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) และแหล่งศึกษาให้บริการในค้นคว้าที่สะดวกและรวดเร็ว	3.39	0.63	ปานกลาง
2. สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) และแหล่งค้นคว้ามีหนังสือ ตำรา วารสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และการสืบค้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้อย่างเพียงพอ	3.34	0.69	ปานกลาง
3. การบริการเชื่อมโยงข้อมูลทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถาบันอื่น เพื่อความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า	3.37	0.69	ปานกลาง
4. สาขาวิชามีห้องสำหรับนักศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ผ่านเครือข่ายได้อย่างเพียงพอ	3.02	0.54	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.28	0.59	ปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) และแหล่งศึกษาให้บริการในการค้นคว้าที่สะดวกและรวดเร็ว เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 รองลงมา คือ การบริการเชื่อมโยงข้อมูลทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถาบันอื่น เพื่อความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ สาขาวิชามีห้องสำหรับนักศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ผ่านเครือข่ายได้อย่างเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02

1.3 ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การให้คำแนะนำในการตัดสินใจเลือกหัวข้อและวิเคราะห์ปัญหาในการทำวิจัย	3.46	0.79	ปานกลาง
2. การกำหนดขอบเขตประชากรมีความชัดเจน	3.53	0.67	มาก
3. การให้คำแนะนำในการเขียนโครงร่างวิจัย	3.51	0.78	มาก
4. ขั้นตอนการเสนอเพื่อขออนุมัติหัวข้อวิจัยไม่ซับซ้อน	3.39	0.75	ปานกลาง
5. การส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการทำวิจัย	3.42	0.73	ปานกลาง
6. การให้คำแนะนำในการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล	3.42	0.73	ปานกลาง
7. การสนับสนุนอุปกรณ์และสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยจากสาขาวิชา	3.38	0.77	ปานกลาง
8. ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง	3.54	0.70	มาก
9. การส่งเสริมทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย	3.38	0.70	ปานกลาง
10. การส่งเสริมทักษะการอ่านและเขียนภาษาต่างประเทศ	3.35	0.74	ปานกลาง
11. การเขียนรายงาน อภิปรายผลและเสนอแนะผลการวิจัยที่มีความชัดเจน	3.44	0.66	ปานกลาง
12. ความสามารถในการเสนอเพื่ออธิบายให้กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เข้าใจ	3.46	0.69	ปานกลาง
13. ความขัดแย้งในความคิดเห็นทางวิชาการของผู้วิจัยกับกรรมกาสอบวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย	3.09	0.92	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ต่อ

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
14. คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้ศึกษาหรือวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม หรือแก้ไขนอกเหนือจากขอบเขตของการวิจัยตามที่กำหนดไว้ในโครงร่างวิทยานิพนธ์	3.23	0.77	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.40	0.71	ปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากหน่วยงาน และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 รองลงมาคือ การกำหนดขอบเขตประชากรมีความชัดเจน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 การให้คำแนะนำในการเขียนโครงร่างวิจัยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ ความขัดแย้งในความคิดเห็นทางวิชาการของผู้วิจัยกับกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09

1.4 ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัยให้กระชับ ชัดเจน และถูกต้องตามหลักวิชาการ	3.51	0.69	มาก
2. ความเข้าใจในรูปแบบ วิธีการเขียนบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ	3.41	0.72	ปานกลาง
3. มีความเข้าใจในเทคนิคการเขียนบทความวิชาการที่ดี เพื่อให้ได้การตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย	3.38	0.72	ปานกลาง
4. วารสารวิชาการ เพื่อการเผยแพร่บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษามีหลากหลายให้เลือกเพื่อลงเผยแพร่ผลงานวิจัย	3.39	0.77	ปานกลาง
5. การจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย ในแต่ละปีการศึกษาที่มีหลายสถาบัน และมีจำนวนครั้งมากเพียงพอ	3.25	0.75	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.39	0.70	ปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การใช้ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัยให้กระชับ ชัดเจน และถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 รองลงมาคือ การกำหนดขอบเขตประชากรมีความชัดเจน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 การให้คำแนะนำในการเขียนโครงร่างวิจัย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ ความขัดแย้งในความคิดเห็นทางวิชาการของผู้วิจัยกับกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09

1.5 ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเข้าใจในปรัชญาของหลักสูตร	3.63	0.83	มาก
2. ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.73	0.85	มาก
3. ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและแนะนำเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียนที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามแผนการเรียนของหลักสูตรและเป็นการสนับสนุนการทำวิจัย	3.71	0.81	มาก
4. กำหนดเป้าหมาย/ขอบเขตในการให้คำปรึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของนักศึกษาเป็นหลัก	3.67	0.84	มาก
5. ความรู้ความชำนาญในหัวข้อวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	3.74	0.86	มาก
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำวิจัยได้โดยอิสระ	3.74	0.86	มาก
7. การให้คำปรึกษาแนะนำขั้นตอนการเขียนหัวข้อและการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย	3.73	0.84	มาก
8. การใช้เวลาในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และแนะนำด้านสถิติและวิธีวิจัย	3.64	0.86	มาก
9. แนะนำแหล่งนำเสนอ/ตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลงานเป็นรูปธรรม	3.62	0.84	มาก
10. แนะนำแนวทางการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านวิชาการและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสาขาวิชาที่ศึกษา	3.64	0.85	มาก
11. สามารถแนะนำแหล่งทุนในการวิจัยเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาในการทำวิจัย	3.27	0.96	ปานกลาง
12. เร่งรัดให้นักศึกษาในความดูแลสำเร็จการศึกษาภายในเวลาที่หลักสูตรกำหนด	3.66	0.89	มาก
13. การให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์	3.74	0.84	มาก
เฉลี่ย	3.66	0.83	มาก

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ความรู้ความชำนาญในหัวข้อวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำวิจัยได้โดยอิสระเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 รองลงมาคือ การให้คำปรึกษาแนะนำขั้นตอนการเขียนหัวข้อและการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย และความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและแนะนำเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียนที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามแผนการเรียนของหลักสูตรและเป็นการสนับสนุนการทำวิจัยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ สามารถแนะนำแหล่งทุนในการวิจัยเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาในการทำวิจัย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	3.50	0.72	ปานกลาง
ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ	3.28	0.59	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์	3.40	0.71	ปานกลาง
ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์	3.39	0.70	ปานกลาง
ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	3.66	0.83	มาก
เฉลี่ย	3.44	0.69	ปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของปัจจัยในแต่ละด้านที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ทั้ง 5 ด้านแล้ว อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 ส่วนใหญ่ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาน้อยที่สุด คือ ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตารางที่ 7 ค่าการถดถอยของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตัวแปร	b	Beta	t	Sig.	Multiple R	R^2
ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ (x_2)	-0.586	-0.263	-3.335	0.001	0.939	0.881
ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (x_3)	1.814	0.968	8.544	0.000	0.946	0.894
ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ (x_1)	0.378	0.237	3.493	0.001	0.949	0.901
ค่าคงที่	-3.662					

จากตารางที่ 7 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้ตัวแปร คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ และด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี คือ ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ และด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยแสดงสมการ ดังนี้

$$Y = a + b1x_1 + b2x_2 + b3x_3$$

โดย Y = ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

a = ค่าคงที่

b1 = ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

b2 = ค่าสัมประสิทธิความถดถอยของด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์

b3 = ค่าสัมประสิทธิความถดถอยของด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

x_1 = ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

x_2 = ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์

x_3 = ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

สมการในรูปของคะแนนดิบ

$Y = -3.662 - 0.378x_1 + 0.586x_2 + 1.814x_3$

นั่นคือ ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี = -3.662 - 0.378 (ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ) + 0.378 (ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์) + 1.814 (ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

3. แนวทางการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด

3.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ควรมีเนื้อหาวิชาเชิงปฏิบัติที่สอดแทรกเนื้อหาจริงให้มากที่สุดและเพิ่มทักษะการใช้สถิติขั้นสูงในการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการปรับปรุงกิจกรรมการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ให้นักศึกษาสามารถสร้าง/พัฒนากระบวนการวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม และผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา และมีประสบการณ์ตรง

3.2 ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

ควรมีแหล่งค้นคว้าด้านเทคโนโลยีที่มากขึ้น และมีระบบ Internet, Google scholar, Thailis ให้ใช้งาน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ และมีเจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับวิธีการสืบค้นและแหล่งข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุด

3.3 ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์

หลักสูตรฯ ควรมีการชี้แจง แนะนำ ขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ให้เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน มีการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจน มีคลินิกให้คำปรึกษาที่มีอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเป็นผู้ดูแลคลินิก มุ่งให้นักศึกษาเรียนรู้เข้าใจแนวทางการทำวิจัย มีการกำกับติดตาม และการจัดกิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (work shop) เพื่อความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์

3.4 ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์

ควรมีให้ทางเลือกหลากหลายและให้เลือกว่าจะเสนอผลงานโดยลงวารสารหรือจัดประชุมวิชาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ควรมีการส่งเสริมแหล่งเสนอผลงานให้นักศึกษาประสานหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ ควรให้มีการนำเสนอเป็นระยะตั้งแต่เริ่มดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ และมหาวิทยาลัยควรปรับกระบวนการในการนำเสนอสภาเพื่ออนุมัติจบหลักสูตรให้ชัดเจน และใช้เวลาให้น้อยลง

3.5 ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ควรจัดอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้/ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในเนื้อหาตามงานวิจัยอย่างแท้จริง มีเวลามากพอในการให้คำแนะนำ ใส่ใจในการดูแลและติดตามงานของนักศึกษาจนสำเร็จการศึกษา ดังนั้นควรมีช่องทางให้นักศึกษาสามารถติดต่ออาจารย์ได้สะดวกอาจเป็นการปรึกษาทางโทรศัพท์ ทาง line หรือทางอีเมล์ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่ทำให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรหรือสำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่าที่หลักสูตรกำหนด

1.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร โดยภาพรวมปัจจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษาในหลักสูตร

การเพิ่มความสามารถในการค้นคว้าและวิจัยเป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิลก รัตน์โคตร- สุมาตย์ และชัญญา อภิปาลกุล [2] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีปัญหามาก 5 ด้าน คือ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระรองลงมา คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของหลักสูตร ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ และด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร โดยภาพรวมเป็นปัจจัยที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีปัญหามากที่สุด คือ การศึกษาในหลักสูตรช่วยเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา รองลงมาคือ การสอนครอบคลุมทั้งการบรรยาย ค้นคว้าด้วยตนเอง สัมมนากลุ่ม ฝึกปฏิบัติการศึกษาในหลักสูตร ช่วยเพิ่มความสามารถในการค้นคว้าและวิจัย และปัจจัยที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งทุกข้ออยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ โดยภาพรวมปัจจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เห็นว่า สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) และแหล่งศึกษาให้บริการในค้นคว้าที่สะดวกและรวดเร็ว เป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิลก รัตน์โคตรสุมาตย์ และชัญญา อภิปาลกุล [2] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) และแหล่งศึกษาให้บริการในค้นคว้าที่สะดวกและรวดเร็ว อยู่ในระดับปัจจัยที่เป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) และแหล่งค้นคว้ามีหนังสือ ตำรา วารสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และการสืบค้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้อย่างเพียงพอ และปัจจัยที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ สาขาวิชามีห้องสำหรับนักศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ผ่านเครือข่ายได้อย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์ ทรงธรรม ธีระกุล เสาวนีย์ แสงสีดำ และศศิธร ดีใหญ่ [5] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาล่าช้าของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลการวิจับพบว่า ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าวิชาการนั้น คณะหรือสาขาวิชาไม่ได้จัดเตรียมห้องสำหรับให้นักศึกษาสืบค้นข้อมูล นอกเหนือจากสำนักหอสมุด

1.3 ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์โดยภาพรวมปัจจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เห็นว่าความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดา ชาอินทร์ และคณะ [6] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การทำวิทยานิพนธ์และการเผยแพร่ผลงานของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีผลมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเขียนวิทยานิพนธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับผลปัจจัยมีผลมาก ส่วนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดลองหรือการฝึกปฏิบัติและการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปัจจัยมีผลปานกลาง

1.4 ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ โดยภาพรวมปัจจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัยให้กระชับ ชัดเจน และถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิลก รัตน์โคตรสุมาตย์ และชัญญา อภิปาลกุล [2] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การใช้ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัยให้กระชับ ชัดเจน และถูกต้องตามหลักวิชาการ อยู่ในระดับปัจจัย

ที่เป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ความเข้าใจในรูปแบบ วิธีการเขียนบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ส่วนปัจจัยที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย ในแต่ละปีการศึกษาที่มีหลายสถาบัน และมีจำนวนครั้งมากเพียงพอ

1.5 ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยภาพรวมปัจจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่เห็นว่า การให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ความรู้ความชำนาญในหัวข้อวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำวิจัยได้โดยอิสระ เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิดา ชาอินทร์ และคณะ [6] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรผลปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลปัจจัยที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การทำวิทยานิพนธ์และการเผยแพร่ผลงานและตัวมหาบัณฑิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลกมล สนองคุณ [3] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ การทำวิจัย ประเภทการศึกษา มีผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปัจจัยด้านวิชาการและการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีผลต่อการความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มี 6 ปัจจัย คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ สภาพการเงิน และประสบการณ์ในการทำวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์ และคณะ [5] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาล่าช้า ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาล่าช้า พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาล่าช้า จากปัจจัยทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของนิสิต 2) ด้านความรู้ในการทำวิจัย 3) ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิจัย 4) ด้านการบริหารจัดการของหลักสูตร 5) ด้านขั้นตอน/ระเบียบ/ข้อบังคับ/แนวปฏิบัติ 6) ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร สุพันทวี [7] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการทาวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาโครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ ของนิสิตบัณฑิตศึกษาโครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย 3) ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน 4) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนตัวของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ 5) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนิสิต และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 3 ด้านคือ ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ และด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจัยทั้งสามด้าน มีผลกระทบอย่างมาก เช่น นักศึกษาขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูล ขาดทักษะการประมวลความรู้ในการหาโจทก์ปัญหาส่งผลให้การเขียนโครงร่าง และการนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด รวมถึงความพร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษาในการดูแลนักศึกษา และการขาดติดต่อกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และการติดตามความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิลกรัตน์ โคตรสุมาตย์ และชัญญา อภิปาลกุล [2] ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ทั้ง 5 ด้าน ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ควรให้ความสนใจและพัฒนาปรับปรุง ดังนี้

1. การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควรมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา และมีประสบการณ์ตรงในการบริหารจัดการในสาขาวิชา และมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน

2. การบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ควรมีแหล่งค้นคว้าด้านเทคโนโลยีที่มากขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ เพิ่มแหล่งค้นคว้าที่เอื้อต่อการค้นคว้า สนับสนุนให้ใช้แหล่งบริการค้นคว้าตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา และแนะนำแหล่งค้นคว้าทางวิชาการกับนักศึกษา ควรปรับปรุงระบบ Internet, Google scholar, Thailis ให้ใช้งานและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

3. การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ หลักสูตรฯ ควรมีการกำหนดขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ให้ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และมีการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจน

4. การเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ ควรมีให้ทางเลือกหลากหลายและให้เลือกว่าจะเสนอผลงานโดยลงวารสารหรือจัดประชุมวิชาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ควรมีการส่งเสริมแหล่งเสนอผลงานให้นักศึกษาประสานหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์

5. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ควรมีการให้คำแนะนำและดูแลนักศึกษา ตั้งแต่การเลือกหัวข้อ การเขียนเค้าโครง การสร้างเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล การเผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งการสำเร็จการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยที่เจาะลึกเฉพาะคณะหรือสาขาวิชา และศึกษาจากความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาโดยตรง

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาได้ตามเวลาที่หลักสูตรกำหนด

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ; 2560.

[2] ดิลกรัตน์ โคตรสุมาตย์ และชัญญา อภิปาลกุล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2555; 5(3): 17-27.

[3] ชลกมล สนองคุณ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร; 2548.

[4] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น; 2543.

[5] วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์, ทรงธรรม ธีระกุล, เสาวนีย์ แสงสีดำ และศศิธร ดีใหญ่. ปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาล่าช้า ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา: หน่วยวิจัยสถาบันบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ; 2557.

[6] ชนิดา ชาอินทร์ ทักษ์ศภรณ์ ตาละลักษณ์ รัคณภรณ์ ใจไวย์ธนา และอรุณี พลภักดี. ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. โครงการพัฒนานักวิจัยใหม่ วิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2555.

[7] ศศิธร สุพันทวี. ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาโครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 2561; 7(1): 198-203.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

The Development of Student Supervision Model Bilateral System Career Training of Khao Yoi Vocational College Office Under the Vocational Education Commission

ปรีชา ศูนย์กลาง* นวรัตน์ ประทุมตา และ กาญจนา บุญส่ง
Preecha Soonklang*, Nawarat Pratoomta and Kanchana Boonsong

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Division of Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: precha54231@gmail.com

Received: 30 April 2021, **Revised**: 9 June 2021, **Accepted**: 21 June 2021

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาด้านอาชีพที่เป็นการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการในการฝึกอาชีพให้กับผู้เรียน ในระบบทวิภาคีหัวใจสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จคือการจัดให้มีการฝึกอาชีพแบบทวิภาคีซึ่งต้องใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิจัยเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาระบบทวิภาคี และ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 21 คน ครูฝึกประสบการณ์ จำนวน 10 คน นักศึกษา จำนวน 59 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัย การอาชีพเขาย้อย มีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 2) แบบประเมินผลการฝึกอาชีพระบบทวิภาคี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 3) แบบประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีชื่อว่า“ Khao Yoi BSCT model” ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นลงทะเบียน 3) ขั้นปฐมนิเทศ 4) ขั้นจัดนักศึกษาฝึกอาชีพ 5) ขั้นการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา 6) ขั้นการควบคุม 7) ขั้นประเมิน 8) ขั้นรายงาน และ 9) ขั้นการให้ข้อมูลป้อนกลับ

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และทุกขั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ขั้นที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ขั้นข้อมูลป้อนกลับ รองลงมาคือ ขั้นการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ขั้นการปฐมนิเทศ ตามลำดับ ส่วนขั้นที่อยู่ลำดับสุดท้าย คือ ขั้นการประเมินผลการฝึกอาชีพของนักศึกษา

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศนักศึกษา การฝึกอาชีพระบบทวิภาคี

Abstract

Bilateral vocational education management is a vocational education management that is the educational management between educational institutions and establishments in vocational training for learners. In a bilateral system, the key to successful education management is the establishment of bilateral vocational training, which requires an effective model of student supervision. This research aimed to 1) develop a bilateral student supervision model and 2) investigate the effect of using the bilateral student supervision model of the Khao Yoi Vocational College under the Office of the Vocational Education Commission. The samples were two school administrators, 21 supervisors, 10 experienced teacher trainers, and 59 student trainees. The research instruments consisted of 1) a manual for supervising students of bilateral career of the Khao Yoi Vocational College. The consistency was between 0.94. 2) The evaluation form for bilateral vocational training. The consistency was between 0.95. 3) The evaluation model of the supervision of bilateral vocational training students. It was a 5-level estimation scale with reliability of 0.96. The quantitative data analysis was percentage, mean score and standard deviation.

The results revealed that

1. The development of student supervision models bilateral career training of the Khao Yoi Vocational College under the Vocational Education Commission under the name "Khao Yoi BSCT model", consisted of 9 steps: 1) planning stage, 2) registration 3) orientation 4) organizing vocational training students 5) guidance and counseling stage 6) control stage 7) evaluation phase 8) report stage, and 9) feedback stage.

2. Using the student supervision model of bilateral career training of the Khao Yoi Vocational College under the Office of the Vocational Education Commission, discovered that the overall evaluation was at a very good level. In addition, each step of the model had a high average level. The highest mean score was in the first step which was in the feedback stage, the second level of the mean score was the advice and consultation, and the orientation stage. The lowest mean score was the assessment stage. To sum up, the overall results of the career training of the students were at a high level.

Keywords : Development Model, Participatory, Disaster Management, Ban Bung-14 Communities

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 [1] ซึ่งมีรายละเอียด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20 การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 [2] มีรายละเอียด ดังนี้ มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมายรูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถ จัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ มาตรา 9 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามมาตรา 6 มาตรา 7 และ

มาตรา 8 ให้จัดตามหลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ดังต่อไปนี้ 1) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 3) ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอาจกำหนดหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการหรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้

มาตรา 51 ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันและสถานประกอบการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและสถานประกอบการมาตรา 54 สถานประกอบการสมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอาจได้รับสิทธิและประโยชน์ดังต่อไปนี้ 1) การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรตามสมควรแก่กรณีและ 2) การเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการสมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

วิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย ได้จัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ แผนกช่างไฟฟ้า แผนกเทคนิคเครื่องกล แผนกการบัญชี แผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ มีคุณธรรม และคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่การนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อยยังคงใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาแบบปกติ หรือแบบพบหน้า ทำให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อยพบประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการหลายประการ จากการสอบถามคณะครู อาจารย์และผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่วิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย รวมทั้งสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกอาชีพพบว่า การนิเทศระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเป็นไปค่อนข้างลำบาก เนื่องจากอุปสรรคหลายประการ ดังเช่น การประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการนิเทศนักศึกษา การชี้แจงเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดผลการศึกษาให้นักเรียนเข้าใจก่อนเริ่มฝึกอาชีพ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการฝึกอาชีพที่ครูนิเทศก์จากวิทยาลัยการอาชีพมีเวลาไปนิเทศที่สถานประกอบค่อนข้างจำกัด และครูนิเทศก์ในสถานประกอบการไม่สามารถรายงานผลการนิเทศเป็นปัจจุบัน ประกอบกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูล ศึกษาทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้วิทยาลัยการอาชีพเขาย้อยพัฒนารูปแบบเฉพาะขึ้นมาและนำรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคีไปใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในลักษณะของการนิเทศแบบผสม คือทั้งแบบปกติ และแบบออนไลน์ และเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 21 คน ครูฝึกประสบการณ์ จำนวน 10 คน นักเรียนนักศึกษา ระบบทวิภาคี จำนวน 59 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 92 คน

ขั้นตอนการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) ร่างรูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และร่างแบบประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3) นำร่างรูปแบบและแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ

4) นำร่างรูปแบบและแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) [3] ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 ถือว่าใช้ได้

5) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

5.1 นายสำราญ สีปวน ตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย

5.2 นายอำนาจ สิทธิรักษ์ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย

5.3 นายจิรพงษ์ โลพิศ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร

5.4 อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

5.5 อาจารย์ ดร.สมกิต บุญยะโพธิ์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยในการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และร่างแบบสอบถามประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3) นำร่างคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ฯ และแบบสอบถามประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรง ความถูกต้องเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไข

4) นำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ฯ และแบบสอบถามประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) [3] พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67 – 1.00 ถือว่าใช้ได้

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 21 คน ครูฝึกประสบการณ์ จำนวน 10 คน นักเรียนนักศึกษา ระบบทวิภาคี จำนวน 59 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 92 คน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา " ได้รูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคีของวิทาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีชื่อว่า "Khao Yoi BSCT model" ซึ่งย่อมาจาก Khao yoi Bilateral Student Supervision Career Training model อันเป็นรูปแบบการนิเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและปรับมาจากแนวคิดและงานวิจัยของ ประทีป นานคงแนบ แล้วใช้วิธีการนิเทศแบบผสม คือนิเทศที่สถานประกอบการและการนิเทศออนไลน์บนเว็บไซต์ โดยเป็นรูปแบบที่ใช้ในวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย เป็นต้นแบบ สามารถเขียนเป็นลำดับขั้นตอนได้ 9 ขั้นตอน 29 ขั้นย่อย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)
ขั้นตอนที่ 2 ลงทะเบียน (Registration)
ขั้นตอนที่ 3 ปฐมนิเทศ (Orientation)
ขั้นตอนที่ 4 จัดนักศึกษาฝึกอาชีพ (Staffing)
ขั้นตอนที่ 5 การให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา(Leading & Counselling)
ขั้นตอนที่ 6 การควบคุม (Controlling)
ขั้นตอนที่ 7 ประเมิน (Assessing)
ขั้นตอนที่ 8 การรายงาน (Reporting)
ขั้นตอนที่ 9 การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

2. ผลของการประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคีฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ มี 2 รายการคือ รูปแบบการนิเทศสามารถนำไปใช้ได้จริง และรูปแบบการนิเทศความเหมาะสมกับการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ เท่ากับ 4.65 รองลงมาคือ รูปแบบการนิเทศมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การนิเทศ รูปแบบการนิเทศมีความชัดเจน เป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนที่เหลือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ทุกรายการ และอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ารูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16) เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่างๆ พบว่าในทุก ๆ ขั้นมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ขั้นข้อมูลป้อนกลับ ($\overline{X}$ = 4.23) ขั้นการนำและให้คำปรึกษา ($\overline{X}$ = 4.21) ขั้นการปฐมนิเทศ ($\overline{X}$ = 4.19) ขั้นวางแผน ($\overline{X}$ = 4.18) ขั้นการจัดบุคคลฝึกอาชีพ ($\overline{X}$ = 4.16) ขั้นการรายงาน ($\overline{X}$ = 4.15) ขั้นการลงทะเบียน ($\overline{X}$ = 4.14) ขั้นการควบคุม ($\overline{X}$ = 4.11) และขั้นการประเมิน ($\overline{X}$ = 4.07)

อภิปรายผล

1. รูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้รูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคีของวิทาลัยการอาชีพ เขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา มีชื่อว่า “Khao yoi BSCT model” สามารถเขียนเป็นลำดับขั้นตอนได้ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 ลงทะเบียน (Registration) ขั้นตอนที่ 3 ปฐมนิเทศ (Orientation) ขั้นตอนที่ 4 จัดนักศึกษาฝึกอาชีพ (Staffing) ขั้นตอน ที่ 5 การให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา (Leading & Counselling) ขั้นตอนที่ 6 การควบคุม (Controlling) ขั้นตอนที่ 7 ประเมิน (Assessing) ขั้นตอนที่ 8 การรายงาน (Reporting) และขั้นตอนที่ 9 การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กระบวนการทั้ง 9 ขั้นตอนได้มาจากการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ครูที่ปรึกษางานวิจัย ผู้บริหาร ครูนิเทศจากสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ นักศึกษา ทำให้รูปแบบที่ได้มาตอบสนองกระบวนการทำงานของทุกฝ่าย ทั้งคลอบคลุมกระบวนการนิเทศนักศึกษา สะดวกในการนิเทศ การให้คำปรึกษานักศึกษาได้อย่างรวดเร็ว การเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อลดการดำเนินงาน การจัดทำระบบรายงานผลการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้องและเป็นรูปธรรม ลดค่าใช้จ่ายและลดการเสี่ยงภัยในการออกนิเทศนักศึกษา การกำหนดบทบาทการนิเทศนักศึกษาที่ชัดเจนขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นได้ ความเป็นประโยชน์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป นานคงแนบ [5] ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศฝึกงานแบบผสม สำหรับนักศึกษา ช่างอุตสาหกรรม สถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศฝึกงานแบบผสมที่พัฒนาขึ้นมี 9 ขั้นตอนหลัก 33 ขั้นตอนย่อย โดยมีขั้นตอนหลัก ดังนี้ คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการลงทะเบียน ขั้นการปฐมนิเทศขั้นจัดนักศึกษาฝึกงาน ขั้นการนำและให้คำปรึกษา ขั้นการควบคุม ขั้นการประเมิน ขั้นการรายงาน และขั้นการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในส่วนของขั้นตอนย่อย ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยการนิเทศฝึกงานแบบปกติร้อยละ 45 และองค์ประกอบย่อยการนิเทศฝึกงานแบบออนไลน์ร้อยละ 55

2. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า ในทุก ๆ ขั้น ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำมาใช้ได้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลานั้น การนิเทศสามารถนำไปใช้ได้จริง รูปแบบการนิเทศ ความเหมาะสมกับการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การนิเทศ มีความชัดเจน รูปแบบการนิเทศเข้าใจง่ายสะดวกต่อการใช้งาน มีแผนการนิเทศนักศึกษาที่ชัดเจน สามารถรายงานผลการนิเทศมีความคล่องตัว รูปแบบสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบมีความทันสมัย สามารถติดตามนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ และให้ข้อเสนอแนะได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ [6] ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ารูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า ในทุก ๆ ขั้น ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการวางแผนก่อนปฏิบัติงาน ครูนิเทศก์ สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงการทำงาน การให้คำแนะนำโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้ครูนิเทศก์สามารถให้คำปรึกษาได้รวดเร็ว สามารถแก้ปัญหาให้นักศึกษาฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาและสถานประกอบการได้รับประโยชน์ในการพัฒนางานและการพัฒนานักศึกษา รวมทั้งกระบวนการใช้งานของระบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อยยังสะดวกเหมาะสมกับนักศึกษาในปัจจุบัน โดยมีแผนการนิเทศตลอดทั้งภาคการฝึกอาชีพโดยกำหนดช่วงเวลาในการนิเทศแบบพบหน้ากันและช่วงเวลาการนิเทศระบบเว็บไซต์เว็บบอร์ดเป็นแผนที่เหมาะสมและสะดวกต่อการปฏิบัติ ทำให้คุณภาพการฝึกอาชีพเพิ่มขึ้น การจัดทำแผนการนิเทศ ที่นำขึ้นระบบเว็บไซต์ เว็บบอร์ด ช่วยให้นักศึกษาทราบแนวปฏิบัติในการฝึกอาชีพและการนิเทศติดตามของได้เป็นอย่างดี การประเมินขั้นตอนการลงทะเบียนรายวิชา ฝึกอาชีพของนักศึกษากับงานทะเบียนของ สถานศึกษามีความเหมาะสม

การลงทะเบียนระบบเว็บไซต์ เว็บบอร์ด สะดวกง่ายต่อการใช้งาน การประเมินความพึงพอใจในส่วนของ ระบบนิเทศฝึกอาชีพแบบปกติ (แบบพบหน้า) เมื่อนักศึกษามีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศแบบใหม่ จึงทำให้นักศึกษาสามารถใช้งานการนิเทศได้อย่างคล่องแคล่ว สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ [6] ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในรูปแบบได้เป็นอย่างรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปใช้

1) ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รายการรูปแบบการนิเทศสามารถนำไปใช้ได้จริง และรูปแบบการนิเทศความเหมาะสมกับการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดควรนำไปเผยแพร่และควรส่งเสริมให้มีการนำไปใช้ในวิทยาลัยการอาชีพอื่น ๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการลงพื้นที่ของครูนิเทศก์ และเพิ่มความรวดเร็วในการสื่อสารระหว่างครูนิเทศกับนักเรียนนักศึกษาต่อไป

2) เนื่องจากในสถานการณ์โควิด-19 ที่ยังคงอยู่ จะทำให้การนิเทศนักศึกษา ฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมายังมีความจำเป็นต่อไป ประกอบกับผลที่ได้รับยังเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง แต่ในขั้นตอนของการนิเทศขั้นการประเมินมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ จึงควรพัฒนาการประเมินผ่านเว็บไซต์ให้มีความสะดวกต่อผู้ประเมินทั้งของสถานศึกษาและของสถานประกอบการ

3) การใช้ระบบนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพแบบเว็บไซต์ เว็บบอร์ด สถานศึกษาควรมีการขออนุญาตสถานประกอบการในการขออนุญาตให้นักศึกษาบันทึกภาพขณะปฏิบัติงานได้ เพื่อให้นักศึกษาสามารถรายงานความก้าวหน้าผ่านเว็บไซต์ เว็บบอร์ด และเป็นการบันทึกผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเชิงประเมินเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ดังเช่น ประเด็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ครูนิเทศ ครูฝึกในสถานประกอบการ ผ่าน Application บนสมาร์ทโฟน หรือ การรายงานผลการปฏิบัติงานนักศึกษา ครูนิเทศ ครูฝึกในสถานประกอบการ ที่มีประสิทธิภาพ

2) ควรวิจัยและพัฒนาความร่วมมือการนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพระบบทวิภาคี ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในด้านของการพัฒนาหลักสูตร หรือกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้ขณะฝึกประสบการณ์.

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สำนักพิมพ์องค์การค้าของคุรุสภา ครั้งที่ 2; 2544.

[2] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ครั้งที่ 1; 2551.

[3] เบญจวรรณ ศรีคำนวล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University 2560; 10(2): 2535-2548.

[4] สุขวสา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. การศึกษาผลการใช้ระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์.วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ 2562; 4(2) : 366-376.

[5] ประทีป นานคงแนบ. รูปแบบการนิเทศฝึกงานแบบผสม สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิทยบริการ 2554; 22(3) : 163-177

[6] สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. การพัฒนารูปแบบการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2550.

[7] มณีพิชา อินทสาร. ระบบติดตามและประเมินผลการฝึกอาชีพนักศึกษาแบบออนไลน์.วารสารวิจัยและ นวัตกรรมสถาบันการอาชีวศึกษา 2562; 2(2) : 84-95.

[8] วาสนา สังข์พุ่ม, และ ณมน จีรังสุวรรณ. การพัฒนาระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษา ครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2560.8(1) : 161-169.

การสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรี

Forming a Network of Teachers in School in order to Develop Competency in Reading and Writing Skills of Students in Anuban Ratchaburi School

ชมณศ์กาญจน์ เนตรวิจิตร ปัญญา ทองนิล และ อภิชาติ เลนะนันท์
Chamonkarn Netvijit, Panya Thongnil and Apichat Lenanant

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Division Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: chamon.job@gmail.com

Received: 26 June 2021, **Revised**: 3 August 2021, **Accepted**: 23 August 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ขั้นตอนวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน 2) ออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน 3) สร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน แลกเปลี่ยนข้อมูลของครูผู้สอนในการใช้กลยุทธ์หรือนวัตกรรมของครูผู้สอนในการจัดการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียนของนักเรียน 4) การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จำนวน 9 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือกลยุทธ์ที่ครูใช้ในการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรีที่ได้จากกรอบแนวคิด 5 ขั้น 2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) แบบทดสอบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียน (2) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียน (3) การประชุมสนทนากลุ่มระหว่างครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าร้อยละ ในการสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการสร้างเครือข่าย 7 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน ประการที่สอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประการที่สาม มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย ประการที่ห้า มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ประการที่หก การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และประการที่เจ็ด มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน โดยการนำผลการปฏิบัติที่ได้หลังจากการดำเนินการสร้างเครือข่ายครูในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เครือข่ายต่างสายชั้น และเครือข่ายในระดับต่างโรงเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ใช้กลยุทธ์ที่ได้จากกรอบแนวคิด 5 ขั้น คือ ขั้นตอนที่ 1 Community สร้างทีมครู ขั้นตอนที่ 2 Practice จัดการเรียนรู้บูรณาการ ขั้นตอนที่ 3 Reflection สะท้อนคิด

เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 Evaluation ประเมินเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู และขั้นตอนที่ 5 Network Development สร้างเครือข่ายการพัฒนา พบว่า ครูในเครือข่ายได้นำกลยุทธ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี นำมาใช้กับนักเรียน ครูในเครือข่ายสามารถสร้างนวัตกรรมการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียนของนักเรียนร่วมกัน คือ แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี 3) ผลการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี พบว่า ผลประเมินความสามารถจากแบบประเมินผล “ความสามารถในการอ่านและการเขียน จากการสอบการอ่าน (Reading Test) พบว่า ระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทยหลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี นักเรียนมีผลการประเมินคุณภาพการอ่านภาษาไทยเพิ่มขึ้น มีการเขียนที่ถูกต้อง และสามารถนำทักษะการอ่านและการเขียนไปเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

คำสำคัญ : การสร้างเครือข่ายครู การพัฒนาสมรรถนะ สมรรถนะการอ่านและการเขียน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the structure of forming a network of teachers in school in order to develop competency in reading and writing skills of Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School 2) to study the strategy for reading and writing quality development of students at Anuban Ratchaburi School, and 3) the results of reading and writing quality development of students at Anuban Ratchaburi School. The research process had 5 steps, namely: 1) Study relevant concepts create the conceptual framework of the strategy for reading and writing quality development of students 2) Design and develop tools of forming a network of teachers in school in order to develop competency in reading and writing skills 3) Build network of teachers in school in order to develop competency in reading and writing skills then exchange the information of using the strategies or the innovation of teachers in order to develop competency in reading and writing skills 4) Adjust and solve the problems. The population consisted of 9 Thai language teachers and 355 Prathomsuksa 1 students of Anuban Ratchaburi School. The research tools consisted of 1) The handbook of teachers' strategy which use in developing competency in reading and writing skills of Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School which comes from 5 steps of the conceptual framework 2) The tools for data collection, consisting of: (1) A test of research for develop competency in reading and writing skills (2) A questionnaire for students and teachers to give the opinion on development of students' reading quality, and (3) Focus group discussion of research network teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows: 1) The result of teachers network in school in order to develop competency in reading and writing skills of Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School had 7 main factors affecting to build the teachers network : common perception, common vision, mutual interests or mutual benefits, stakeholders participation, complementary relationship, interdependent, and interaction. Bring the results after doing of teacher's network in school to share with other school departments, class and school. 2) The strategy for reading and writing quality development Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School use the strategy which comes from 5 steps framework: community, practice reflection, evaluation and network development, found that : teachers in network use the strategy for reading and writing quality development Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School. Moreover, the teachers can create their own innovation in order to develop competency in reading and writing skills of Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School named familiar with Thai vowels for Prathomsuksa 1 students in Anuban Ratchaburi School. 3) After reading and writing through the exercises, achievement were statistically higher than before the exercises and the achievement of National Annual Reading Test (RT) is better. The students can use reading and writing skills for their future.

Keywords : Forming a Network of Teachers, Develop Competency, Reading and Writing Skills

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลง ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การสื่อสารไร้พรมแดน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ผลกระทบจากยุคโลกาภิวัฒน์นี้ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับปัจจุบันมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายทุกวินาทีทำให้เนื้อหาวิชามีมากเกินกว่าที่จะเรียนรู้จากในห้องเรียนได้หมด ซึ่งการสอนแบบเดิมด้วยการ “พูด บอก เล่า” ไม่สามารถจะพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปปฏิบัติได้ดี ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของนักศึกษา จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอดปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย [1]

“ ในปัจจุบันโลกได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุและด้านวิทยาการ การติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าต่างๆให้ทันต่อเหตุการณ์ จึงเป็นจำเป็นต่อชีวิตของคนเราในยุคปัจจุบันมาก วิธีที่ใช้ได้ดีโดยทั่วไป คือ การอ่านหนังสือนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านเป็นการ พัฒนาสติปัญญา ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านจะมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพและชีวิตมาก” [2] ฉะนั้นการอ่านจึงมีความจำเป็นต่อชีวิตในยุคปัจจุบัน เพราะการอ่านช่วยให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าได้ การอ่านช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความคิด และวิจารณญาณ ให้คนเรามีความงอกงามทางวุฒิภาวะ วุฒิปัญญา และมีความสามารถยิ่งขึ้น การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้อ่านได้มีโอกาสศึกษาตลอดชีวิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโลก ปัจจุบัน ส่วนการเขียนนั้นนับว่าเป็นด้านที่มีความสำคัญ เพราะการเขียนเป็นการสื่อสารที่ใช้แทนคำพูด นอกเหนือไปจากประโยชน์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว ในการเรียนการสอนเกือบทุกสาระวิชา ต้องอาศัยการเขียนเพื่อการบันทึก เพื่อรวบรวมถ้อยคำของครู ของเพื่อน หรือของวิทยากร ดังนั้นการเขียนจึงเป็นรากฐานในการเรียนสาระฯต่างๆ การเขียนในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นการเขียนกลุ่มคำ วลี ประโยค ข้อความ จะต้อง เขียนให้ ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าหากเขียนผิดพลาดจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ผู้สื่อและผู้รับไม่สามารถสื่อความหมายให้ตรงกันได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “การเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษรเพื่อสื่อความหมายให้บุคคลอื่นเข้าใจได้และเป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญาของ บุคคล โดยถือว่าเป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาและการ พัฒนาความคิด สร้างสรรค์ของผู้เขียน และถือว่าเป็น เครื่องมือในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมได้อีกวิธี หนึ่ง” [3] จะเห็นว่าการอ่านและการเขียนมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อกิจธุระ การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ความเพลิดเพลิน การประกอบกิจกรรมต่างๆ ก็ต้องอาศัยทักษะด้านการอ่านและการเขียนทั้งสิ้น การอ่านและการเขียนจึงควรดำเนินการควบคู่กันไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนเราจะต้องอ่านออกเขียนได้ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผล โดยการอ่านเขียนนั้นจะต้องมีการเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในด้านการเรียนของผู้เรียน การพัฒนาการอ่านของนักเรียนตามหลักสูตร

จากความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวิชาภาษาไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดแนวทางการศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับภาษาไทยไว้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจนอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การ

เรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไปภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงการอ่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเราต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการการอ่านออกเสียงคำ ประโยคการอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน [4]

ในศตวรรษที่ 21 ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะครูคือผู้สร้างคุณภาพให้แก่ผู้เรียน และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจมากที่สุดจากผู้ปกครองและประชาชน ในการจัดการศึกษาอบรมแก่บุตรหลานของเขา แต่ในการที่ครูจะเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นเป็นหลักประกันการจัดการศึกษาได้นั้น ครูจะต้องเรียนรู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับศาสตร์การสอน ศาสตร์การเรียนรู้และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์และก่อให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียนอย่างมั่น ใจได้ [5] กลไกสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน คือ ครู การพัฒนาครูให้มีทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ จึงมีความจำเป็น การพัฒนาครูจะเกิดประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับตัวครูเป็นสำคัญ ครูต้องเห็นถึงความสำคัญ จำเป็นและลงมือพัฒนาด้วยตัวของตัวเอง อย่างไรก็ตามอาจใช้กระบวนการความร่วมมือกันเป็นกลุ่มของครูในการช่วยเหลือ เสริมสร้างและสนับสนุนการพัฒนาครูโดยกลุ่มครูร่วมมือกันทำงานในรูปเครือข่ายซึ่งอาจจะร่วมกับหน่วยงานและบุคคลอื่นๆ ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูอันส่งผลต่อการพัฒนายกระดับคุณภาพผู้เรียน การใช้ยุทธศาสตร์เครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาจะช่วยเชื่อมโยงครูในการแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน นำไปสู่การเสริมสร้างการพัฒนาผู้เรียน และประสานเครือข่ายการพัฒนาระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาต่อไป

ในปัจจุบัน พบปัญหานักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จึงได้มีแนวทางนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ว่าเด็กที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ต้องไม่มี จึงเป็นแนวทางการส่งเสริมการอ่านและเขียนให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยให้ทุกสถานศึกษามีการดำเนินแนวทางทุกวิธีที่ทำให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย ให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ 100% มีการทดสอบประเมินผล อีกทั้งมีการพัฒนาครูผู้สอนวิชาภาษาไทย การใช้เทคนิควิธีต่างๆ ซึ่งจากผลการทดสอบการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading test : RT) ในด้านการอ่านออกเสียงและการอ่านรู้เรื่อง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี มีค่าเฉลี่ยทั้งสองด้าน เท่ากับร้อยละ 77.14 ซึ่งลดลงกว่าในปีการศึกษาที่ผ่านมา และส่งผลต่อการเขียนและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่นักเรียน โรงเรียนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

3. เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้จะได้ผลการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน

กลุ่มเป้าหมาย

2. คณะครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จำนวน 9 คน

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จำนวน 355 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1.ตัวแปรต้น ได้แก่ การสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนของนักเรียน โดยใช้ผลความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทย (Reading Test : RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ปีการศึกษา 2562 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2562 – กุมภาพันธ์ 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรี มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการสร้างเครือข่ายครู กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน มีขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายครู แหล่งข้อมูลคือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นตารางการวิเคราะห์เนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้บริหารและครู โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาของครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี แหล่งข้อมูลคือ ผู้บริหาร และครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้บริหารและครู เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือฉบับร่าง โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาคู่มือแนวทางการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน มีขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการเก็บข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้บริหารและครูจากขั้นตอนที่ 1 นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสร้างองค์ประกอบของคู่มือ

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำคู่มือฉบับร่าง แบบสัมภาษณ์ความต้องการของผู้บริหารและครู ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแต่ละข้อ และประเมินความสอดคล้อง จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นที่ 3 นำคู่มือฉบับร่างที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไข นำมาหาคุณภาพคู่มือฉบับร่างโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน เพื่อทำการประเมินความเหมาะสม

ขั้นที่ 4 นำคู่มือที่ผ่านการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุง ตรวจสอบข้อความ ให้เป็นภาษาราชการ และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำคู่มือไปทดลองใช้จริง

ขั้นที่ 5 ทดลองใช้กับครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2562

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

นำข้อมูลและคู่มือการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน

มาเป็นแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาและการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน แลกเปลี่ยนข้อมูลของครูผู้สอนในการใช้กลยุทธ์หรือนวัตกรรมของครูผู้สอนในการจัดการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียนของนักเรียน นำรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายครูไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรีโดยการเลือกแบบเจาะจง เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาโรงเรียน คือ นโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ ความต้องการของผู้บริหาร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ

ขั้นที่ 1 สร้างเครือข่ายครูสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรับสมัครครูผู้สอนภาษาไทยสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 คน โดยประสานความสัมพันธ์เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

ขั้นที่ 2 มีการสร้างเครือข่ายกับผู้บริหาร โดยมีการประชุมครูผู้สอนและครูผู้ร่วมเรียนรู้ โดยใช้การมีส่วนร่วม ซึ่งเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมคิด ร่วมเสนอแนวทาง คือ สำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ขั้นที่ 3. ระดมปัญหาของนักเรียนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งร่วมกันตัดสินใจว่าสิ่งที่ควรพัฒนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือการอ่านและการเขียน จากผลการทดสอบความสามารถในการอ่านและเขียน (Reading Test : RT)

ขั้นที่ 4. ดำเนินการสร้างเครือข่ายครู โดยมีครูผู้สอน ครูผู้ร่วมเรียนรู้ บูรณาการการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนเข้าไปในรายวิชาที่สอนในหลักสูตร วัดและประเมินผลนักเรียนในระหว่างการใช้นวัตกรรม เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ขั้นที่ 5 พัฒนานวัตกรรมในการสอนการอ่านและการเขียน การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อสงสัย การอบรมเสริมความรู้ การนิเทศติดตามผลในปลายปีการศึกษา นำเสนอ แลกเปลี่ยน พูดคุยกับเครือข่ายครูสายชั้นอื่นๆ และสร้างเครือข่ายครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการสร้างเครือข่าย 7 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน ประการที่สอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประการที่สาม มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย ประการที่ห้า มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ประการที่หก การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และประการที่เจ็ด มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

2. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ใช้กลยุทธ์ที่ได้จากกรอบแนวคิด 5 ขั้น คือ

ขั้นตอนที่ 1 Community สร้างทีมครู โดยการรับสมัคร ครูที่สนใจในการร่วมการพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียน ได้จำนวนครูที่เข้าร่วมการดำเนินการ ร่วมกันดำเนินการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรี ซึ่งมีครูผู้สอนและครูผู้ร่วมเรียนรู้ ที่มีฐานะเท่าเทียมกันในการเสนอแนะแนวทาง และนำข้อมูลปัญหามาคิดวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อนำไปดำเนินการการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

ขั้นตอนที่ 2 Practice จัดการเรียนรู้บูรณาการ โดยวิธีการใช้หลักการมีส่วนร่วมของครูเครือข่าย เริ่มจากการให้ครูเครือข่ายได้ร่วมสำรวจปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียนในชั้นเรียน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจวิธีการแก้ปัญหา ร่วมกันดำเนินการแก้ไข พัฒนา และร่วมกันประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 Reflection สะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติ โดยการนำผลที่ได้จาการดำเนินการมาพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในการประชุมสายชั้น หาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 4 Evaluation ประเมินเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู คือ มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการจากคุณครูในชั้นเรียนเดียวกัน คุณครูต่างสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะผู้บริหาร

ขั้นตอนที่ 5 Network Development สร้างเครือข่ายการพัฒนา โดยการนำผลการปฏิบัติที่ได้หลังจากการดำเนินการสร้างเครือข่ายครูในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เครือข่ายต่างสายชั้น และเครือข่ายในระดับต่างโรงเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

พบว่า ครูในเครือข่ายได้นำกลยุทธ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี นำมาใช้กับนักเรียน ครูในเครือข่ายสามารถสร้างนวัตกรรม การพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียนของนักเรียนร่วมกัน คือ แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

3. ผลการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี พบว่า ผลประเมินความสามารถจากแบบประเมินผล “ความสามารถในการอ่านและการเขียน จากการสอบการอ่าน (Reading Test) พบว่า ระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี นักเรียนมีผลการประเมินคุณภาพการอ่านภาษาไทย เพิ่มขึ้น โดยผลการประเมินคุณภาพการอ่านภาษาไทย จากการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test : RT) ปีการศึกษา 2561 กับ ปีการศึกษา 2562 พบว่า ผลการประเมินด้านการอ่านออกเสียง ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 76.55 และปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 83.50 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.95 ผลการประเมินด้านการอ่านรู้เรื่อง ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 77.72 และปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 79.85 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.13 และคะแนนเฉลี่ยทั้งสองด้าน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.54 และนักเรียนยังมีการเขียนที่ถูกต้อง และสามารถนำทักษะการอ่านและการเขียนไปเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย การสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรีสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการสร้างเครือข่าย 7 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน ประการที่สอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประการที่สาม มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย ประการที่ห้า มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ประการที่หก การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และประการที่เจ็ด มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน ซึ่งสอดคล้องกับวารีรัตน์ แก้วอุไร และคณะ [6] กระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายครูมีลักษณะ

สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศนครูที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน การทำงานด้วยความรับผิดชอบในบทบาทของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน การร่วมมือกันแบบร่วมรับผิดชอบของครู การกำกับ ติดตาม ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะ การแบ่งปันและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาการทำงานในรูปแบบของเครือข่ายครูโดยรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายครูมีความเหมาะสมนำไปปฏิบัติได้ในลักษณะของการสร้างมีส่วนร่วมในการรับรู้และนำไปปฏิบัติร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย และงานวิจัยของอรวรรณ รังสัย และอภิชาติ เลนะนันท์ [7] ที่กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีจะนำมาใช้อย่างได้ผลต้องมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและวางระบบงานที่ดีในการบริหารจัดการ

2. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ใช้กลยุทธ์ที่ได้จากกรอบแนวคิด 5 ขั้น คือ ขั้นตอนที่ 1 Community สร้างทีมครู ขั้นตอนที่ 2 Practice จัดการเรียนรู้บูรณาการ ขั้นตอนที่ 3 Reflection สะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 Evaluation ประเมินเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู ขั้นตอนที่ 5 Network Development สร้างเครือข่ายการพัฒนา พบว่า ครูในเครือข่ายได้นำกลยุทธ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี นำมาใช้กับนักเรียน ครูในเครือข่ายสามารถสร้างนวัตกรรมการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียนของนักเรียนร่วมกัน คือ แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี การให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกมากๆ เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นเพราะนักเรียนได้มีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้ว มาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ [8] ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.03/85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ สามารถพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้เป็นอย่างดี หลังจากใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำแล้ว ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำหลังเรียนด้วยแบบฝึก สูงกว่าก่อนเรียน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณรัตน์ ใจเจริญ [9] ได้ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี พบว่า กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร 2) เร่งรัดให้จัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง และ 4) พัฒนาครูและบุคลากรของชุมชนในเรื่องการจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น

3. ผลการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี โดยผลประเมินความสามารถจากแบบประเมินผล “ความสามารถในการอ่านและการเขียน จากการสอบการอ่าน (Reading Test) พบว่า ระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี นักเรียนมีผลการประเมินคุณภาพการอ่านภาษาไทย เพิ่มขึ้น จากการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test : RT) ปีการศึกษา 2561 กับ ปีการศึกษา 2562 พบว่า ผลการประเมินด้านการอ่านออกเสียง ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 76.55 และปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 83.50 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.95 ผลการประเมินด้านการอ่านรู้เรื่อง ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 77.72 และปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 79.85 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.13 โดยผลการพัฒนาการของการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี เป็นผลประเมินความสามารถจากแบบประเมินผล “ความสามารถในการอ่านและการเขียน จากการสอบการอ่าน (Reading Test) พบว่า หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย อยู่ใน ระดับดีมาก จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 87.61ระดับดี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.61 และระดับพอใช้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.78 ระดับคุณภาพการเขียนภาษาไทย หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย อยู่ใน ระดับดีมาก จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 92.68 ระดับดี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 และระดับพอใช้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.22

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญยง ทับทองและกาญจนา บุญส่ง [10] พบว่า หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย อยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และหลังการสอนโดยใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการอ่าน นักเรียนมีระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.320 เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test (t-dependent) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 33.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ต้องเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 25

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลไปใช้

1. ครูผู้สอนภาษาไทยสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนและนวัตกรรมการพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการเขียนของนักเรียนไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้การอ่านและเขียนสะกดคำมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. ครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้นเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียน

3. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยหรือผู้ที่สนใจจะนำนวัตกรรมหรือแนวทางไปปรับใช้ ควรศึกษาทฤษฎีเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4. การนำแบบฝึกทักษะไปใช้ ควรมีการฝึกทักษะเป็นกิจกรรมกลุ่มและแบบฝึกทักษะรายบุคคล โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

5. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาค้นคว้าและสร้างแบบฝึกทักษะการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านและการเขียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆและในระดับชั้นต่างๆต่อไป

2. ควรมีการติดตาม เพื่อประเมินความยั่งยืนของเครือข่ายครู และความต่อเนื่องของการพัฒนาต่อยอดการสร้างเครือข่ายครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านและการเขียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

[1] ทิศนา แขมมณี. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา; 2548.

[2] ชุลี อินมั่น. การอ่านสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต.กรุงเทพมหานคร: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ;2533.

[3] วรรณี โสมประยูร. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช; 2542.

[4] กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์: เรียงความย่อความและสรุปความช่วงชั้นที่ 2 - ช่วงชั้นที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้า สกสค; 2551.

[5] พิชิต ฤทธิ์จรูญ. แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. บทบาทครูกับการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด;2544. [6] วารีรัตน์ แก้วอุไร และคณะ. การพัฒนาเครือข่ายครูในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนด้านทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ 2562;9(2):77-92.

[7] อรวรรณ รังสัย และอภิชาติ เลนะนันท์. รูปแบบการบริหารในโครงการการจัดการเรียนการสอนสองภาษาของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี2561; 8(3): 72 – 80.

[8] วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. เอกสารประกอบการสอนวิชา 0506703 การพัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2550.

[9] สุวรรณรัตน์ ใจเจริญ. การนำเสนอกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต] นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; 2550.

[10] บุญยง ทับทอง และกาญจนา บุญส่ง. กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี. วารสารVeridian E-Journal, Silpakorn University 2560; 10(1): 1976-1993.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Factors Related toSelf- Esteem of Nursing Students, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi

อังคณา หมอนทอง[1*] ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง[2] และ กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ[1]
Angkana Montong[1*], Suparat Jamjang[2] And Kanika Kitnopkiat[1]

[1] ภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดราชบุรี 70000
[2] อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดราชบุรี 70000
[1]Mental Health and Psychiatric Nursing, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi 70000
[2]Adult Nursing, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi 70000

[*]To whom correspondence should be addressed. e-mail: Angkana@bcnr.ac.th

Received: 19 June 2021, **Revised**: 20 July 2021, **Accepted**: 28 August 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรีและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรีในระดับชั้นปีที่ 1- 4 ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 400 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่1) ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา สถานภาพเศรษฐกิจในครอบครัว รูปร่าง แรงจูงใจในการเรียน รวมข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 9ข้อที่ผ่านการตรวจสอบโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 2) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง (Rosenberg' Self-Esteem Scale) สร้างขึ้นโดยโรเซนเบิร์ก ผ่องศรีมรกตแปล แบบประเมินนี้ได้เคยนำไปใช้ในการวิจัยและทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha)ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 สำหรับการวิจัยครั้งนี้นำแบบประเมิน ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันของกลุ่มกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ(Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้วยการใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) อายุของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ มีอายุ 16-20 ปี ร้อยละ 95.75 ส่วนใหญ่นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีเกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51-3 ร้อยละ 61 สถานภาพสมรสของบิดามารดาของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 88.25 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 50.5 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ส่วนใหญ่มีรายได้10,000-15,000 บาท ร้อยละ 57 และแรงจูงใจในการเรียน ส่วนใหญ่ อยากเรียนด้วยตนเอง ร้อยละ 67.5 2) ระดับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 94.53)ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นปีและเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษามากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก (r = 2.177 และ 3.549) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยระดับการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีอยู่ในระดับสูง และปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นปีและเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษามากที่สุด นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีแรก

นักศึกษามีความเห็นคุณค่าในตนเองสูงเนื่องจากมีความภาคภูมิใจในตนเองและสามารถรู้สึกประสบผลสำเร็จในการเรียนของตนเองได้สูงกว่าเนื่องจากการเรียนการสอนจะเป็นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ

คำสำคัญ : ความมีคุณค่าในตนเองนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Abstract

The purposes of this research were to a study of the self-esteem level of nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi. The relationship between personal factors and self-esteem among nursing students.The research design was descriptive research. The sample consisted of 400 students at Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi, in years 1-4 in the academic year 2019.The instrument used were 1) General information and personal factorswere verified by 3 experts. 2) Rosenberg' self-esteem scale for this research, the assessments were tried out with a similar group of 30 students with similar characteristics to test the reliability of the instruments, and the reliability coefficient was 0.78.The data was analyzed using percentages, averages, standard deviation, and multiple regression, with the level of statistical significance at the .05 level.

The findings revealed that: 1) The majority of nursing students were 16-20 years old (95.75 percent); 2) The majority of GPA students had 61 percent grade point averages in the range of 2.51 to 3; 3) The marital status of nursing students' parents was most of them lived together (88.25 percent); 4) The majority of them were employed in agriculture (50.5 percent).The majority of nursing student's income (10,000-15,000 Baht) on a monthly basis, and 67.5 percent of them desired to study independently. 2) The majority of nursing students, 94.5 percent, had a high sense of self-worth. 3) The positive correlation (r = 2.177 and 3.549) between student self-esteem and personal characteristics of grade level and GPA was statistically significant at the.05 level.

Conclusion:1) Nursing students at the Boromarajonani College of Nursing in Ratchaburi had a high level of self-esteem. 2) Grade level and GPA were the most closely related personal factors to student self-esteem by 1st year students have a high self-esteem, because they have a higher self-esteem and can feel more successful in their studies, because the majority of them learned the basic theory and did not have practice.

Keywords : Self Esteem,Nursing Students,Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi

บทนำ

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเป็นทฤษฎีหนึ่งทางจิตวิทยาที่ครูอาจารย์และผู้ปกครองสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับวัยรุ่นได้โดยมีแนวทางคือ เพิ่มประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จให้กับนักศึกษา การใช้ตัวแบบ และการใช้คำพูดชักจูงและการกระตุ้นทางอารมณ์ควบคู่กันไปสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษานั้น ผู้ปกครองและครูอาจารย์จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต้องอาศัยระยะเวลา และตระหนักอยู่เสมอว่าทุกการกระทำ ทุกคำพูดของเรานั้นมีผลต่อความรู้สึกและจิตใจของนักศึกษา และจะสามารถนำไปสู่การรับรู้คุณค่าในตนเองของเขาซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความมีวุฒิภาวะเป็นผู้ใหญ่ของเขาต่อไปในอนาคตได้ [1]

การเรียนการสอนทางการพยาบาลเป็นการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ นักศึกษาพยาบาลต้องมีความรู้พื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้องและไม่เป็นอันตรายต่อผู้ป่วย หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจึงประกอบไปด้วย กระบวนวิชาต่างๆที่เน้นความรู้พื้นฐานและวิชาทางการพยาบาล ซึ่งการเรียนการสอนมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาพยาบาล ที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเป็นพยาบาลวิชาชีพทั้งในด้านความรู้ทักษะและจริยธรรมสามารถให้การพยาบาลทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพทั้งแก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน[2] วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน ให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทั้งในภาวะสุขภาพดีหรือเจ็บป่วย โดยอาศัยความรู้

เฉพาะทางการพยาบาลในการปฏิบัติงาน นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในวิชาชีพพยาบาลจะต้องมีการปรับตัวต่อสภาพการเรียนการสอนที่เฉพาะทาง เน้นหนักทั้งภาคทฤษฎี ทดลองและปฏิบัติ [3]

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี เป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันหนึ่งที่มุ่งผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณธรรมและความรู้ เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศและสังคม การจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลจึงมุ่งให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักศึกษามีความพร้อมทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อจะได้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ปัจจุบันการดูแลบุคคลที่เจ็บป่วยมุ่งเน้นการดูแลแบบองค์รวม (holistic care) มีการบูรณาการทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความรู้ ความคิด ความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม สภาพสังคม สิทธิเสรีภาพและรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ผู้ที่จะดูแลบุคคลแบบองค์รวมจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ เข้าใจในทุกข์สุขของมนุษย์ไวต่อปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลด้านจิตวิญญาณ [4]

พยาบาลมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือให้ชีวิตมนุษย์ที่เจ็บป่วยกลับคืนสู่ภาวะสุขภาพที่ดี คอยให้การดูแลและใกล้ชิดกับผู้ป่วย เผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆของผู้ป่วยตลอดเวลา การดูแลผู้ป่วยของพยาบาลจึงต้องมีมนุษยธรรม มีความเมตตากรุณาเอื้ออาทรต่อมนุษย์ในยามที่มีความทุกข์ มีความสามารถในการมองเห็นองค์รวม การมองเห็นความเป็นมนุษย์และการมองเห็นความทุกข์ที่เรียกรวมว่า การดูแลสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanistic health care) การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จะช่วยให้ฟื้นหายจากความเจ็บป่วยและมีสุขภาพที่ดี พยายามจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยมการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมต่างๆของผู้รับบริการเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นองค์รวมของบุคคล และต้องมีความตระหนักในความเป็นบุคคลของคนอื่น ให้เวลา รู้จักการเป็นผู้ฟัง แสดงถึงความเคารพผู้รับบริการในฐานะบุคคล [5] จะเห็นได้ว่า วิชาชีพพยาบาลตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการบริการสุขภาพด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์

งานวิจัยและผลการศึกษาต่างๆ จะพบว่า การรับรู้ความมีคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย ความรู้สึก การรับรู้การให้ความหมาย การตีความและการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีผลต่อการมองตนเองและดำเนินพฤติกรรมทั้งในทางที่ดีหรือไม่ดี จึงกล่าวได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคมและการเรียนรู้สำหรับบุคคล เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาสามารถต่อสู้กับปัญหา ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้การเห็นคุณค่าในตนเองนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ หากแต่เกิดจากการประเมินคุณค่าในตนเอง การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น จากนั้นนักศึกษาจึงจะยอมรับและนับถือตนเอง [6]เด็กที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะสามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองผิดหวังและท้อใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยความหวังและความกล้าหาญ จึงเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จมีความสุข สามารถดำรงชีวิตตามที่ตนเองปรารถนาได้เป็นอย่างดี การเห็นคุณค่าในตนเองมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นมีความสามารถมีเกียรติ มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนพลังที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยอมรับตนเองหรือรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่านั้น เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสามารถทำให้เกิดพัฒนาการแห่งการปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจและสามารถช่วยเหลือตนเองรวมทั้งบุคคลรอบข้างได้อีกด้วย [6]

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาเปรียบเสมือนพลังที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ด้วยความมั่นใจ เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นตัวกระตุ้นที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งในเรื่องสติปัญญา ทักษะที่ความสามารถในด้านต่างๆ บุคคลสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้จากประสบการณ์และการฝึกฝนอบรม

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี เป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันหนึ่งที่มุ่งผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณธรรมและความรู้ เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศและสังคม การจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลจึงมุ่งให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักศึกษามีความพร้อมทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อจะได้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพยาบาลวิชาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านวิชาการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี จึงได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี ราชบุรี ขึ้นเพื่อทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ของความเครียดและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา เพื่อประโยชน์ในการวางแผนป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี และเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือและเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี ราชบุรี ในปีการศึกษา 2562 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคเรียนที่ 1-2 ภายในปีการศึกษา 2562 จำนวน 486 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยการคำนวณจากวิธีของของทาโร่ ยาโมเน่ [7]

จากสูตร $n = \frac{N}{1+Ne^2}$

เมื่อ e = ความคลาดเลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (0.05)

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง $= \frac{486}{1+486 \times (0.05)^2} = \frac{486}{1.215}$

$= 400$

จากการคำนวณตามสูตรได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 400 คน

2. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือ

2.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 – 4 ในปี พ.ศ.2563

2.2 สามารถอ่านหรือ เขียนและฟังภาษาไทยได้

2.3 ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

3. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 – 4 ในปี พ.ศ.2563 จำนวน 486 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ชั้นปี	ชาย	หญิง	รวมทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
1	4	103	107	88
2	6	142	148	122
3	1	86	87	72
4	5	139	144	118
รวม	16	470	486	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา สถานภาพเศรษฐกิจในครอบครัว รูปร่าง แรงจูงใจในการเรียน รวมข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 9 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg' Self-Esteem Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ เป็นการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับ ความรู้สึกรักตนเอง การยอมรับตนเอง และรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถเป็นข้อความที่มีความหมายทางบวก 5 ข้อ คือ ข้อที่ 1, 2, 4, 6, และ 7 และข้อความที่มีความหมายทางลบ 5 ข้อ คือ ข้อที่ 3,5,8,9 และ 10 ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีคำตอบให้เลือก 4 ลักษณะ และมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามดังนี้

	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
มีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นตลอดเวลา	4	1
มีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อย	3	2
มีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นนานๆครั้ง	2	3
ไม่มีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นเลย	1	4

การแปลผลคะแนนรวม ทำโดยการรวมคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งมีค่าคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 10-40 คะแนน และการแบ่งคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยใช้พิสัยและอันตรภาคชั้นแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

10-20 คะแนน หมายถึง มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ หรือแสดงว่ามีความรู้สึกไม่ค่อยดีต่อตนเอง

21-30 คะแนน หมายถึง มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง หรือแสดงว่ามีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองพอสมควร

31-40 คะแนน หมายถึง มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง หรือแสดงว่ามีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบวัดความเครียดสวนปรุงเป็นแบบวัดความเครียดที่สร้างขึ้นมาเพื่อวัดความเครียด ที่เหมาะสมสำหรับ คนไทยจากกรอบแนวคิดทางด้านชีวภาพ จิตใจ และสังคม แบบวัดนี้เหมาะกับผู้ตอบในวัยทำงานหรือวัยเรียน มีทั้งหมด 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นครอนบาค (Cronbach's alpha reliability coefficient) มากกว่า 0.7 ของความเครียด จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out)

กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันของกลุ่มกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.84

2. แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง (Rosenberg' Self-Esteem Scale) สร้างขึ้นโดยโรเซนเบิร์ก ผ่องศรีมรกตแปลและดัดแปลงเมื่อปีพ.ศ 2536 แบบประเมินนี้ได้เคยนำไปใช้ในการวิจัยและทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73[8] สำหรับการวิจัยครั้งนี้นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันของกลุ่มกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.78

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ด้วยตนเองซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

2. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1-4 โดยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างก่อนล่วงหน้า 2 วัน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แจ้งรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3. อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจและให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยมารับคืนด้วยตนเอง (Self Administered Questionnaires) หลังจากแจกแบบสอบถามได้ 5 วัน

4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100

5. เมื่อได้แบบสอบถามครบ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามมาคิดคะแนนตามที่กำหนดไว้ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์

ผู้วิจัยทำการข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และขั้นตอนในการวิเคราะห์มีดังนี้แยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์ คำนวณค่าร้อยละ และ แจกแจงความถี่

2. ความเครียด ความมีคุณค่าในตนเองใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อความเครียดและความมีคุณค่าในตนเองใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามหรือข้อมูลทั้งหมดจะไม่มีการเปิดเผยใดๆ ทั้งสิ้น การนำเสนอข้อมูลจะเสนอในลักษณะภาพรวมของกลุ่มประชากร ข้อมูลที่ได้จะใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น หากกลุ่มตัวอย่างต้องการออกจากการศึกษาสามารถแจ้งขอออกจาการศึกษาได้ ก่อนที่การดำเนินการวิจัยจะสิ้นสุดลง โดยการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลอย่างใดต่อกลุ่มตัวออย่าง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความมีคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในบุคคล เกี่ยวกับการยอมรับ นับถือตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง ตามการรับรู้ของนักศึกษา การเห็นคุณค่าในตนเองวัดโดยแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self-Esteem Scale) ซึ่งสร้างขึ้นโดยโรเซนเบิร์ก ผ่องศรี ศรีมรกต แปลและดัดแปลงเมื่อปี พ.ศ.2536 ซึ่งแบ่งความเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 3 ระดับ คือ ความเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ ความเห็นคุณค่าในตนเองนะดับปานกลาง และความเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูง [9]

2. นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต หมายถึง นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 -4 ทุกคน ในปีการศึกษา 2562

3. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชนนี ราชบุรี หมายถึง สถานที่ที่นักศึกษาได้เข้าศึกษาและได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตร์กำหนด

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ ได้ผลจากการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถนำมาอธิบายในรายละเอียดได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2จำนวนร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุ	16-20	383	95.75
	21-25	14	3.5
	26-30	2	0.5
	31-35	0	0
	มากกว่า 35	1	0.25
ชั้นปี	1	107	26.75
	2	108	27
	3	78	19.5
	4	107	26.75
เกรดเฉลี่ย	2.0-2.5	6	1.5
	2.51-3.0	244	61
	3.01-3.5	116	29
	3.51-4.0	34	8.5
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	แยกกันอยู่	24	6
	หย่าร้าง	18	4.5
	อยู่ด้วยกัน	353	88.25
	อื่นๆ	5	1.25

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อาชีพของบิดามารดา	รับราชการ	12	3
	ธุรกิจส่วนตัว	18	4.5
	พนักงานบริษัท	12	3
	เกษตรกรรม	202	50.5
	อื่นๆ	156	39
รูปร่าง	BMI ต่ำกว่าปกติ	37	9.25
	BMI ปกติ	298	74.5
	BMI สูงกว่าปกติ	65	16.25
แรงจูงใจในการเรียน	อยากเรียนด้วยตนเอง	270	67.5
	เรียนตามผู้ปกครองแนะนำ	125	31.25
	เรียนตามเพื่อน	2	0.5
	อื่นๆ	3	0.75
	รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า อายุของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ มีอายุ16-20ปี ร้อยละ 95.75รองลงมาคือ 21-25ปี ร้อยละ 3.5 โดยแบ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 26.75 นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 27 นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 19.5 นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 26.75 เกรดเฉลี่ย ส่วนใหญ่นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีเกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51-3.00 ร้อยละ 61 รองลงมาคือเกรดเฉลี่ย 3.01-3.5 ร้อยละ 29 สถานภาพสมรสของบิดามารดาของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 88.25 รองลงมาคือหย่าร้าง ร้อยละ 4.5 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ อื่นๆ ร้อยละ39 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ส่วนใหญ่มีรายได้10,000-15,000 ร้อยละ 57 รองลงมาคือ รายได้15,001-20,000 บาท ร้อยละ 15.75 รูปร่างส่วนใหญ่มีค่า BMI ปกติ ร้อยละ 74.5 และแรงจูงใจในการเรียน ส่วนใหญ่ อยากเรียนด้วยตนเอง ร้อยละ 67.5

ส่วนที่ 2 ความมีคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 ความมีคุณค่าในตนเองในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความมีคุณค่าในตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
ความมีคุณค่าในตนเองต่ำ	0	0
ความมีคุณค่าในตนเองปานกลาง	22	5.5
ความมีคุณค่าในตนเองสูง	378	94.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 94.5 รองลงมาคือความมีคุณค่าในตนเองปานกลาง ร้อยละ 5.5

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความมีคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล กับระดับความมีคุณค่าในตนเอง

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล		
1. เพศ	.115	.513
2. อายุ	.209	.312
3. ชั้นปี	2.177	.031
4. เกรดเฉลี่ย	3.549	.001
5. สถานภาพสมรสของบิดามารดา	-.079	.308
6. อาชีพของบิดามารดา	-.007	.927
7. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	.208	.316
8. รูปร่าง	.125	.129
9. แรงจูงใจในการเรียน	.117	.132

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นปีและเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษามากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก (r = 2.177 และ 3.549) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี ราชบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลตามคำถามการวิจัยดังนี้

1. ระดับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี

จากการศึกษาระดับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ระดับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 94.5 รองลงมาคือความมีคุณค่าในตนเองปานกลาง ร้อยละ 5.5 โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นปีและเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษามากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก (r = 2.177 และ 3.549) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ทองสลับ [10] ที่ว่าการศึกษาในวัยรุ่นพบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความแข็งแกร่งในชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่า ในตนเองกับความแข็งแกร่งในชีวิตของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กันในทางบวก นั่นคือเมื่อวัยรุ่นมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าสูง จะมีความมั่นใจในความสามารถของตน (I am) ทำให้สามารถ จัดการกับความเครียดหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ (I can) เมื่อ วัยรุ่นสามารถจัดการกับความเครียดได้แล้วจะเป็นการเสริม สร้างศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนที่วัยรุ่นสามารถดึงเอามาใช้ใน สถานการณ์ต่างๆ ได้ (I have) บุคคลที่มีความรู้สึกมีคุณค่าใน ตนเองสูงจึงมีแนวโน้มที่จะมีความแข็งแกร่งในชีวิตสูง

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมพบว่าระดับชั้นปีการศึกษาที่1 นักศึกษามีความเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้น อาจเนื่องมาจากนักศึกษาพึ่งได้เข้ามาเรียนตามแรงจูงใจที่ตนเองต้องการและสมปรารถนาตามต้องการจึงมีความเห็นคุณค่าในตนเองสูง และในชั้นปีแรกๆรูปแบบการจัดการเรียนการสอนยังไม่ยากมาและยังไม่เข้าสู่กระบวนการเรียนภาคปฏิบัติมากนักนักศึกษาจึงยังบริหารจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ตามที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนซึ่งมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยที่นักศึกษาได้ จะเห็นได้ว่าชั้นปีแรกๆนักศึกษาจะมักมีเกรดเฉลี่ยค่อนข้างดี

ดังนั้นจากการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีแรก นักศึกษามีความเห็นคุณค่าในตนเองสูง เนื่องจากมีความภาคภูมิใจในตนเองและสามารถรู้สึกประสบผลสำเร็จในการเรียนของตนเองได้สูงกว่าเนื่องจากการเรียนการสอนจะเป็นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติสอดคล้องกับการศึกษาของสุขศิริ ประสมสุข [11] ที่ประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Fleury มาใช้กับผู้สูงอายุโรคเรื้อรังและครอบครัว และบทบาทของพยาบาลจะปรับเปลี่ยนจาก“ผู้เชี่ยวชาญ” มาเป็น “ผู้สนับสนุน” โดยให้ญาติผู้ดูแลรู้สึกว่าได้รับการยอมรับในความคิดเห็น สามารถคุมหรือจัดการกับปัญหาได้มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีการรับรู้พลังอำนาจในตนเองที่ดีขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีพฤติกรรมการดูแลดีขึ้น พบว่าผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาศักยภาพการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของอภิวัฒน์ แก่นจำปา [6] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอกกับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกด้านความสัมพันธ์กับพ่อแม่และสมาชิกในบ้านด้านโรงเรียนและสังคม ด้านสถานภาพทางสังคม และด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน พบว่า ปัจจัยภายนอกของเด็กและเยาวชนกับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์กันและมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นเชิงบวกแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายนอกของเด็กและเยาวชนกับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่มีความคิดเห็นเรื่องปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงเพิ่มขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านปฏิบัติการพยาบาล: เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับพยาบาลหรือบุคคลากรในทีมสุภาพสำหรับวางแผนการดูแลนักศึกษาพยาบาล ในช่วงฝึกภาคปฏิบัติให้นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหาและได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

2. ด้านบริหาร: นำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายป้องกันช่วยเหลือ และดูแลความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล โดยควรพิจารณาเร่งนโยบายส่งเสริมสุขภาพจิตโดยเน้นเรื่องการอบรมและการจัดโปรแกรมเสริมทักษะการเผชิญความเครียดที่ถูกวิธีเพื่อป้องกันผลเสียต่อตัวนักศึกษาพยาบาลและหน้าที่การงานในระยาวได้

3. ด้านวิชาการ: ผลการวิจัยสามารถไปใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิชาการหรือผู้ที่สนใจ เพื่อศึกษาและวิจัยในเรื่องความมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลในจังหวัดอื่น หรือในหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าในองค์กรนั้นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1] ดวงกมล ทองอยู่. แนวทางการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตน. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ 2557; 4 : 179 -190.

[2] ตริตราภรณ์ สร้อยสังวาล.ความเครียดและความมีคุณค่าในตนเอง ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช(รายงานการวิจัย). ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช; 2554.

[3] สุริยา ยอดทอง.ความเครียดและการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยราชวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีตรัง (รายงานการวิจัย). ตรัง: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีตรัง; 2561

[4] วราพร วันไชยธนวงค์ และคณะ. การพัฒนาความตระหนักในคุณค่าของชีวิตสำหรับนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์2560; 9: 112 – 127.

[5] ธานี กล่อมใจ และคณะ. พฤติกรรมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารการพยาบาลการสาธารณสุขและการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยา 2561; 19 : 171-178.

[6] อภิวัฒน์ แก่นจำปา. การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคตะวันออก(วิทยานิพนธ์). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2560.

[7] Yamane, Taro. Statistics: An Introductory Analysis, 2nd Ed., New York : Harper and Row; 1967.

[8] อิงอร แก้วแหวน.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่น อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี[วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต].ชลบุรี:มหาวิทยาลัยบูรพา; 2550.

[9] Rosenberg,M. Society and the adolescent self-image. Princeton, NJ:Princeton University Press; 1965.

[10] จุฑารัตน์ ทองสลับและคณะ. ปัจจัยทำนายความแข็งแกร่งในชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ2563; 38: 148-157.

[11] สุขศิริ ประสมสุข และคณะ. ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในเขตตำบลไร่สะท้อน จังหวัดเพชรบุรี.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2563; 10: 4-15.

กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Strategy for Mobilizing and Developing English Language Communication Skills of Primary Education Students in Ban-Lat-Had-Sai Group Network Center under Petchaburi Primary Educational Service Area Office 2

ศิรประภา ขมแก้ว* และ กาญจนา บุญส่ง
Siraprapa Khomkaew* and Kanchana Boonsong

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Division Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: siraprapha#_kk@hotmail.com

Received: 12 June 2021, **Revised**: 13 August 2021, **Accepted**: 31 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ3) ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ครูเครือข่าย จำนวน 6 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มบ้านลาดหาดทราย จำนวน 227 คน โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คู่มือการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และแบบประเมินทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม กลยุทธ์การสื่อสาร และกลยุทธ์การประสานงาน ใช้ในการขับเคลื่อนครูในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้แก่ ทักษะการฟัง และทักษะการพูด

2) กลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ คือ การสอนทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง บูรณาการกิจกรรมการประกอบอาหารหวานเมืองเพชรและการแสดงบทบาทสมมติ

3) ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่า หลังการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณภาพทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับดี และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 33.91

คำสำคัญ : กลยุทธ์การขับเคลื่อน กลยุทธ์การพัฒนา ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study strategies for mobilizing English language communicative skills, 2) to study strategies for developing English language communicative skills, and 3) to study results of the development of English language communicative skills of

primary school students in Ban-Lat-Had-Sai Group Network Center under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The samples of this study were selected by a purposive sampling method, consisted of 6 network teachers, 227 students studying in Prathom 5 of schools in the network. The research tools were a manual for applying the strategies for mobilizing and developing English language communicative skills, and a form for assessing listening and speaking skills with IOC ranged between 0.67-1.00. The data were analyzed by using descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows:

1. There were four strategies for mobilizing English language communication skills which included participatory strategy, teamwork strategy, communication strategy, and coordination strategy. The strategy for mobilizing teachers was the development of their English language communicative skills, i.e. listening and speaking skills.

2. The strategy for developing English language communicative skills was based on the teaching of English listening and speaking skills through the techniques of gesture responses integrated with kinds of sweet dessert in Phetchaburi and role-playing.

3. The results of the development of English language communicative skills of students at primary schools in the Ban-Lat-Had-Sai Group Network Center under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 showed that, after applying the mobilization and development strategies, the students achieved English language listening and speaking skills at a high level and the progressive percentage was at 33.91%.

Keywords : Strategy for Mobilizing, Developing Strategy, English Language Communication Skills

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกมีการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ทุกคนจำเป็นต้องตามให้ทันเพื่อให้ทันสมัยและรับรู้ข่าวสารต่างๆได้ทัดเทียมกับนานาประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อติดต่อกับนานาประเทศซึ่งจำเป็นต้องใช้ภาษาสากลในการติดต่อสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและภาษาสากลที่ใช้ในปัจจุบันก็คือภาษาอังกฤษ [1] จากความสำคัญของภาษาอังกฤษตามที่กล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ทุกระดับชั้นใช้เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์เป็นรากฐานในการเตรียมความพร้อมในการเรียนของเยาวชนรุ่นใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถพัฒนาความคิดและมองโลกกว้างขึ้นโดยมีความคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม [2] ทักษะการพูดในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นเพราะผู้ที่พูดได้ย่อมสามารถฟังผู้อื่นพูดได้เข้าใจ และยังเป็นทักษะที่ผู้เรียนทุกคนมุ่งหวังที่จะให้ประสบความสำเร็จแต่ในเป็นจริงการพูดภาษาอังกฤษของคนไทยยังประสบปัญหา [3]) นั่นคือผู้เรียนยังไม่สามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในสถานการณ์จริงได้เท่าที่ควร แม้ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเปลี่ยนไปจากที่เคยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการท่องจำกฎไวยากรณ์ต่างๆ มาสู่การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีความสนุกสนาน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากขึ้นโดยการนำวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาใช้ หรือที่เรียกว่า Communicative Approach อย่างไรก็ตามทักษะการพูดยังเป็นที่ยากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานความสนใจและธรรมชาติของเด็ก สามารถช่วยกระตุ้นและพัฒนาทักษะการพูดของเด็กได้ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนวัยประถมศึกษาจนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่ชอบการเคลื่อนไหว การแข่งขัน ไม่ชอบนั่งอยู่กับที่เพื่อฟังสิ่งที่ครูพูดหรืออธิบายนานๆ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเลือกวิธีการหรือรูปแบบการสอนที่ใช้เกมประกอบเพื่อช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด

และตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ใช่ให้ครูเป็นผู้กำกับบทบาท และการใช้เกมประกอบการสอน จะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปด้วยความน่าสนใจเร้าใจสนุกสนาน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนอีกด้วย [4]

ปัจจุบันการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับประถมศึกษานอกจากจะพบปัญหาที่ผู้เรียนไม่กระตือรือร้นแล้ว กระบวนการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่มีความรู้และนำทักษะกระบวนการใช้ในการวางแผนการสอน แต่ความเข้มข้นสมบูรณ์ของการให้ผู้เรียนเรียนจากการปฏิบัติจริงด้วยกระบวนต่างๆน้อย เนื่องจากคุณครูมีภาระงานเยอะทำให้นักเรียนไม่ได้พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างแท้จริง โดยครูผู้สอนจะเน้นไปในด้านการจำคำศัพท์ กฎไวยากรณ์ ซึ่งไม่ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ อีกทั้งนักเรียนมีโอกาสที่จะได้สื่อสารภาษาอังกฤษน้อย ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจำเป็นต้องอาศัยการพูดคุยบ่อย ๆ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนรวมไปถึงกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งมีผลช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียนโดยครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถในการเรียนและเน้นให้นักเรียนได้สื่อสารภาษาอังกฤษให้มากที่สุด [5] และจากศึกษาปัญหาเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของนักเรียนระดับประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายจะมีปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการฟังและพูดไม่สามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นความจำเป็นในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย ซึ่งจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและเอกสารเกี่ยวกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่า กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่พบมากที่สุด คือ กลยุทธ์การมีส่วนร่วม และจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กลยุทธ์ที่สำคัญอีก 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม กลยุทธ์การสื่อสาร และกลยุทธ์การประสานงาน และสำหรับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการฟังและการพูด พบว่า กลยุทธ์ที่เหมาะสมคือการสอนทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอนสนองด้วยท่าทาง บูรณาการกับกิจกรรมการประกอบอาหารและการแสดงบทบาทสมมติ [6] นอกจากนี้กิจกรรมทางภาษาจะช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

กลุ่มเป้าหมาย

1. ครูในสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 6 คน ใน 6 โรงเรียน

2. นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ในสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 360 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย กลยุทธ์การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม กลยุทธ์การสื่อสาร กลยุทธ์การประสานงาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการพูด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษามาสังเคราะห์ได้กลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม 2) กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม 3) กลยุทธ์การสื่อสาร และ 4) กลยุทธ์การประสานงาน และกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการฟังและพูด ได้กลยุทธ์การสอนทักษะการฟังและพูดโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง บูรณาการกิจกรรมการประกอบอาหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์กับอัตลักษณ์เด่นของเมืองเพชรบุรี เป็นการบูรณาการกิจกรรมการประกอบอาหารหวานเมืองเพชรและการแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การพัฒนา (ร่าง) คู่มือการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทรายที่ผู้วิจัยร่วมร่างคู่มือกับครูที่สอนภาษาอังกฤษของศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย จำนวน 6 คน โดยกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทรายใช้ 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม 2) กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม 3) กลยุทธ์การสื่อสาร และ 4) กลยุทธ์การประสานงาน ส่วนกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจะเน้นด้านการฟังและพูด และใช้กลยุทธ์การพัฒนา คือ การสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) บูรณาการกิจกรรมการประกอบอาหารหวานเมืองเพชร และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2.2 ผู้วิจัยนำ (ร่าง) คู่มือการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และนำข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาปรับแก้คู่มือฯ ให้มีความสมบูรณ์

ขั้นที่ 2.3 ผู้วิจัยนำ (ร่าง) คู่มือการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าความสอดคล้อง หรือ IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นที่ 2.4 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จำนวน 1 ฉบับ คือ แบบประเมินทักษะการสื่อสาร ด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน เป็นแบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน และนำแบบประเมินทักษะการสื่อสารด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และผู้วิจัยนำมาปรับแก้ให้มีความถูกต้อง หลังจากนั้นได้นำแบบประเมินทักษะการสื่อสารด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าความสอดคล้องหรือ IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นตอนที่ 3 การนำคู่มือการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไปใช้กับครูสอนภาษาอังกฤษในศูนย์เครือข่ายฯ จำนวน 6 คน จาก 6 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดลาดศรัทธาราม 2) โรงเรียนวัดท่าศาลา 3) โรงเรียนวัดกุ่ม 4) โรงเรียนวัดโพธิ์กรุ 5) โรงเรียนวัดเขาทโมน และ 6) โรงเรียนวัดห้วยเสือ โดยผู้วิจัยใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อน 6 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม 2) กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม 3) กลยุทธ์การสื่อสาร และ 4) กลยุทธ์การประสานงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร ด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

1.1กลยุทธ์การมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการดำเนินการ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของครูเครือข่าย โดยครูเครือข่ายร่วมพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่สมควรได้รับการพัฒนา ร่วมกันวางแผน ร่วมพิจารณาตัดสินใจ กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษ

1.2 กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยทำงานเป็นทีมกับครูเครือข่าย จำนวน 6 คน ในการพัฒนาคู่มือกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และร่วมกันดำเนินการพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษในโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดลาดศรัทธาราม 2) โรงเรียนวัดท่าศาลา 3) โรงเรียนวัดกุ่ม 4) โรงเรียนวัดโพธิ์กรุ 5) โรงเรียนวัดเขาทโมน และ 6) โรงเรียนวัดห้วยเสือ และได้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ด้านการฟังและการพูดให้นักเรียนจำนวน 360 คน

1.3 กลยุทธ์การสื่อสาร ผู้วิจัยได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารกับทีมงานครูเครือข่ายในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการฟังและพูดอย่างต่อเนื่องในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานร่วมกัน

1.4 กลยุทธ์การประสานงาน ผู้วิจัยได้ใช้กลยุทธ์การประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน และประสานงานกับครูเครือข่าย จำนวน 6 คน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตามเครือข่ายครูภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยผู้วิจัยประเมินเครือข่ายครูภาษาอังกฤษโดยการจัดการความรู้ KM และเครือข่ายนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และผู้วิจัยรวบรวมแบบประเมินทักษะการสื่อสารภาษาภาษาอังกฤษจาก 6โรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์และแบบประมวลผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินเครือข่ายและผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนเครือข่าย แบบทดสอบการฟังและพูดของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละความก้าวหน้า

สรุปผลการศึกษา

1. กลยุทธ์ที่ใช้ในการขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ มีกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม กลยุทธ์การสื่อสาร กลยุทธ์การประสานงานใช้ในการขับเคลื่อนครูในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้แก่ ทักษะการฟัง และทักษะการพูด

2. กลยุทธ์ที่ครูเครือข่ายในโรงเรียนใช้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 คือ กลยุทธ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

3. ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2พบว่า หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนา นักเรียนมีระดับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับดีเยี่ยม และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 33.91

อภิปรายผล

จากการศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนา การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กลยุทธ์ที่ใช้ในการขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ มีกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม กลยุทธ์การสื่อสาร กลยุทธ์การประสานงานใช้ในการขับเคลื่อนครูในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้แก่ ทักษะการฟัง และทักษะการพูด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุรนันท์ วรรณรักษ์ กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม [6] ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า มีการใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณรัตน์ ใจเจริญ [7]ได้ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี พบว่า กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร 2) เร่งรัดให้จัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง และ 4) พัฒนาครูและบุคลากรของชุมชนในเรื่องการจัดทำหลักสุตตามความต้องการของท้องถิ่น

2. กลยุทธ์ที่ครูเครือข่ายในโรงเรียนใช้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 คือ กลยุทธ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐมน วงศ์ทาทอง [8] ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยเทคนิควิธีสอนอ่านแบบ SQ4R โดยใช้ข้อมูลอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยเทคนิควิธีสอนอ่านแบบ SQ4R โดยใช้ข้อมูลอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดใหม่หนองพะอง (ทับทองวิทยาธาร) หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [1] กล่าวว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคน อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน อ่านคล่อง เขียนคล่อง และคิดคำนวณที่ซับซ้อนขึ้นต้องมีการพัฒนา การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน

3. ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกลุ่มบ้านลาดหาดทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนา นักเรียนมีระดับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับดีเยี่ยม และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 33.91 สอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์เดือน เป็ดทอง [9] ได้ศึกษาเปรียบเทียบความรู้ด้านการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการสอนด้วยแบบฝึกทักษะกับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/83.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยแบบฝึกทักษะมีความรู้ด้านการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 กลยุทธ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการช่วยให้การพัฒนา การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นโรงเรียนสามารถนำกลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การบูรณาการในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่าและมีประโยชน์กับคุณภาพการเรียนของนักเรียนได้

1.2 คู่มือกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนา การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับเป็นแนวทางการทำวิจัยในชั้นเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำก่อนนำไปใช้ก่อน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาควรมีการวิจัยเชิงประเมิน การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน

2.2 การศึกษาการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนา การสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ (Knowledge Management) รวมกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา การสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือหลักสูตรการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด โดยใช้โครงงานเป็นฐานวิชาอังกฤษระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ; 2557.

[2] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.กรุงเทพ :โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.จำกัด; 2551.

[3] นงสมร พงษ์พานิช. การศึกษาปัญหาของการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยวาจา ของนิสิตคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษศาสตรร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร; 2554.

[4] จริยาพร ศรีพิทักษ์ และ รุ่งทิพย์ ดำจ่าง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 4 ที่สอนโดยใช้เกมประกอบและสอนโดยคู่มือครู. [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต] พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2551.

[5] เสมา บุ้งทอง. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบ KWL Plus. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.

[6] ยุรนันท์ วรรณรักษ์ กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม. กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University 2562; 12(6) : 1525-1541

[7]สุวรรณรัตน์ ใจเจริญ. การนำเสนอกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; 2550.

[8] ณฐมน วงศ์ทาทอง. การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยเทคนิควิธีสอนอ่านแบบ SQ4R โดยใช้ข้อมูลอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2560.

[9] วงศ์เดือน เปิดทอง. การเปรียบเทียบความรู้ด้านการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการสอนด้วยแบบฝึกทักษะกับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ.พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา; 2550.

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายกำลังพลกองทัพบกไทยในศตวรรษที่ 21

Development of a model for increasing physical fitness in the 21st century Thai Army personnel

จักรรัตน์ ปัตถามัง* และ ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์

Jagkarath Pattamang* and Cholatit Iamsamang

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Development Strategy, of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: jagkarath9pattamang@gmail.com

Received: 26 February 2021, **Revised**: 9 May 2021, **Accepted**: 21 May 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรองในปัจจุบัน2) สร้างรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง และ 3) ทดลอง และประเมินการพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง กลุ่มตัวอย่างทีใช้ในการวิจัยคือ กำลังพลของศูนย์การกำลังสำรอง จำนวน 40 นาย โดยเลือกแบบเจาะจงกำลังพล ที่มีอายุระหว่าง 18 - 58 ปี เพศ ชาย ที่มีสุขภาพดี และไม่มีอาการเจ็บป่วย ในวันทดสอบสมรรถภาพร่างกาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณ คือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติทดสอบที ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรองในปัจจุบันมีหลากหลายและไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน

2. การสร้างรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายมี 3 รูปแบบคือ การพัฒนาวิธีออกกำลังกาย การโภชนาการ และการพักผ่อน ซึ่งได้จากการอภิปรายกลุ่ม และนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 นาย ของหน่วยงานศูนย์การกำลังสำรอง

3. ระเมินกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 นาย ของหน่วยงานศูนย์การกำลังสำรอง และใช้สถิติทดสอบเปรียบเทียบ ก่อนและหลังทดลองรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารจะเห็นได้ว่า ผลของคะแนนการทดสอบสมรรถภาพร่างกายส่วนมากมีค่าสูงขึ้นเนื่องจากการใช้รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายมาใช้งาน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายกำลังพลกองทัพบกไทย สมรรถภาพร่างกาย ศูนย์การกำลังสำรอง

Abstract

The objectives of this study were to: 1) study increasing physical fitness of the current Army Reserve Center personnel 2) establish development of a model for increasing physical fitness of Army Reserve Center personnel and 3) conduct an experiment and evaluate development of a model for increasing physical fitness of Army Reserve Center personnel. The sample group consisted of 40 male Army Reserve Center personnel with the age ranging from 18 - 58 years. The personnel of Army Reserve Center 40 officers were chosen individually. This study was conducted with healthy personnel without any illness on physical fitness test day. Research tools were questionnaire and interview form. Statistics used for analyzing quantitative data were frequency, percentage, mean, and standard deviation, and t-test. For qualitative data, content analysis was used.

The results revealed that:

1. Increasing physical fitness of personnel, the current Army Reserve center does not have a definite pattern.

2. There were 3 forms of fitness enhancement: developing exercise methods, nutrition and rest. This was obtained through group discussions. Experiment with 40 samples of Army Reserve Center

3. Evaluate with 40 samples of Army Reserve Center and the use of test statistic(t-test) for comparing the results of pre-experiment and post-experiment on the model for increasing military physical fitness, it could be seen that most results of physical fitness test gained higher score after applying this model for increasing physical fitness.

Keywords : Development of a Model for Increasing Physical Fitness of Thai Army Personnel, Physical Fitness, Army Reserve Center

บทนำ

การทหารในโลกปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีทางด้านอาวุธ การติดต่อสื่อสาร รูปแบบการรบ และหน่วยทหารที่ใช้ในการปฏิบัติภารกิจการรบ ช่วยรบ หรือ สนับสนุนการรบซึ่งในส่วนต่างๆ นั้น ทุกประเทศได้พัฒนาไปอย่างมากตามกำลังความสามารถ และงบประมาณตามที่ได้ จะเห็นได้ว่าหน่วยทหารชั้นนำต่างๆของแต่ละประเทศจะมีการฝึกที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับภารกิจในการปฏิบัติงาน อาทิ หน่วย Navy Seals ของประเทศสหรัฐอเมริกา หน่วย British Special Air Service (SAS) ของประเทศอังกฤษ หน่วย National Gendarmerie Intervention Group (GIGN) ของประเทศฝรั่งเศส หน่วย Alpha Group ของประเทศรัสเซีย หน่วย Unidad de Operaciones Especiales ของประเทศสเปน และหน่วย The Special Services Group (SSG) ของประเทศปากีสถาน เป็นต้น ซึ่งทหารที่จะเข้ารับการฝึกในหลักสูตรต่างๆ จะต้องมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงและทนทาน สามารถทนต่อการฝึกที่เข้มข้นเป็นเวลายาวนานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจได้ เมื่อสำเร็จการฝึกแล้วก็จะเป็นกำลังทหารที่มีศักยภาพสูงสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ภารกิจทางการทหารไม่ว่าจะเป็นหน่วยกำลังรบ หน่วยสนับสนุนการรบ หรือ หน่วยช่วยรบ โดยส่วนใหญ่จะต้องอาศัยความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกาย และจิตใจอย่างมากในการปฏิบัติภารกิจไม่ว่าจะเป็นงานสนามโดยตรง หรือในปัจจุบันจะเป็นงานช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งทางทหารจะเรียกว่าการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือการสงคราม แต่ในภารกิจในรูปแบบเดิมคือการสู้รบกันจะมีน้อยลง เนื่องจากอาศัยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น จะใช้กำลังทหารน้อยลง สู้รบการด้วยเทคโนโลยีมากขึ้น

ตามแนวคิด[2]จากนโยบาย “Smart Army” ของ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด(ผบ.ทบ.) ต้องการให้กำลังพล ของกองทัพบกมีลักษณะของ “Smart Man” หรือ “Smart Soldier” ที่สำคัญ 5 ประการ คือ สมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรง ระเบียบวินัย จิตใจที่กล้าหาญ ความรู้ตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเชี่ยวชาญ ลึกซึ้ง มีจริยธรรม คุณธรรม รักชาติ และความพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจอยู่ตลอดเวลา จากแนวคิดดังกล่าวสรุป ได้ว่า สมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงคือพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของกำลังพลของ กองทัพบก ที่จะนำไปสู่พัฒนาการในองค์ประกอบอื่น ๆ ของ“Smart Man” หรือ “Smart Soldier” และผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการคือ กองทัพบกมีความแข็งแกร่ง เป็นกองทัพที่ทันสมัยตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน กองทัพสมัยใหม่กองทัพบก เป็นหน่วยงานหลักของชาติ[5] ที่รับผิดชอบการปกป้องผืนแผ่นดิน เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช และความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ ของชาติ และการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในขณะเดียวกันยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ แก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบของสหประชาชาติซึ่งเป็นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

กองทัพบกจึงกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถภาพ ร่างกายของกำลังพล[6] เพื่อให้กำลังพลมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีจิตสำนึก ในการรักษาและพัฒนาสุขภาพร่างกายด้วยตนเองให้มีความแข็งแกร่ง เพื่อเป็น กองทัพสมัยใหม่ที่กำลังพลกองทัพบกต้องมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความเข้มแข็ง สง่าผ่าเผย มีทักษะ (Skill) มีความรู้ (Knowledge) มีทัศนคติ

(Attitude) มีพฤติกรรม (Behavior) ที่ดีต่อกองทัพ เพื่อมีสมรรถนะสูง (Competency) และให้เป็น Smart Soldier หรือ Smart Army ที่จะนำพาให้กองทัพบก มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง (High Performance Organization) [7] ซึ่งพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นจึงให้ดำเนินการจัดทำแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายกำลังพลให้มีความแข็งแกร่ง พร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วย รวมถึง การเข้ารับการทดสอบสมรรถภาพร่างกายเป็นประจำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง

การทดสอบสมรรถภาพร่างกายของหน่วยต่างๆ ภายในกองทัพบกถูกกำหนดเป็นคำสั่งกองทัพบกที่ 823/2530 เรื่อง กำหนดแนวทางในการรับราชการของนายทหารสัญญาบัตร และในคำสั่งนี้ได้แก้ไขรวมถึงนายทหารประทวนด้วย โดยในการทดสอบร่างกายประจำปีนั้น จะทำการทดสอบปีละ 2 ครั้ง แต่ละครั้งจะมีระยะเวลาต่างกัน 6 เดือน ผลการทดสอบจะเป็นตัวชี้วัดว่าจะดำเนินการกับกำลังพลอย่างไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในคำสั่งกองทัพบกดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้นการที่จะพัฒนาสมรรถภาพร่างกายของกำลังพล[8]ให้เพิ่มขึ้นจึงเป็นการลดความสูญเสียของกำลังพลในทางอ้อมในเรื่องของการเสียชีวิต ทำให้ร่างกายแข็งแรง สามารถปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีผลดีต่อการปฏิบัติงาน ยิ่งในหน้าที่ที่ต้องอยู่ในสภาพการปฏิบัติงานที่ต้องตรากตรำ การที่มีสมรรถภาพร่างกายที่ดีและเพิ่มขึ้นจึงมีผลดีในทุกด้าน รวมทั้งด้านสุขภาพร่างกายทำให้มีร่างกายที่แข็งแรง ไม่เกิดโรคภัยกับตัวกำลังพลเองเป็นการประหยัดค่ารักษาพยาบาล และทำให้เป็นกำลังพลที่มีลักษณะท่าทางที่ดีเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อหน่วยงานและกองทัพบกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรองในปัจจุบัน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง
3. เพื่อทดลอง และประเมินการพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาหารูปแบบการออกกำลังกาย อาหารที่ดีมีประโยชน์ เพื่อเพิ่มสมรรถภาพร่างกายแก่กลุ่มตัวอย่างในการทดสอบ และมีตัวชี้วัดการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย (3 ท่า) ตามเกณฑ์การทดสอบสมรรถภาพร่างกายของกองทัพบก โดยมีค่าเป็นเกณฑ์ผ่านเป็นร้อยละตามบริบทของแต่ละหน่วย

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่มดังนี้ 1. ผู้เชี่ยวชาญหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ครูฝึกที่เกี่ยวข้อง และ 3. กำลังพลของศูนย์การกำลังสำรอง ที่มีอายุระหว่าง 18 - 58 ปี เพศ ชาย จำนวน 40 นาย โดยเลือกแบบเจาะจงกำลังพลโดยการศึกษาครั้งนี้กระทำกับกำลังพลที่มีสุขภาพดี และไม่มีอาการเจ็บป่วย ในวันทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Dependent Variable) ได้แก่ รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายประกอบด้วย วิธีการออกกำลังกายแบบต่างๆ ภาวะทางโภชนาการ และการพักผ่อนของกำลังพลภายในศูนย์การกำลังสำรอง

ตัวแปรตาม (Independent Variable) ได้แก่ สมรรถภาพร่างกายของกำลังพลที่เพิ่มขึ้น ซึ่งวัดด้วย 3 ท่าทดสอบ คือ ท่าดันพื้น ท่าลุกนั่ง และวิ่ง 2 กิโลเมตร

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย ทำการศึกษาทดสองรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพทางร่างกาย 2 ครั้ง โดยมีระยะเวลาต่างกัน 6 เดือน (ซึ่งอยู่ในห้วงการทดสอบสมรรถภาพร่างกายประจำปีของกองทัพบก)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายกำลังพลกองทัพบกไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยและการพัฒนา (Research & Development) เป็นการสร้างรูปแบบในการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารของกำลังพลในกองทัพบกไทย โดยได้นำ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนแบบการวิจัย

แผนแบบที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre – experimental Designs) กล่าวคือมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ไม่มีกลุ่มควบคุม สมาชิกกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเจาะจงกำลังพล

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเพิ่มสมรรถภาพร่างการของหน่วยงานต่างๆ

2. สนทนากลุ่มจากครูที่เป็นผู้ฝึกและพัฒนาสมรรถภาพร่างกายเพื่อที่จะหารูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายทั้ง 3 ด้าน คือ วิธีออกกำลังกาย ภาวะโภชนาการ และการพักผ่อน

3. การประเมินสมรรถภาพร่างกาย

3.1 คัดเลือกกำลังพลที่มีอายุ ระหว่าง 18 – 58 ปี และมีสุขภาพสมบรูณ์แข็งแรง ที่มีการออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน

3.2 คัดเลือกจากกำลังพลที่มีความสมัครใจ และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมจนสิ้นสุดการทดลอง

3.3 ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติ จำนวน 40 นาย

3.4 ดำเนินกิจกรรม โดยรวมกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงก่อนทำการทดสอบสมรรถภาพร่างกายครั้งที่ 1 (การปฏิบัติอย่างจริงจัง) และภายในช่วง 6 เดือน ก่อนการทดสอบสมรรถภาพร่างกายครั้งที่ 2 จัดให้มีการพิจารณากระบวนการเลือกท่าในการฝึกเพื่อนำไปจัดทำคู่มือในการอบรมเชิงปฏิบัติการ

4. นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง จำนวน 4 คน 2) การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย จำนวน 40 คน โดยคัดเลือก จำนวน 7 คน จาก 7 กลุ่มอายุ 3) แบบประเมินสมรรถภาพร่างกายตามระเบียบของกองทัพบก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง จำนวน 4 คน

2. สนทนากลุ่มกับครูฝึกการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายเพื่อที่จะได้การพัฒนาสมรรถภาพร่างกายที่เหมาะสมสำหรับกำลังพลของศูนย์การกำลังสำรอง

3. ทำการทดสอบตามท่าที่กำหนด 3 ท่า คือ ท่าดันพื้น ท่าลุกนั่ง และการวิ่ง 2 กิโลกรัม เพื่อเก็บคะแนนหลังจากการทดสอบสมรรถภาพร่างกายประจำปีซึ่งมีระยะห่างกัน 6 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์และสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายของหน่วยงานโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. วิเคราะห์และสรุปการสนทนากลุ่ม นำมาสร้างเป็นรูปแบบของการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายเพื่อที่จะให้กำลังพลกลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติตามคำแนะนำ

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพร่างกายทางทหาร ระหว่างการทดสอบสมรรถภาพร่างกายประจำปี ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ซึ่งมีระยะเวลาห่างกัน 6 เดือน โดยใช้ สถิติทดสอบที (t – dependent)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรองในปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพทางกายของกำลังพลภายในกองทัพบก [2] หรือเหล่าทัพอื่นๆ นั้นมีหลากหลายและไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะไม่ได้ส่งผลถึงการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพล และการปฏิบัติของหน่วยยังไม่เด่นชัด เป็นเพียงการฝึกเฉพาะบุคคลเท่านั้น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของกำลังพลที่ปฏิบัติงานอยู่

ในปัจจุบันการเพิ่มสมรรถภาพทางด้านร่างกายของกองทัพบกในแต่ละหน่วยจะแตกต่างกันออกไป มีความเข้มข้นที่แตกต่างกันไป ในบางหน่วยงานผู้บังคับบัญชาก็มีการส่งเสริม แต่อาจจะเป็นในลักษณะที่ให้มีการผ่อนคลาย มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มิได้เน้นในการเพิ่มสมรรถภาพทางร่างกายทางทหาร บางหน่วยฐานการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย ขาดการเอาใจใส่จากกำลังพลทำให้โครงการหรือกิจกรรมไม่ได้รับผลการตอบรับเท่าที่ควร และการจัดให้มีการออกกำลังกายจะไม่เน้นในเรื่องของการฝึกความแข็งแรง แต่โดยทั่วไปจะเน้นที่ความทนทาน

รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายสำหรับกำลังพลในปัจจุบันยังไม่มีชัดเจน เนื่องจากการใช้การพัฒนาสมรรถภาพร่างกายของทหารกองประจำการ[8]นั้น อายุของผู้เข้ารับการฝึกเพื่อเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหาร จะใกล้เคียงกัน แต่สำหรับกำลังพลมีหลายระดับอายุการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายก็ต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วย

การพัฒนาการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายในปัจจุบันจะต้องใช้วิทยาศาสตร์ทางการกีฬาเข้ามามีส่วนในการพัฒนา ซึ่งดูจากประเทศมหาอำนาจทางทหารทั้งหลายจะเห็นได้ว่าจะใช้ วิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสมรรถภาพของกำลังพลในประเทศตัวเองทั้งสิ้น และสิ่งสำคัญอีกอย่างคือ การเอาใจใส่ในเรื่องโภชนาการควบคู่กับการเพิ่มสมรรถภาพทางด้านร่างกายที่สำคัญ คืออาหาร โดยกล่าวว่า การได้รับโภชนาการที่ดีสำหรับนักกีฬาก็เป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของนักกีฬาทุกคน และสิ่งที่สำคัญคือ ผู้บังคับบัญชาต้องเห็นความสำคัญกับการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลด้วยจึงจะมีส่วนช่วยให้โครงการที่เกิดขึ้นประสบผลสำเสร็จ แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่จะขาดเสียมิได้คือ การปฏิบัติต้องทำอย่างจริงจัง และตั้งใจ ซึ่งรูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายทางทหารจะดีเพียงใดแต่ถ้าความสม่ำเสมอ ความตั้งใจ มีน้อยก็ไม่เกิดผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายทางทหารกับกำลังพล

การสนทนากลุ่ม (Focus group)

รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยวิธีการออกกำลังกาย ภาวะโภชนาการ และการพักผ่อน ในด้านการพัฒนาการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารของกำลังพล ในระดับบุคคลก็จะมีการฝึกเฉพาะบุคคลอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นในระดับหน่วยแล้ว การเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารของกำลังพลจะสามารถดูได้จากผู้บังคับบัญชาของหน่วย คือถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญและเอาใจใส่ต่อสุขภาพของกำลังพลภายในหน่วยก็จะมาร่วมกิจกรรมออกกำลังกายกับกำลังพลของตนเอง ซึ่งก็จะสามารถสร้างแรงจูงใจในการออกกังกายของกำลังพลทุกนายด้วย การที่จะฝึกให้กำลังพลมีสมรรถภาพร่างกายที่เพิ่มขึ้นจะต้องมีการออกกำลังกายที่ใช้ลูกน้ำหนักเข้ามาเสริม การพัฒนาที่สำคัญอีกอย่างคือกล้ามเนื้อจะต้องมีความแข็งแรงจึงต้องมีการดูแลภาวะทางโภชนาการควบคู่ไปด้วย และสิ่งที่สำคัญลำดับถัดมาคือการพักผ่อนที่เพียงพอจะทำให้ร่างกายฟื้นตัวจากการฝึกได้อย่างรวดเร็ว

ในอดีตการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มสมรรถภาพร่างการทางทหาร จะปฏิบัติด้วยการวิ่งเป็นส่วนมาก และใช้ท่ากายบริหารทางทหารเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเป็นหลัก ซึ่งก็จะได้ในเรื่องของความคล่องแคล่ว แต่ภารกิจทางทหารมิได้มีเพียงการใช้ความคล่องแคล่วเท่านั้น ความทนทาน และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อก็ยังมีความจำเป็นอย่างมาก เมื่อได้ศึกษาจากประเทศอื่นๆ ที่ได้มีการพัฒนากำลังพลของตนเอง ได้ทั้งความทนทาน ความแข็งแกร่ง และความคล่องแคล่ว แล้วจะเห็นได้ว่ามีการใช้

ลูกน้ำหนักเข้ามาเป็นองค์ประกอบด้วยทั้งสิ้น ผลที่ออกมาจะได้ทั้งความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และสัดส่วนรูปร่างที่ดีตามมา และในปัจจุบันผู้บังคับบัญชาของกองทัพบก ได้เห็นความสำคัญของการเพิ่มสมรรถภาพร่างกาย โดยจัดหางบประมาณเพื่อจัดหาเครื่องออกกำลังกายมอบให้กับหน่วยต่างๆ ภายในกองทัพบกแล้ว[10] ในอนาคตต่อไป กำลังพลของกองทัพจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และมีสมรรถภาพร่างกายเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอนถ้าได้ใช้อุปกรณ์ที่ได้รับมา อย่างถูกต้อง และสม่ำเสมอ

ผลการทดลองและประเมินการพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายของกำลังพลศูนย์การกำลังสำรอง พบว่า กลุ่มทดลองมีสมรรถภาพทางด้านร่างกายสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เป็นสัญญาณอันดีที่จะเป็นการเริ่มต้นในการรักษาสุขภาพร่างกายของตนเองซึ่งจะทำให้เกิดผลดีแก่ทั้งตนเองและหน่วยงานรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า สถิติ t-test dependent ของคะแนนการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ศูนย์การกำลังสำรอง (หน่วยศสร.) ประจำปี 2561 ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	sig.
ครั้งที่ 1	40	189.40	27.006		
				4.255	0.000 **
ครั้งที่ 2	40	203.18	30.951		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหาร และนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 นาย ของหน่วยงานศูนย์การกำลังสำรอง และใช้สถิติทดสอบเปรียบเทียบ ก่อนและหลังทดลองรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารจะเห็นได้ว่า ผลของคะแนนการทดสอบสมรรถภาพร่างกายส่วนมากมีค่าสูงขึ้น เนื่องจากการใช้รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกาย (วิธีการออกกำลังกาย ภาวะโภชนาการ และการพักผ่อน) มาใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายกำลังพลซึ่งจะทำให้สมรรถภาพร่างกายกำลังพลเพิ่มขึ้น ค่าคะแนนสมรรถภาพร่างกายที่เพิ่มขึ้นจากการทดลองอาจเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลา ในการทดลองใช้ระยะเวลาเพื่อปรับสภาพร่างกายในการฝึกใช้รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารเพียงห้วงเวลา 6 เดือน เท่านั้น

ผลค่าคะแนนการทดสอบสมรรถภาพของกำลังพลที่อยู่ในช่วงอายุไม่มาก แต่กลับมีค่าคะแนนการทดสอบสมรรถภาพร่างกายต่ำกว่าครั้งแรก จากการสัมภาษณ์ พบว่าเกิดจากปฏิบัติภารกิจที่ไม่มีเวลาในการปฏิบัติตามคำแนะนำของรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกาย จะทำให้ผลคะแนนในการทดสอบต่ำกว่าครั้งแรก และจากการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของกำลังพลในส่วนนั้นพบว่าเป็นกำลังพลที่ทำหน้าที่พลขับ สาเหตุเนื่องจากต้องขับพาหนะบ่อย และการปฏิบัติงานอาจจะเลยเวลาช่วงที่เหมาะสมในการออกกำลังกาย จึงไม่มีเวลาในการออกกำลังกายตามคำแนะนำสำหรับกลุ่มตัวอย่างถัดมาที่คะแนนทดสอบสมรรถภาพต่ำ เนื่องจากเป็นกำลังพลในส่วนของหมวดดุริยางค์ ซึ่งในเวลานอกเหนือจากทางเวลาราชการก็จะไปทำอาชีพเสริมโดยการรับเล่นดนตรีตามร้านอาหารภายใน อำเภอ หัวหิน เวลาร้านปิด ประมาณ 24.00 น. จึงเดินทางกลับบ้าน ดังนั้นจึงไม่มีเวลาให้กับการปฏิบัติตามคำแนะนำตามรูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกายทางทหารที่จัดทำขึ้นจึงมีผลต่อค่าคะแนนทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

จะเห็นได้ว่าเมื่อนำแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวของกับการออกกำลังกาย การเพิ่มสมรรถภาพร่างกายในแต่ละเรื่องรวมถึงคำแนะนำของผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายมีทำการวิเคราะห์ และได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายที่เหมาะสมสำหรับบริบทแต่ละหน่วยงานมาใช้ในการพัฒนากำลังพลในหน่วยงานของตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บรรจุในหลักสูตรของ โรงเรียนทหาร เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายสิบทหารบกหรือโรงเรียนตำรวจ เช่น โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อที่จะพัฒนาร่างกายนักเรียนให้มีความ อดทน แข็งแกร่งพร้อมที่จะออกปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

2. สามารถนำไปใช้เพิ่มสมรรถภาพร่างกายโดยตรงกับทหารกองประจำการที่ต้องการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง รวมถึงกำลังพลที่ต้องคัดเลือกเข้าเรียนในหลักสูตร ส่งทางอากาศ และการรบแบบจู่โจม ซึ่งต้องเป็นกำลังพลที่มีสมรรถภาพร่างกายที่ดี

3. กำหนดให้รางวัลสำหรับผู้ที่สามารถทดสอบสมรรถภาพร่างกาย ได้คะแนนร้อยละ 100 เพื่อเป็นการสร้างแรงใจในการตั้งใจการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะการวิจัยในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการเพิ่มสมรรถภาพร่างกาย เป็นระยะเวลา 1 ปี เนื่องจากเมื่อครบรอบ 1 ปี จะสามารถวัดผลสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น เช่น

1.1 น้ำหนักที่คงที่

1.2 สัดส่วนร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป

1.3 ผลการตรวจร่างกายประจำปี

2. ควรมีการเปรียบเทียบ การใช้ภาวะโภชนาการแบบสำเร็จรูป “Whey Protein” กับการกินอาหารตามภาวะโภชนาการตามปกติ

เอกสารอ้างอิง

[1] กรมยุทธศึกษาทหารบก. คู่มือกองทัพบกว่าด้วยการพัฒนาสมรรถภาพร่างกายทหารกองทัพบก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. กรมยุทธศึกษาทหารบก; 2558.

[2] หนังสือ ด่วนมาก กพ.ทบ. ที่ 0401/3790 เรื่อง โครงการเสริมสร้างสมรรถภาพร่างกายกำลังพล ทบ. ลง 2 พ.ย. 59.

[3] เฉลียว บุรีภักดี. ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการคิดวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 2. เพชรบุรี. บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏเพชรบุรี; 2545.

[4] กองทัพบก. ระเบียบว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพกำลังพลกองทัพบก. 2551.

[5] ราชกิจจานุเบกษา. ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580). เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก; 2561:34-43.

[6] คำสั่งกองทัพบก ที่ 698/2531 เรื่อง การทดสอบสมรรถภาพร่างกายของกองทัพบก ลง 11 ก.ค. 2531.

[7] ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์;2549.

[8] กองทัพบก. คำแนะนำการฝึกทหารใหม่ รส.6-22. กรมยุทธศึกษาทหารบก; 2556: 21-22.

[9] สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. คู่มือแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับประชาชน อายุ 19-59 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. บริษัทโอเคแมสจำกัด; 2559.

[10] ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. การพัฒนาขีดสมรรถนะบุคลากรกับการเพิ่มประสิทธิผลองค์การ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560; 2: 12-17.

[11] ธีระ นุชเปี่ยม. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนามนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2538.

การวิเคราะห์และการวางแผนทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์

Analysis and Planning of Completely Randomized Design: CRD

ยุทธ ไกยวรรณ์
Yuth Kaiyawan

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพฯ 10220
Faculty of Industrial Technology, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok 10220

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: dr.yuth_go@hotmail.com

Received: 28 May 2021 **Revised**: 15 July 2021, **Accepted**: 19 August 2021

บทคัดย่อ

แผนการทดลองแผนแบบสุ่มสมบูรณ์เป็นแผนการทดลองที่ง่ายและสะดวกที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองเปรียบเทียบว่าทรีตเมนต์ที่มาทดลองนี้ว่าจะให้ผลการทดลองที่แตกต่างหรือไม่แตกต่างกัน การจัดทรีตเมนต์ใส่หน่วยทดลองเป็นไปอย่างสุ่มและแต่ละทรีตเมนต์หน่วยทดลองจะเท่ากันหรือไม่ก็ได้ แต่เพื่อไม่ให้เกิดความเอนเอียง หน่วยทดลองในแต่ละทรีตเมนต์ควรกำหนดให้เท่ากัน หรือจำนวนซ้ำ เท่ากันและมีความสม่ำเสมอกันซึ่งการวิเคราะห์จะเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว มีตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม ที่กำหนดเป็นปัจจัย เพียง 1 ปัจจัยเท่านั้น แต่มีระดับของปัจจัยตั้งแต่ 2 ระดับขึ้นไปที่เรียกว่า ทรีตเมนต์ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพอยู่ในระดับนามบัญญัติและระดับเรียงอันดับ และมีตัวแปรตามที่เป็นปริมาณ 1 ตัว ซึ่งก็คือ ผลของทรีตเมนต์

คำสำคัญ : การวางแผนทดลอง การวิเคราะห์การทดลอง สุ่มสมบูรณ์

Abstract

The Completely Randomized Design (CRD) trial design is the simplest and most convenient trial design. The aim of this experiment was to see if the treatments produced different results. The experimental unit's treatments were chosen at random. And whether or not each treatment unit is the same. However, in order to avoid bias, the experimental units in each treatment should be assigned the same or a similar number of repetitions (Replication: r) and should be consistent. (Homogeneous), with a one-way analysis of variance (One-Way ANOVA). Only one factor is defined as a factor (Factor). However, there are levels of factors ranging from two to ten, which is referred to as treatment (Treatment).

Keywords : Experimental Planning, Experimental Analysis, Completely Randomized

บทนำ

แผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely Randomized Design: CRD) เป็นแผนการทดลองแบบจำแนกทางเดียวที่ใช้เมื่อหน่วยทดลองมีความสม่ำเสมอหรือมีความคล้ายคลึง (Homogeneous) มาอยู่ก่อนแล้ว โดยการทดลองจัดทรีตเมนต์ใส่หน่วยทดลองอย่างสุ่ม โดยแต่ละหน่วยจะมีโอกาสได้รับทรีตเมนต์ใดทรีตเมนต์หนึ่งเท่ากัน การทดลองแบบ CRD ใช้กับการทดลองที่มีทรีตเมนต์มาก ๆ และทรีตเมนต์แต่ละทรีตเมนต์มีหน่วยทดลองไม่เท่ากันได้ แต่ปกติแล้วมักจะใช้กับการทดลองที่มี

หน่วยทดลองเท่ากัน การทดลองแบบ CRD นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองเปรียบเทียบว่าทรีตเมนต์ที่มาทดลองนี้ แตกต่างกันหรือไม่ แตกต่างกัน ซึ่งรายละเอียดผู้เขียนจะได้อธิบายต่อไปในส่วนเนื้อหา

เนื้อหา

ในส่วนของเนื้อหาของบทความผู้เขียนนำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจดังนี้

(1) วิธีสุ่มและผังการทดลอง (2) จำนวนทรีตเมนต์ที่ใช้ในการทดลอง (3) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายคู่ทรีตเมนต์ (4) ข้อดีและข้อเสียของการทดลองแบบ CRD (5) การวิเคราะห์การทดลองแบบ CRD

วิธีสุ่มและผังการทดลอง

1 วิธีสุ่ม

เนื่องจากหน่วยทดลองมีความสม่ำเสมอ การที่หน่วยทดลองใดจะได้รับ ทรีตเมนต์ใด จึงมีผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกัน [1] วิธีการสุ่มก็คือ การทำให้หน่วยทดลองมีโอกาสถูกเลือกให้ได้รับทรีตเมนต์ใดก็ได้เท่ากัน ซึ่งวิธีการแบบนี้เรียกว่า การสุ่มแบบสมบูรณ์หรือสุ่มตลอด

2 ผังการทดลอง

กรณีที่มีหน่วยทดลอง 12 หน่วย และมี 3 ทรีตเมนต์ คือ A, B และ C ซึ่งผู้ทดลองอาจกำหนดให้จำนวนซ้ำเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ ถ้ามีจำนวนซ้ำเท่ากันในแต่ละทรีตเมนต์จะมี 4 ซ้ำ 3 ทรีตเมนต์ การทดลองจะมีขนาด 4 x 3 = 12 การสุ่มและผังการทดลอง ดังรูปที่ 1 ดังนี้

รูปที่ 1 การสุ่มและผังการทดลอง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของแผนการทดลอง CRD

SOV	df	SS	MS	F	Sig.
Treatment (Tr or t)	t - 1	SS_{tr}	$SS_{Tr/t-1}$	MS_{Tr}/MS_E	< α ที่ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
Error (E)	t(r - 1)	SS_E	$SS_{E/t(r-1)}$		
Total	tr - 1	SS_T			

เมื่อ Tr หรือ t คือ ทรีตเมนต์ (Treatment) และ r คือ จำนวนซ้ำ (Replication)

จากตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อ Sig. < α ที่ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติจะยอมรับสมมติฐาน H1 และจะต้องทดสอบต่อไป เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทรีตเมนต์ต่าง ๆ

สมมติฐานที่กำหนดของแผนการทดลอง CRD สมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบคือ

H_0: $\mu_1 = \mu_2 = \mu_3$

H_1: มีค่า μ_i อย่างน้อย 1 ค่าที่แตกต่างจากค่า μ_j อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จำนวนทรีตเมนต์ที่ใช้ในการทดลอง

ในแผนแบบ CRD ถ้าใช้ทรีตเมนต์น้อยจะต้องใช้หน่วยทดลองมาก แต่ถ้าใช้ทรีตเมนต์จำนวนมากหรือหลายทรีตเมนต์ จำนวนหน่วยทดลองจะน้อยลงได้ ทั้งนี้ เพื่อให้มีจำนวนชั้นความเป็นอิสระ (df : Degree of Freedom) มากพอสมควร เพื่อใช้ประมาณค่าความคลาดเคลื่อนของการทดลอง โดยทั่วไปแล้วจำนวนชั้นความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน (df Error) ไม่ควรน้อยกว่า 9 โดยปกติจะใช้ตั้งแต่ 10-12 เพื่อให้ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (MSE: Mean Square Error) ลดลง ซึ่งเมื่อค่า MSE ลดลง ย่อมจะทำให้ความเคลื่อนชนิดที่ 1 (Type I Error) ลดลงด้วย พิศมัย หาญมงคลพิพัฒน์ [2] แนะนำว่าถ้ากำหนดขนาดของหน่วยทดลอง ตามข้อกำหนดว่า df Error ไม่ควรน้อยกว่า 9 นั้น จะได้สูตร $N - t \geq 9$ เช่น

เมื่อ $N - t \geq 9$ เมื่อ t (Treatment) = 3 ทรีตเมนต์

จะได้ $N = 9 + t$

$N = 9 + 3 = 12$

เมื่อ N = 12 จะได้จำนวนตัวอย่างแต่ละทรีตเมนต์ (n) = 4

แต่เพื่อให้ลดความคลาดเคลื่อนของการตัดสินใจทั้งแบบ α Error และแบบ β Error ในการทดสอบสมมติฐาน ก่อนการตัดสินใจกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละทรีตเมนต์ ผู้ทดลองควรวิเคราะห์อำนาจการทดลอง (Power of Test) ก่อน ด้วย คำสั่ง Power and Sample Size เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในแต่ละทรีตเมนต์ โดยเฉพาะในการทดลองที่ไม่มีบล็อก หรือไม่มีสภาวการณ์ควบคุม เช่น การทดลองแบบ CRD

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายคู่ทรีตเมนต์

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายคู่ทรีตเมนต์หรือบางทีเรียกว่า การเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparisons) มีวิธีต่าง ๆ ดังนี้ [3]

(1) วิธีฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference: LSD) วิธีนี้ใช้ค่าความแตกต่างกันที่น้อยที่สุดของคู่ทรีตเมนต์เป็นค่าวิกฤตและทดสอบค่าวิกฤต หากมีนัยสำคัญทางสถิติถือว่ามีความแตกต่างกันระหว่างทรีตเมนต์ ซึ่ง LSD ใช้ได้กับกรณีทรีตเมนต์ที่มีหน่วยทดลองเท่ากันหรือไม่เท่ากัน

(2) วิธีบอนเฟอร์โรนี (Bonferroni's Test: Bonferroni) เป็นวิธีพัฒนาจาก LSD เปรียบเทียบความแตกต่างของจำนวนคู่ระหว่างทรีตเมนต์นั้น ๆ หากจำนวนคู่เปรียบเทียบมีนัยสำคัญทางสถิติถือว่าทรีตเมนต์นั้นมีความแตกต่างกัน Bonferroni ใช้เหมือน LSD

(3) วิธีทูคีย์ (Tukey's W Procedure: Tukey) วิธีเหมือน LSD วิธีนี้เหมาะกับการทดลองที่แต่ละทรีตเมนต์มีหน่วยทดลองเท่ากัน และมีจำนวนคู่เปรียบเทียบมากคู่

(4) วิธี Sidak เป็นวิธีที่พัฒนามาจากวิธีของบอนเฟอร์โรนี (Bonferroni's Test: Bonferroni) บางครั้งเรียกว่าวิธี Dunn Sidak Test จำนวนคู่มีมากใช้วิธี Sidak เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยจะดีกว่า การใช้วิธีของบอนเฟอร์โรนี

ข้อดีและข้อเสียของการทดลองแบบ CRD

ข้อดี [4]

1) เป็นการวางแผนการทดลองไม่สลับซับซ้อนจัดทรีตเมนต์ให้หน่วยทดลองได้ง่าย

2) ทรีตเมนต์ที่ใช้ในการทดลองจะมีกี่ทรีตเมนต์และจำนวนซ้ำเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้

3) วิเคราะห์ข้อมูลง่าย สะดวก

4) หากมีข้อมูลสูญหายจะส่งผลต่อการทดลองหรือการวิเคราะห์อยู่ในระดับน้อย

5)จำนวนองศาอิสระของความคลาดเคลื่อน (df Error) มากกว่าการวางแผนการทดลองแบบอื่น ๆ จึงทำให้การทดลองขนาดเล็กมีความเที่ยงตรงสูงและมีความไวในการทดสอบความแตกต่างระหว่างทรีตเมนต์ได้ดีกว่าการวางแผนการทดลองแบบอื่น ๆ

ข้อเสีย

1) เป็นการวางแผนการทดลองที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ มีความแม่นยำต่ำ โดยเฉพาะหากหน่วยทดลองมีความแตกต่างกันซึ่งอาจจะมาจากหน่วยทดลองหรือจากสภาวะแวดล้อม

2) เป็นการวางแผนการทดลองที่เหมาะสม เมื่อมีจำนวนทรีตเมนต์น้อย หน่วยทดลองในแต่ละทรีตเมนต์มีจำนวนไม่แตกต่างกันมาก หน่วยทดลองต้องมีความสม่ำเสมอกัน แต่ในการทดลองบางครั้งหน่วยทดลองจะผันแปรสูงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมซึ่งจะส่งผลให้การทดลองมีความคลาดเคลื่อนสูงตามไปด้วย

การวิเคราะห์การทดลอง CRD ที่คำนวณหาค่าอำนาจการทดสอบ (P)

ตัวอย่างที่ 1 ฝ่ายควบคุมคุณภาพต้องการวิเคราะห์ว่าอัตราความเร็วของสายพานเลื่อนสำหรับการผลิตจะมีผลต่อจำนวนผลไม้กระป๋อง มีตำหนิ (Defect) หรือไม่ บริษัทจึงทดสอบเดินเครื่องให้สายพานเลื่อนด้วยความเร็วต่างกัน 4 ระดับ โดยที่ระดับความเร็วของสายพานเป็นระดับ 1 = 50 ระดับ 2 = 80 ระดับ 3 = 100 และระดับ 4 = 120 RPM ทดสอบที่ $\alpha = 0.05$ การทดสอบ [5]

1) ตั้งสมมติฐานการทดสอบ

$H_0 \ : \ \mu_{L_1} = \mu_{L_2} = \mu_{L_3}$

$H_1 \ : \ \mu_i \neq \mu_j$

2) หาจำนวนตัวอย่างในแต่ละทรีตเมนต์ที่เหมาะสม ใช้คำสั่ง

(1) Stat → Power and Sample Size → One-Way ANOVA หน้าจอเติม ดังนี้

(1.1) Number of Level เมื่อกำหนด 4 ระดับ จึงใส่เลข 4

(1.2) Values of the Maximum Difference Between Means เป็นค่าความแตกต่างสูงสุดระหว่างค่าเฉลี่ยแต่ละกลุ่มปกติให้เติม 1 และที่ Power Values เป็นค่าอำนาจทดสอบเติม 0.9 และที่ Standard Deviation เติม 1 ดังนี้

(1.3) ที่ Options ให้กำหนดค่า Significance ของการทดสอบ เมื่อกำหนด $\alpha = 0.05$ จึงเลือกตามโปรแกรม

(1.4) คลิก OK

Power and Sample Size

One-way ANOVA
α = 0.05 Assumed standard deviation = 1
Factors: 1 Number of levels: 4

Results

Maximum Difference	Sample Size	Target Power	Actual Power
1	30	0.9	0.907115

ค่า P ที่แท้จริง

The sample size is for each level.

ตัวอย่างของแต่ละระดับปัจจัย
Sample Size = 30

ผลการวิเคราะห์หาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมในแต่ละระดับ พบว่า Sample Size เท่ากับ 30 และมีอำนาจการทดสอบที่แท้จริง เท่ากับ 0.9707115

3) เก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกกระป๋องมาตรวจสอบด้วยการสุ่มทุกชั่วโมงของการทดสอบระดับละ 3 วัน ๆ ละ 12 ชั่วโมง และนับจำนวนกระป๋องผลไม้มีตำหนิได้ข้อมูล ดังนี้

	ระดับ	จำนวนตำหนิบนกระป๋องผลไม้														
ความเร็วของสายพาน	1	2	4	3	2	4	5	4	2	3	5	4	5	4	3	5
		4	3	3	3	4	5	4	3	4	5	4	5	4	3	2
	2	5	7	6	8	7	4	5	7	5	6	7	5	6	5	7
		6	5	6	5	7	4	5	6	5	4	5	6	7	5	7
	3	8	6	5	6	7	8	7	8	6	8	7	5	6	5	4
		5	8	7	8	7	6	6	9	8	7	7	8	7	6	9
	4	4	3	4	3	2	3	2	4	5	4	3	4	3	2	3
		2	4	2	3	4	5	4	3	3	3	2	4	3	4	3

4) วิเคราะห์ CRD ด้วย General Linear Model ใช้คำสั่ง

(1) Stat → ANOVA → General Linear Model → Fit General Linear Model

(2) ที่ Responses เติมข้อมูลค่าผลการวัดค่าจากตัวอย่าง

(3) ที่ Factors เติมข้อมูลระดับปัจจัย

(4) ที่ Random/Nest โปรแกรมกำหนดให้เลือกประเภทของปัจจัย ซึ่งมี 2 ทางเลือก

(4.1) Model 1 เป็นโมเดลตัวแบบคงที่ (Fixed Effect Model หรือ Model 1) ตัวแบบนี้นำเอาค่าของการวัดจากตัวอย่างทุกค่ามาทดสอบ ในที่นี้เลือกโมเดลแบบคงที่ (Fixed Effect Model)

(4.2) Model 2 เป็นโมเดลแบบสุ่ม (Random Effect Model หรือ Model 2) โมเดลนี้จะนำค่าของการวัดจากหน่วยตัวอย่างมาวิเคราะห์อย่างสุ่ม

(5) ที่ Graph เลือกทั้งหมดทุกกราฟ เลือกตามภาพ

(6) คลิก OK ดังนี้

ผลลัพธ์จากโปรแกรม

6.1) ที่ Residual Plot for Defect

1) Normal Probability Plot ตรวจสอบข้อมูลการแจกแจงว่าเป็นแบบปกติหรือไม่

2) Versus Fits ตรวจสอบความแปรปรวนคงที่ของค่าผิดพลาด ปกติข้อมูลที่ดีต้องมีความสม่ำเสมอกันทุกกลุ่มที่ทดสอบ

3) Versus Order ตรวจสอบความเป็นอิสระของข้อมูล ลักษณะข้อมูลที่ดีต้องมีการกระจายภายใต้การควบคุมที่ดีและเป็นแบบปกติ

6.2) ที่ General Linear Model : Defect Versus Level

1) ที่Analysis of Variance แสดงตาราง ANOVA การวิเคราะห์ค่า P-Value = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า α = 0.05 ที่กำหนด การทดสอบสมมติฐานจึงปฏิเสธ H0

ในการวิเคราะห์ ANOVA หากพบว่า ยอมรับ H0 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของประชากรเหล่านั้นไม่แตกต่างกัน การวิเคราะห์จะยุติเพียงเท่านั้น แต่หากผลการวิเคราะห์ปฏิเสธ H0 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของประชากรเหล่านั้นอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทดสอบต่อไปว่าคู่ใดแตกต่างกันบ้างในโปรแกรม Minitab จะใช้คำสั่งในฟังก์ชัน Comparisons

การเปรียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ใช้คำสั่งดังนี้

(1) Stat→ ANOVA→ General Linear Model → Comparisons

(2) คลิกที่ Comparisons ที่หน้าจอ

(2.1) ที่หน้าจอเลือกวิธีทดสอบเปรียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามที่ต้องการ

(2.2) คลิกที่ Level เพื่อเลือกกลุ่มการเปรียบเทียบ

(3) คลิกที่ Graphs เลือกตามที่ต้องการ

(4) คลิก OK จะได้ ดังนี้

Comparisons for Defect

Tukey Pairwise Comparisons: Level

Grouping Information Using the Tukey Method and 95% Confidence

Level	N	Mean	Grouping		
3	30	6.80000	A		
2	30	5.76667		B	
1	30	3.70000			C
4	30	3.26667			C

Means that do not share a letter are significantly different.

Level_4 กับ Level_1 ไม่มีความแตกต่างกันของผลไม้กระป๋องมีตำหนิ

ความหมายผลลัพธ์

ระดับความเร็วของสายพานเลื่อน 4 ระดับ 1, 2, 3, 4 และกระป๋องผลไม้มีตำหนิ เฉลี่ยจำนวน 3.7, 5.7, 6.8 และ 3.2 ระดับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโปรแกรมจะแสดงด้วยตัวอักษร หากตัวอักษรอยู่ในระดับคอลัมน์เดียวกัน แสดงว่าไม่แตกต่างกัน ในที่นี้ความเร็วระดับ 1 กับ 4 ตัวอักษร A, B, C หรือ D จำนวนตัวอักษรขึ้นอยู่กับสิ่งทดลองที่นำมาเปรียบเทียบกัน ถ้ามี 3 สิ่งทดลองมาเปรียบเทียบ จะมีตัวอักษร 3 ตัว เรียงลำดับคือ A, B และ C ในที่นี้คือ C กับ C แสดงว่าความเร็วระดับ Level 1 กับ Level 4 ไม่แตกต่างกัน เมื่อดูในกราฟ แสดงค่า Tukey Simultaneous 95 % CIS จะทำให้ทราบว่า Level 2 กับ Level 1 แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา Level 4 กับ Level 1 ตำหนิกระป๋องผลไม้ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากช่วงของความเชื่อมั่น (CIs) ทับเส้น 0

ตัวอย่างที่ 2 ผู้ทดลองสนใจสีย้อมผ้ายีนส์ที่พัฒนาขึ้นจาก 4 สูตร ได้แก่ A, B, C และ D การทดลองผู้ทดลองใช้การทดลองแบบ CRD ซ้ำ 4 ซ้ำ ขนาดการทดลองจึงเป็น 4×4=16 โดยการทดลองผู้ทดลองนำผ้ายีนส์มา1ผืนจากระบวนการผลิตและตัดออกเป็นส่วน ๆ 16 ส่วน ๆ ละ 1 ผืน ๆ ละ 1 ตารางเมตร สุ่มสีย้อมผ้าที่พัฒนาขึ้นมาจากสูตร 1 สูตร จาก 4 สูตร นำไปเข้ากระบวนการย้อมผ้ายีนส์ที่เป็นหน่วยทดลอง 1 ผืน การสุ่มทำซ้ำครบ 16 ครั้ง ตามหน่วยทดลองที่เป็นผืนผังยีนส์ขนาด 1 ตารางเมตร ย้อมผ้ายีนส์เสร็จและนำไปตากแห้ง ควบคุมอุณหภูมิ เวลาตากให้ผ้าแห้ง เมื่อแห้งดีแล้ว นำลงมาล้างในน้ำอุณหภูมิปกติ จากนั้นวัดค่าความเข้มข้นของสีที่ละลายในน้ำล้างผ้ายีนส์ ข้อมูลการวัดค่าความเข้มข้นของสีละลายน้ำล้างผ้ายีนส์ ผู้ทดลองแสดงไว้ดังนี้

(1) C = .03	(2) A = .03	(3) D = .06	(4) B = .04
(5) B = .03	(6) C = .04	(7) A = .01	(8) D = .07
(9) A = .02	(10) D = .09	(11) B = .05	(12) C = .06
(13) C = .05	(14) A = .01	(15) B = .04	(16) D = .08

1) (1) ถึง (16) คือ ผืนผ้ายีนส์ผืนละ 1 ตรม.

2) A, B, C และ D คือ ทรีตเมนต์ทำเป็นสูตรสี

จงทดสอบดูว่าสีทั้ง 4 สูตร เกาะติดผ้ายีนส์ได้แตกต่างกันหรือไม่ โดยทดสอบที่ α = .05

วิเคราะห์การทดลองแผน CRD ดังนี้ จากข้อมูลบันทึกเป็นแฟ้มข้อมูล MINI-20 ดังนี้

	Treament	Value
1	3	0.03
2	2	0.03
3	1	0.02
4	3	0.05
5	1	0.03
6	3	0.04
7	4	0.09
8	1	0.01
9	4	0.06
10	1	0.01
11	2	0.05
12	2	0.04
13	2	0.04
14	4	0.07
15	3	0.06
16	4	0.08

1) ใช้คำสั่ง Stat → ANOVA → General Linear Model → Fit General Linear Model

1.1) ที่ Responses ใส่ Value

1.2) ที่ Factors ใส่ Treatment

2) ที่ Result เลือกดังนี้

2.1) Method

2.2) Factor Information

2.3) Analysis of Variances

3) ที่ Graphs เลือก Four in One

4) คลิก OK จะได้ ดังนี้

General Linear Model: Value versus Treament

Method

Factor coding (-1, 0, +1)

Factor Information

Factor	Type	Levels	Values
Treament	Fixed	4	1, 2, 3, 4

Analysis of Variance

Source	DF	Adj SS	Adj MS	F-Value	P-Value
Treament	3	0.006719	0.002240	18.22	0.000
Error	12	0.001475	0.000123		
Total	15	0.008194			

การวิเคราะห์ ANOVA พบว่า Treatment มีสถิติค่าเอฟ (F-Value) เท่ากับ 18.22% และ P-Value เท่ากับ 0.000 แสดงว่าทรีตเมนต์มีความแตกต่างกันจึงทดสอบรายคู่ด้วยฟังก์ชัน Comparisons ต่อไป ดังนี้

5) ใช้คำสั่ง Stat→ANOVA→General Linear Model→Comparisons

6) ที่ Method เลือก Turkey

7) ที่ Choose Terms for Comparisons เลือกตามที่ต้องการ

8) ที่ Graphs เลือก Interval Plot for Differences of Means

9) คลิก OK จะได้ผลลัพธ์ ดังนี้

Comparisons for Value

Tukey Pairwise Comparisons: Treament

Grouping Information Using the Tukey Method and 95% Confidence

Treament	N	Mean	Grouping		
4	4	0.0750	A		
3	4	0.0400		B	
2	4	0.0400		B	C
1	4	0.0175			C

Means that do not share a letter are significantly different.

Tukey Simultaneous Tests for Differences of Means

Difference of Treament Levels	Difference of Means	SE of Difference	Simultaneous 95% CI	T-Value	Adjusted P-Value
2 - 1	0.02250	0.00784	(-0.00078, 0.04578)	2.87	0.059
3 - 1	0.02750	0.00784	(0.00422, 0.05078)	3.51	0.020
4 - 1	0.05750	0.00784	(0.03422, 0.08078)	7.33	0.000
3 - 2	0.00500	0.00784	(-0.01828, 0.02828)	0.64	0.898
4 - 2	0.03500	0.00784	(0.01172, 0.05828)	4.46	0.004
4 - 3	0.03000	0.00784	(0.00672, 0.05328)	3.83	0.011

Individual confidence level = 98.89%

สรุปและข้อคิดเห็น

ในการวางแผนการทดลองแบบ CRD เป็นการจัดการทดลองที่ไม่ยุ่งยาก โดยมีวัตถุประสงค์ของการทดลอง คือ เปรียบเทียบทรีตเมนต์ที่นำมาทดลองที่มีตั้งแต่ 3 ทรีตเมนต์ขึ้นไปว่ามีจะให้ผลการทดลองความแตกต่างกันหรือไม่แตกต่างกัน ในการทดลองที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ หน่วยทดลองต้องมีความเหมือนกัน จึงจะชี้ชัดผลของสิ่งทดลองได้ดี ในการวิเคราะห์หาก

หน่วยทดลองขาดหายก็ยังวิเคราะห์ได้ จุดอ่อนหรือข้อจำกัดของการทดลองแบบนี้ก็คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นแบบปัจจัยเดียว ไม่มีสภาวการณ์การควบคุม บางที่อาจทำให้ผลการทดลองขาดความเที่ยงตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากหน่วยทดลองไม่เท่ากัน หรือมีอิทธิพลจากภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องในช่วงเวลาการทดลอง

เอกสารอ้างอิง

[1] อนันต์ชัย เขื่อนธรรม. วิธีการทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ;2549.

[2] พิศมัย หาญมงคลพิพัฒน์. สถิติและการวางแผนการทดลองทางการเกษตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2550.

[3] ยุทธ ไกยวรรณ์. การวางแผนการทดลองสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2559.

[4] สายชล สินสมบูรณ์ทอง. การวางแผนการทดลองทางการเกษตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง; 2545.

[5] ยุทธ ไกยวรรณ์. การวิเคราะห์การทดลองด้วยโปรแกรม MINITAB. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560.

การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น

Critical Thinking Working on Violence in Adolescent

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
Jittirat Saengloetuthai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajaphat University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sjittirat@gmail.com

Received: 14 May 2021, **Revised**: 30 May 2021, **Accepted**: 21 June 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูงด้วยปัญญาต่อการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงจะต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล ในบทความนี้จึงนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้ความรุนแรงและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้ความรุนแรง เด็กวัยรุ่น การคิดขั้นสูง

Abstract

The purpose of academic article present the main point of critical thinking working on violence is higher-order thinking that is driven by wisdom, its affect violation of personal rights behavior which is as follows: physical behavior, verbal behavior, psychological behavior. So, critical thinking working on violence have to focus on skills which is as follows: problem analysis, problem identification, decision skill, making hypothesis and conclusion skill that are refer to using carefully rationale violence behavior. As a result, this article presents contents that are as follows: the importance of critical thinking, the process of critical thinking, violence behavior modification, critical thinking working on violence assessment and suggestion for violence behavior modification of adolescent.

Keywords : Critical Thinking, Violence, Adolescent, Higher-Order Thinking

บทนำ

การใช้ความรุนแรงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลสารสนเทศและข่าวสารในหลายช่องทางการสื่อสาร ความรุนแรงในสังคมไทยมักจะเกิดขึ้นจากการถูกกระทำของผู้ที่อ่อนแอ หรือบุคคลที่ด้อยโอกาส ไม่สามารถต่อสู้ ปกป้องตนเองได้ โดยรูปแบบของการใช้ความรุนแรงมีด้วยกันหลายประเภททั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ คำพูด การล้อเลียน ยั่วยุ ที่ทำให้เกิดความความกระทบกระเทือนทางอารมณ์และจิตใจ เหตุของการใช้ความรุนแรงมีด้วยกันหลายสาเหตุและหลากหลายช่วงวัยที่

แตกต่างกัน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (คนชรา) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริยา ทรงพระ [1] ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ระดับชั้น ผลการเรียน ที่พักอาศัยและระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง และปัจจัยทางสังคมทั้งด้านกลุ่มเพื่อน สื่อ และเกมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้สาเหตุหนึ่งของการใช้ความรุนแรงคือการที่บุคคลขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และช่วงวัยที่มีการใช้ความรุนแรงและมักเป็นจุดเริ่มต้นของการสั่งสมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงคือ เด็กวัยรุ่น ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวสาร คดีความของการกระทำความผิดและการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น การปล้น การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม ซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นในสังคมไทย โดยผู้เขียนได้มองเห็นความเชื่อมโยงของการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการใช้ความรุนแรงในสังคมไทยและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้ความรุนแรงโดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะหนึ่งของวัยรุ่นที่สำคัญคือการสนใจใคร่รู้และการมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และเมื่อแสวงหาความรู้ได้แล้วต้องสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่ได้ศึกษาผ่านกระบวนการรับรู้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นการคิดโดยใช้ปัญญาอย่างรอบคอบจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นต่อการใช้ความรุนแรงได้

ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของโลกเป็นแรงผลักดันให้เกิดแนวคิดของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยทักษะดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้ [2-4]

1. ทักษะการคิดวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนสนใจใคร่รู้และมีทักษะในการหาความรู้ผ่านช่องทางเทคโนโลยีได้แล้ว ทักษะที่สำคัญและจำเป็นคือการวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่ได้ศึกษามาว่าอะไรดี ไม่ดี เหมาะสม ไม่เหมาะสม อะไรเป็นความจริงอะไรเป็นความเข้าใจ ซึ่งผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้ความสำคัญควบคู่ไปกับทักษะการแก้ปัญหา ที่มีเหตุผลและชาญฉลาดพอ

2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม เป็นทักษะการคิดอะไรใหม่ถือเป็นสิ่งจำเป็นมากในศตวรรษที่ 21 เพราะการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทุกด้านและทุกรูปแบบ การแก้ปัญหายิ่งต้องใช้ความคิดใหม่อย่างมาก ซึ่งจะตามมาด้วยนวัตกรรมที่เกิดจากความคิดใหม่นั้น นวัตกรรมถือได้ว่าเป็นผลผลิตทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ เป็นทักษะการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม ร่วมมือร่วมพลังในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รู้จักบทบาทของผู้นำ สมาชิกและกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม

4. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ เป็นทักษะที่สะท้อนเครือข่ายของโลกยุคใหม่ที่มากับแนวคิดเกี่ยวกับคนในสังคมโลกจะต้องรู้จักคนอื่น โดยเฉพาะในโลกอื่นที่ไม่ใช่โลกของตนเอง การรู้จักโลกและวัฒนธรรมอื่นมีทั้งเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันและเป้าหมายในเชิงเศรษฐกิจพร้อมกันไปด้วย

5. ทักษะการสื่อสารและร่วมมือกัน ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษที่นวัตกรรมและผลผลิตใหม่จะเกิดขึ้นมากมาย ยุคของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคของความร่วมมือ ยุคของเครือข่ายที่บุคคลจะติดต่อถึงกันผ่านเทคโนโลยีและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ความสามารถทางด้านนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกับทักษะอื่น

6. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี เป็นทักษะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งผู้เรียนและคนในยุคใหม่โดยเฉพาะยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเรียนรู้และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะทักษะที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

7. ทักษะทางอาชีพและทักษะการเรียนรู้ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเชี่ยวชาญในอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยมีความสามารถในการปรับตัว เรียนรู้สังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถชี้นำตนเอง กำหนดเป้าหมายและเวลาในการทำงาน สามารถสร้างงานได้อย่างอิสระ

8. การมีคุณธรรม มีเมตตากรุณา มีระเบียบวินัย (compassion) เป็นทักษะพื้นฐานขั้นต้นของทักษะทั้งหมด ที่เด็กไทยจำเป็นต้องมี

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 การสนใจใคร่รู้และการมีทักษะการแสวงหาความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมแล้ว การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่อาศัยปัญญาอย่างรอบคอบ วิเคราะห์ปัญหา สังเคราะห์หรือตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูล ตั้งสมมติฐานถึงสิ่งที่สามารถเป็นไปได้และประเมินผลรวมถึงสรุปอ้างอิงในการสร้างความคิดรวบยอดอย่างมีเหตุผลเพื่อใช้ในการตัดสินใจเชื่อหรือเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง เช่น การคิดอย่างวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นจำเป็นต้องใช้ปัญญาอย่างรอบคอบของเด็กวัยรุนในการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการระบุและนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การจัดระบบข้อมูลหรือเรียงลำดับ การเลือกสมมติฐานและการสรุปและตัดสินใจ หรืออาจกล่าวได้ว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ [5] ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถสรุปได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การจัดระบบข้อมูล การเลือกสมมติฐานและการสรุปอ้างอิง จากกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง ผู้เขียนได้นำมาสังเคราะห์ร่วมกับการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น ควรมีขั้นตอนการคิดดังนี้

1. การนิยามปัญหาหรือสถานการณ์ที่พบ เป็นความสามารถในการตั้งคำถาม อะไรคือสาเหตุ สามารถระบุปัญหา การศึกษาข้อมูลให้ชัดเจน เช่น บอกได้ว่าปัญหาที่พบนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง บอกสาเหตุหรือที่มาของปัญหาความรุนแรงได้ บอกว่าได้ว่าใครมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือสถานการณ์ความรุนแรงนั้น

2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เป็นการสืบเสาะแสวงหาข้อมูลสาระสนเทศของปัญหาหรือสถานการณ์ที่พบ พร้อมทั้งสรุปว่าข้อมูลใดมีความจำเป็นและคัดเลือกข้อมูลที่ถูกต้อง บอกได้ว่าข้อมูลใดมีความสำคัญต่อการนำไปใช้ก่อนและหลัง และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ

3. การจัดระบบข้อมูลหรือเรียงลำดับ เป็นการจัดกลุ่ม จำแนกประเภทของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล ระบุความน่าเชื่อถือของข้อมูล สามารถจำแนกได้ว่าข้อมูลใดเป็นจริงและเชื่อถือได้ ข้อมูลใดเป็นข้อมูลเท็จที่ไม่สามารถเชื่อถือได้และเรียงลำดับความสำคัญของมูลที่ต้องนำไปใช้ในการตัดสินใจ

4. การเลือกสมมติฐาน เป็นการกำหนดสมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยสมมติฐานจะเป็นข้อความที่แสดงถึงความคาดหวังที่เป็นไปได้ ในการกำหนดสมมติฐานต้องพิจารณาว่าสมมติฐานใดมีความสำคัญและเป็นไปได้ในอันดับแรกและอันดับต่อมา

5. การสรุปและตัดสินใจ เป็นการพิจารณาความสมเหตุสมผลของการนำข้อมูลที่มีอยู่ไปสู่การตัดสินใจว่าควรจะกระทำหรือไม่ ซึ่งการสรุปและการตัดสินใจจะต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องด้วย รวมทั้งประเมินสถานการณ์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ประกอบด้วยการนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การจัดระบบข้อมูลหรือเรียงลำดับ การเลือกสมมติฐาน และการสรุปและตัดสินใจ ผู้เขียนได้สรุปกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นที่เหมาะสมและเสอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ การนิยามปัญหา การตัดสินข้อมูล

การระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิง ทั้งนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นได้ทั้งทางด้าน กาย วาจาและจิตใจ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้วัยรุ่น คิดหาเหตุของปัญหา ค้นหาข้อมูล บอกแนวทางที่เป็นได้ (ทางเลือก) แล้วจึงตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นในสังคมไทย ประการหนึ่งคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นให้คิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง

การใช้ความรุนแรงและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ความรุนแรง (violence) เป็นการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา จิตใจและทางเพศ โดยการบังคับ ทำร้ายทุบตี หรือการใช้กำลัง อาวุธหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง โดยการกระทำรุนแรงทางร่างกายหมายถึง การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ เป็นการทำร้ายร่างกายเกินกว่าเหตุ มีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต การกระทำรุนแรงทางจิตหมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจหรือสิทธิเสรีภาพ การกระทำรุนแรงทางเพศหมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนหรือเสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศ การถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ การอนาจารลวนลามและถูกบังคับหรือล่อลวงให้ค้าประเวณี โดยลักษณะพฤติกรรมความรุนแรง สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะ [6]

1. การทะเลาะวิวาท เป็นพฤติกรรมที่พบได้บ่อย ซึ่งเป็นผลมาจาก พัฒนาการของวัยรุ่นที่มีอารมณ์ปรวนแปร ไม่คงเส้นคงวา เด็กวัยรุ่นทะเลาะกันได้ง่ายแม้ในเรื่องเล็กน้อย

2. การล้อเลียนปมด้อย สิ่งที่มักจะเป็นประเด็นในการล้อเลียน ส่วนใหญ่ในหมู่นักเรียนหญิงจะใช้คำพูดเสียดสี เยาะเย้ยล้อเลียนและ การไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม สำหรับกลุ่มนักเรียนชายจะชอบล้อเลียนนักเรียนหญิง มากกว่าล้อเลียนเพศเดียวกัน

3. การข่มขู่รีดไถเงิน เด็กที่ชอบข่มขู่รีดไถมักจะรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ทำตัวเรียกร้องความสนใจ ส่วนเหยื่อนั้นพบว่า มักเป็นเด็กที่ถูกเลี้ยงดูมาอย่างทะนุถนอม ท่าทางอ่อนแอ พูดน้อย หรือไม่ค่อยพูด จึงมักตกเป็นเบี้ยล่าง ของเด็กพวกนี้

4. การละเมิดทางเพศ มักเป็นการลวนลามระหว่างนักเรียนชายหญิง เช่น นักเรียนชายที่ชอบแอบมอง หรือเดินตามนักเรียนหญิงที่ตนเองชอบ หากการติดตามนั้นเป็นไปอย่างไม่ลดละ นักเรียนหญิงนั้นก็จะไม่มีความสุข ต้องคอยระแวง และส่งผลระยะยาวต่อการไม่อยากมาโรงเรียน ซึ่งเรื่องนี้อาจดู ไม่รุนแรงนักแต่หากไม่ได้รับการดูแลควบคุมจากผู้ใหญ่ ผู้ละเมิดก็มีแนวโน้มที่จะก่อเหตุที่รุนแรงขึ้นได้

จากลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่น ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การล้อเลียนปมด้อย การข่มขู่รีดไถเงินและการละเมิดทางเพศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ลักษณะทางชีวภาพและปัญหาสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวช

2. ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว ประกอบด้วย ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรง มีความขัดแย้งสูง มีการทำหน้าที่ภายในครอบครัวบกพร่อง ครอบครัวแตกแยก เด็กถูกทอดทิ้ง หรือบุคคลในครอบครัวมีอาการทางจิตเวชหรือสุขภาพจิต การอบรมเลี้ยงดูการถูกเลี้ยงดูในวัยเด็กจึงกำหนดพฤติกรรมของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ รวมทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย ดังนั้นครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

3. ปัจจัยเกี่ยวกับเพื่อน เป็นปัจจัยที่สำคัญในวัยรุ่น เด็กบางคนเข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและใช้กลุ่มเป็นพื้นที่ในการแสดงตัวตนของตนเอง เด็กที่คบเพื่อนกลุ่มเสี่ยงหรือเกเรจะเลียนแบบเพื่อนในหลายพฤติกรรมรวมทั้งพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงด้วย

4. ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมักมีปัญหาการเรียนและพฤติกรรมอื่นในโรงเรียนมาก่อน ทั้งพฤติกรรมการหนีเรียน การใช้กำลังในโรงเรียน การกลั่นแกล้งรังแกเพื่อน รวมทั้งการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมในลักษณะเดียวกัน

5. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนและสภาพสังคม ปัจจัยด้านความยากจน การว่างงาน ความเป็นอยู่ที่แออัด เต็มไปด้วยอบายมุข วิถีชีวิตในชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วมในชุมชน ขาดการจัดระบบที่ดี ย่อมส่งผลให้เด็กวัยรุ่นและนำไปสู่มูลเหตุของการเกิดการใช้ความรุนแรง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นมีด้วยกันหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยเสี่ยงจากตัวบุคคล ความผิดปกติทางสมอง ระดับสติปัญญาที่บกพร่อง ภาวะแทรกซ้อนระหว่างมารดา ตั้งครรภ์ ปัญหาโรคทางจิตเวช การตระหนักในคุณค่าตนเองและทักษะชีวิต รวมทั้งการมีค่านิยมและแรงจูงใจด้านลบ ครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรง ปัจจัยจากเพื่อนและโรงเรียน ภาวะสังคมที่เต็มไปด้วยความรุนแรงและสิ่งแวดล้อม ที่เต็มไปด้วยอบายมุข ขาดการบังคับกฎหมาย การเข้าถึงสุรา สิ่งเสพติด และอาวุธปืนได้ง่าย รวมทั้งการเลียนแบบจากสื่อ และเกมออนไลน์ที่ขาดการจัดการควบคุมที่ดี

พฤติกรรมจำนวนมากที่บุคคลแสดงออกจะมาจากสิ่งเร้าซึ่งเป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยทางปัญญา จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมา [7] ดังนั้นการปรับพฤติกรรมทางปัญญาจึงเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกของบุคคล โดยการเปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งสมมติฐาน หรือกลไกในการตอบสนองต่อการใช้ความรุ่นแรงของเด็กวัยรุ่นได้ กระบวนการหนึ่งที่สามารถปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กวัยรุ่นได้ คือการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลโดยมีการศึกษาข้อเท็จจริง หลักฐานและข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจแล้วนำมาพิจารณาวิเคราะห์อย่างสมเหตุผล ก่อนตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ดังนั้น ผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นผู้มีใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเอง ก่อนจะตัดสินใจในเรื่องใดก็จะมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอและสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ ถ้าผู้นั้นมีเหตุผลที่เหมาะสมถูกต้องกว่าก็มักจะเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้ก่อนการตัดสินใจที่จะใช้ความรุนแรง

การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรง

การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงเป็นการใช้ปัญญาอย่างรอบคอบของเด็กวัยรุนในการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา ตัดสินข้อมูล ระบุสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผล การวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ [5, 8-9] เป็นแนวทางในการวัด การวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. การนิยามปัญหา หมายถึงความสามารถในการระบุปัญหา วิเคราะห์และบอกลักษณะของปัญหา กำหนดคำถามที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาการใช้ความรุนแรง

2. การตัดสินข้อมูล หมายถึงความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา พิจารณาตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล พิจารณาความสอดคล้องและความเพียงพอของข้อมูล จำแนกข้อมูลออกเป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น และเลือกข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องในการใช้ความรุนแรง

3. การระบุสมมติฐาน หมายถึงความสามารถในการกำหนดหรือพยากรณ์คำตอบโดยอาศัยข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้นและมีความพยายามในการคิดถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา หรือความเป็นไปได้ของสมมติฐานโดยพิจารณาถึงความเป็นเหตุเป็นผลของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นต่อการใช้ความรุนแรง

4. การสรุปอ้างอิง หมายถึงความสามารถในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล แบบนิรนัยและอุปนัย โดยการคิด พิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผลต่อการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังและสมเหตุผลของการใช้ความรุนแรง

การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นพบว่าเครื่องมือที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้แก่ แบบทดสอบซึ่งพบว่ามีทั้งเป็นแบบอัตนัยและปรนัยแบบเลือกตอบ โดยนิยมใช้เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ให้บุคคลได้คิดอย่างมีวิจารณญาณต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่กำหนดขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น

การเสนอแนะแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นในครั้งนี้ใช้แนวคิดการจัดการกับปัญญาและพฤติกรรม เทคนิคการปฏิบัติที่เน้นทักษะการจัดการกับปัญญาและพฤติกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้ [7]

1. การฝึกตนเอง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดและพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ควรเปลี่ยนแปลงจากภายใน เปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการให้เหตุผลต่อการใช้ความรุนแรง

2. การฝึกการจัดการความวิตกกังวล (ความรุนแรง) เป็นความเชื่อว่าความวิตกกังวลเกิดขึ้นจากแรงขับที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า ถ้าสามารถแยกแยะสิ่งเร้าได้ และสามารถระงับความวิตกกังวลได้ ความวิตกกังวล (ความรุนแรง) ก็จะไม่เกิดขึ้น

3. การบำบัดแบบการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่สามารถใช้บำบัดความเครียด ความซึมเศร้า ความกลัว ความโกรธ พฤติกรรมก้าวร้าว และการใช้ความรุนแรงโดยการสร้างความเข้าใจ การกำหนดปัญหาและการตั้งเป้าหมาย เสนอทางเลือก ตัดสินใจเลือก และดำเนินการแก้ปัญหา

4. การแก้ปัญหาทางปัญญาระหว่างบุคคล เป็นกระบวนการที่มีลักษณะคล้ายกันกับการบำบัดแบบการแก้ปัญหา (ความรุนแรง) โดยการตระหนักถึงเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดสภาพการณ์ที่เป็นปัญหา การระลึกถึงแนวทางการแก้ปัญหา การวางแผนตามขั้นตอนที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และการแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบุคคล

5. การฝึกการป้องกันความเครียด (ความรุนแรง) เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการเอาชนะปัญหา โดยใช้ทักษะที่มีความยืดหยุ่นสูง ทักษะสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล วัฒนธรรมและสภาพการณ์ การนำข้อมูลที่ตนเองมีอยู่มาพิจารณาร่วมกับสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด และการเผชิญกับสภาพการณ์จริง

6. การพิจารณาเหตุผลอย่างเป็นระบบ เป็นการบำบัดให้มีทักษะในการผ่อนคลายตนเองและลดความรู้สึกโดยการฝึกทักษะการเอาชนะ การเอาชนะปัญหา (ความรุนแรง) โดยการอธิบายรูปแบบของการฝึกทักษะการเอาชนะปัญหา การใช้วิธีการผ่อนคลาย การใช้ลำดับขั้นในการเสนอเรื่องราว การฝึกการผ่อนคลายเพื่อเผชิญกับภาพที่กระตุ้นให้เกิดความกังวล

7. การบำบัดแบบพิจารณาเหตุผลเชิงพฤติกรรม (ความรุนแรง) เป็นเทคนิคที่เรียกว่า RBT ซึ่งใช้วิธีการจินตนาการ การพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ การฝึกการแสดงออก และการผ่อนคลายในการลดอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมไปสู่อารมณ์ที่เหมาะสมและควบคุมตนเองอีกด้วย

8. การบำบัดแบบควบคุมตนเองต่อการใช้ความรุนแรง เป็นการบำบัดที่ใช้หลักการเดียวกับการกำกับตนเอง โดยวิเคราะห์ความสามารถในการควบคุมตนเอง จากนั้นจึงสอนทักษะการควบคุมตนเองให้กับผู้ที่เข้ารับการบำบัด

สรุป

การใช้ความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือวัยรุ่นแสดงออกจากสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่ตนเองได้รับรู้ ไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ดังนั้นเด็กวัยรุ่นอาจสนองตอบสิ่งเร้าเดียวกันต่างกันออกไป ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับการรับรู้หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณของแต่ละบุคคล (ตัวแปรทางปัญญา) การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นจึงเน้นทักษะการจัดการกับปัญหา หรือการจัดการความขัดแย้ง หรือการป้องการใช้ความรุนแรง การพิจารณาการใช้ความรุนแรงด้วยความระมัดระวังบนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและการแสดงออกอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักจริยธรรม ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการใช้ความรุนแรงก็ยังคงอาศัยประสบการณ์ สภาพแวดล้อม การได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมต่อสถานภาพส่วนบุคคลของเด็กวัยรุ่นด้วย

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ผลที่ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1] จริยา ทรงพระ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต].กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2558.

[2] Conklin, W. Higher-order thinking skills. California: Shell Education; 2012.

[3] ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557.

[4] สุคนธ์ สินธพานนท์. การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่...เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง; 2558.

[5] Dressel P., Mayhew LB. General education: Exploration in evaluation. 2nd ed. Washington, D.C.: American Concil on Education; 1957.

[6] กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่พฤติกรรมรุนแรง. นนทบุรี: สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; 2556.

[7] สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2562.

[8] วิเชียร ภคพามงคลชัย. การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง เศรษฐศาสตร์มหภาคด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2559.

[9] สุวิทย์ มูลคำ. กลยุทธ์…การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์; 2550.

คำแนะนำ

การส่งบทความต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์

ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความ ที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาวิชานั้นๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และ ผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์บทความหรือนักวิจัยผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม ***สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*** เปิดรับบทความวิชาการ (review article) และบทความวิจัย (research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาตร์แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เวอร์ชั่น 2003 หรือ 2007 หน้ากระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 8-10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ 2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้า ที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

- ชื่อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อผู้เขียนภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด

- ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด
- หน่วยงาน สถานที่ทำงาน หรืออีเมล์ของผู้เขียนพิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า
- บทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาในบทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ ซึ่งควรประกอบด้วยรายละเอียดโดยสรุปของวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัยและผลของการวิจัยเป็นต้น

คำสำคัญ 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องคั่นด้วยเครื่องหมาย comma โดยเว้นห่างจากบทคัดย่อ 1 บรรทัด

- Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาใน Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อและการเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้านภาษา

Keywords มี 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt เว้นห่างจาก abstract 1 บรรทัด

- บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงลำดับเหมือนกันดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้เขียน, หน่วยงาน, บทคัดย่อ, คำสำคัญ, Abstract และ Keywords จากนั้นจึงตามด้วยเนื้อเรื่อง
- เนื้อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์
- เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบคอลัมน์ 1 คอลัมน์
- ตารางและภาพประกอบ

ตาราง

ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ชิดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิคจากน้อยไปมากตามลำดับ (ตารางที่ 1 ตารางที่ 2, Table 1, Table 2) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา)

ภาพประกอบ

ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ใต้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (รูปที่ 1 รูปที่ 2, Figure 1 , Figure 2) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปนั้นเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายใต้ภาพด้วยข้อความดังนี้ “(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ในบทความโดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- เอกสารอ้างอิง ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงตามพจนานุกรม และใช้วิธีการอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างหรือถูกกล่าวในบทความ การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบแวนคูเวอร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

เมื่อสิ้นสุดข้อความที่ต้องการอ้างอิง ใส่หมายเลขอ้างอิงไว้ในวงเล็บใหญ่ โดยใช้เลขอารบิค เช่น [1] หรือ [1, 5] หรือ [1-3]

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร ปีที่พิมพ์; เล่มที่:หน้าแรก-หน้าสุดท้าย. เช่น

[1] นวลจันทร์ วันเพ็ญผ่อง. การบูรณาการข้อมูลประชากร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2554;3:20-29.

[2] จิราภรณ์ จันทร์จร. การใช้โปรแกรม EndNote: จัดการเอกสารอ้างอิงทางการแพทย์. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2551; 52:241-53.

[3] Kane RA, Kane RL. Effect of genetic for risk of Alzheimer's disease. N Engl J Med 2009;361:298-9.

หากเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ชื่อสกุลก่อน ตามด้วยอักษรย่อตัวหน้าตัวเดียวของชื่อตัวและชื่อรอง กรณีมีผู้นิพนธ์มากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อเพียง 6 คนแรก และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma-,) แล้วตามด้วย et al. (ในภาษาอังกฤษ) หรือ และคณะ (ในภาษาไทย).

[1] Mitchell SL, Teno JM, Kiely DK, Shaffer ML, Jone RN, Prigerson HG, et al. The clinical course of advanced dementia. N Engl J Med 2009; 361:1529-38.

[2] จริยา เลิศอรรฆยมณี, เอมอร รักษมณี, อนุพันธ์ ตันติวงศ์, กรุณา บุญสุข, อิงอร นิลประดับ, พุฒิพรรณี วรกิจโภคาทร, และคณะ. ความเสี่ยงและประสิทธิผลของการผ่าตัดต่อมลูกหมาก. จดหมายเหตุทางแพทย์ 2545;85:1288-95.

2.2 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง [ประเภท/ระดับปริญญา). เมืองที่พิมพ์: มหาวิทยาลัย; ปีที่ได้ปริญญา. เช่น

[1] เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.

[2] Kaplan SJ. Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis, MO: Washington University; 1995.

2.3 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน. ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. เช่น

[1] น้ำทิพย์ วิภาวิน และนงเยาว์ เปรมกมลเนตร. นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอที โซลูชั่น; 2551.

[2] Janeway CA, Travers P, Walport M, Shlomchick M. Immunobiology. 5th ed. New York: Garland Publishing; 2001.

หนังสือที่ผู้แต่งเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

[3] ภานุมาศ ทักษณา, บรรณาธิการ. รอยยิ้มของในหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำพูน: ณัฐพลการพิมพ์; 2553.

[4] Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.4 อินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปีที่พิมพ์ [เข้าถึงเมื่อ ปี เดือน วันที่]. เข้าถึงได้จาก URL address เช่น

[1] จิราภรณ์ จันทรจร. การเขียนรายงานการอ้างอิงในเอกสารวิชาการทางการแพทย์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551[เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2554]. เข้าถึงได้จาก: http://lib.med.psu.ac.th/libmed2557/images/Libservice/van1nov1.pdf

[2] Greenly W, Sandeman-Craik C, Otero Y, and Streit J. Case Study: Contextual Search for Volkswagen and the Automotive Industry. [Internet]. 2011 [cited 2011 November 22]. Available from:http://www.w3.org/2001/sw/sweo/public/UseCases/Volkswagen/

2.5 รายงานการประชุม (conference proceeding)

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อการประชุม;วัน เดือน ปีที่ประชุม; สถานที่จัดประชุม. เมืองที่พิมพ์: ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

[1] ฐิติพรรณ บรรลือทรัพย์, ปัญญา ทองนิล, กาญจนา บุญส่ง. การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ท่าเรือน้ำลึกทวายกับเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อการเปลี่ยนแปลงกาญจนบุรี; 7 กันยายน 2561; มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. จังหวัดกาญจนบุรี: 2561. 220-231.

การส่งต้นฉบับ

ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารนำลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทาง เวปไซต์ http://journal.pbru.ac.th/ หรือ E-mail: kanunn_ksupranee@hotmail.com

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail: acad@mail.pbru.ac.th

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำฉบับ

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.เทื้อน ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธ ไกยวรรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑา จำปาเหลือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ นิภา เพชรสม	120/52 ตำบลต้นมะม่วง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
รองศาสตราจารย์ สุเทพ ลิ่มอรุณ	2/1 ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
รองศาสตราจารย์มยุรี วัดแก้ว	18 ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ระภีร์ วรวัฒนะปริญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ เลนะนันทน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภวานี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาพันธ์ รัฐศาสนศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์	107 หมู่ 8 ตำบลนาวุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญนันท์ บุญอยู่	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พันธุ์เอี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภาพร กล่ำสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ทองนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษราคัม สิงห์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขศิริ ประสมสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรา ซูริค	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐธัญ พงษ์พานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.ยุพิน ยืนยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.ไพรัช มณีโชติ	72/1 หมู่ 1 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000
อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.เมธาวิน สาระยาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี